

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

[Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı]

[Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı]

[Yüksek Lisans Tezi]

[ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN UĞRADIKLARI FİZİKSEL VE
DUYGUSAL ŞİDDETİN ÖĞRENCİ, EBEVEYN, REHBER ÖĞRETMEN, SINIF
ÖĞRETMENİ, YÖNETİCİ VE BRANŞ ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNE
GÖRE İNCELENMESİ]

[Ali Coşkun TOPALOĞLU]

Danışman
[Doç.Dr Süleyman Barbaros YALÇIN |]

Konya [2021]

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez çalışmam sürecinde bilgi ve deneyimiyle yol gösteren, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli tez danışmanım Doç. Dr. S. Barbaros YALÇIN' a teőekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmam sürecinde sürekli yanımda olan desteklerini hissettiğim Ali Samet BOZDUMAN'a, Kubilay TAŞDELEN'e, Metin Serhat BAYRAM'a, Ali ŐIK'a, Mustafa ATAŞ'a, Talha KAÇAR'a, Mustafa KÖSE'ye ve Serap Burçak BORAN'a çok teşekkür ederim.

Hayatım boyunca her zaman yanımda olan bugünlere gelmemde en büyük pay sahipleri annem Songül TOPALOğLU'NA, kardeşim Safiye Ceren TOPALOğLU'NA ve çok uzaklarda da olsa varlığını her zaman yanımda hissettiğim babam Ali Osman TOPALOğLU'NA sonsuz teőekkürlerimi sunarım.

Ali Coşkun TOPALOğLU

KONYA- [2021]

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	ii
İÇİNDEKİLER	iii
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU.....	V
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ.....	Vi
SİMGELER VE KISALTMALAR	Vii
ÖZET	Viii
ABSTRACT.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	X
BÖLÜM 1	12
1.GİRİŞ.....	12
1.1. Problem Durumu.....	12
1.2 Araştırmanın Amacı.....	20
1.2.1. Alt Amaçlar.....	20
1.3 Araştırmanın Önemi.....	20
1.4 Sayıtlar.....	22
1.5 Sınırlılıklar	22
1.6 Tanımlar.....	22
BÖLÜM 2.....	23
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	23
2.1 Ergenlik Dönemi	23
2.1.1. Ergenliğin Evreleri.....	23
2.1.1.1. Başlangıç Evresi (Erken Ergenlik).....	23
2.1.1.2.Orta Ergenlik.....	24
2.1.1.3.Geç Ergenlik	24
2.1.2. Ergenlik Dönemi Gelişim Görevleri.....	24
2.2 Şiddet	26
2.2.1. Şiddetin Nedenleri	28
2.2.2. Şiddeti Açıklayan Kuramlar	30
2.2.2.1. Biyolojik Kuram	30
2.2.2.2. Psikodinamik Kuramlar	30
2.2.2.3. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	30
2.2.2.4. Engellenme-Saldırganlık Kuramı	31
2.2.3. Şiddet Davranışını Arttıran Risk Faktörleri.....	31
2.2.4. Şiddet Açısından Risk Grupları	32
2.2.5. Şiddet Türleri	32

2.2.5.1. Siber Şiddet.....	33
2.2.5.2. Ekonomik Şiddet.....	33
2.2.5.3. Sözel Şiddet	34
2.2.5.4. Cinsel Şiddet	34
2.2.5.5. Fiziksel Şiddet.....	35
2.2.5.6. Duygusal Şiddet	37
2.3. Yapılan İlgili Araştırmalar	42
2.3.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	42
2.3.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	45
BÖLÜM 3	48
3. YÖNTEM	48
3.1. Araştırmanın Modeli	48
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	48
3.3. Veri Toplama Araçları	49
3.3.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği	49
3.4 Verilerin Toplanması	51
3.5 Verilerin Analizi	52
3.6 Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği	53
BÖLÜM 4	55
4. BULGULAR.....	55
BÖLÜM 5	111
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	111
5.1. TARTIŞMA	111
5.2. SONUÇLAR.....	182
5.3. ÖNERİLER.....	189
KAYNAKÇA.....	191
EKLER.....	220

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

[*Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Uğradıkları Fiziksel Ve Duygusal Şiddetin Öğrenci, Ebeveyn, Rehber Öğretmen, Sınıf Öğretmeni, Yönetici Ve Branş Öğretmenlerin Görüşlerine Göre İncelenmesi*] başlıklı tez çalışmamın İç Kapak, Özetler, Ekler ve Ana Bölümlerden (Giriş, Alan Yazın, Yöntem, Bulgular, Tartışma, Sonuçlar ve Öneriler) oluşan toplam **184** sayfalık kısmına ilişkin, [27/07/2021] tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%5** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez kabul sayfası hariç,
2. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç,
3. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç,
4. Önsöz hariç,
5. İçindekiler hariç,
6. Simgeler ve kısaltmalar hariç,
7. Kaynakça hariç
8. Özgeçmiş hariç,
9. Alıntılar dâhil,
10. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

[2/08/2021]

[Ali Coşkun TOPALOĞLU]

[Doç. Dr. Süleyman Barbaros YALÇIN]

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynakça listesine eklendiğini beyan ederim.

[2/08/2021]

[Ali Coşkun TOPALOĞLU]

SİMGELER VE KISALTMALAR

LGBT: Lezbiyen, Gay, Biseksüel ve Transseksüel

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

Vd.: Ve Diğerleri

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

ÖZET

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

ERGENLİK DÖNEMİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN UĞRADIKLARI FİZİKSEL VE DUYGUSAL ŞİDDETİN ÖĞRENCİ, EBEVEYN, REHBER ÖĞRETMEN, SINIF ÖĞRETMENİ, YÖNETİCİ VE BRANŞ ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

Ali Coşkun TOPALOĞLU

Bu araştırmanın amacı ergenlik dönemindeki lise öğrencilerin uğradıkları fiziksel ve duygusal şiddetin öğrenci, ebeveyn, rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, yönetici ve branş öğretmenlerin görüşlerine göre incelemektir. Bu amaçla araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Diyarbakır ilinin çeşitli liselerinde öğrenimine devam eden farklı sınıf seviyelerinden ve farklı başarı sıralamalarından 10 öğrenci, lisede çocuğu olan farklı sosyo-ekonomik ve eğitim seviyelerinden 10 veli, liselerde görevli 10 rehber öğretmen, 10 branş öğretmeni, 10 yönetici ve 10 sınıf rehber öğretmeni oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler katılımcılarla yüz yüze görüşerek toplanmıştır. Görüşmede elde edilen verilerin analizinde nitel veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Kelime ve kelime grupları kodlanarak ana tema ve alt temalar belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler örnek görüşlerle beraber tablolarda gösterilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre lise öğrencilerinin uğradıkları fiziksel ve duygusal şiddete ilişkin görüşlerden oluşan bulgular temalar altında toplanmıştır. Katılımcılar fiziksel şiddeti fiziksel müdahale, vücut bütünlüğüne zarar vermek, tekme atmak, tokat atmak, yumruk atmak, kesici delici aletlerle saldırmak şeklinde belirtmişlerdir. Katılımcılar duygusal şiddeti, soyut bir eylem olarak değerlendirdiği, kanıtlanmasının ve sonuçları itibariyle bir yaptırım uygulanmasının zor olduğunu ifade etmişlerdir. Duygusal şiddetin psikolojik ve sözel şiddet şeklinde algılandığı sonucuna ulaşılmıştır. Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeni aile, çevre, okul ve birey kaynaklı olduğu görülmüştür. Fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin güvensizlik, kaygı, içe kapanma ve öfke hissettikleri ortaya çıkmıştır. Öğrenciler, fiziksel ya da duygusal şiddetle baş etmek için yardım istemek, iletişim kurmak, rehberlik servisine danışmak ve uzak durmak yöntemlerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Rehber öğretmenler fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik yapılan çalışmaların psikolojik danışmanlık hizmeti olduğunu belirtmişlerdir.

Duygusal şiddetin bir şiddet türü olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik duyguları tanıtmak, duygusal şiddeti tanıtmak, rol oynama tekniklerinden faydalanma, vaka örneği ve duygusal sınır oluşturmak olduğunu belirtmişlerdir. Çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için öğrenci, öğretmen ve velilere yönelik rehber öğretmenler tarafından çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Fiziksel ve duygusal şiddet olaylarının daha çok öğrenciler arasında ve velilerden öğrencilere yönelik olduğu görülmüştür. Okullarda öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayının yaşanma sıklığının orta ve düşük düzeyde olduğu belirtilmiştir. Öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi noktasında alınan tedbirlerin güvenlik görevlisi bulundurma, kamera sistemi, rehberlik servisi çalışmaları, müşavirlik hizmeti ve nöbetçi öğretmen uygulaması olduğu görülmüştür. Öğrencilerin ders esnasında öğretmenler ve öğrenciler tarafından fiziksel ve duygusal şiddete uğradığı bildirilmiştir. Öğrencilerin ders dışında öğretmen, öğrenci, yönetici ve veliler tarafından fiziksel ve duygusal şiddete uğradığı belirtilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular literatür bağlamında tartışılmış ve sonuçlara ilişkin öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel Şiddet, Duygusal Şiddet, Ergenlik Dönemi

ABSTRACT

Department of Educational Sciences
Guidance and Psychological Counseling Program
Master Thesis

INVESTIGATION OF PHYSICAL AND EMOTIONAL VIOLENCE OF ADOLESCENT STUDENTS ACCORDING TO THE VIEWS OF PARENTS, GUIDANCE TEACHERS, CLASSROOM TEACHERS, SCHOOL ADMINISTRATORS, AND SUBJECT TEACHERS

Ali Coşkun TOPALOĞLU

The aim of this research is to examine the physical and emotional violence experienced by high school students in adolescence according to the views of students, parents, school counselors, class teachers, administrators and subject teachers. For this purpose, the study group of the research consists of 10 students from different grade levels and different success rankings, continuing their education in various high schools in Diyarbakır in the 2020-2021 academic year, 10 parents from different socio-economic and educational levels who have children in high school, 10 school counselors, 10 subject teachers, 10 administrators and 10 class teachers working in high schools. A semi-structured interview form created by the researcher was used to collect the data. Data were collected through face-to-face interviews with the participants. In the analysis of the data obtained during the interview, descriptive analysis and content analysis, which are among the qualitative data analysis methods, were used. The main themes and sub-themes were determined by coding the words and word groups. The data obtained in the research are shown in the tables together with the sample opinions.

According to the results of the research, the findings consisting of opinions about physical and emotional violence suffered by high school students were gathered under themes. Participants stated physical violence as physical intervention, harming bodily integrity, kicking, slapping, punching, and attacking with sharp objects. Participants stated that they consider emotional violence as an abstract act, that it is difficult to prove and sanction due to its consequences. It has been concluded that emotional violence is perceived as psychological and verbal violence. It has been observed that the cause of physical and emotional violence behavior is family, environment, school and individual. It has been revealed that students who have been subjected to physical and emotional violence feel insecurity, anxiety, introversion and anger. The students stated that they used the methods of asking for help, communicating, consulting the school counselor and staying away from physical or emotional violence. Counselors stated that the studies conducted for students exposed to physical and emotional violence are psychological counseling services. They stated that at the point of perceiving emotional violence as a type of violence, it is to introduce feelings towards students, to introduce emotional violence, to use role-playing techniques, to create case examples and emotional boundaries. It has been observed that studies are carried out by counselors for students, teachers and parents to help the child cope with physical and emotional violence. It has been observed that physical and emotional violence incidents are mostly among students and towards students from parents. It has been stated that the frequency of physical and emotional violence against students in schools is medium and low.

It has been observed that the measures taken to prevent physical and emotional violence against students are having a security guard, camera system, guidance service works, consultancy service and a teacher hall monitor. It has been reported that students were subjected to physical and emotional violence by teachers and students during the lesson. It was stated that students were subjected to physical and emotional violence by teachers, students, administrators and parents outside of the classroom. The findings obtained as a result of the research were discussed in the context of the literature and suggestions were presented regarding the results.

Keywords: Physical Violence, Emotional Violence, Adolescence

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Öğrencilerin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri.....	55
Tablo 2. Öğrencilerin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri.....	56
Tablo 3. Öğrencilerin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarının Nedenlerine Dair Görüşleri.....	59
Tablo 4. Öğrencilerin Fiziksel ya da Duygusal Şiddete Uğradığında Neler Hissettiğine Dair Görüşleri.....	61
Tablo 5. Öğrencilerin Fiziksel ya da Duygusal Şiddetle Baş Etmek İçin Kullandığı Yöntemlere Dair Görüşleri.....	63
Tablo 6. Ebeveynlerin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri.....	64
Tablo 7. Ebeveynlerin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri.....	65
Tablo 8. Ebeveynlerin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarının Nedenlerine Dair Görüşleri.....	67
Tablo 9. Rehber Öğretmenlerin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri.....	69
Tablo 10. Rehber Öğretmenlerin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri.....	71
Tablo 11. Rehber Öğretmenlerin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarının Nedenlerine Dair Görüşleri.....	73
Tablo 12. Rehber Öğretmenlerin Fiziksel ve Duygusal Şiddete Maruz Kalan Öğrencilere Yönelik Ne Tür Çalışmalar Yaptığına Dair Görüşleri.....	76
Tablo 13. Rehber Öğretmenlerin Duygusal Şiddetin Bir Şiddet Olarak Algılanması Noktasında Öğrencilere Yönelik Ne Tür Çalışmalar Yaptığına Dair Görüşleri.....	78
Tablo 14. Rehber Öğretmenlerin Duygusal ve Fiziksel Şiddete Uğrayan Öğrencilerin Kişilik Özellikleri Neler Olduğuna Dair Görüşleri.....	79
Tablo 15. Rehber Öğretmenlerin Çocuğun Fiziksel ve Duygusal Şiddetle Baş Etmesine Yardımcı Olmak İçin Ne Tür Çalışmalar Yaptıklarına Dair Görüşleri.....	81
Tablo 16. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri....	83
Tablo 17. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri...	85
Tablo 18. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarının Nedenlerine Dair Görüşleri.....	87
Tablo 19. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Olaylarının Daha Fazla Hangi Gruplar Arasında Gerçekleştiğine Dair Görüşleri.....	90
Tablo 20. Yöneticilerin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri.....	91

Tablo 21. Yöneticilerin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri.....	92
Tablo 22. Yöneticilerin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarının Nedenlerine Dair Görüşleri.....	94
Tablo 23. Yöneticilerin Öğrenciye Yönelik Fiziksel ve Duygusal Şiddetin Yaşanma Sıklığına Dair Görüşleri.....	96
Tablo 24. Yöneticilerin Öğrenciye Yönelik Fiziksel ve Duygusal Şiddetin Önlenmesi İçin Ne Tür Tedbirler Alındığına Dair Görüşleri.....	97
Tablo 25. Branş Öğretmenlerinin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşler.....	99
Tablo 26. Branş Öğretmenlerinin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşler.....	100
Tablo 27. Branş Öğretmenlerinin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarının Nedenlerine Dair Görüşleri.....	103
Tablo 28. Branş Öğretmenlerinin Ders Esnasında Şahit Oldukları Fiziksel ve Duygusal Şiddet Olaylarına Dair Görüşleri.....	105
Tablo 29. Branş Öğretmenlerinin Ders Dışında Gözlemledikleri Fiziksel ve Duygusal Şiddet Olaylarına Dair Görüşleri.....	108

BÖLÜM 1

1.GİRİŞ

Bu bölümde, problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Tarihin her döneminde toplumsal yaşamın temel problemlerinden birisi olan şiddet günümüzde de artarak küresel bir halk sağlığı problemi haline gelmiştir. Şiddet, tüm coğrafyaya yayılmış olup her kültürde karşımıza çıkmaktadır. Farklı yaş, cinsiyet, ırk, kültür ve sosyal sınıftan olan kişiler tarafından aile, okul, iş ortamı ve sosyal çevre başta olmak üzere yaşamın her alanında şiddete doğrudan ya da dolaylı olarak maruz kalabiliyoruz. Ortaya çıkışı ve uygulanışı bakımından şiddet evrensel bir özellik taşımaktadır. Şiddetin ortaya çıkışı insanlığın var olma sürecine kadar gider. Geçmiş dönemlerden çağımıza kadar süregelen şiddet farklı davranış şekilleriyle çeşitlenmiştir. Şiddet günlük hayatta fiziksel, sözel, psikolojik, cinsel, duygusal, ekonomik ve sosyal medya boyutlarıyla kendisini gösterir. Bu farklı boyutlar karmaşık bir şiddet yapısını ortaya çıkartmıştır. Şiddetin ortaya çıkması tek bir nedenle açıklanamaz. Şiddet çok boyutlu bir yapıdır. Şiddet olayları incelendiğinde sosyo-kültürel, toplumsal, ekonomik ve psikolojik boyutların iç içe olduğu belirlenmiştir. Bu boyutlarda karşılaşılan problemlere karşı yeterli düzeyde çözüm bulunamadığında şiddet ortaya çıkar. Buradan hareketle şiddetin ortaya çıkması tek bir nedenle açıklanamaz. Şiddet çok yönlü, toplumsal ve karmaşık bir olgu olarak ifade edilmiştir (Tezcan, 1996; Akkaş ve Uyanık, 2016). Şiddet olayları yaş, ırk, sosyo-ekonomik düzey, eğitim düzeyi, dini inanış ve cinsel yönelim gibi faktörleri aşmaktadır. Bu faktörler etkin olmadan da şiddet ortaya çıkmaktadır (Kingma, 2001).

Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğünde şiddet, zıt görüşteki kişilerle anlaşmak yerine zor kullanmak olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2005). Dünya Sağlık Örgütü şiddeti, gücün ya da fiziksel kuvvetin tehdit ya da gerçek olarak kasıtlı bir şekilde kendisine, bir başkasına ya da gruba karşı fiziksel ve psikolojik zarara, gelişim sorunlarına, ölüme neden olacak şekilde kullanılmasıdır (Krug vd., 2002). Şiddet, karşılıklı ilişkiler ortamında taraflardan biri ya da birkaçı, doğrudan ya da dolaylı,

bireysel ya da toplu şekilde, diğerlerinin ya da birkaçının vücut bütünlüğüne, kültürel değerlerine, mallarına zarar vermek amacıyla saldırı gerçekleştirilmesidir (Michaud, 1991). Başka bir tanıma göre şiddet zıt görüşte olduğu kişilere sert davranma, kaba kuvvet kullanmadır. Dar anlamıyla şiddet fiziksel şiddet olarak değerlendirilmiştir (Ünsal, 1996; Henry, 2000; Özerkmen ve Gölbaşı, 2012). Şiddet tanımlarındaki ortak nokta; canını acıtmak, zarar vermek amaçlı ve kasıtlı şekilde güç kullanımı, yasalara aykırı fiziki kuvvet uygulama, sosyal ilişkilerde kabul edilebilir sınırları aşan zorlayıcı davranışlar olarak belirtilmiştir (Özerkmen ve Gölbaşı, 201; MEB, 2015). Şiddet, ortaya çıkan bir son üründür. Onu harekete geçirecek bir uyarana, uyarani işleyecek zihne ve onu uygulayacak bir bedene ihtiyaç duyar (Balcıoğlu, 2000). Genel olarak kabul edilen bir şiddet tanımı yoktur. Bir kültürde şiddet olarak kabul edilen bir davranış başka bir kültürde şiddet olarak kabul görmeyebiliyor (Akkaş ve Uyanık, 2016).

Şiddet tanımları incelendiğinde şiddetin fiziksel boyutu ön plana çıkartılmıştır. Bunda etkili olan faktörün ise toplumdaki şiddet algının somut ve gözlemlenebilir bir davranış olması şeklinde değerlendirilmesi olduğu varsayılmıştır. Genel olarak, şiddet kavramının, fiziksel şiddet ile aynı anlama gelecek şekilde kullanıldığı görülmüştür (TBMM, 2013). Öğrencilerin fiziksel saldırıları, sözel saldırılara göre daha çok şiddet olarak algıladıkları belirlenmiştir (Kubar, 2019; Konuk, 2019; MEB, 2008). Ergenler şiddeti daha çok “dayak ve kavga” gibi fiziksel boyutuyla açıklamışlardır (Özgür, Yörükoğlu ve Arabacı, 2011; Kubar, 2019). Şiddetin öğrenciler üzerindeki etkileri ele alınırken fiziksel boyuta yoğunlaşmıştır (Pişkin vd., 2014). TBMM Araştırma Komisyonu’nun (2007) bir araştırmasında öğrencilerin şiddeti; yüksek oranda öldürme, dayak gibi fiziksel şiddet olarak algıladıkları, düşük oranda duygusal şiddet olarak algıladıkları belirlenmiştir. Toplum şiddeti genel olarak fiziksel zarar olarak algılarken şiddet; duygusal, psikolojik, sözel ve cinsel davranışlar olarak da karşımıza çıkmıştır. (Atman, 2003).

Fiziksel şiddet, gündelik hayatta doğrudan ya da dolaylı en fazla karşılaşılan şiddet tipidir. Fiziksel şiddet, bedensel gücün zarar vermek, yaralama ve ölüme neden olacak şekilde kasıtlı olarak kullanılmasıdır (Saltzman, E., Fanslow, L., McMahon, M., 1999). Fiziksel şiddet, fiziksel gücün korkutma, sindirme ve yaptırım amacıyla kullanılmasıdır (Yetim ve Şahin, 2008). Mağdur kişinin acısı çekmesi ve zarar görmesi amacıyla fail tarafından kasıtlı olarak yapılan eylem ve davranışlardır (Yılmaz, 2020).

Fiziksel şiddet vücutta acıya, yaraya, ize; kişinin sakatlanmasına ya da ölmesine sebep olan şiddet türüdür (Tatlıoğlu, 2016). İtmek, tokat atmak, tekme atmak, yumruk atmak, kol kıvrırmak, tükürmek, saçından sürüklemek, boğazını sıkma, silahla yaralamak gibi eylemleri içeren şiddet türüdür (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015; Genç, Taylan, Adıgüzel ve Kutlu, 2017; Barış, 2020). Karşıdaki kişiye fiziksel müdahalede bulunarak başlayan fiziksel şiddet ölümle sonuçlanabilecek sürece kadar gidebilir (Polat, 2017).

Duygusal şiddet kavramı ilk başlarda ülkemizde iş ortamlarındaki mobbing olgusunu açıklarken kullanıldığı görülmüştür. Duygusal şiddet, bireyin psikolojik sağlığına zarar veren, kendisini baskı altında hissetmesine sebep olan tutum ve davranışlardır (Tutar, 2004). Duygusal şiddet mağdurun düşüncelerini, davranışlarını ve inançlarını kontrol ederek şiddet uygulayan kişinin düzenlediği yapıya direnmesinden dolayı onu cezalandırmak için kullandığı şiddet yöntemidir. Duygusal şiddet içinde duygusal, sosyal, manevi istismar ve sözlü sataşmayı bulundurur (Woodyatt & Stephenson, 2016). Duygusal şiddetin en belirgin özelliği sürekliliği ve tekrar etmesidir (Barış, 2020). Bireylerin yaşadığı duygusal şiddet çoğu zaman toplumda göz ardı edilir. Duygusal şiddet, tespit edilerek rapor edilmesinin ve önlemsel çalışmaların yapılmasının en zor olduğu şiddet türüdür. Fiziki bir bulgunun olmaması, kişi üzerindeki etkisinin gözlemlenememesi ve kişinin başka sebeplerle açıklamaya çalışması duygusal şiddeti ortaya çıkartmayı zorlaştırmaktadır (Karakulak, 2018) Duygusal şiddet davranışları; hakaret etme, alaya almak, lakap takmak, bağırarak, aşağılamak, ayrımcılık yapmak, korkutmak, arkadaşlarına göre yetersiz bulmak, davranışta bulunmaya zorlama olarak ifade edilmiştir (Aras ve dğr., 2016; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2015; Cihan ve Karakaya, 2017).

İnsanların yaşamlarında atlatması gereken kritik dönemler vardır. İçerisinde lisede öğrenim gören öğrencileri de kapsayan ergenlik dönemi bunlardan birisidir. Ergenlik dönemi, fiziksel ve duygusal aşamaların tetiklediği psikososyal ve cinsel olgunlaşma ile ortaya çıkan ve bireyin kimlik duygusunu, bağımsızlığını kazanmasıyla sonlanan bir dönemdir (Derman, 2008). Ergenin kimlik duygusunun bütünleştiği ve toplumsal yaşam ile kültürel yapıdan bağımsız olma isteğinin getirdiği kargaşalı bir dönemdir. Bu dönemdeki çocuklar fiziksel, sosyal, bilişsel ve cinsel alanlarda hızlı gelişim kaydederler. Gelişen soyut düşünme yeteneği kişinin sorgulamasına, bağımsız

düşünmesine yardımcı olur. Kendi düşünce sistemine uymayan fikirlere karşı çıkar. Ergenler bu dönemde özerk olduklarını dile getirerek, daha eşitlikçi ilişkiler geliştirerek ebeveynleri ile olan ilişkilerini yeniden tanımlamaya çalışırlar. Bu durum ergen ile ebeveyn arasında çatışmaya neden olabilmektedir (Marceau, Ram ve Susman, 2014; Weymouth, Buehler, Zhou ve Henson, 2016).

Bağımsız yaşam sürme isteği ergenleri ebeveynler ile karşı karşıya getirir. Anne baba denetimine karşı çıkarlar. Ergenin özerk olmak için verdiği mücadele sadece ebeveynlere karşı değil tüm otoritelere karşıdır. Risk alma davranışlarının en yoğun görüldüğü dönemdir. Yetişkinlerin ergene karşı baskı ve yasak merkezli disiplin anlayışı çatışma başlatabilmektedir. Bu çatışma alanları okul sorunları, geç vakitlerde dışarıya çıkma, arkadaş seçme, karşı cinsle kurduğu arkadaşlık konularıdır (Yavuzer, 2019). Kuşak çatışması, disiplini sağlama ve anne baba tutumları da ergen ile ebeveyn arasında çatışmaya neden olmaktadır (Gander ve Gardiner,1993). Ergenler olay karşısında çok çabuk sinirlenip tepki gösterirler ve inişli çıkışlı duygular yaşarlar. Derse ilgileri azalmıştır. Evdeki kuralların fazlalığı ve sıklığı ergen ile ebeveyn arasında problem yaratır. Ergenler ebeveynlerin uyarılarına dikkat etmezler onlarla zıtlaşırlar (Atan, 2001).

Aileden bağımsız olma isteği, otoriteye karşı gelme, kimlik oluşturma sürecinde yeni haklar isteme, yetişkin değerlerini benimsememe ergenin aile ile çatışmasına ve fiziksel açıdan şiddet görmesine neden olur. (Kulaksızoğlu, 2020). Sokak, mahalle, park gibi toplumsal alanlar kontrolü zor olması nedeniyle ergenlerin şiddete uğrama olasılığı olan yerlerdendir. Ergenlerin toplumda farklı şiddet türlerine maruz kaldığı belirlenmiştir (Mustafa, 2019). Ergenin maruz kaldığı şiddet davranışının belirlenmesinde aile düzeni ve ilişkisinin önemli payı olduğu düşünülmektedir. Ergenler aile bireyleri, arkadaşları ve öğretmenleri tarafından şiddete uğrarlar (Kim vd., 2000). Ergen lise öğrencilerinin en fazla okulda arkadaşları sonra aile üyeleri tarafından şiddete maruz kalmışlardır. Öğrencilerin kendi kendilerine şiddet uyguladıkları belirlenmiştir (Özgür, Yörükoğlu ve Arabacı, 2011). Ergenler evde ebeveyn ve kardeşleri tarafından şiddete maruz kalmışlardır (Pinheiro, 2006). Ergenlerin ev ve okul ortamında sözel ve fiziksel şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. (Pehlivan ve Yekeler, 2014). Okulda görülen şiddet, öğrenci ile öğrenci ve öğrenci ile öğretmen, okul yöneticileri, okul

personeli arasında yaşanan tehdit ve fiziksel saldırıyı kapsadığı belirlenmiştir (Kızmaz, 2006).

Okulda yaşanan şiddet olayları ebeveynlerde kaygıya sebep olmuştur. Toplumun her alanına yayılan şiddet okulda da kendisini göstermektedir. Toplumsal bir kurum olan okulları toplumsal yapıdan ayrı düşünmek mümkün değildir. Değişen ve gelişen sosyal sisteme uyum sağlayamayan eğitim sistemi şiddet açısından potansiyel oluşturmaktadır (Hökelekli, 2007). Ergenlerin evden sonra en fazla zaman geçirdikleri sosyal ortam okullardır. Aile ile sağlıklı iletişim geliştiremeyen, ev içindeki kurallara uymayan, alkol ve sigara gibi bağımlılık yaratan maddeler kullanan ergenler okulda yeni arkadaş gruplarına katılırlar. Üyesi oldukları grupta söz sahibi hatta lider olmak için mücadele ederler. Bu mücadele kendi aralarında çatışmaya neden olabilmektedir. Evde maruz kaldıkları şiddet ve reddedilmede davranışından dolayı ergenler çetelere katılmaktadır (Gül ve Güneş, 2009). Okula bağlılığı düşük olan, problemleri davranışlar gösteren öğrencilerin oluşturduğu çeteler okuldaki şiddetin artmasına neden olurlar. Çetede öğrenciler, diğer arkadaşlarından haraç kesme, saldırma, zorbalık yapma, tehdit etme davranışlarını göstermektedirler (Kızmaz, 2006). Okullarda öğrencilerin kendinden yaşça küçük, fiziksel olarak güçsüz öğrencilere şiddet uygulamasıyla karşılaşmaktadır. Kurbana karşı dövme, hırpalama, tekme atma, lakap takma, küçük düşürme, bilerek eşyalarına zarar verme, korkutarak para ya da eşyasını alma davranışları görülür (Pişkin, 2002).

Ergenlik dönemindeki öğrenciler okulda sınıf ve okul içerisindeki düzenin korunması, kurallara uyulması için öğretmen ve okul idaresi tarafından şiddete maruz kalabilmektedir. Değişen düşünce sistemi ve özerk olma isteği ergeni okul kurallarını sorgulamaya yöneltebiliyor. Bu sorgulama süreci sonunda benliğine uymayan kurallara karşı direnir. Karşılaştıkları bu durum karşısında öğretmen ve yöneticiler disiplinin sağlanması için şiddete başvurabiliyor. Disiplinin sağlanması için uygulanan fiziksel şiddet, çok eski dönemlerden gelen ve bütün kültürlerde görülen sosyal bir uygulamadır. Paştun atasözüne göre dayağın olduğu yerde saygı ve düzen vardır, Türk atasözüne göre dayak cennetten çıkmaktadır, hocanın vurduğu yerde gül biter. Bu atasözlerinden anlaşılacağı gibi eğitimde fiziksel ceza ve şiddetin kabul gördüğü anlaşılmaktadır. Eğitimde karşılaşılan problemin çözümünde şiddet kullanılmaktadır. Eski Mısırda öğretmenlerin geniş yetkileri oldukları derslerde uyuyan, konuşan öğrencilere değnek

şiddet uyguladığı bilinir. Orta Çağda ise öğretmenlerin görevi öğretmekten çok var olan düzenin devamını sağlamaktır (Bulut, 2008a; Kulaksızoğlu, 2020; Mahiroğlu ve Buluç, 2003; MEB, 2008; Pişkin vd., 2014; Polat vd., 2000; Xia, Li ve Liu, 2018).

Öğretmen şiddeti, fiziksel, psikolojik, sözel ve cinsel biçimde zarar vermeyi amaçlayan öğretmenden öğrenciye yönelik bilinçli güç kullanımınıdır. Öğrenciye yönelik fiziksel şiddet davranışları; tokat atma, tekme atma, yumruk atma, kulak çekme, nesne fırlatma, saç çekme sınıfta tek ayaküstünde durdurma. Duygusal şiddet davranışları; nedensiz suçlama, sürekli kusur bulma, küçümseme, kaba ve hoş olmayan sözlerle konuşma, görmezden gelme, arkadaşları önünde mahcup etme, özgürlüğünü kısıtlama (Pişkin vd., 2014). Öğretmenden öğrenciye yönelik şiddetin nedenleri; dersin ahengini bozma, dersi dinlememe, okula ait eşyalara zarar verme, arkadaşlarla kavga etme, arkadaşına küfür etme, arkadaşlarına cinsel içerikli temas, ödevlerini yapmama, kılık kıyafetle ilgili problemler, sigara kullanma olarak belirtilmiştir (Bulut, 2008b).

Lise öğrencilerinde yapılan bir araştırmada okulda öğrenciye yönelik şiddet uygulayanların öğretmen, arkadaş, yönetici oldukları belirlenmiştir. Erkek öğrenciler okul ortamında, kız öğrenciler aile içinde şiddete daha fazla maruz kalmışlardır. Erkek öğrenciler daha çok ergenlik döneminde okul ve sosyal alanlarda bir erkek tarafından; kız öğrenciler ise ergenlik dönemi öncesi evlerinde anneleri tarafından fiziksel şiddete maruz kalmışlardır. (Yavuz, Atan, Atamer ve Gölge, 2003). Okulda öğrenciler arasında yaşanan şiddet nedenleri; tartışma, küfür etme, vurma, laf atma, kız meselesi, kız-erkek ilişkisi, haraç toplama olduğu belirlenmiştir. Şiddet olaylarında bıçak, sopa, demir çubuk, silah, jilet, şişe ve sandalye kullanılmıştır (Bulut, 2008a).

Liselerde yaşanan devrecilik, çeteleşme, hâkimiyet kurma, laf atma, keyif verici maddeler kullanma, kontrolsüz öfke ve kavgalar şiddeti doğurur. Yine ailenin düşük eğitim düzeyi, aile içi şiddet, öğrencinin bilinçsizliği, devrecilik, laf atma, alkol kullanımı, çeteleşme, kontrolsüz öfke şiddete neden olmaktadır (Hoşgörür ve Orhan, 2017). Uyuşturucu madde kullanımı, çete faaliyetleri, yakın arkadaş çevresinin genişlemesi, kişilerarası çatışmalar ve anlaşmazlıklar lise dönemindeki ergenlerin maruz kaldıkları şiddet nedenleridir (Gül ve Güneş, 2009). Ergen, kendini kanıtlamak, saygı duyulan birisi olmak ve statü kazanmak için şiddete başvurabilmektedir (MEB, 2008).

Ergenler yaşadıkları ilişkide flört şiddetine maruz kalmaları son zamanlarda önemli halk sağlığı problemi haline gelmiştir (Haynie vd., 2013; Black vd., 2008). Ergen arkadaşlık şiddeti, flört ilişki olan ergenler arasında meydana gelen fiziksel, psikolojik, duygusal, siber ve cinsel içerikli şiddet davranışlarını kapsar.(Paat, Markham ve Peskin, 2019; Zweig, Dank, Lachman ve Yahner, 2013).

Şiddete maruz kalma ilerleyen dönemlerde çocukta kapanmayacak yaralar açabilir. Ergen gördüğü şiddet sonucu sadece fiziksel olarak yıpranmaz. Özellikle psikolojik sağlığı zarar gören çocuğun iç dünyasında derin kırılmalar yaşanabilir. Şiddete maruz kalan kişilerde ilerleyen dönemlerde davranış bozukluğu görülebilmekte, kendi çocuklarına saldırgan tutum sergileyebilmektedir (Frias-Armenta, 2002). Şiddete maruz kalmak ergenler üzerinde çeşitli olumsuz ruhsal ve fiziksel sağlık sonuçlarına yol açabilir. Şiddete maruz kalan ergenlerde anti-sosyal davranış, suç işleme, saldırganlık ve uyuşturucu kullanımı arasında pozitif ilişki bulunmuştur (Overstreet, 2000). Şiddete tanıklık edenler ya da maruz kalanlar ilerleyen dönemlerde şiddetin uygulayıcısı olabilmektedir. Şiddete uğrayan liseli öğrencilerin şiddet eğilimlerinin şiddete uğramayan liseli öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yine şiddete tanık olmak ve şiddeti izlemek de ergenin şiddet eğilimini arttırdığı belirlenmiştir (Miller ve Veltkamp, 1993; Gökkaya ve Ayan, 2017; Özcan vd.,2020; Kim vd., 2006).

Şiddete maruz kalan ergenlerde stres, depresyon, düşük benlik algısı, endişe, okuldan kaçma, düşük akademik başarı görülür (Graham, Bellmore ve Mize, 2006; Sujoldžić, Peternel, Kulenović ve Terzić, 2006). Şiddete uğrayan ergenlerde anksiyete, depresyon, uyku bozuklukları, beslenme bozuklukları, konuşma bozuklukları, iletişim kurmada zorluk, elektronik zorbalığa katılım (Kim vd., 2000; Ahmed, 2008; Bámaca-Colbert, Umaña-Taylor & Gayles, 2012), düşük akademik başarı (Supol vd., 2020) anti-sosyal kişilik bozukluğu (Köknel, 2000) belirlenmiştir. Okulda yaşanan şiddete tanık olan öğrencilerde güvensizlik, akademik başarıda düşüş, okuldan kaçma görülmüştür (Janosz, Archambault, Morizot ve Pagani, 2008).

Fiziksel şiddetin vücutta bıraktığı izler ortadan kalksa da duygusal şiddetin kalıntıları çocukta uzun süreli yıkıcı duygusal ve zihinsel problemlere neden olabilmektedir. Duygusal şiddet davranışlarından bağırarak, kaba davranmak, aşırı eleştirmek, kişiliği reddetmek çocuğun sosyal ve psikolojik gelişimini zedeler.(Aras ve

vd., 2016; Cihan ve Karakaya, 2017; Smith ve Segal, 2018). Duygusal şiddete maruz kalan ergenlerde intihar etme düşüncesi görülür (Seff ve Stark, 2019; Kim vd., 2000).

Duygusal açıdan istismara maruz kalan ergenlerde bağımlı kimlik geliştirme, huzursuz ve kaygılı hissetme, uyumsuz ve yıkıcı davranışlarda bulunma, değersizlik duygusu görülmüştür (Kulaksızoğlu, 2020). Ailede şiddet gören ergenlerin şiddete eğilimlerinin yüksek olduğu belirtilmiştir (Avcı ve Yıldırım, 2014; Xia, 2018; Lansford vd., 2003). Aile içi fiziksel ve duygusal istismara maruz kalan ergenlerin depresyon düzeyleri yüksek, intihar etme düşüncesi ve girişimlerinin daha fazla olduğu belirlenmiştir (Müderrişoğlu, 2002).

Çocuğun maruz kaldığı şiddetin fiziksel, psikolojik ve sosyal sonuçları vardır: Fiziksel sonuçları: kırık, ezik, yanma, görme bozukluğu, travmalar, bedensel engel; psikolojik sonuçları: depresyon, kaygı, suçluluk duygusu, yeme bozuklukları, okul başarısında düşüklük, benlik saygısında azalma, intihar davranışı, alkol ve madde bağımlılığı; sosyal sonuçları: iletişim becerilerinde aksama, içe kapanma, çekingen davranma (MEB, 2015).

Duygusal şiddet ile ilgili alan yazı incelendiğinde; ilkökul öğretmenlerinin duygusal şiddet üzerine görüşü (Onbaş, 2007), öğrencilerin okul ortamında maruz kaldığı duygusal şiddet ilgili değişkenler (Aras vd., 2016), duygusal şiddet ile üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri arasındaki ilişki (Eskici ve Tınkır, 2019), üniversite öğrencilerinde duygusal şiddet mağduriyet düzeylerinin kendine zarar verme davranışı ve intihar olasılığına etkisi (Durmuş, 2020), obezite, yeme bağımlılığı ve duygusal şiddet arasındaki ilişki (Tınkır, 2021), üniversite öğrencilerinin duygusal şiddete maruz kalma düzeyini etkileyen faktörlerin belirlenmesi (Ertuğrul ve Duran, 2021) incelenmiştir. Bu çalışmanın temel problemi lisede öğrenim gören ergenlerin maruz kaldıkları duygusal ve fiziksel şiddetin öğrenci, veli, öğretmen ve yönetici görüşlerine göre ortaya çıkartmaktır. Ergenlerin maruz kaldığı fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının ergen üzerinde bıraktığı yıkıcı etki, ergenlerin maruz kaldıkları duygusal şiddete ilişkin farkındalığının düşük olması bu problemin ele alınmasında etkili olmuştur.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, ergenlik dönemindeki öğrencilerin uğradıkları fiziksel ve duygusal şiddetin öğrenci, ebeveyn, rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, yönetici ve branş öğretmenlerin görüşlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2.1. Alt Amaçlar

1. Öğrencilerin ergenlik dönemindeki öğrencilerin uğradıkları fiziksel ve duygusal şiddet ile ilgili görüşleri nelerdir?
2. Ebeveynlerin ergenlik dönemindeki öğrencilerin uğradıkları fiziksel ve duygusal şiddet ile ilgili görüşleri nelerdir?
3. Rehber öğretmenlerin ergenlik dönemindeki öğrencilerin uğradıkları fiziksel ve duygusal şiddet ile ilgili görüşleri nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin ergenlik dönemindeki öğrencilerin uğradıkları fiziksel ve duygusal şiddet ile ilgili görüşleri nelerdir?
5. Yöneticilerin ergenlik dönemindeki öğrencilerin uğradıkları fiziksel ve duygusal şiddet ile ilgili görüşleri nelerdir?
6. Branş öğretmenlerinin ergenlik dönemindeki öğrencilerin uğradıkları fiziksel ve duygusal şiddet ile ilgili görüşleri nelerdir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Şiddet her dönem medeniyetlerin önde gelen problemlerinden birisi olmuştur. Günümüzde farklı davranış biçimleriyle karşılaştığımız şiddet davranışları toplumumuzun önemli bir halk sağlığı sorunu olarak öne çıkmaktadır. Şiddet zaman içerisinde görüldüğü alan, yaygınlığı ve maruz kalan grubun genişlemesi nedeniyle farklı şiddet türleri yaşamımıza dahil olmuştur. Fiziksel şiddet ile duygusal şiddet son dönemde sıkça tanıklık ettiğimiz ya da maruz kaldığımız şiddet türleridir. Şiddete maruz kalan riskli gruplardan birisi de ergenlik dönemindeki öğrencilerdir. Yaşam için kritik bir evre olan ergenlik döneminde çocuktaki değişimin getirdiği yeni tutum ve davranışlar onu aile, okul ve çevresindeki kişilerle karşı karşıya getirmektedir. Bu çatışma süreci ergenin şiddete uğramasıyla sonuçlanabilmektedir. Aile içinde, arkadaş gruplarında ergene yönelik şiddet davranışları ergenin gelişim alalarına büyük zarar vermektedir. Öğrencilerin duygusal şiddete maruz kaldıklarının farkında olmadıkları düşünülmektedir. Çünkü ebeveynleri ve yakın çevresi küçük yaşlardan itibaren çocuklara şiddeti sadece kavga etme, vurmak gibi fiziksel bir davranış örüntüsü olarak tanıtmışlardır. Öğrencilerdeki şiddet algısının daha somut davranışlar çerçevesinde

oluştugu düşünölmektedir. Öğrencilerin şiddeti daha çok fiziksel şiddet olarak algıladıkları yine başka bir çalışmada ortaya çıkmıştır (TBMM, 2007).

Duygusal şiddet, daha çok sözel ifadelerle uygulandığından şiddetin tespitini yapmakta güçlük çekilmektedir. Öğrencilerin duygusal şiddeti doğru bir şekilde tanımlayıp duygusal sınırlar oluşturarak şiddetle başa çıkabilecek stratejileri kullanması gerekmektedir. Öğretmenden öğrenciye yönelik şiddetle ilgili yeterli düzeyde çalışmanın yapılmadığı belirlenmiştir. Öğretmen ve idarenin de duygusal şiddeti tanımlamada ve algılamada büyük eksiklikleri olduğu düşünölmektedir. Okulda yaşanan şiddet olayları hızla arttığından sosyal bir probleme dönüştümüştür. Ergenlerin bu dönemde maruz kaldığı şiddet olayları sadece içinde bulunduğu zamandaki değil gelecek dönemdeki ruhsal ve fiziksel sağlıklarını da tehdit ediyor. Fiziksel ve duygusal şiddetin çocuk üzerinde etkisine bakıldığında en az fiziksel şiddet kadar önem verilip doğru bir şekilde tanımlanması gerekir. Çünkü kişi sürekli olarak maruz kaldığı duygusal şiddet sonucunda kendisine zarar verici davranışlarda bulunabilmektedir. Duygusal şiddetin daha çok duygusal ve psikolojik problemlere neden olduğu düşünölmektedir. Fiziksel şiddet ile duygusal şiddetin dereceleri yakın ilişkilidir. Fiziksel şiddetin yoğunluğu zamanla azalsa da duygusal şiddetin yoğunluğu devam eder (Foa, Cascard, Fenny ve Zoeller, 2000).

Literatür taraması yapıldığında Türkiye’de duygusal şiddetle ilgili yapılan çalışmaların çok kısıtlı olduğu görölmüştür. Duygusal şiddetin literatürde yeterli düzeyde yer almaması bu araştırmanın literatüre sunacağı katkı ile bundan sonraki araştırmalara öncülük edeceği düşünölmektedir. Duygusal şiddetin bir şiddet türü olarak değerlendirilmesi noktasında ebeveyn, öğrenci, öğretmen ve yöneticilerde farkındalık oluşturacağı düşünöldüğünden önemli görölmektedir. Fiziksel ve duygusal şiddetin birlikte ele alınması araştırmanın bulgu ve sonuçlarının alanyazına katkı sunacağı düşünölmektedir. Lise öğrencilerinin uğradığı fiziksel ve duygusal şiddetin tanımlanması, düzeyi, nedenleri ve sonuçları ile ilgili bilgi sağlaması açısından literatüre katkı sunacağı düşünölmektedir. Okul yöneticilerine, fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi hakkında bilgiler vererek gerekli tedbirlerin alınması hususunda katkı sunması açısından önemli görölmektedir. Rehber öğretmenlere, duygusal şiddetin bir şiddet türü olarak algılanmasında uygulanabilecek etkinlikler hakkında bilgi

sağlaması bakımından çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Yapılan çalışmanın nitel bir araştırma olması da bu çalışmayı özgün ve önemli kıldığı düşünülmektedir.

1.4 Sayıtlar

1. Araştırmaya katılan öğrenciler, veliler, öğretmenler ve yöneticiler ölçme aracına samimi, doğru ve güvenilir bir şekilde yanıt vermiştir.
2. Araştırma örneklemini oluşturan öğrenci, veli, öğretmen ve yöneticilerin evreni temsil etmiştir.

1.5 Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Diyarbakır'daki lisede öğrenim gören öğrencilerin, lisede çocuğu olan ebeveynlerin, lisede görevli rehber öğretmenlerin, lisede görevli branş öğretmenlerinin, lisede görevli yöneticilerin ve lisede görevli sınıf rehber öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorularla sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Ergenlik Dönemi: Biyolojik, psikolojik, zihinsel ve sosyal yönlerden gelişme ve olgunlaşmayı kapsayan çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemidir (Yavuzer, 2019).

Fiziksel Şiddet: Kaba kuvvetin korkutma, çekinme ve yaptırım aracı olarak kullanılmasıdır (Köse ve Beşer, 2007).

Duygusal Şiddet: Kişiyi strese sokan, özgüvenini zedeleyen ve psikolojik sağlığı olumsuz etkileyen şiddet türüdür (Tathoğlu, 2016).

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın değişkenleri ile ilgili kuramsal temeller, yurt içi ve yurt dışında yapılan araştırmalar ve bu araştırmaların sonuçlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1 Ergenlik Dönemi

Puberte ile başlayıp bireyin bir kimlik elde etmesiyle sonuçlanan 12-22 yaş aralığını kapsayan fiziksel, duygusal ve sosyal alanlarda hızlı değişikliklere neden olan dönemdir (Alisinanoğlu, 2002). Ergenlik dönemi biyolojik, bilişsel, psikolojik ve sosyal alanlarda gelişme ve olgunlaşmanın olduğu çocukluk ve erişkinlik arası dönemdir (Yavuzer, 2019). Ergenlik farklı coğrafya ve sosyo-ekonomik yapılarda farklı yaş aralıklarında başlayıp sona eren bireyin neredeyse her alanda gelişimini kapsayan süreçtir (Avcı, 2006). Ergenlik döneminin başlangıç ve bitiş yaşı ile ilgili farklı yaş aralıkları verilmektedir: Unesco 15-25 yaş (Kulaksızoğlu, 2020), Who (2018) 10-19 yaş, Alisinanoğlu (2002) 12-22 yaş, Yörükoğlu (2019) 12-21 yaş. Zamana, ırklara, bölgelere ve hatta ailelerin genetik yapısına göre, bu yaş sınırları değişebilir (Şen, 2011; Parman, 2000).

2.1.1. Ergenliğin Evreleri

2.1.1.1. Başlangıç Evresi (Erken Ergenlik)

- 12-14 yaş aralığını kapsayan bu dönemde fiziksel ve davranışsal değişiklikler hızlıca gelişmektedir.
- Ergenler bu değişime uyum sağlamak için çaba sarf ederler.
- Cinsel gelişim erkeklere göre kızlarda daha önce seyreder.
- Değişen beden görüntüsü, artan dürtüler, cinsel kimliğin farkındalığın artması ergenin bazı cinsiyet rollerini kazanması gerektirir.
- Aynı cinsten yakın arkadaş grupları popüler olmaya başlar ve ergenin ilgi duyduğu alanları etkilerler.
- Bilişsel gelişimde de önemli değişiklikler olmaktadır (Derman, 2008).

Spanoya (2004) göre bu dönemdeki ergenler; yakın arkadaş grupları kurarlar, bağımsız bir kimlik oluşturmak için mücadele verirler, sigara ve alkol gibi bağımlılık yaratacak maddeleri denerler.

2.1.1.2. Orta Ergenlik

- 15-18 yaş aralığını kapsayan dönemdir.
- Ebeveynlerden ayrılarak bağımsız bir birey olduğunu onlara kabul ettirmek için yoğun çaba harcar.
- Duygusal olarak kendisini ailesinden izole edip karşı cins ve yakın arkadaş gruplarına duygusal yatırım da bulunurlar.
- Ergen arkadaş yorumlarına önem verdiği için giyim tarzı ve davranışlarının eleştirilmesi benlik saygısında düşüşe sebep olabilir (Derman, 2008).

Ergenlerin yine bu dönemde; gerçekçi olmayan beklentiler içine girerler, ailelerin bağımsızlıklarına müdahale ettiklerinden yakınır, karşı cinse olan hassasiyetleri artar, boy ve kilo artışı devam eder (Spano, 2004).

2.1.1.3. Geç Ergenlik

- 18 yaş civarında başlayan ve kimlik duygusunun bütünleşmesiyle sona eren dönemdir.
- Akademik ve estetik arayışların, sosyal etkileşimlerin ergenin kendisini tanımasına, bir gruba ait hissetmesine olanak sağladığı dönemdir.
- Ergenliğin ilk aşamasıyla beraber yaşanan duygular, gözlemlenen yaşantılar, elde edilen yetiler, kurulan özdeşimler birleşerek kimlik duygusunu ortaya çıkartırlar.
- Ergenliğin son evresinde cinsel ve sosyal kimlik gelişimini de sağlayamayan ergenlerde kimlik kargaşası görülür.
- Kimlik duygusu kazanmış ergenlerde; yakın ilişkiler kurma, eş ve iş seçme, yetişkin rollerini sergileme becerisi gelişir (Derman, 2008).

Bağımsız karar verebilme yeteneği gelişir, mizah anlayışında ilerleme kaydeder, uzlaşma kabiliyeti gelişir, gelecek kaygısı yaşar, hayattaki önemi hakkında düşünür, çoğu kızın gelişimi tamamlanır ancak erkeklerin gelişimi devam eder (Spano, 2004).

2.1.2. Ergenlik Dönemi Gelişim Görevleri

Ergenlik fiziksel, toplumsal ve bilişsel olgunlaşma dönemidir. Havighurst ergenlik dönemi için sekiz yaşam görevi belirlemiştir: (Gander ve Gardiner, 1993; Adams, 1995)

1. Bedensel özelliklerini kabullenme ve bedenini aktif şekilde kullanmak

Ergenlik hızlı fiziksel değişimle başlar. Bu biyolojik değişimle ergen yetişkin boyuna, kilosuna ve cinsel özelliklerine yaklaşır. Çevresindeki yaşlılarına gözlemleyerek kendisine ben normal miyim sorusunu yöneltir. Buradaki gelişim görevi bedensel özelliklerini kabul etmektir.

2. Toplumsal cinsiyet rolünü yerine getirmek

Toplumlarda son dönemde cinsiyet rolleri ile ilgili hızlı değişiklikler meydana gelmiştir. Cinsiyetler arasındaki benzerlikler farklılıklara göre daha fazla belirginleşmektedir. Herkes farklı şekilde davranmaktadır. Kimileri toplumsal rollerini geleneksel yapıda geliştirmekte, kimileri eşitlikten yana tavır almakta, kimileri aşırı uçlar arasındaki konumunu muhafaza etmektedir. Bu sürecin sonucu olarak ebeveynlerin, ergenlerin ve öğretmenlerin kafaları karışmış durumdadır.

3. Her iki cinsten akranlarıyla yeni ve olgun ilişkiler kurmak

Ergenliğin başında aynı cins yaşlılarıyla kurulan arkadaş grupları yerini kadın-erkek ilişkilerine bırakmalıdır. Ergenler karma gruplarda kızarmadan, terlemeden, sakın bir şekilde nasıl davranması gerektiğini öğrenmek zorundadır. Toplumsal ilişkilerin işleyişini büyük ölçüde kültür belirler. Bu ilişkiler toplumdan topluma farklılık göstermektedir.

4. Ebeveynlerden ve toplumdaki diğer yetişkinlerden duygusal olarak bağımsızlaşmak

Ergenler ebeveynlerinden davranış, tutum ve ilgi açısından özerk olmak ister. Anne babalarına hesap vermeden, önceden izin almadan arkadaşlarıyla beraber etkinlikler yapmak ister. Ergenler ebeveynlerin kendileri üzerinde baskı kurmaya başladıklarında bu duruma başkaldırırlar ancak ebeveynler onlara yetişkin olarak sorumluk vermek istediklerinde ergenlerde ebeveyne bağımlılık gösterirler.

5. Ekonomik olarak özgürleşme sağlayacak mesleğe hazırlanmak

Toplumdaki değişmeler ve teknolojik gelişmeler meslek seçimi zor bir karar haline gelmiştir. Bu dönemde ergenin yetenek ve ilgisinin belirginleşmesi üzerinde yoğunlaşmıştır. Sosyoekonomik düzey ergenin mesleki kararlarında etkilidir.

6. Evliliğe ve aile hayatına hazırlanmak

Evlilik ve aile hayatını zevkle isteyenler olduğu gibi korku hisseden ergenlerde vardır. Bireyin bu alandaki tutumu kültürden, sosyoekonomik düzeyden, aile

yaşantısından etkilenir. Çoğu ergenler evlilik için gerekli becerileri tam kazanmadan evlenip çocuk sahibi olmaktadır.

7. Toplumsal açıdan sorumluluk sahibi olduğu davranışlar istemek ve bunu gerçekleştirmek

İnsanların çoğu yaşamlarını soyutlanmış olarak değil topluluk, ülke gibi sosyal alanlarda yaşarlar. Ergenin bir yetişkin olarak sosyal, dini ve siyasi etkinliklere sorumluluk sahibi bir katılımcı olmayı, oy vermeyi ve vergi ödemeyi öğrenmesi gerekir.

8. Davranışlara yol gösterecek değer ve ahlak sistemine sahip olmak, kendi düşünce sistemini geliştirmek

Ergenliğe kadar geçen dönemde ebeveynlerin, akranların, okulun ve dinin çocuk üzerinde olduğu değerler, yaşam standartını oluşturmak için birleşir. Bu değerler çocuğun benliğine katılır hem toplumu hem bireyselliği yansıtırlar. Kendine özgü düşünce sistemi geliştirerek dünyadaki konumunu ve çevresindekilerle kurduğu ilişkiyi anlamak ister.

Gençlerin bu dönemde; akranları içinde yer edinme, soyut düşünme geliştirme, yeni beden imajı ortaya koyma, mesleğe girmeye hazır olma, evlilik için hazır olma, kendi ahlak sistemini geliştirme, duygusal bağımsızlığını elde etme gibi aşması gereken bazı gelişim görevleri vardır (Ersanlı, 2005). Bu dönemde ergenleri bekleyen bazı zorluklar vardır:

- Kendisini zorlayıcı otorite
- Risk içeren davranışlar
- Alkol, uyuşturucu gibi bağımlılık içiren madde kullanımı
- İçindeki yaşadığı toplumun ahlaki ve toplumsal yapısıyla ters düşme
- Meslek sahibi olmak
- Değişen eğitim ortamına uyum sağlamak
- Evin kurallarında yeni fikir birliği sağlamak (Christie ve Viner, 2005).

2.2 Şiddet

Dilimize Arapçadan geçen şiddet kelimesi Kamus-ı Türkî'de sertlik, katı davranış ve zor kullanma olarak geçer. Şiddet, Arapça “şedid”, “şedide” kelimesinden dilimize geçmiştir. Fransızca'da şiddet(violence), birisine güç uygulayıp baskı kurarak

istemediği bir şey yaptırmak (Ünsal, 1996; Arslan, 2015) Psikoloji sözlüğünde şiddet kişilere ve nesnelere dönük düşmanlık ve öfke duygusunun sürekli ve yıkıcı olarak ortaya çıkmasıdır (Budak, 2003).

Ailenin korunması ve kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair kanunun (2012) ikinci maddesinde şiddet; kişinin, fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik açıdan zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranış olarak tanımlanmıştır.

Şiddet; kanuna uymamak, kişiye zarar vermek, kişinin kimliğine hakaret etmek, huzuru bozmak, kişi hakkına saldırmak, karşıdaki kişiyi incitmek, aşırı öfke ifadeleri olarak ortaya çıkan davranışlardır (Erten ve Ardalı, 1996). Şiddet, kişiler arası veya kendi kendine yönelik, fiziksel veya psikolojik zarara yol açan eylemleri içerir (Kingma, 2001). Yapılan farklı şiddet tanımlarında görülen ortak öğeler; Birisinin canını acıtmak, öldürmek ya da yaralamak, zarar vermek amacıyla saldırmak, yasalara karşı gelecek şekilde fiziki müdahalede bulunmak, karşıdaki kişiyi sindirmek için şiddet kullanma tehditinde bulunmak, sosyal ilişkilerde toplumun kabul etmeyeceği zorlama eylemidir (Özerkmen ve Gölbaşı, 2012). Şiddet ve güç kelimeleri birbirlerinin yerlerine kullanılmaktadır. Yalnız şiddet; birisini öldürmek ya da yaralama yoluyla zarar vermeyi içine aldığından güç kelimesini kapsamaktadır (Ünsal, 1996).

Zorbalık ve saldırganlık kavramlarının şiddet yerine kullanıldığı görülmektedir. Bu üç kavram sık sık birbirlerinin yerine kullanılabilir. (Olweus, 1999; Totan, 2008; Odman ve Odman, 2017). Şiddet, zorbalık ve saldırganlık kavramlarının ortak özellikleri olduğu gibi birbirlerinden ayıran özellikler de mevcuttur.

Olweus'a göre (1999) bir davranışın zorbalık olarak tanımlanması için 3 ölçüt bulunur:

1. Kasıtlı olarak zarar verme amacıyla saldırganca davranışların olması,
2. Saldırgan kişinin bu eylemleri sürekli bir şekilde uygulaması,
3. Zorba ve kurban arasında eşit güç dengesinin bulunmaması.

Şiddetin temelinde güç ve saldırganlık vardır. Bu kavramların şiddetle doğrudan bir ilişkisi vardır. Gücün kişi ya da toplum üzerinde olumsuzluk yaratacak saldırgan bir yönelim içinde kullanılmasına şiddet diyebiliriz. Güç ve saldırganlık süreçte bağ kurup birbirini takip ederek şiddeti oluştururlar (Ayan, 2006). Saldırganlık ise başka kimselere bedensel ve ruhsal açıdan zarar verme maksadıyla öfke ve nefret içerikli yıkıcı davranışlardır (Abay ve Tuğlu, 2000). Bir davranışın saldırganlık olup olmadığının değerlendirilmesinde niyet bakma önemlidir. İstmeden, kazara bir kişinin canını yakmak saldırgan bir davranış olarak kabul edilemez (Kağıtçıbaşı, 2014). Şiddet ve zorbalık saldırganlığın iki farklı alt boyutudur. Saldırganlık hem şiddeti hem de zorbalığı içine alan şemsiye niteliğindedir. Zorbalık ve şiddet fiziksel olarak belirlediğinde birbirlerine benzerler. Kurbanla zorba arasında güç dengesizliği ve sürekli tekrar etmesi zorbalığı şiddetten ayırmaktadır (Pişkin, 2002).

2.2.1. Şiddetin Nedenleri

Şiddetin nedenleri kültürden kültüre, milletten millete farklılık gösterir. Şiddet bir engel durumunda belirir. Kendini geliştirme ve gerçekleştirme yolunda ilerleyen kişi engellendiğinde şiddete başvurur. Bu baskı bireyin yaratıcılığını da olumsuz etkileyerek kendini ispat etmek için şiddete başvurmasına neden olur (Tezcan, 1996).

Ekolojik modele göre kişiler bireysel, toplumsal, çevresel ve ailesel faktörlerden etkilenirler. Bu faktörlerin şiddet davranışını ortaya çıkarma riski vardır.

Çevresel Faktörler: Medyanın etkisi, ekonominin kötü olması, işsizlik, ebeveynlerin çocuklarını ihmal etmesi, sosyal ilişkiden uzaklaşmak,

Toplumsal Faktörler: Uyuşturucu gibi bağımlılık yaratan maddelerin ve ateşli silahların kullanımının fazlalaşması, toplum düzeninin bozulması, eğitim kalitesinin azalması,

Ailesel Faktörler: Aile içi anlaşmazlıklar ve iletişimin bozulması, çocuk ihmal ve istismarı, uygunsuz ve tutarsız aile kuralları,

Bireysel Faktörler: Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, risk almaya yatkın olmak, okula uyum sağlamada güçlük, akademik başarının düşük olması (Ögel, Tarı ve Eke, 2006).

Tekin (2011) de şiddetin nedenlerini ailevi, bireysel, toplumsal ve çevresel boyutlara bağılı olarak ele almıştır:

Ailevi Nedenler: Tutarsız disiplin anlayışı, ailenin aşırı rahat ya da baskıcı tutumu, olumsuz rol modeller, aile içi şiddet görme,

Bireysel Nedenler: Özgüven eksikliği, alkol ve madde bağımlılığı, yetersiz soysal beceri, yetersiz problem çözme becerisi,

Toplumsal ve Çevresel Nedenler: Sosyal düzensizlikler, maddi sıkıntılar, eğitim sistemindeki sıkıntılar, kitle iletişim araçlarının olumsuz etkisi.

Okullarda yaşanan şiddet olaylarının risk faktörleri kişisel, ailesel, okul ve arkadaş, sosyal ve çevresel başlıkları altında ele alınmıştır:

Kişisel Faktörler: Saldırganlık, madde bağımlılığı, hiperaktivite, psikiyatrik durumu,

Ailesel Faktörler: Aile içi şiddete maruz kalma, çocuk ihmal ve istismarı, aile içi zayıf bağlar, aile içi çatışmalar, ebeveyn madde bağımlılığı, antisosyal ebeveynler,

Okul-Arkadaş Faktörleri: antisosyal akran grupları, zayıf okul bağlılığı, akademik başarısızlık, kalabalık okullar, çeteleşmeler, sosyal izolasyon, akran zorbalığı,

Sosyal-Çevresel Faktörler: yoksulluk, bozuk çevre, medya şiddeti, silaha erişim, cinsiyet rolleri, kültürel roller (Verlinden, Hersen ve Thomas, 2000).

Okullarda yaşanan şiddet olaylarının çeşitli nedenleri vardır:

- Düşük Akademik Başarı
- Çeteleşme
- Okula Bağlılık Düzeyinin Düşük Olması
- Kız Arkadaşı Sorunu
- Katı Öğretmen Davranışları
- Medyanın Etkisi
- Yoksulluk
- Boş Zaman Değerlendirme Olanaklarının Yetersizliği
- Disipline İlişkin Olaylar

- Nedensiz Şiddet Olayları (MEB, 2008; Tezcan, 1996).

2.2.2. Şiddeti Açıklayan Kuramlar

2.2.2.1. Biyolojik Kuram

Bu kuramda şiddet, insandan insana miras olarak geçerek kalıtsal olarak aktarılan genlerde bulunan davranıştır (Göger, 2020). Şiddet içeren davranışların meydana gelmesinde endokrin sistemi ile merkezi sinir sistemi etkili olmaktadır. Otokontrolü düşük, şiddet eğilimi yüksek olan bireylerin frontal korteksin yapması gereken işlerde başarısız oldukları belirlenmiştir. Bireyin tutum ve davranışlarını kontrol eden limbik sistemin şiddetin ortaya çıkmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir (Altay, 2005). Norepinefrin ve L-dopa seviyelerindeki artış şiddet davranışını da arttırmaktadır. Alkol intoksikasyonu ile şiddet davranışı arasında pozitif bir ilişki vardır (Subaşı ve Akan, 2003). Kandaki adrenalin, noradrenalin ve dopamin seviyesi yükseldikçe serotonin seviyesi düştükçe saldırgan davranışlar görülmektedir (Balcıoğlu, 2000). Erkeklerdeki testosteron seviyesinin yükselmesi şiddet davranışlarına ve anti-sosyal kişilik yapısının oluşmasına neden olduğu öne sürülmektedir (Çelik, 2017).

2.2.2.2. Psikodinamik Kuramlar

Freud kuramında şiddeti cinsel dürtü çevresinde ele almıştır. Şiddet ölüm içgüdüğü üzerinden açıklamıştır. Sigmund Freud, insanların doğuştan libido ve saldırganlık olmak üzere iki dürtünün var olduğunu dile getirmiştir. İnsana yaşama isteği ve hayatta kalma gücünü veren libido dürtüsü engellendiğinde kişide saldırganlık dürtüsü ortaya çıkar. Bu cinsel ve içgüdüsel arzuların bastırılması saldırgan davranışlara neden olacağını ifade etmiştir (Gençtan, 2020).

Kişinin yaşamını sonlandırmasına ve zarar vermesine yol açan thanatos olarak tanımladığı enerji saldırganlığa neden olur (Göka ve Türkçapar, 2007). Erich Fromm şiddeti, savunucu saldırganlık ve kıyıcı saldırganlık olarak ele almıştır. Savunucu saldırganlık, genetik olarak aktarılan biyolojik kökenli saldırganlıktır. Kıyıcı saldırganlık ise genetik olarak düzenlenmemiş, haz vermek amaçlı şiddet içerikli davranışlardır (Fromm, 1993).

2.2.2.3. Sosyal Öğrenme Kuramı

Şiddet içerikli davranışlar sonradan gözlemleyerek öğrenilmiştir. Aile ve çevre kişilerin bu davranışları öğrenmesinde önemli rolü vardır. Bireyler aktif şekilde çevre

ile etkileşim içerisindedir. Çevre ya da aile içerisinde şiddete tanıklık eden ya da şiddete uğrayan kişiler şiddeti meşrulaştırarak ve ilerleyen dönemlere taşırlar. Bu şekilde şiddet kuşaktan kuşağa aktarılmış olacaktır (Gökkaya ve Ayan, 2017).

Saldırganlık, erken dönemlerde çocuğun aile ile çevresini taklit ederek ve davranışları sonucu kendisini ödül ve ceza yöntemiyle pekiştirerek öğrenilir (Fidan, 2016).

2.2.2.4. Engellenme-Saldırganlık Kuramı

Bu kuram 1939'da Dollard, Doob, Miller, Mowrer ve Sears tarafından bu kuram geliştirilmiştir. Kişinin hedeflerine doğru ilerlerken önüne çıkan zorlayıcı faktörler saldırgan dürtüleri harekete geçirir ve saldırgan davranışlar ortaya çıkar. Engelleme durumunda kişide her zaman saldırgan davranışlar gözlemlenir (Acet, 2005). Berkowitz engellenme ile ortaya çıkan olumsuz duyguların şiddet davranışına neden olduğunu belirtmiştir (Çelik ve Otrar, 2009).

2.2.3. Şiddet Davranışını Arttıran Risk Faktörleri

Bireyin şiddet davranışını ortaya çıkarma riskini arttıran kişisel ve çevresel özellikler vardır:

- Ev, okul gibi ortamlarda içe dönük olmak
- Şiddete maruz kalmak
- Aşırı alıngan davranışlar sergilemek
- Çabuk kızdırılabilir olmak
- Düşük akademik başarı
- Öfkesini kontrol edememek
- Geçmiş yaşantısında şiddet davranışlarının görülmesi
- Madde kullanmak
- Fevri hareketlerde bulunmak (Ögel, Tarı ve Eke, 2006).

Aile içi şiddet, ihmal ve istismara uğramış olma, annenin çocuğu reddi, toplumun şiddet davranışlarını meşrulaştırması, gelir adaletinde eşitsizlik, kültürel bozulmalar, kanunların yetersizliği, cinsiyet eşitsizliği, kişinin içinde bulunduğu ortamın fiziksel özellikleri, saldırgan kişilik, aşırı kontrollü kişilik, empati eksikliği, alkol ve madde

bağımlılığı, otonom sinir sistemindeki difonksiyonu, hormonlar (özellikle testesteron), akıl hastalıkları şiddet gösterme riskini arttırmıştır (Chappell ve Di Martino, 2006).

2.2.4. Şiddet Açısından Risk Grupları

Şiddet açısından risk grupları incelendiğinde; her yaştaki kadınlar, çocuklar, yaşlılar, özürllüer, evsizler, mülteciler ve göçmenler, etnik azınlık mensupları olduğu görülmüştür (Subaşı ve Akın, 2003; Aytan, 2018). 0-4 yaş arasındaki küçük çocuklar, 15-17 yaş arasındaki erkek ergenler, öksüz çocuklar, etnik azınlıktaki çocuklar, sokaklarda yaşayan ve çalışsan çocuklar ve mülteci çocuklar (Pinheiro, 2006; MEB, 2015). Şiddete maruz kalan gruplar aşağıda alt başlık halinde gösterilmiştir:

- Kadına yönelik şiddet
- Çocuğa yönelik şiddet
- Yaşlıya yönelik şiddet
- Akranlar arası şiddet
- Kardeşler arası şiddet
- Flört şiddeti
- Engelliye yönelik şiddet
- LGBT şiddet
- Mülteci şiddeti
- Kişinin kendine yönelik şiddeti (Polat, 2017).

2.2.5. Şiddet Türleri

Dünya Sağlık Örgütü, “Şiddet ve Sağlık Üzerine Dünya Raporunda” (2002) şiddet türlerini üç grupta sınıflandırmıştır:

1. **Kendine Yönelik Şiddet:** İntihar girişimi ve davranışı, kendine zarar verme,
2. **Kişiler Arası Şiddet:** Çocuk istismarı, eş ve yaşlı istismarı, yabancılara karşı şiddet,
3. **Kollektif Şiddet:** Toplumsal şiddet, politik şiddet, ekonomik şiddet.

Şiddet eylemlerinin yapısı; fiziksel, cinsel, psikolojik, yoksunluk ya da ihmal olmak üzere dört farklı kategoride açıklanmıştır (Dahlberg ve Krug, 2006).

Şiddet tiplerini; fiziksel, cinsel, duygusal, ekonomik ve siber olmak üzere beş alt başlıkta ele alınmıştır (Polat, 2017; MEB, 2015; Arslan, 2015; Genç, Taylan, Adıgüzel ve Kutlu, 2017).

İlgili literatür incelendiğinde şiddet türlerinin; ekonomik, sözel, cinsel, psikolojik, siber, fiziksel ve duygusal olarak ele alındığı belirlenmiştir.

2.2.5.1. Siber Şiddet

Siber şiddet, bir kişi ya da grubun bilgi ve iletişim içeren teknolojik aletlerin kasıtlı ve sürekli olarak tehdit ve taciz amacıyla metin ya da grafik göndererek kullanılmasıdır (Mason, 2008:323; Deheu, Bolman ve Völlink, 2008). Siber şiddet cep telefonları, sosyal medya, elektronik posta ve çevrimiçi hesaplar aracılığıyla karşıdaki kişiye tehdit etme, aşağılama ve taciz etmek amacıyla yapılan zarar verici davranışlardır (Wolford-Clevenger vd., 2016:156; Raskauskas ve Stoltz, 2007:565). Bir kişi veya grup tarafından kendini korumada zorlanan kişilere karşı elektronik iletişim araçlarının kasıtlı olarak zarar vermek, hakaret etmek, dalga geçmek ve küçük düşürmek amacıyla kullanılmasıdır (Smith vd., 2008; Arslan, 2015). Siber şiddet mekândan ve zamandan bağımsız olarak her an her yerde görülebilir (Kaygısız, 2019; Korkmaz, 2016).

2.2.5.2. Ekonomik Şiddet

Ekonomi ile ilgili etkinliklerin engellenmesi, kişinin diğerlerine sağlanan ekonomik yardımdan mahrum bırakılmasıdır (Tutar, 2004). Kişinin temel ihtiyaçların karşılanmama, zorla parasını alma davranışlarıdır (Tatlıoğlu, 2016:213). Ekonomik şiddet, ekonomik kaynakların ve paranın birey üzerinde yaptırım, iktidar ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır. Ekonomik şiddet çoğu zaman şiddet olarak algılanmamaktadır (Yalçın, 2015). Kişinin ekonomik kaynakları yaptırım, tehdit ve kontrol altında tutma aracı olarak kullanılmasıdır. Bir çocuğun çalışıp para kazanması ve çocuğun elinden bu paranın alınması, kadınların ekonomik özgürlüğünü ele almak için çalışmak istemlerinde önleri kesmek ekonomik şiddet davranışlarıdır (Polat, 2017). Ekonomik şiddet, istismarcının kurbanın ekonomik kaynakları veya faaliyetleri üzerinde kontrol sağlamaya yönelik yaptığı davranışlardır (Fawole, 2008). Kadına yönelik ekonomik şiddet davranışları: parasını denetleme, kadının çalışmadığında evin iradesi için yetersiz para vermek, kredi kartını alma, kadını çalışmaya zorlama, mülkiyetleri sadece kendi üzerine yapma, kadının eğitim almasına engel olma (Akkaş ve Uyanık, 2016; Gökçaya, 2011).

2.2.5.3. Sözel Şiddet

Söz ve hareketlerin, başka birisi üzerinde baskı altına alma, kontrol altına alma, sindirmek ve korkutmak amacıyla kullanılmasıdır. Şiddet davranışının sözel ifadesi ön plana çıkmaktadır. Öfke kontrolünün sağlanamadığı durumlarda bir anda ortaya çıkar. (Uçar, 2003). Sözlü şiddet davranışları; küfür etmek, kötü söz söylemek, tehdit etmektir (Tatlıoğlu, 2016). Sözel şiddet de söz ve eylemlerin düzenli olarak kullanılarak bireyleri korkutmak, sindirmek ve cezalandırmak amaçlanır. Bireyin önemseydiği konularda güvenini sarsmak ve onu yaralamak amacıyla belirli dönemlerde aşırı hakaret ve söylemlerle belirginleşir (Meral, 2007). Sözel şiddetin bu şekilde zararsız algılanması, ya da kısmen kabullenilebilir olması, bu davranışın daha çok tercih edilmesine neden olmaktadır (MEB, 2008).

2.2.5.4. Cinsel Şiddet

Bir kişiye karşı zorlayıcı ve yıpratıcı cinsel davranışlarda bulunarak işlenen şiddettir. Cinsel şiddette saldırganın amacı mağduru utandırmak, korkutmak, sindirmek ve kontrol altına almaktır. Tüm yaş gruplarından ve her cinsiyetten kişiler cinsel şiddete maruz kalabilir. (Polat, 2017). Cinsel şiddet, karşı tarafın rızası dışında cinsel içerikli imalarda bulunmak, zorla öpmek ya da öpmeye çalışmak, dokunmaya kalkışmak, cinsel organlara zarar vermek gibi istismar ve taciz şekilde ortaya çıkmaktadır (Barış, 2020). Kişinin cinsel kimliğine karşı yıkıcı ve tehdit edici davranışlardır (Tatlıoğlu, 2016).

İstenmeyen cinsel eylem gerçekleştirmeye, cinsel içerikli sözler söylemeye, cinsel isteklerde bulunmaya ve kişiyi ticari amaçla cinsel açıdan kullanmaya yönelik eylemlerdir. Cinsel şiddet davranışları tecavüz, taciz ve istismar olarak ortaya çıkar. Cinsel şiddet kişiler üzerinde fiziksel ve zihinsel sağlıklarında çeşitli olumsuzluklara sebep olur (Krug vd., 2002). Cinsel şiddet kadına yönelik, kadının iradesi dışında yapılan ilişki kurmak, sözlü ya da fiili taciz davranışlarını içerir (Akkaş ve Uyanık, 2016). Cinsel şiddetin önemli özelliklerinden birisi de fiziksel şiddetle arasında güçlü bir ilişki vardır. Bu iki şiddet yaygın bir ilişki söz konusudur (Vatandaş 2002). Cinsel şiddet zorla ilişkiye girmeye zorlama, pornografik araçlarda kadın bedeninin kullanılması, dış ortamlarda ya da evde cinsel içerikli sözlere maruz kalma, taciz edilmesi gibi davranışları içerir. Cinsel şiddet, en net ifadeyle seksüel motivasyon kaynaklı olarak ortaya çıkan en yıkıcı şiddet türlerindedir (Cihan ve Karakaya, 2017).

Cinsel şiddet yaş ve cinsiyet ayrımı ortaya çıkan bir suçtur. En çok kadınların ve çocukların cinsel şiddete maruz kaldıkları görülmektedir. Cinsel saldırı eylemlere, saldırganlara ve mağdurlara göre üç grupta ele alınmıştır:

- 1) **Eylemler:** Cinsel taciz, takip suçu, penetrasyonun olmadığı cinsel saldırılar, penetrasyonun olduğu eylemler
- 2) **Saldırgan:** Yabancı saldırgan, tanıdık saldırgan, flört saldırgan, evlilikte saldırgan
- 3) **Mağdur:** Kadın, çocuk, yaşlılar, engelliler, lgbt (Polat, 2017).

2.2.5.5. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, ölüm, sakatlık, yaralanma veya zarara yol açma potansiyeli olan kasıtlı fiziksel güç kullanımınıdır (Saltzman, Fanslow, McMahon ve Shelley, 2002). Fiziksel şiddet, fiziksel olarak zor kullanarak başka bir kişiye zarar vermek ya da istemediği bir davranışı yapmaya zorlamadır (Sallan Gül, 2012). Vücutta acı, iz ya da yaraya neden olan kişinin ölümüne neden olan davranışlardır (Tatlıoğlu, 2016).

Fiziksel şiddet uygulamaları karşımıza aletli saldırılar ve aletsiz saldırılar olmak üzere karşımıza çıkar. Aletli saldırılar; Şiddet sırasında aletin kullanıldığı vücutta dokuların bozulmasına neden olan durumlardır. Bu saldırılarda genellikle kullanılan aletler; kemer, hortum, ev eşyası, hortum, sigara, sıcak sudur. Aletsiz saldırılar; tokat, yumruk, tekme, çimdikleme gibi durumlardır (Polat, 2017).

Fiziksel şiddet, birisine karşı zarar ermek amacıyla kasıtlı olarak fiziksel gücün kullanılmasıdır. Vurma, tekme atma, dayak, ısırma, yakma, zehirlenme ve boğma davranışları fiziksel şiddet örneğidir. Fiziksel şiddet ciddi yaralanmalara, engelliliğe ve ölüme sebep olabilir (Pinheiro, 2006). Fiziksel şiddete örnek olarak; Fiziksel saldırı ve temas, darp, kaba kuvvet kullanma, vurma, itme, tokatlama, tekme atma, ısırma, çekme, kıştırma, tırmalama, ateş etme (Hahn vd., 2008).

Fiziksel şiddet davranışları; dövme, kulak çekme, bir şey fırlatma, cetvel ve sopa ile vurma, bir yere kapatma veya dışarı atma (Aras vd., 2016), tırmalamak, itmek, fırlatmak, kapmak, ısırma, boğmak, sallamak, dürtmek, saç çekmek, tokatlamak, delmek, vurmak, yakmak (Saltzman vd., 2002; Köse ve Beşer, 2007). Fiziksel şiddet en çok ortaya çıkarılan ve gözlenen şiddet türüdür (Aytan, 2018; Polat, 2017; Yetim ve Şahin, 2008). Şiddet davranışının çocuğa ya da gence yöneltilmesi fiziksel istismardır. Fiziksel istismar da karşıdaki kişiye fiziksel açıdan zarar vermeyi amaçlayan

davranışlardır. Fiziksel istismar çocuğun ve gencin ebeveynler ve diğer yetişkinler tarafından bedensel olarak örselenmesidir.

Bedene karşı yapılan her kötü davranış fiziksel istismar değildir. Davranışın fiziksel istismar olarak kabul edilebilmesi için kötü muamelenin sistemli ve devamlı şekilde yapılması gerekir. Çocuğun fiziksel istismara maruz kalması duygusal istismarı da tetikler (Atan, 2001; Kulaksızoğlu, 2020). Atan (2001) fiziksel şiddet davranışının nedenlerini; Ailenin yeterli anne-baba becerilerine sahip olamaması, çocuğun yaşadığı olayları neden-sonuç içinde değerlendirmemek, çocukların üzerinde yeterli denetim sağlayamama, okul ortamlarında öğretmen ve idarecilerin istenmeyen olaylarda cezalandırma aracı olarak kullanma ve ebeveynlerin kişilerarası problem çözmede şiddeti kullanmayı kabul etmeleri olarak açıklamıştır.

Aile içi çatışma, alkol ve madde bağımlılığı ergenini şiddete maruz kalmasına sebep olur (Faria ve Martins, 2016). Ergenler fiziksel şiddete aile içinde, okulda ve sosyal çevrede maruz kalırlar. Ergenler ebeveynlerinden ve çevresindekilerden bağımsız olma ve yeni kimlik oluşturma sürecinde isteklerde bulunurlar. Bu durum ebeveynler ile yetişkinlerle çatışmaya girmesine neden olur. Bu dönemde ergende görülen özerk olma arzusu, otoriteye ve içinde bulunduğu toplumun kültürel değerlerine karşı çıkma isteği ergenin ebeveynleri tarafından fiziksel örselenmesine sebep olur (Kulaksızoğlu, 2020). Düşük sosyo ekonomik düzey, işsizlik, düşük eğitim düzeyi, kalabalık aile yapısı, ebeveynlerin alkol ve madde bağımlısı olması, çocuktan yüksek beklenti, tek ebeveynlilik, ebeveynlerin çocuklukta istismara uğraması (Ekdal, 2011).

Fiziksel istismar sonucunda kişide davranış ve duygu durum bozukluğu görülür. Sosyal yeterlilikleri zayıftır. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, anksiyete bozukluğu görülür(Wolfe vd., 2001). Fiziksel olarak istismar edilen ergenlerde; içe kapanıklık, depresyon, agresif ve antisosyal davranışlar, madde ve alkol kullanımı, uykuda düzensizlik, intihar girişimi, evden kaçma davranışları görülür (MEB, 2015). Fiziksel sonuçları; kafa yaralanmaları, vücutta yaralar, yanıklar, merkezi sinir sistemi yaralanmaları, kırıklar, sıyrıklar, gözlerde hasar, sakatlık. Psikolojik sonuçları; Suçluluk, kaygı, utanç, depresyon (Pinhero, 2008).

2.2.5.6. Duygusal Şiddet

Duygusal şiddet çocuğun ve ergenin kendisini pozitif olarak algılamasını, yorumlamasını ve geliştirmesini engelleyen olumsuz harekete geçiricileri kullanma ve duygusal olarak kötü muamelede bulunmayı kapsayan şiddet türüdür. Ebeveynlerin çocukla, ilgilenmemesi, sık sık eleştirilmesi, tehdit etmesi, karşılaştırma yapması, baskı kurması, aşağılaması, küçük düşürmesi duygusal şiddet içerisine girer (Şenol ve Mazman, 2014).

Duygusal şiddet, duyguların istismar edilerek tehdit ve ceza aracı olarak kullanılmasıdır. Duygusal şiddete başvuran kişi karşıdakinin kişiliğine, kimliğine zarar vererek onu korkutup çaresizlik hissetmesini amaçlar (Meral, 2007). Kişinin psikolojik sağlığını olumsuz etkileyen tehdit ve baskı altında olduğunu hissetmesine neden olan davranışlardır. Duygusal şiddet uygulayan kişi karşıdakinin değerlerine, kişiliğine zarar verip mağdurun kendini güçsüz hissetmesini sağlayarak onu kontrol altında tutmayı amaçlar. Duygusal şiddet davranışlarına örnek olarak küçük düşürme, ayrımcılıkta bulunma, görmezlikten gelme, duygusal baskı uygulama (TBMM, 2013).

Duygusal şiddet, duyguların ve duygusal ihtiyaçların; zorlamak, aşağılamak, baskılamak, cezalandırmak ve duyguları boşaltmak amacıyla diğer kişilere karşı sürekli bir şekilde bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır (Yetim ve Şahin, 2008). Duygusal şiddet bireyin kişiliğini, fiziki ve ruhsal bütünlüğünü tehdit eden, çalışma ortamına zarar veren yıkıcı davranışlardır (Hirigoyen, 2021).

Bireyin ruhsal sağlığını bozmak amacıyla sürekli olarak yapılan üzen, inciten, baskı altında hissetmesine neden olan davranışlardır; Aşağılamak, yıldırma, tehdit etmek, küçük düşürmek, küfür etmek, dışlamak ve alay etmek (Barış, 2020). Duygusal şiddet içeren davranışlar: İlgi göstermeme, sevgi göstermeme, hakaret etme, olumsuz eleştirme, küçümseme, alay etme, aşağılama, destek olmama, sürekli eleştirme, utandırma, başkaları önünde küçük düşürme, gururunu incitme, yıldırma bezdirme, aşırı düzeyde kıskançlık, aşırı düzeyde şüphecilik (Babacan Gümüş, Şıpkın ve Erdem, 2020).

Duygusal şiddet davranışları; başkalarının önünde küçük düşürülmeyi, istenmeyen duyguların hissettirilmesi, terk etme davranışı ile tehdit etmedir(Chigiji vd.,2018:2). Kişinin yaşadığı psikolojik zedelenme ve yıkım duygusal şiddetin temelini oluşturur. Fiziksel ve cinsel şiddette görülen somut kanıtlara rastlanmaması ve şiddet

olaylarında diğer şiddet tipleriyle beraber bulunması duygusal şiddeti diğer şiddet tiplerinden ayırmıştır (Polat, 2017).

1983 yılında düzenlenen Uluslararası Çocuk ve Gençlerin Psikolojik İstismarı Konferansına 8 ülkeden ve farklı disiplinlerden katılan uzmanlar duygusal istismarı; çocuk ve gençlerin psikolojik olarak kötüye kullanılması, yapılan ya da yapılması aksatılan, toplumsal ve bilimsel ölçütlere göre psikolojik açıdan zarar verdikleri belirlenen davranışlardır. Bu davranışlar yaş, statü, bilgi ve pozisyon gibi özellikleri ile çocuk veya gencin üzerinde güç sahibi olan kişi ya da kişiler tarafından gerçekleştirilebilir. Bu davranışlar çocuğun davranışsal, bilişsel, duygusal ve fiziksel gelişimine o an ya da ilerleyen dönemlerde zarar verir (Hart ve Brassard, 1987).

Duygusal istismar, çocuğun duygusal iyi okuş haline karşı kasıtlı olarak saldırganca davranışları içerir (Trickett, Mennen, Kim, & Sang, 2009). Çocuk ve ergenin kendisini olumlu biçimde algılamasını, değerlendirmesini ve geliştirmesini engelleyici ve duygusal açıdan rencide edici davranışta bulunmaktır. Duygusal istismar davranışları aşağılama, göz ardı etme, izole etme, itibarını zedeleme, tehdit etme, sık eleştirme, yaşı üzerinde sorumluluk verme, küçük düşürme, alaycı konuşma, lakap takma ve baskı kurma duygusal istismar davranışları arasında kabul edilebilir (Trickett vd., 2009, Saltzman vd., 2002; Smith & Segal, 2018).

Duygusal istismar ve psikolojik istismar beraber ele alınır. Fakat bu iki terim aynı değildir. Duygusal istismar duygusal yaşamı ve gelişimi engellerken; psikolojik istismar zihinsel yaşam ve gelişimi engeller. Duygusal açıdan zarar verme ardından psikolojik zararı getirebilir. Psikolojik istismar duygusal istismarı kapsasa da duygusal hayat ve gelişim yalnızca psikolojik yaşamın bir parçası değildir (O'Hagan, 1995).

Duygusal şiddete neden olan faktörler (Eskici ve Tınkır, 2019):

1) Ebeveyn yaklaşımı ve ceza tipleri: Ebeveynleri tarafından fiziksel cezalar uygulanan çocuklar benzer agresif davranışları (hem fiziksel hem duygusal) diğerleriyle ilişkilerinde uygulamaya eğilimli olurlar. Şiddete ve istismara maruz kalan erkek çocuklarının ebeveynleri de kendi ebeveynlerinden aynı muameleyi görür (Tuzgöl, 2016). Şahin (2008)'in savına göre aşırı baskıcı, otoriter, dengesiz ve tutarsız yaklaşımlar gösteren ebeveynlerce yetiştirilen çocuklarda agresif davranışlar daha yaygındır. Çalışkan ve Sağlam (2015) der ki; disiplin için cinsel, duygusal ve sözlü

şiddeti ceza metodu olarak uygulandığında ortaya çıkan çocuk istismarı uyku, yeme ve gelişim bozuklukları, madde bağımlılığı, anksiyete, depresyon, panik atak ve intihar gibi fiziksel ve psikolojik zararlara neden olabilir.

2) Okul öncesi dönemde destekleyici ortam eksikliği: Bazı okul öncesi çağıdaki çocuklarda, dürtüsellik, öfke patlamaları, tersleşmek gibi dışavurum problemi semptomları; bazılarında ise anksiyete, içine kapanıklık, çekingenlik gibi içsel problem semptomları görülebilir (Keenan ve Wakschlag, 2004). Repetti ve diğerleri (2000) der ki; öfke, kızgınlık, bulunduğu çevreye karşı korku gibi duygularını kontrol altında tutmakta zorlanan çocuklarda uzun dönemde daha ağır davranış bozukluğu geliştirme riski destekleyici ortamın eksikliğiyle artmaktadır. Duygu kontrol zorluğunun ve sosyal beceri eksikliğinin uzun dönem negatif sonuçları düşünüldüğünde risk altında olan çocuklar olabildiğince erken tespit edilmelidir.

3) Gençlik döneminde zorba davranışlara maruz kalma: Zorba davranış “bir çocuğun diğer çocuğu fiziksel veya psikolojik yöntemlerle baskı altına alacak şekilde ona zarar vermesi” olarak tanımlanır (Solberg ve diğerleri, 2007). Kurtyılmaz, Can ve Ceyhan (2007) gençlik dönemi ve sonrasında genç insanlar arasında ilişkiler genç insanların sosyal ve psikolojik gelişimlerinde büyük önem taşıdığına dikkat çeker. Bu ilişkileri pozitif geçirenler başarılı bir kişisel kimlik geliştirir ve toplumla uyum içerisinde yaşarken, yaşatlarından gördükleri saldırganlık gibi negatif tecrübeler bireyin duygusal, sosyal ve psikolojik gelişimine zararlı olabilir.

4) Kişilerarası problem çözme yeteneği eksikliği: Kişilerarası problem “kişiler arası etkileşime katılanlardan en az birinin etkileşimin mevcut formu ile olması gereken ideal formu arasındaki farklılık algılaması, bu farklılık yüzünden gerilim hissetmesi, gerilimi engellemeye çalışıp başarılı olamaması” olarak tanımlanır (Öğülmüş, 2006). D’Zurilla ve diğerleri (2004) sosyal problem çözmeyi “kişinin günlük yaşamında karşılaştığı problemleri teşhis etmesi ve bu problemlere adapte olması ya da problemlere efektif çözümler bulması sırasında kendi kendine yönetilen bilişsel ve davranışsal süreçler” olduğunu öne sürer. Morera ve diğerleri (2006) bu psikolojik ayarlanmanın sosyal problem çözmeye önemini vurgular çünkü geniş kapsamlı uyarlanabilir ve kişinin günlük yaşamında karşılaştığı problemleri anlayıp tespit edebilmesi ve bu problemlere efektif çözüm bulabilmesi bu ayarlama sırasında oluşacak stresi yönetme konusunu etkiler.

5) Empati eksikliği: Koç ve Kavas'a (2015) göre anlayışlı, saygılı, kabullenici, yapıcı ve diğer insanlarla iletişimindeki ifade edişlerinde açık olma gibi pozitif karakteristik özelliklere sahip bireyler empati geliştirirken tam tersi olarak kendini başkasından üstün görme ya da diğerlerini aşağılama, küçümseme, alay etme gibi davranışlar engelleme, zorlama ya da baskılama gibi şekillerde çatışmaya neden olur ve ilişkilerde yıkıcı etkisi olan empati eksikliğini doğurur.

6) İletişim yeteneği eksikliği: Birey için kendinden emin olup olayları farklı bakış açılarıyla da değerlendirebilme iyi bir iletişim yeteneği için çok önemlidir. Conrad (2014) der ki; insanlar iletişimlerinde mantıklı, doğru, güvenilir, dürüst ve içten olmak ister ve efektif iletişim için gerekli olan mantıklı ve ikna edici yanıtlarla beraber konuşma ve efektif dinleme beklerler. Fakat bu iletişim yeteneği yeterince gelişmemiş bireyler negatif olaylarda kendilerine yönelen uyarı ve eleştirileri sadece tek bir bakış açısıyla değerlendirirler. Kaya (2018) iletişim yetenekleri ve problem çözme yeteneklerinin birbiriyle çok yakın ve ilintili olduğu sonucuna varır. Buradan iyi iletişim yeteneklerine sahip insanların problemlerini daha rahat çözeceği ve duygusal yozlaşmayı daha az maruz kalacağı varsayımında bulunmuştur.

Polat (2017) duygusal şiddeti ortaya çıkartan davranışları şu şekilde açıklamıştır:

- 1. Reddetme:** Karşısındaki kişinin bağımsız olduğunu kabul etmemesi, onu görmezden gelmesi, karşısındaki kişinin olumlu yönlerini sergilemesinde destekleyici davranmaması, karşısındakine hiçbir işe yaramadığını hissettirmek, her kötü olaydan onu sorumlu tutmak.
- 2. Tek başına bırakmak:** Yakınındakileri sosyal etkileşimden ve kendisinden uzak tutma onların etkileşimde bulunma imkânlarını engelleme, çocuk ya da yetişkinlerin yalnız olduklarına inandırılması.
- 3. Yıldırma:** Yetişkin ya da çocukları fiziksel ve sözel saldırılar ile sindirmek, korkutmak, tehdit etmek.
- 4. Suça yöneltme:** Karşısındaki kişiye kötü örnek olmak ve ona suça teşvik edici kötü örnekler göstermek, anti sosyal davranışlara özendirmek.
- 5. Duygusal tepki vermeyi reddetmek:** Kişinin sosyal ve duygusal gelişimine yardımcı olacak tepkilerin verilmemesidir.
- 6. Aşağılama:** Yetişkine ya da çocuğa küçük düşürücü, onur kırıcı davranışlarda bulunmak, karşısındakine lakap takarak onda yetersizlik duygusu oluşturmak.

7. **Kendi çıkarına kullanma:** Kendine avantaj taratmak için karşısındakini kullanmak.
8. **Vaktinden önce yetişkin rol verme:** Bireyden gerçekçi olmayan hedefleri başarmasını beklemek, gelişim özelliklerine uygun olmayan sorumluluk verilmesi.

Duygusal şiddetin belirleyicileri; ailenin yapısı, aile içi şiddetin varlığı, üvey baba ya da kronik rahatsızlığı olan birisiyle yaşamak, zayıf ruh sağlığıdır (Chigiji vd., 2018). Duygusal şiddet sinsice başlar. Hızlı, sistemli ve organize şekilde devam eder. Kısa zamanda durdurulmaz noktaya gelir (Tutar, 2004:20-21). Duygusal şiddet zararsız başlar ve sinsi şekilde ilerler. İlk başlarda şiddete maruz kalan kişi alaycı davranışları ve kötü sözleri görmezden gelir. Daha sonra saldırılar şiddetlenir. Düşmanca ve onur kırıcı davranışlar sürekli hale gelir. Kurnazca devam eden sindirme süreci sonunda mağdur kendine olan güveni kaybeder (Hirigoyen, 2021). Duygusal açıdan istismar edilen liseli ergenlerin okul başarısı düşüktür. Kendilerini değersiz, önemsiz, suçlu, kimse tarafından seilmeyi hak etmeyen birisi olarak görebilirler. Kaygılı ve depresif ruh hali, uyku bozukluğu, fobiler ve kendine zarar veren davranışlar görülebilir (Azizoğlu, 2009).

Duygusal şiddete uğrayan kişi; düşük özgüven, korku, acizlik hisseder (Barış, 2020). Duygusal istismar, ergenlerde sosyal kaygıya neden olur (Chen ve Quin, 2019). Duygusal istimara maruz kalan ergenler sevilmediklerini düşünürler. Düşük düzeyde değer ve ait olma duygusu hissederler. Duygusal açıdan rahatsızdırlar, içe kapanıktırlar. Otoriteye direnebilirler, somatik rahatsızlık geliştirebilirler ve intihar girişiminde bulunabilirler (Siyez, 2003).

Iwaniec (2006), incelediği vakalar sonucunda duygusal açıdan kötü muameleye uğrayan kişilerde yoğun olarak gözlenen davranışları açıklamıştır:

- Azalan benlik saygısı
- Güven eksikliği
- Genel bir mutsuzluk hali
- Düşük okul başarısı
- Öfke patlamaları ve uyumsuz davranışlar
- Zayıf sosyal ve duygusal destek
- Düşük eğitsel ve mesleki başarı

2.3. Yapılan İlgili Araştırmalar

2.3.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Atan (2001) tarafından ergenlerle yapılan bir çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre aile içi şiddete daha fazla maruz kaldıkları belirlenmiştir. Okulda ise erkek öğrenciler kız öğrencilere göre daha fazla fiziksel şiddete maruz kalmışlardır. Erkek öğrenciler kamuya açık alanlarda da şiddete uğradıklarını belirtmişlerdir. Erkek öğrenciler babaları, kız öğrenciler anneleri tarafından daha fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Erkek ve kız öğrenciler okulda en fazla öğretmenleri tarafından şiddete uğramışlardır. Erkek ve kız öğrenciler en çok erkek saldırganlar tarafından fiziksel şiddete maruz kalmışlardır.

Mahiroğlu ve Bulunç (2003) tarafından üniversite 1. sınıf öğrencileri ile yapılan araştırmada lisede eğitim gördükleri dönemi içerisinde fiziksel şiddete uğradıkları belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %96,5 i lise öğrenimleri sırasında en az bir kez fiziksel olarak cezalandırıldıklarını ifade etmişlerdir. Fiziksel şiddete başvuranların müdür ve müdür yardımcıları, atölye ve lâboratuvar şefleri ve öğretmenler olduğu belirlenmiştir. Fiziksel ceza olarak; tokat, kulak çekme, yumruk atma, sopa ve cetvel ile vurma, itme, kalkma, saç çekme ve tekmeleme uygulanmıştır. Maruz kaldıkları fiziksel şiddetin nedenlerini; sınıf kurallarına uymama, okulda ve sınıfta kavga etme, törenlere katılmama, ödevleri yapmama, derse geç gelme, okula gelmeme, öğretmene ve idareye karşı gelme, okul araç-gereçlerine zarar verme olarak göstermişlerdir. Sınıf, idare, koridor, öğretmenler odası, spor salonu ve bahçe fiziksel şiddete uğradıkları yerler olarak belirtmişlerdir.

Yavuz ve diğerleri (2003) lise öğrencilerinin aile ve okul ortamında maruz kaldığı fiziksel şiddeti incelemişlerdir. Liseli ergenler evde ve okulda fiziksel şiddete maruz kalmışlardır. Erkek öğrenciler okulda daha fazla fiziksel şiddete uğramışlardır. Okulda fiziksel şiddet uygulayan kişinin arkadaş, öğretmen ya da idareden birisi olduğu saptanmıştır. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre aile içi şiddete daha sık uğramışlardır. Erkek öğrenciler, kız öğrencilerden daha fazla şiddete başvurmuşlardır. Aile içi şiddete maruz kalma ile okulda şiddete maruz kalma ve öğrencilerin kendilerinin fiziksel şiddet uygulamaları arasında anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. Kız öğrenciler evlerinde ve okullarında erkek öğrenciler ise okulda ve kamusal alanlarda daha sık şiddete uğramışlardır.

Kepekci ve Çinkır (2006) tarafından yapılan bir çalışmada lise öğrencilerinde okul zorbalığı incelenmiştir. Çalışmada lise öğrencilerinin fiziksel, duygusal ve cinsel zorbalığa maruz kaldığına ulaşılmıştır. Fiziksel zorba davranışları itme, tekme ya da tokat atma, bıçakla saldırı, kulakları ve saçları çekmek ve kaba fiziksel şakalar olarak belirtilmiştir. Duygusal zorba davranışları gruptan dışlama, küçük düşürme, kırıcı davranışlar ve ayrımcılık yapma olarak belirtilmiştir. Cinsel zor davranışları cinsel saldırı ve elle taciz olarak belirlenmiştir. Erkeklerin öğrencilerin kız öğrencilere göre daha yüksek düzeyde zorbalığa maruz kaldığı belirlenmiştir. Zorbalığın yaygın olarak sınıfta, okul dışında, okul koridorlarında, spor salonu ve kantinlerde görüldüğü belirlenmiştir. Büyük öğrencilerin ve daha az başarılı öğrencilerin zorba davranışlarda bulunduğu ortaya çıkmıştır.

MEB (2008) öğrencilerin şiddet algısı üzerine bir çalışma yapmıştır. Çalışmada öğrencilerin en çok şiddet olarak algıladığı davranışların; sert davranma, kaba söz ve davranış, tartaklama, el şakası, yaralanma, baskı kurulma, küfür edilme, öğretmenin tehdit etmesi olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin en az şiddet olarak algıladıkları davranışların; engelleme, laf atma, tehdit etme, alay etme, iğneleyici ve küçük düşürücü sözler ve hakaretler olduğunu ifade etmişlerdir. Oraöğretim öğrencileri, ilköğretim öğrencilerine göre daha fazla şiddete uğramışlardır. Öğrenciler, şiddete maruz kaldıkları ortamları sokak, çevre, okul, arkadaş çevresi ve aile olarak ifade etmişlerdir. Öğrenciler sözel, fiziksel ve duygusal şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Öğrenciler kendilerine şiddet uygulayanların; arkadaş, ebeveyn, öğretmen, yönetici ve akraba olduklarını ifade etmişlerdir.

Şen (2011) tarafından Türkiye’de ergen profili üzerine bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada ergenlerin nadiren ya da ara sıra şiddete uğradıkları belirlenmiştir. Kız ergenler erkek ergenlere göre daha fazla şiddete maruz kaldıklarını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Ergenler evde, okulda ve sokakta daha çok sözel şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Sözel şiddeti, fiziksel ve cinsel takip etmiştir. Evde ergenlere şiddet uygulayanların baba, anne ve kardeş olduğu görülmüştür. Okulda en çok şiddeti öğretmenlerin uyguladığı bunu arkadaş ve idarecilerin takip ettiği belirlenmiştir. Sokakta ergenlere şiddet uygulayanların tanınmayan kişiler, arkadaşları ve babaları oldukları görülmüştür.

Aras ve diğeri (2016) tarafından öğrencilerin son bir yıl içerisinde öğretmenler tarafından uğradıkları duygusal ve fiziksel şiddet incelenmiştir. Öğrencilerin öğretmenlerden en az bir tür duygusal ve fiziksel şiddet gördükleri belirlenmiştir. Erkek öğrenciler genel olarak kız öğrencilere göre daha yüksek düzeyde şiddete uğramışlardır. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha fazla şiddet uyguladığı belirlenmiştir. Öğrencilerin aile içerisinde babalarına kıyasla annelerinden daha fazla duygusal ve fiziksel şiddete maruz kaldıkları belirtilmiştir. Erkek öğretmenler tarafından duygusal şiddete maruz kalan öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi düşük olarak bulunmuştur. Erkek öğretmenler ve baba tarafından fiziksel şiddete maruz kalan öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi düşük olarak bulunmuştur. Yine öğrencilerin okulda diğeri çocuklar tarafından da fiziksel şiddete uğradıkları ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin maruz kaldıkları duygusal şiddet davranışları bağırıp çağırma, korkutma, ayırım yapma, küçük düşürme, arkadaşlarıyla kıyaslayıp yetersiz bulma, alay etme veya dalga geçme, istemediği halde lakap veya isim takma olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin maruz kaldıkları fiziksel şiddet davranışları kulak çekme, cetvel, sopa vb. ile vurma, dövme, bir yere kapatma veya dışarı atma, bir şey fırlatma olarak belirlenmiştir.

Şenol ve Taş (2019) tarafından yapılan çalışmada gençlerin şiddet algısı aile, arkadaş, okul ve sosyal ağ kullanımı çerçevesinde ele alınmıştır. Araştırmanın örneklemini lisede öğrenim gören 20 erkek, 20 kız öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın sonucunda öğrenciler akran ilişkilerine ait şiddet algısını; tehdit, aşağılama, küçümseme, sindirme, bezdirme olarak ifade etmişlerdir. Öğrenciler aile ilişkilerine ait şiddet algılarını; yetersiz ilgi ve anlayış, sevgi ve sempati göstermemek, tehdit olarak ifade etmişlerdir. Öğrenciler sosyal medya şiddet algılarını alay etme ve küçümseme-aşağılama olarak ifade etmişlerdir. Öğrencilerin çocukluk yaşantılarında en çok aşağılama, ilgilenmeme, azarlama gibi sözel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir.

Eskici ve Tınkır (2019) üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerine maruz kaldıkları duygusal şiddet üzerine yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin arkadaşları tarafından düşük düzeyde duygusal şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Öğrenciler duygusal şiddet davranışlarından engellenme ve sözel yıpratılmaya daha yüksek düzeyde maruz kalmışlardır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha yüksek düzeyde duygusal şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşları arttıkça

duygusal şiddete maruz kalma düzeylerinin arttığı görülmüştür. Büyük şehirlerde okuyan öğrencilerin daha küçük şehirlerde okuyan öğrencilere göre duygusal şiddete daha fazla maruz kaldıkları belirlenmiştir. Üniversite öğrenimi öncesi ya da sonrası psikolojik destek alan üniversite öğrencilerinin daha yüksek düzeyde duygusal şiddete uğradıkları belirlenmiştir.

2.3.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Sheidow ve diğerlerinin (2001) 13-17 yaşlarındaki Afro Amerikalı ve Latin kökenli ergenlerle yaptığı çalışmada ergenlerin yüksek düzeyde toplum şiddetine maruz kaldığı bildirilmiştir. Ergenlerin büyük bir kısmı yaşamlarında en az bir kez şiddete maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Aile düzeni düşük düzeyde olan ergenlerin şiddete daha fazla maruz kaldıkları belirlenmiştir. Şehrin yoksul mahallerinde yaşamak ile şiddete maruz kalma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ergenlerin, sosyal süreçleri olmayan şehir içi topluluklarda daha fazla şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir.

Collin-Vézina ve diğerleri (2006) tarafından Kanadadaki 12-18 yaş aralığındaki ergen kızlarla yaptığı çalışmada flört şiddet deneyimlerinin yaygınlığını ölçmeyi ve yaşadıkları istismar deneyimleri açısından kendi benlik anlayışlarını karşılaştırmayı amaçlamıştır. Ergen kızların fiziksel saldırı, psikolojik saldırı, cinsel baskı ve yaralanmaya maruz kalmışlardır. Kızların en fazla psikolojik şiddete, en az ağır yaralanmalara maruz kaldığı belirlenmiştir. Maruz kalınan şiddet sonucu ergen kızlarda burkulma, kırık, çürük ya da bayılma gözlemlenmiştir. Yaralanma ile sonuçlanan şiddete maruz kalan ergenlerin olumsuz benlik sahibi oldukları belirlenmiştir. Şiddete maruz kalan kız ergenlerde duygu düzenlemede problemler, psikopatolojik semptomlar ve düşük mesleki ve eğitsel hedefler görülmüştür.

Golshiri ve diğerlerinin (2018) İranlı ergenler ile yaptığı bir çalışmada şiddetin yaygınlığını ve risk faktörlerini belirlemeye çalışmıştır. Öğrenciler fiziksel ve sözel şiddete maruz kalmışlardır. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla fiziksel ve sözel şiddet mağduru olduğunu belirlenmiştir. Erkek öğrenciler arasında fiziksel şiddet olaylarının daha sık yaşandığı belirlenmiştir. Şiddet olaylarında en çok bıçak ve zincir kullanılmıştır. Silah taşıyan ya da iyi huylu kurban geçmişi olan öğrencilerin şiddete maruz kalma olasılığı daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Okulda yaşanan şiddet olaylarının yaşa göre değiştiği görülmüştür. Lisede öğrencilerinde şiddet davranışın

ortaokul öğrencilerine göre daha az görüldüğü belirlenmiştir. Ergenler aile içi şiddete tanık olduklarını ifade etmişlerdir. Aile içi şiddete maruz kalan öğrencilerde daha fazla şiddet davranışı görülmüştür.

Mustafa (2019) yaptığı çalışmada Kosovadaki 15-18 yaş aralığındaki liseli ergenlerin toplumda maruz kaldığı şiddetin sıklığı, şiddet türleri ve şiddet türleri ile ergenlerin demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Her 10 ergenden 9 tanesi %91,7 sinin şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Şiddet türlerine göre psikolojik şiddet en yaygın görülürken, fiziksel şiddet ve cinsel şiddet sırasıyla psikolojik şiddeti izlediği görülmüştür. Toplumda ergenlere karşı en fazla şiddet uygulayan grubun akranları daha sonra yetişkinler olduğu belirlenmiştir. Ergenlere yönelik şiddeti toplumda kadınlardan çok erkeklerin uyguladığı ortaya çıkmıştır. Demografik özelliklerden cinsiyet ile fiziksel şiddet arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Elghossain ve diğerlerinin (2019) 22 Arap ülkesinde ergenlere yönelik şiddetin yaygınlığı üzerine bir çalışma yapmışlardır. Arap bölgesinde ergenlere yönelik fiziksel, cinsel ve duygusal şiddet biçimlerinin yaygın olduğunu, yetişkinler ve diğer çocuklar ve ergenler tarafından işlendiğini göstermektedir. Maruz kalınan şiddet olaylarının sağlık, sosyal ve ekonomik açıdan olumsuz sonuçlara yol açtığı belirlenmiştir.

Anwar ve diğerleri (2020) Senegaldeki Pikine ve Kolda ilçelerinde yaşayan ergenler üzerine yaptıkları bir çalışmada ergenlerin fiziksel, duygusal ve cinsel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Ergenlerin duygusal şiddete maruz kalıp kalmadıklarını değerlendirmek için başkası tarafından hakarete uğrama, bağırılma, küfür edilme ve aşağılayıcı sözler duyup duymadığı sorulmuştur. Pikinedeki erkek ergenlerin daha yaygın duygusal şiddet yaşadığı belirlenmiştir. Erkek ergenler kız ergenlere göre daha yüksek düzeyde fiziksel şiddete maruz kalmıştır. Pikinede yoksul gruptaki ergenlerin, zengin gruptaki ergenlere göre daha yüksek oranda fiziksel şiddete uğramışlardır. Koldadaki ergen kızlar arasında cinsel şiddet daha yaygın görülmüştür. Pikinede de cinsel şiddetin kız ergenlerde daha yaygın görüldüğü belirlenmiştir.

Wang ve diğerleri (2020) tarafından Çinli ergen öğrenciler üzerinde yapılan çalışmada öğrencilerin aile içinde ve toplumda şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Ergenlerin şiddetin mağduru ve tanığı olarak şiddete maruz kalmışlardır. Tek ebeveynle

yaşama, çekirdek olmayan ailede yaşama, kardeş sahibi olma düşük eğitim seviyesi ve kırsal kesimde büyümenin şiddete maruz kalmayı arttıran etkenler olduğu belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin ve sapkın davranışları olanlarla arkadaşlık içinde olan ergenlerin daha fazla şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi açıklanacaktır. Araştırmanın bu kısmında araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, çalışmada kullanılan veri toplama araçları, toplanan verilerin analizi ve yorumlanması ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan bu çalışmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi nitel veri yöntemlerinin kullanıldığı olayların kendi doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya çıkarılmasına dönük nitel sürecin izlendiği çalışmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Nitel araştırmalar, nicel araştırmalara göre psikolojik ölçümler ve sosyal olaylarla ilgili daha derinlemesine bilgi sunar. Nitel araştırmacılar bir olay ya da olgunun hangi sıklıkla meydana geldiğini ortaya çıkartmak yerine nitelikleri üzerine odaklanırlar (Büyüköztürk vd., 2019). Bu faktörlerden hareketle bir olay ya da olgunun derinlemesine ele alınması amacıyla bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın amacına uygun olarak nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik (olgu bilim) desen kullanılmıştır. Nitel bir araştırma modeli olan fenomenolojik (olgu bilim) desen, insanların varlığını bildiği, farkında olduğu ama derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığı durum, olay ve olgulara odaklanma olarak belirtilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Fenomenolojik desen; bireylerin yaşamlarını, sosyal çevrelerini ve nasıl hissettiklerini araştırmak amacıyla kişisel deneyimlerini detaylı şekilde ele alan bir nitel araştırma yaklaşımıdır (Frost, 2011)

Araştırmada, eğitimin öğrenci, ebeveyn, öğretmen ve yöneticilerin ergenlik dönemindeki öğrencilerin uğradığı fiziksel ve duygusal şiddete ilişkin görüşlerini belirlemek ve kişisel deneyimlerini yansıtabilmeleri amacıyla, bu çalışmaya nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik (olgu bilim) desenin uygun olduğu kararlaştırılmıştır.

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Diyarbakır'daki liselerde öğrenim gören farklı sınıf seviyelerinden

ve farklı başarı sıralamalarından 10 öğrenci, lisede çocuğu olan farklı sosyo-ekonomik ve eğitim seviyelerinden 10 veli, liselerde görevli 10 rehber öğretmen, liselerde görevli farklı branşlardan 10 öğretmen, liselerde görevli 10 yönetici ve liselerde görevli 10 sınıf rehber öğretmeni oluşturur.

Yöneticilerin 8'i erkek, 2'si kadındır. Yöneticilerin 9'unun öğrenim durumu lisans, 1'inin ise yüksek lisansdır. Yöneticilerin 4'ünün meslekteki hizmet süresi 21 yıl ve üzeri, 2'sinin 11-20 yıl, 2'sinin 6-10 yıl, 2'sinin 0-5 yıldır. Branş öğretmenlerinin 8'i erkek, 2'si kadındır. Branş öğretmenlerinin 9'unun öğrenim durumu lisans, 1'inin ise yüksek lisansdır. Branş öğretmenlerinin 7'sinin meslekteki hizmet süresi 0-5 yıl, 2'sinin 11-20 yıl, 1'inin 6-10 yıldır. Sınıf öğretmenlerinin 5'i erkek, 5'i kadındır. Sınıf öğretmenlerinin 5'inin meslekteki hizmet süresi 0-5 yıl, 3'ünün 6-10 yıl, 2'sinin 21 yıl ve üzeridir. Sınıf öğretmenlerinin tamamının öğrenim durumu lisansdır. Rehber öğretmenlerinin 6'sı kadındır, 4'ü erkektir. Rehber öğretmenlerin tamamının öğrenim durumu lisansdır. Rehber öğretmenlerin 8'inin meslekteki hizmet süresi 0-5 yıl, 2'sinin 11-20 yıldır. Ebeveynlerin 7'si erkek, 3'si kadındır. Ebeveynlerin 6'sının öğrenim durumu ilköğretim, 3'ünün ortaöğretim, 1'inin ön lisansdır. Öğrencilerin 5'i erkek, 5'i kadındır. Öğrencilerin 4'ü 9. Sınıf, 4'ü 11. Sınıf, 1'i 10. Sınıf, 1'i 12. Sınıftır. Öğrencilerinin 6'sının ekonomik düzeyi orta, 4'ünün düşüktür.

Araştırmaya katılacak örneklem grubunu belirlemek için amaçlı örnekleme türünden ölçüt örnekleme seçilmiştir. Amaçlı örnekleme, çalışmanın amacına yönelik bilgi açısından zengin durumların derinlemesine incelenmesidir. Belli özelliklere sahip olan ve belli ölçütleri karşılayan bir ya da daha fazla özel durumlarla çalışılmak istendiğinde kullanılır (Büyüköztürk vd., 2019). Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesindeki ölçüt fiziksel ve duygusal şiddet yaşantısına sahip öğrenci, ebeveyn, öğretmen ve yönetici olarak belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği

Araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, en az iki kişi arasında yürütülen iletişim sürecidir. Görüşme bir araştırma konusunda derinlemesine bilgi verir. Katılımcıların anında sorulara cevap verebilmesi, anlaşılmayan soruların görüşmeci tarafından açıklanması, görüşmeci ve katılımcı arasında işbirliği sağlaması görüşmenin avantajlı yönleridir (Büyüköztürk vd., 2019). Görüşmede temel amaç katılımcının iç

dünyasına girerek konu ile ilgili düşüncesini ortaya çıkartmaktadır. Katılımcının konu ile gözlenemeyen ilgili, düşünce, deneyim, tutum ve tepkilerini ortaya çıkarmak hedeflenir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırmada verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Hem standart seçenekli cevaplama hem de ilgili alanda derinlemesine gitmeyi birleştirir. Bu tür görüşmelerde bazı sorular standartken bazı sorular açık uçlu şekilde hazırlanır. Kolay analiz edebilme, kendini ifade edebilme ve derinlemesine bilgi sağlama yarı yapılandırılmış görüşmelerin avantajıdır. Kontrolün sağlanamaması, önemsiz noktalarda fazla vakit harcama ise yarı yapılandırılmış görüşmelerin dezavantajlı yönleridir (Büyüköztürk vd., 2019).

Araştırmada katılımcılara yönelik araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formu geliştirilirken araştırmanın kurumsal çerçevesine yönelik literatür taraması yapılmıştır. Oluşturulan formun geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak için Tez İzleme Komitesinde yer alan Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Fakültesinde görev yapan 5 öğretim görevlisinin görüşlerine sunulmuştur. Uzmanlardan alınan geribildirimde göre görüşme soruları yeniden düzenlenmiştir. Öğrencilere yönelik 5 soru, ebeveynlere yönelik 3 soru, rehber öğretmenlere yönelik 7 soru, sınıf öğretmenlerine yönelik 4 soru, yöneticilere 5 yönelik soru ve branş öğretmenlerine yönelik 5 soru geliştirilmiştir.

3.3.1.a. Öğrencilere Yönelik Sorular

1. Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
2. Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
3. Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?
4. Fiziksel ya da duygusal şiddete uğradığında neler hissediyorsun?
5. Fiziksel ya da duygusal şiddetle baş etmek için neler yapıyorsun?

3.3.1.b. Ebeveynlere Yönelik Sorular

1. Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
2. Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
3. Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?

3.3.1.c Rehber Öğretmenlere Yönelik Sorular

1. Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
2. Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?

3. Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?
4. Fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik ne tür çalışmalar yapılabilir?
5. Duygusal şiddetin bir şiddet türü olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik ne tür çalışmalar yapılabilir?
6. Duygusal ve fiziksel şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özellikleri nelerdir?
7. Çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için ne tür çalışmalar yapılabilir?

3.3.1.d Sınıf Öğretmenlerine Yönelik Sorular

1. Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
2. Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
3. Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?
4. Fiziksel ve duygusal şiddet olayları daha fazla hangi gruplar arasında gerçekleşiyor?

3.3.1.e Yöneticilere Yönelik Sorular

1. Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
2. Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
3. Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?
4. Öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddetin okulda yaşanma sıklığı nedir?
5. Öğrenciye fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için ne tür tedbirler alınmıştır?

3.3.1.f Branş Öğretmenlerine Yönelik Sorular

1. Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
2. Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
3. Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?
4. Ders esnasında şahit olduğunuz fiziksel ve duygusal şiddet olayları nelerdir?
5. Ders dışında gözlemlediğiniz fiziksel ve duygusal şiddet olayları nelerdir?

3.4 Verilerin Toplanması

Araştırmada nitel araştırma tekniklerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma verileri toplamak amacıyla öğrenci, ebeveyn, öğretmen ve yöneticilerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde araştırmacı tarafından oluşturulan form kullanılmıştır. Araştırmacı görüşme öncesi katılımcılarla telefonla görüşüp kendisini tanıtarak araştırma hakkında bilgi vermiştir. Görüşmeler uygun gün ve saatte

planlanarak yapılmıştır. Görüşmeler gönüllük esasına göre yapılmıştır. Katılımcıların kimlik bilgilerinin saklı kalacağı kendilerine bildirilmiştir. İstedikleri zaman araştırmadan çekilebilecekleri ifade edilmiştir. Katılımcılara onam formu imzalatılmıştır. Katılımcıların cevaplarını görüşmenin kayıt altına alınması için katılımcılardan izin alınmıştır. Katılımcılara bir onay formu imzalatılarak katılımcıların onayları alınmıştır. Görüşmeler ortalama 25-40 dakika sürmüştür. Araştırmacı, görüşme sırasında hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruları sırasıyla katılımcılara yönelmiş katılımcıların konuşmalarını teşvik etmek amacıyla etkin dinleme becerileri kullanılmıştır. Katılımcıların kendilerine yazılı olarak verilen araştırma sorularına verdikleri cevaplar yorum katılmadan yazıya geçirilmiştir. Görüşme sonrasında transkript edilen görüşmeler daha sonra katılımcılara gösterilerek katılımcılar tarafından teyid edilmiştir.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırmada görüşmede elde edilen verileri yorumlamak için nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır.

İçerik analizi belirli kuralla dayalı kodlamalarla bir metindeki bazı sözcüklerin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, tekrarlanabilir bir sistemdir. Bir mesajın belirli özelliklerinin nesnel ve sistematik bir şekilde tanınmasına dönük çıkarımların yapıldığı tekniktir. İçerik analizi metinlerden oluşan bir kümenin içerisindeki belirli kavram ya da kelimelerin varlığını ortaya çıkarmak için yapılır (Büyüköztürk vd., 2019).

İçerik analizinin en temel amacı, araştırma sonucunda ortaya bilgileri anlamamızı sağlayacak bağlantılara ve kavramlara ulaşmaktır. İçerik analizi süreci dört aşamadan oluşur: Verilerin kodlanması, temaların ortaya çıkarılması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2013). İçerik analizinin ilk aşamasında görüşme kayıtları birden fazla okunduktan sonra görüşmelerden elde edilen veriler anlamlı bölümlere ayrılarak kodlanmıştır. Elde edilen kodlar benzerliklerine göre belirli kategorilerin altında toplanmıştır. Ortaya çıkartılan kodların ve kategorilerin birbiriyle ilişkili olmasına dikkat edilmiştir. Kategoriler anlam bütünlüğü oluşturacak şekilde bir araya getirilerek temalara ulaşılmıştır. Veriler kod ve temalara göre tanımladıktan sonra bulgular yorumlanmıştır.

3.6 Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırmalardaki güvenirlilik tanımı nicel araştırmalardan farklıdır. Nitel araştırmalarda verilerin kaydedilmesinde, gözlemlenmesinde birden fazla araştırmacının kullanılması ve gözlemler arası tutarlılığın incelenmesi güvenirliliğe yönelik bilgi vermektedir. Nitel bir araştırmada detaylı alan kayıtlarının alınması, araştırma grubu tarafından kapsamlı ve doğru bilgi sağlaması, katılımcıların doğruluk için alan notlarını incelemesi, ses ve görüntü kayıtlarının oluşturulması, fotoğraf çekilmesi, katılımcılardan ekleme yapmadan alıntı yapılması, araştırmanın aşamasının detaylı bir şekilde kavramsallaştırılması güvenirliliği artırır. Nitel araştırmalarda güvenirliliği arttırmada kullanılan en kullanışlı yöntem üye kontrolüdür (Büyüköztürk vd., 2019).

İç güvenirliliği sağlamak için; veriler ayrıntılı bir biçimde doğrudan sunulmalı, yapılacak olan araştırmaya birden fazla araştırmacının katılımı sağlanmalı, veriler görüşme yoluyla elde edilmeli, verilerin analizinde başka bir araştırmacıdan da faydalanılmalıdır (Yıldırım ve şimşek, 2013). Dış güvenirliliğin arttırılması için araştırmacının kendi konumunu belirlemeli, örneklem grubunda bulunan kişileri tanımlamalı, araştırma sürecinde oluşan ortamları ve süreçleri tanımlamalıdır (Yıldırım ve şimşek, 2013). Çalışmada güvenirliliği arttırmak amacıyla ayrıntılı literatür taraması yapılmıştır. Araştırmacı verileri toplama, analiz etme ve yorumlama süreçlerinde aktif olarak yer almıştır. Araştırma yöntemi ayrıntılı olarak tanımlanmıştır. Yapılan başka çalışmaların süreç ve sonuçları dikkatlice ele alınarak incelenmiştir.

Geçerlik, araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimde ve yansız ölçmesidir. Nitel araştırmalarda araştırma raporlaştırılırken katılımcıların ifadelerinden yararlanılması geçerliliği artırır (Yıldırım ve şimşek, 2013). Nitel araştırmalarda iç geçerlik araştırmacının belirlediği kategorilerin ve yorumların gerçekleşen doğrularla paralel olmasına ve gerçeği yansıtmaya bağlıdır. Nitel araştırmalarda iç geçerliliği etkileyen faktörler ise; seçim işlemleri, veri toplama araçları, denek etkisi, deneyi yöneten kişinin etkisidir. Gözlem ve görüşmelerin birden fazla kişi ile yapılması, araştırmanın verilerinin iki farklı kişi tarafından incelenmesi de iç geçerliliği artırır (Büyüköztürk vd., 2019). İç geçerliliği arttırmak için görüşmeler transkript edildikten sonra katılımcılara analiz sonuçlarının doğru olduğu teyit ettirilmiştir. Katılımcılarla görüşme süreci öncesinde etkileşim kurulmuştur. Araştırmanın yapıldığı ortamlarda

önyargılardan uzak durulmuştur. Görüşme formu uzmanlar tarafından incelemiştir. Araştırmada farklı okullarda ve branşlardan katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır.

Nitel araştırmalarda dış geçerlik sonuçların genellenebilirliğine bağlıdır. Bir araştırmada ortaya çıkan sonuçlar benzer durum ve ortamlara genellenebiliyorsa araştırmanın dış geçerliğinin yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Karşılaştırılabilirlik ve dönüşürebilirlik dış geçerlikle ilişkilidir(Büyüköztürk vd., 2019). Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlar benzer olaylarla karşılaştırıldığında da genellenebiliyorsa dış geçerliği tamdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Örneklem seçim sürecinin nasıl yapıldığı açıkça belirtilmiştir.

Araştırmanın objektifliğini artırmak amacıyla örneklem grubundan seçilen araştırmaya katılan katılımcı sayısı artırılmıştır. Araştırmaya katılacak katılımcılar belirlenirken tarafsızlık ilkesi benimsenerek araştırmacıdan kaynaklı yanlılık durumunun önüne geçilmiştir. Bu şekilde çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği artırılmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sorularının test edilmesi sonucu elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1 Öğrencilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

4.1.1. Öğrencilerin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Öğrencilerin fiziksel şiddet kavramına yönelik görüşleri; fiziksel şiddet algısı ve fiziksel şiddet davranışları olarak iki tema altında sunulmuştur. Öğrencilerin görüşlerinden meydana getirilen fiziksel şiddet algısı teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 6 tanesi “Bedene zarar vermek”, 6 tanesi “Fiziksel güç kullanımı”, 2 tanesi “Temas etmek”, 2 tanesi “Sindirme aracı” olarak sıralanmıştır.

Öğrencilerin görüşlerinden meydana getirilen fiziksel şiddet davranışları teması 10 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 8 tanesi “Tekme atmak”, 8 tanesi “Tokat atmak”, 7 tanesi “Yumruk atmak”, 6 tanesi “Kesici delici aletle saldırmak”, 6 tanesi “Nesne ile saldırmak”, 5 tanesi “İtmek”, 5 tanesi “Saç çekmek”, 3 tanesi “Isırmak”, 3 tanesi “Üstüne yürümek”, 2 tanesi “Bir yerden zorla çıkarmak” olarak sıralanmıştır.

Tablo 1. Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?

Boyut	Kavramlar	Frekans(f)	Örnek Görüş
Fiziksel Şiddet Algısı	Bedene Zarar Vermek	6	(Ö6: “Şiddetin bir türü olan fiziksel şiddet, kişinin bedenine zarar verecek her türlü davranıştır.”)
	Fiziksel Güç Kullanımı	6	(Ö1: “Fiziksel güç kullanılarak karşısındakini hırpalamak, dövme gibi eylemlerle başlayan fiziksel şiddet ölümle sonuçlanabilir.”)
	Temas Etmek	2	(Ö2: “Onun dışında örnek vermek gerekirse, mesela fiziksel şiddette tokat atma, vurma, işte üstüne yürüme hani kişiyi fiziksel anlamda temas içeren şiddet türüdür aslında.”)
	Sindirme Aracı	2	(Ö5: “Fiziksel şiddet bir bireye her türlü vurma, kırma, fiziksel olarak ondan bir yara bere bırakma gibi kaba kuvvetin bir korkutma, sindirme, yaptırım aracı olarak kullanılmasıdır.”)
Fiziksel Şiddet Davranışları	Tekme Atmak	8	(Ö4: “Bir de tekme atmaya gelince zaten bunu erkekler arasında yaygın olarak görüyoruz. Yani şaka da olsa bu hiç hoş değil.”)
	Tokat Atmak	8	(Ö1: “Fiziksel şiddet aslında dayaktan çok daha fazlasını içeren bir davranıştır ve çok daha etkileyici sonuçlara yol açabilir. Mesela bir tokatla başlar ve çeşitli aletlerin kullanımına kadar ilerleyebilir.”)
	Yumruk Atmak	7	(Ö3: “Gene daha da devam edecek olursak okul

		<i>çıkışlarında oluyor yumruk yumruğa kavga ediyorlar resmen birbirlerini öldüresiye.”)</i>
Kesici Delici Aletle Saldırmak	6	<i>(Ö7: “Kavga etmiş etmişliğimiz vardır tekme, tokat, kan tekme, tokat derecesinde yani burada bıçakla veya kesici aletlerle de kavgalar sürekli başımıza gelebilir.”)</i>
Nesne ile Saldırmak	6	<i>(Ö9: “Hocam bir keresinde de okul nöbetçisiydim bir gün boyunca müdürün odasında sınıf defterlerini bıraktıracakken baktım orada da bir kıızı iki çocuk dökmüştü sopasıyla o da sinirlendi bayağı bir gözümün önünde şahit olmuştum bende kötü dövmüştü.”)</i>
İtmek	5	<i>(Ö10: “Aileler arasında amcalar olabilir dayılar falan küçük ama çok fazla büyük fiziksel şiddetler değil ama itme, kalkma gibi fiziksel şiddetlere maruz kalınabiliyor.”)</i>
Saç Çekmek	5	<i>(Ö3: “Örnek vermeye devam edecek olursak bir gün okulda ben sebepini bilmediğim bir kavgada iki tane kız arkadaşlar birbirlerinin saçını çekiyorlar da onları ayırmaya çalıştık.”)</i>
Isırmak	3	<i>(Ö8: “Isırma çok ısırın gördüm. Kardeşimi ısırdı onu gördüm.”)</i>
Üstüne Yürümek	3	<i>(Ö4: “Ya bence şey birine eşya fırlatmak, üstüne yürümek ya vurmak önemlisi de zaten bu.”)</i>
Bir Yerden Zorla Çıkarmak	2	<i>(Ö5: “Birine fiziksel güç olarak bir yere almama ya da bir yerden çıkarma fiziksel şiddete girer.”)</i>

4.1.2. Öğrencilerin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Öğrencilerin duygusal şiddet kavramına yönelik görüşleri; duygusal şiddet algısı ve duygusal şiddet davranışları olarak iki tema altında sunulmuştur. Öğrencilerin görüşlerinden meydana getirilen duygusal şiddet algısı teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 5 tanesi “Soyut eylem”, 4 tanesi “Psikolojik zarar”, 3 tanesi “Farkındalığı düşük şiddet türü”, 2 tanesi “Sözel şiddet” olarak sıralanmıştır. Öğrencilerin görüşlerinden meydana getirilen duygusal şiddet davranışları teması 13 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 9 tanesi “Kıyaslamak”, 8 tanesi “Alay etmek”, 6 tanesi “Baskı uygulamak”, 6 tanesi “Dışlamak”, 6 tanesi “Tehdit etmek”, 5 tanesi “Lakap takmak”, 5 tanesi “Aşağılamak”, 5 tanesi “Yetersizlik ifadeleri”, 4 tanesi “İhmal etmek”, 4 tanesi “Ayrımcılık yapmak”, 4 tanesi “Olumsuz Eleştiri”, 3 tanesi “Küfür etmek”, 2 tanesi “Bağırarak” olarak sıralanmıştır.

Tablo 2. Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağırıyor?

Boyut	Kavramlar	Frekans(f)	Örnek Görüş
Duygusal Şiddet Algısı	Soyut Eylem	5	<i>(Ö6: “İletişim esnasında birey, karşısında ki insan tarafından küçümseme, aşağılama gibi davranışlara maruz kalır. Bu gibi durumlar genelde fark edilmiyor olsa da insan özgüvenini büyük ölçüde etkileyen bir davranıştır diye düşünüyorum. Çünkü duygusal olarak şiddet uygulandığını gözlemleyebilmek zordur.”)</i>

Psikolojik Zarar	4	(Ö3: “Duygusal şiddet, duyguların kötüye kullanılması, psikolojimizi bozacak duygusal ihtiyaçların karşılanmamasıdır.”)
Farkındalılığı Düşük Şiddet Türü	3	(Ö2: “Hani bunu uyguladıkları zaman hani ben şiddeti uygulamıyoruz şeyine giriyorlar ama aslında bu da bir şiddet ve bazı noktalarda fiziksel şiddetten daha kötü sonuçlar doğurabiliyor.”)
Sözel Şiddet	2	(Ö1: “Somut fiziksel bir kanıtı yoktur. Sözlü olarak uygulanır.”)
Kıyaslamak	9	(Ö3: “Mesela annem her zaman sınav sürecinde elin oğlu şöyle yapmış, sen neden bu kadar kötü yaptın vesaire. Beni başkalarıyla habire kıyaslıyor. Bu zoruma gidiyor. Mesela komşunun çocuğu şu liseye gitmiş, sen neden çalışmadın, hep bilgisayara baktın, sabah akşam oyun oynuyorsun. Aha bak kazandığını liseye bak, elin oğlu ne yapmış ne güzel liselere gitmiş.”)
Alay Etmek	8	(Ö10: “Arkadaş ortamında genellikle alay etme oluyor. İşte gülmek, eğlenmek amacıyla da olsa da insanın kalbini kırabiliyor bu alay etme.”)
Baskı Uygulamak	6	(Ö4: “Yani duygusal şiddetten deyinince aklıma ilk gelen şey duyguları karşı tarafa baskı yapılarak aktarılmasıdır. Aynı zamanda insan hakları ihlali de nitelendirilebilir.”)
Dışlamak	6	(Ö6: “Buna örnek olarak mesela ben dijital çok zaman geçirdiğimi söylemiştim oyunda yani oynadığım oyunlar da sesli sohbede mesela oyunu diğer oyunculara göre iyi oynayamayan insanları biz gruptan dışlama, sosyal linç gibi faktörlere maruz bırakıyoruz. Ne yazık ki bence bu da bir duygusal şiddettir.”)
Tehdit Etmek	6	(Ö1: “Tehditkar olmak öğretmenlerimizin mesela biz bir sınava girdiğimizde şunu yapmazsanız diğer sınavda şu kadar zorlayacağız sizi ya da kopya çekerseniz, şöyle yapacağım sizi gibisinden göz korkutma çabaları ailede de oluyor bu mesela ailemiz diyor ki lise bir, lise iki de bu daha çok oluyordu o zaman yaş olarak küçük olduğumuz için. Yani şu sınavdan ilk ona girmezsen ilk bir ay harçlık olmayacak gibisi maaş kısıtlaması bize bütçesel olarak kısıtlamaya gidiyorlar.”)
Lakap Takmak	5	(Ö4: “Mesela okulda çok yargılıyoruz zaten lakap takmak mesela birinin kilosuyla dalga geçme veya ne bileyim boyu uzun olduğu için onunla dalga geçmek gibi mesela ya da biri gözlük takarken ona dört gözle denmesi bu lakap takma gibi.”)
Aşağılamak	5	(Ö2: “Mesela öğretmenin öğrenciyi sürekli aşağılaması. Hani o öğrenci öğrencinin kendine olan güvenini yıkılması mı istemesi belki bunu istemiyor ama söylediği sözlerle de yaptığı davranışlarla öğrenciyi bu şey yapıyor, bunu veriyor.”)
Yetersizlik İfadeleri	5	(Ö1: “Örnekler olarak da yetersiz görme yani yetersiz görme. Bizim kapasitemizin olmadığı, düşünülmesi yani bir işe başladığımızda o işi yapamayacağımızı hoş görülmesi bunun gibi

		<i>örnekler verebiliriz.”)</i>
İhmal Etmek	4	<i>(Ö8: “Mesela ben biraz ders, biraz başarısızım kardeşlerime göre çok kıyaslanılıyor o başarılı sen başarılı değilsin o mesela takdir alıyor sen almıyorsun, çalışmıyorsun, senden bir şey görmüyoruz gibisinden ilgisizlik gördüm. Mesela annesi, babası, çocukla hiç ilgilenmiyor.”)</i>
Ayrımcılık Yapmak	4	<i>(Ö6: “Onun dışında da yine okulda görebileceğimiz kayırma söz konusu yani bireylerin işte birbirlerinden ayırt edici özelliklerine göre iki bireyi kayırabiliyor öğrenciler veya öğretmenler.”)</i>
Olumsuz Eleştiri	4	<i>(Ö7: “Olumsuz eleştiriler, ailenin başkalarıyla kıyaslaması. Bu şekilde duygusal şiddetler vardır.”)</i>
Küfür Etmek	3	<i>(Ö3: “Mesela buna örnek verecek olursak kendini kötü hissettirecek laflar ederler, küfür ederler. Bunlar benim duygularım kötü etkiler. Kendimi birkaç gün iyi hissedemem.”)</i>
Bağırarak	2	<i>(Ö7: “Seni sınıftan çıkartması, bağırması, çağırması, biraz öğretmenin öğrenciye şefkatle yaklaşması lazım ama bu gerçekleşmiyor maalesef. Öğretmenler bazen çok sinirli, yanlış davranabiliyor öğrencilere. Bu yüzden bu duygusal şiddettir diyebiliriz.”)</i>

4.1.3. Öğrencilerin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarının Nedenlerine Dair Görüşleri

Öğrencilerin fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenlerine ilişkin görüşleri; ailesel nedenler, çevresel nedenler, okulla ilgili nedenler ve bireysel nedenler olarak dört tema altında sunulmuştur.

Öğrencilerin görüşlerinden meydana getirilen ailesel nedenler teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 5 tanesi “Aile içi çatışma”, 5 tanesi “Düşük maddi durum”, 4 tanesi “Evdeki kurallara uymamak”, 3 tanesi “Ebeveynlerin eğitim düzeyi”, 3 tanesi “Çocuk yetiştirme tarzı” olarak sıralanmıştır. Öğrencilerin görüşlerinden meydana getirilen çevresel nedenler teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 6 tanesi “Olumsuz rol model olmak”, 5 tanesi “Sosyal medya”, 4 tanesi “Kültürel yapı”, 2 tanesi “Arkadaş çevresi”, 2 tanesi “Kadın erkek eşitsizliği” olarak sıralanmıştır.

Öğrencilerin görüşlerinden meydana getirilen okulla ilgili nedenler teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 8 tanesi “Gruplaşmak”, 6 tanesi “Okul kurallarına uymamak”, 5 tanesi “Kız erkek arkadaşlık olayları”, 4 tanesi “Öğrenciler arası anlaşmazlık”, 2 tanesi “Öğrenciler arası ayırım yapmak” olarak sıralanmıştır.

Öğrencilerin görüşlerinden meydana getirilen bireysel nedenler teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 7 tanesi “Akademik başarısızlık”, 4 tanesi “Bağımlılık yaratan madde kullanımı”, 4 tanesi “Şiddete maruz kalmak”, 3 tanesi “Güç göstermek”, 2 tanesi “Düşük iletişim becerisi” olarak sıralanmıştır.

Tablo 3. Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
Ailesel Nedenler	Aile İçi Çatışma	5	(Ö1: “Şöyle devam etmek gerekirse, ailedeki tartışma durumlarının mesela anne baba tartışıyor çocuğun bundan haberi bile yok ama çocuk hiç habersiz iken ona tepki veriliyor. Neden diye sorulduğunda da kendi aralarındaki çatışmayı bize yansıtıyorlar.”)
	Düşük Maddi Durum	5	(Ö4: “Bir de bence şey aile faktörüne gelecek olursak şey mesela babanın işsizlik durumu gerçekten aileyi çok kötü etkiliyor. Yani mesela baba işsiz ise kendi ailesini sataşiyor. Yani şiddet ve duygusal olsun, fiziksel olsun her ikisini de yani uyguluyor.”)
	Evdeki Kurallara Uymama	4	(Ö3: “Veya akşam yani gece 11’de eve gelsem babam beni direk döver bu da ev kurallarına uymadığım için. İşte bazen arabayı almak istiyorum. Babam izin vermiyor. Ehliyetim olmadığı için ondan izinsiz aldığım oluyor. Gene dayağımızı yiyoruz.”)
	Ebeveynlerin Eğitim Düzeyi	3	(Ö2: “Anne babanın eğitimsizliği aslında bu nokta çok büyük etki gösteriyor. Anne baba bu alanda bilgi sahibi olmadığı için yeterli bilince sahip olmadığı için olabiliyor.”)
	Çocuk Yetiştirme Tarzı	3	(Ö8: “Yetiştirme tarzı eğer çocuğu baskıcı bir şekilde yetiştirsek çocuk her zaman geride kalır. Mesela onu çok şımarık bir şey gibi yetiştirirsen çocuk bu sefer çok yaramaz olur.”)
Çevresel Nedenler	Olumsuz Rol Model Olmak	6	(Ö1: “Medyanın etkisini tekraren değinmek gerekirse misal diziler, filmler, haberler gibi buradaki örneklerin verilmesi daha çok bizler de filmlerde yani bunu ilerleyen yaş gruplarının bunları iyi bir şeymiş gibi örnek alıp normal yaşamlarına bunu aks etmeleri çok yanlış bir durumdur.”)
	Sosyal Medya	5	(Ö5: “Sosyal medyada bence çok fazla etken sağlıyor şiddete. Bir kere sosyal medya da yaptığın her hareketten sözel olarak küfür yiyebiliyorsun, hakaret ve linç yiyebiliyorsun.”)
	Kültürel Yapı	4	(Ö2: “Kültürde diğer ve etki eden faktörlerden biridir. Kültür insanların daha çok o işte dışarıdaki insanlara bakarlar mesela o ne der, bu ne der sözüne bakıp kendi ailelerine bunu yansıtırlar. Kızı yanlış mı yaptı, işte hemen kızını döver. Sen bizi rezil ettin, elalem ne deriz falan derler.”)
	Arkadaş Çevresi	2	(Ö10: “Yani çevreye gelirsek de çevre ilk olarak arkadaş ortamımız bizi etkiliyor. Nasıl etkiliyor? Yani arkadaş ortamında kötü alışkanlıklar varsa atıyorum uyuşturucu, sigara, alkol gibi olabilir. Bunlara da para bulmak için atıyorum hırsızlık yapıyorsun, başka bir şey yapıyorsun bu bir şiddet

Okulla İlgili Nedenler	Kadın Erkek Eşitsizliği	2	<i>göstergesi oluyor.”) (Ö9: “Ondan sonra kadın erkek ayrımı oluyor, görüyoruz. En büyük nedeni benim için bu kadın erkek ayrımı yapıyorlar.”)</i>
	Gruplaşmak	8	<i>(Ö5: “Erkekler kendi arasında gruplaşıyorlar baya büyük kavga, gürültü yapıyorlar.”)</i>
	Okul Kurallarına Uymamak	6	<i>(Ö3: “Okulda mesela arkadaşlarım bazen saçına, sakalına, kılık kıyafetine dikkat etmiyor müdürden psikolojik ve fiziksel şiddet görüyorlar.”)</i>
	Kız Erkek Arkadaş Olayları	5	<i>(Ö1: “Kız erkek arkadaşlıkları yani sevgili durumları gündemde çok fazla gerekli, gereksiz yani çocuk dediğimiz insanlar otuz, kırk yaşındaki insanların yapmayacağı şeyleri yapıyor şu dönemde ve bu çok sosyal olarak da bizi acayip yıpratıyor. Bunu sevgili muhabbetleri kesinlikle bu fiziksel ve duygusal şiddetin çok önemli bir noktasında yer alıyor.”)</i>
	Öğrenciler Arası Anlaşmazlık	4	<i>(Ö7: “Şimdi nedenler açısından işte öğrenciler arasında bazen anlaşmazlıklar oluyor, iletişim problemleri oluyor bunları nedenleri arasında sayabiliriz.”)</i>
	Öğrenciler Arası Ayrım Yapmak	2	<i>(Ö6: “Okulda mesela öğretmenlerin mesela ben bir öğrenci ile ona göre daha yüksek bir not aldığımda aynı sözlü notuna maruz kaldığımda ben öğretmenime karşı yani farklı bir düşüncelere bürünebiliyorum, haksızlık yaptığımı düşünüyorum ve bu da bir aşıkardır bence.”)</i>
Bireysel Nedenler	Akademik Başarısızlık	7	<i>(Ö6: “Dediğim gibi yani akademik başarıda bu konuda bence bir faktördür. Düşük not aldığımda ben öğretmeninden olmasa da ailemden fiziksel şiddete maruz kaldığım durumlar olabiliyor.”)</i>
	Bağımlılık Yaratıcı Madde Kullanımı	4	<i>(Ö3: “Başka sebeplerden birisi de alkol veya sigara çünkü alkolün verdiği bilinçsizlik de insan ne yaptığını bilmiyor. Başkalarını öldürebilir, zarar verebilir, şiddet uygulayabilir.”)</i>
	Şiddete Maruz Kalmak	4	<i>(Ö5: “Şiddet gören küçüklüğünde şiddet gören ya da büyük bir bireyde olabilir dışarıdan şiddet görüyorsa, eziliyorsa kendinden küçük, güçsüz olanlara da şiddet gösterir.”)</i>
	Güç Göstermek	3	<i>(Ö1: “Okulda böyle kendini kral gibi gören arkadaşlar var maalesef her okulda oluyor bunun gibiler. Diğer öğrencileri sindirmeye çalışmaları bu yani fiziksel olmasa da çoğunlukla duygusal olarak öğrencileri bastırmaya çalışıyorlar. Bu çok yanlış bir şey önüne geçilmesi gerekiyor bence.”)</i>
	Düşük İletişim Becerisi	2	<i>(Ö2: “İletişim kuramama sonucu işte yani bir kişiyle iletişime geçemiyorsa yani şiddet uygulayan biri zaten iletişim de kötüdür. İletişimi iyi olan biri kesinlikle şiddete başvuramaz.”)</i>

4.1.4.Öğrencilerin Fiziksel ya da Duygusal Şiddete Uğradığında Neler Hissettiğine Dair Görüşleri

Öğrencilerin fiziksel ya da duygusal şiddete uğradığında neler hissettiğine dair görüşleri; duygusal açıdan ve davranışsal açıdan olmak üzere iki tema altında sunulmuştur. Öğrencilerin görüşlerinden meydana getirilen duygusal açıdan teması 13

kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 9 tanesi “Güvensiz”, 8 tanesi “Kaygı”, 7 tanesi “Öfke”, 5 tanesi “Depresyon”, 4 tanesi “Üzüntü”, 3 tanesi “Umutsuz”, 3 tanesi “Utanç”, 3 tanesi “Çekingen”, 3 tanesi “Değersiz”, 3 tanesi “Yetersiz”, 3 tanesi “Korku”, 2 tanesi “Suçlu”, 2 tanesi “Tedirgin” olarak sıralanmıştır. Öğrencilerin görüşlerinden meydana getirilen davranışsal açıdan teması 6 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 8 tanesi “İçe kapanma”, 5 tanesi “Dikkatsiz”, 5 tanesi “Başarısız”, 4 tanesi ”Okuldan uzaklaşmak”, 2 tanesi “Sigara içmek”, 2 tanesi “Uykusuz” olarak sıralanmıştır.

Tablo 4. Fiziksel ya da duygusal şiddete uğradığında kendini nasıl hissediyorsun?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
Duygusal Açıdan	Güvensiz	9	(Ö4: “Mesela güven kaybı mesela biri bana sürekli başarısız olacağını söylediğinde ben de otomatikman zaten özgüven kaybı oluyor.”)
	Kaygı	8	(Ö6: “Ondan sonra işte dediğim gibi duygusal şiddete maruz kaldığımda stresli ve kaygılı bir dönem geçiriyor olabilirim özellikle bu yazılı dönemlerime geldiği zaman daha da içinden çıkılmaz bir durum haline geliyor genel olarak duygusal şiddet yaşadığımda bu tarz eylemler gösteriyorum.”)
	Öfke	7	(Ö9: “Ondan sonra şey oluyor daha çok agresiflik geliyor, sinir geliyor, istemsizce bir anda bazen hiç sinir olmayacak şeylere bile sinir olabiliyor.”)
	Depresyon	5	(Ö10: “Aileden kaynaklanırsa içime kapanma oluyor, depresyona kadar gidebiliyor bazen.”)
	Üzüntü	4	(Ö10: “Yani bu arkadaş ortamında bir şiddete maruz kalırsam fiziksel veya duygusal şiddete üzüntü duyuyorum.”)
	Umutsuz	3	(Ö3: “Mesela ailem sürekli baskı uyguluyor. İşte doktor olacaksın, doktor olacaksın diye mesela. Yani bunlar beni hayata karşı umutsuzluğa bırakıyor.”)
	Utanç	3	(Ö6: “Yani lise döneminde sınıfta arkadaşımın bir fiziksel şiddete de bulundum. Sonrasında o da bana karşı benden daha fazla bir fiziksel şiddet de bulundu ve ben ona o an öfke duydum, utanç duydum yani o arkadaşım benden daha fazla bana bir fiziksel şiddet gösterdiği için kin besledim.”)
	Çekingen	3	(Ö1: “Çekingenliğe örneğim de şöyle olur mesela kuzenlerimiz geldiğinde daha bizden daha başarılı daha iyi bir okulu okuyordur böyle geldiğinde onlarla aynı ortamda aile bireyleriyle birlikte onlarla aynı ortamda bulunmaktan çekiniyorum bunu örnek verebilirim mesela.”)
	Değersiz	3	(Ö5: “Ailem temel gereksinimlerimi karşılamadığında ya da beni duygusal olarak çok fazla duygularımı paylaşmadığında değersiz hissedirim.”)
	Yetersiz	3	(Ö8: “Kendimi yetersiz hissediyorum mesela

Davranışsal Açıdan	Korku	3	<i>sınıfta hoca benim başarısız olduğumu dile getirdiği zaman kendimi yetersiz hissediyorum.”)</i> (Ö7: “Korku tabii korku da var ayrıca. Yani fiziksel şiddet gördüğün kişiden sonra başıma bela bir daha gelir mi bir şey bana bulaşır mı tarzında korku oluşuyor.”)
	Suçlu	2	(Ö5: “Haklı olduğumda bile bana suçlu olduğumu söyleseler her şeyi bana bağlasalar, sorun çıkardığım söylenirse bundan suçluluk hissederim, suçlu olanın ben olduğumu düşünürüm.”)
	Tedirgin	2	(Ö7: “Tabii bunun ayrıca şunu da söylemek lazım duygusal şiddeti alınca insanda şeyde oluşuyor. Bir daha bunu yaşamamak için sürekli bir tetikte olma olayı işte bir daha yaşar mıyım diye.”)
	İçe Kapanma	8	(Ö5: “Kalabalıkta küçük düşürüldüğümde ya da bir şeyi başaramadığımda, hocadan hakaret yediğimde ya da fiziksel şiddet de olur içine kapanırım ve bununla beraber mutsuz olurum.”)
	Dikkatsiz	5	(Ö3: “Elimden bir şey gelmediği için sinirlenirim ve ayrıyeten o sadece o olaya odaklandığım için diğer şeylere karşı dikkatsiz olurum.”)
	Başarısız	5	(Ö5: “Büyük hedeflerim var bunlardan dolayı ders çalışmak istemiyorum bunun için çabalamak istemiyorum. Çok uzak geliyorlar.”)
	Okuldan Uzaklaşmak	4	(Ö10: “Yani öğretmenden mesela bir duygusal şiddete maruz kalmışım yani ben o hocaların dersinde niye gidip oturayım ki genellikle yani genellikle mesela devamsızlığım sıkıntı olmazsa kaçıyorum dışarı okuldan.”)
	Sigara İçmek	2	(Ö10: “Yani bu aileden kaynaklanıyorsa bu şiddet evde durmak genellikle istemiyorum yani arkadaşlarla biraz uzaklara gidiyoruz işte. Kafamızı dağıtmaya çalışıyoruz, sigara falan içiyorum. Öyle arkadaş ortamında daha rahat hissediyorum kendimi aileden şiddet görürsem.”)
	Uykusuz	2	(Ö2: “Uyku problemlerine de rastlıyoruz. Yani kişi o şeyleri düşünerek uyuyamayabiliyor. Sürekli ya da uykusunda sürekli o kabuslarla uyanabiliyor.”)

4.1.5. Öğrencilerin Fiziksel ya da Duygusal Şiddetle Baş Etmek İçin Kullandığı Yöntemlere Dair Görüşleri

Öğrencilerin fiziksel ya da duygusal şiddetle baş etmek için kullandığı yöntemlere dair görüşleri; baş etme becerileri olmak üzere bir tema altında sunulmuştur.

Öğrencilerin görüşlerinden meydana getirilen baş etme becerileri teması 13 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 9 tanesi “İletişim kurmak”, 8 tanesi “Aileden yardım istemek”, 8 tanesi “Öğretmenlerden Yardım İstemek” 7 tanesi “Rehberlik servisine

danışmak”, 6 tanesi “Uzak Durmak”, 5 tanesi “Karşılık vermek”, 5 tanesi “Görmezden gelmek”, 4 tanesi “Fiziksel açıdan güçlenmek”, 4 tanesi “Arkadaş gruplarına katılmak”, 3 tanesi “Duygusal açıdan güçlenmek”, 3 tanesi “Kendi davranışlarını düzeltmek”, 3 tanesi “Yöneticilerden yardım istemek”, 3 tanesi “Arkadaşlardan yardım istemek” olarak sıralanmıştır.

Tablo 5. Fiziksel ya da duygusal şiddetle baş etmek için kullandığın yöntemler nelerdir?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
Baş Etme Becerileri	İletişim Kurmak	9	(Ö6: “Ben bununla baş etmek için öncelikle doğru iletişimi kullanmak isterim yani onunla anlaşabileceğim bir dile bürünmek isterim ki sorunu anlaşarak çözüm bu sorunu.”)
	Aileden Yardım İstemek	8	(Ö8: “Yapılan şiddet bana yapılan şiddete veya başkasına şiddete karşı şiddetle cevap vermektense iletişim kurarak cevap veririm. Neden bunu yapıyorsun, amacın ne gibi. Eğer böyle bir şeye beni dinlenmesine devam ederse öğretmenlerden bir yardım alırım, gerekirse aileden yardım alırım.”)
	Öğretmenlerden Yardım İstemek	8	(Ö4: “Eğer şiddet durmuyorsa aileme ve öğretmenlerime söylerim. Bu da eğer onu engelleyemiyor ise güvenlik güçlerine başvururum.”)
	Rehberlik Servisine Danışmak	7	(Ö5: “Okuldaki rehber öğretmenimden destek isterim.”)
	Uzak Durmak	6	(Ö7: “Öncelikle bir kere şiddet gördüğüm kişi benden psikolojik şiddet veyahut da fiziksel şiddetten benden daha nasıl diyeyim böyle güçlü olabilir belki bunun için ondan uzaklaşmaya çalışırım ilk başta.”)
	Karşılık Vermek	5	(Ö10: “Bu kişiden kişiye de değişiyor genellikle. Mesela eğer kavga durumunda olursa ve ben daha kendimi güçlü hissediyorsam o kişiye karşı ona karşılık veriyorum bende bir fiziksel şiddet uyguluyorum o kişiye karşı.”)
	Görmezden Gelmek	5	(Ö9: “Mesela bazen bana kötü gelen insanlarla farklı ortamda olmak istiyorum. Hiç onların olduğu ortamda gitmek istemiyorum. Hatta yüzlerini bile görmek istemiyorum. Görmek zorundaysam görmemeye çalışıyorum. Aynı ortamda görmemeye çalışıyorum, yokmuş gibi davranıyorum.”)
	Fiziksel Açıdan Güçlenmek	4	(Ö1: “Aşağı yukarı benimle aynı fiziki güçten olup ama benden daha çok aşağı yukarı benden daha çok fiziki güce sahip olan bir insana karşı kendimi de fiziki olarak güçlendirmeye çalışırım, spor yaparım vesaire.”)
	Arkadaş Gruplarına Katılmak	4	(Ö5: “Kendimi güvende hissedebileceğim bir arkadaş grubu seçerim, oraya giderim. İnsanların bana dokunamayacağı,

			<i>vuramayacağı ya da duygusal olarak beni yıpratamayacağı bir arkadaş grubunu seçerim.”)</i>
Duygusal Açıdan Güçlenmek	3		<i>(Ö6: “Yani onun dışında da bunu önlemek için fiziksel, duygusal açıdan geliştirmeye çalışırım yani fiziksel olarak vücudumu bir şeyle sokmaya veya duygusal olarak eleştiriye yani yoğun eleştiriye kendimi dinç tutmaya, problem çözmeye çalışırım.”)</i>
Kendi Davranışlarını Düzeltmek	3		<i>(Ö3: “Onun şey ben haksızlık ediyorsam, davranışlarını düzeltirim veya onun davranışları kötüyse söylerim.”)</i>
Yöneticilerden Yardım İstemek	3		<i>(Ö7: “Öncelikle ailem hatta ilk başta okulun rehber öğretmeninden, idaresinden, müdüründen, tarzında bu şekilde yardım alırım veyahut da aileme giderim bir şekilde bu durumu çözmeye çalışırım.”)</i>
Arkadaşlardan Yardım İstemek	3		<i>(Ö3: “Bu sorunu elimden geldiğince iletişim kurarak yani kavga dövüş olmadan halletmeye çalışırım. Bu sorun daha da devam ettiği sürece işbirliği kurarım mesela. Arkadaşımdan yardım isterim.”)</i>

4.2.Ebeveynlerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

4.2.1.Ebeveynlerin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Ebeveynlerin fiziksel şiddet kavramına yönelik görüşleri; fiziksel şiddet algısı ve fiziksel şiddet davranışları olarak iki tema altında sunulmuştur.

Ebeveynlerin görüşlerinden meydana getirilen fiziksel şiddet algısı teması 2 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorileri de ebeveynlerin; 5 tanesi “Bedene zarar verme”, 5 tanesi “Fiziksel müdahale” olarak tanımlamışlardır.

Ebeveynlerin görüşlerinden meydana getirilen fiziksel şiddet davranışları teması 7 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorileri de ebeveynlerin; 9 tanesi “Kavga etmek”, 8 tanesi “Kesici delici aletlerle saldırmak”, 7 tanesi “Yumruk Atmak”, 6 tanesi “Tekme Atmak”, 6 tanesi “Tokat atmak”, 6 tanesi “Nesne ile saldırmak”, 3 tanesi “İtmek” olarak tanımlamışlardır.

Tablo 6. Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağırıyor?

Boyut	Kavramlar	Frekans(f)	Örnek Görüş
Fiziksel Şiddet Algısı	Bedene Zarar Vermek	5	<i>(V7: “Fiziksel şiddet bence insan bedeninin yara almasıdır. Onun zarar görmesidir.”)</i>
	Fiziksel Müdahale	5	<i>(V3: “Şimdi bu şiddet dokunarak müdahale olduğundan hem maddi hem manevi zarar verir. Maddi dünyada var olan böyle görerek, hissederek olan şiddettir bence.”)</i>

Fiziksel Şiddet Davranışları	Kavga Etmek	9	(V10: “Fiziksel şiddet dövüşme, kavga etme, yumruk atma ve yaralamak olarak geliyor aklıma. Şimdi çocuklarda fiziksel şiddet şöyle tokat atarak, iterek, bir odaya kitleyerek onun canını acıtmadır.”)
	Kesici Delici Aletle Saldırmak	8	(V5: “Fiziksel şiddet bir insana ya da bir hayvana ufak bir müdahalede olsa yaralamada olsa öldürmede olsa hepsi fiziksel şiddettir. Fiziksel şiddette bıçak, silah gibi şeylerde kullanılabilir.”)
	Yumruk Atmak	7	(V8: “Ben fiziksel şiddeti genel olarak ilk başta dediğim gibi tekme, tokat, yumruk, bıçaklama yani hakaret türü olarak tanımlıyorum.”)
	Tekme Atmak	6	(V7: “Fiziksel şiddet bence insan bedeninin yara almasıdır. Onun zarar görmesidir. Dayak olabilir, tekme, tokat olabilir onun bir şekilde canının yanmasıdır.”)
	Tokat Atmak	6	(V6: “Fiziksel şiddet deyince tabii ki her türlü tokat itmek, boğuşmak, dayak, kaba kuvvet kullanmak, vücuduna, organına saldırmak gibi diye algılıyorum ben.”)
	Nesne İle Saldırmak	6	(V9: “Karşılıklı üç beş kişi birbirleriyle taşlı, sopalı kavga ve bu belki başka yerlerde daha farkı ama burada daha şiddet büyüyor. Mesela aileler giriyor işin içine.”)
	İtmek	3	(V3: “Evde dediğim gibi çocuklar arasında da anlaşmazlıklar olabiliyor bunu kendi aralarında çözmek yerine vurma, itme ile kavga edebiliyorlar.”)

4.2.2. Ebeveynlerin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin duygusal şiddet kavramına yönelik görüşleri duygusal şiddet davranışları olarak bir tema altında sunulmuştur. Ebeveynler görüşlerinden meydana getirilen duygusal şiddet davranışları teması 12 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorileri de ebeveynlerin; 9 tanesi “Aşağılamak”, 8 tanesi “Baskı kurmak”, 7 tanesi “Kıyaslama yapmak”, 6 tanesi “İhmal etmek”, 5 tanesi “Bağırmak”, 4 tanesi “Yok saymak”, 4 tanesi “Alay etmek”, 4 tanesi “Eleştirmek”, 4 tanesi “Küfür etmek”, 2 tanesi “Tehdit etmek”, 2 tanesi “Lakap takmak”, 2 tanesi “Söz hakkı vermemek” olarak sıralanmıştır.

Tablo 7. Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağırıyor?

Boyut	Kavramlar	Frekans(f)	Örnek Görüş
Duygusal Şiddet Davranışları	Aşağılamak	9	(V3: “Karşıdaki insanın duygularında manevi yara açmadır. Onu sürekli kötü düşündürür. Sözle canını yakarak karşıdaki kişinin onuru kırmak, duygularını zedelemek. Bakıyorum insanlara kendi çocuğu da dahil eşi de dahil onları adam yerine koyamama, hor görme bu çok var. Kendisi çok diğerleri işe yaramaz, kötü onları bozma, laf ettirmeme.”)

Baskı Kurmak	8	(V1: "Ama şunu söyleyeyim ki bir insana psikolojik baskıdan başlayıp bir insana psikolojik baskı nasıl yapılır? İşte sen nereden biliyorsun ki? Sen yapamazsın. Senin abin yapar ama sen yapamazsın. Hayır sen zayıf alırsın arkadaşın şunu yapmış ama sen öyle değilsin. Bunu çocuğa dedikten sonra zaten çocuğun hakkında kararı verdiniz. O çocuğu bitirdiniz orda tamamen bitti.")
Kıyaslama Yapmak	7	(V5: "Çocuk okuldan geliyor bakıyorum annesi sınavlardan kaç aldın, yeğenimde seninle aynı okula gidiyor o şu kadar almış onu geçtin mi, köydeki diğer çocukları geçtin mi diyerek daha çocuk üstünü çıkarmadan hemen böyle üzerine geliveriyor.")
İhmal Etmek	6	(V2: "Ruhsal ve manevi yönden kötü davranışlarda bulunmak. Ruhsal durumumuzu olumsuz etkiliyor bu şiddet. Duygusal şiddet de çocuğa kötü davranmak, onunla ilgilenmemek vardır bence. Çünkü çocuğun istediği her şeyi alamıyoruz çocuk da bu durumda psikolojisi bozuluyor.")
Bağırarak	5	(V7 : "Benim eşim dışarıdan mevsimlik işçi olduğu için otorite de bana ait olduğu için birçok işi yaptırırken bağırarak, zorlayarak, yüksek sesle onları rencide ederek yaptırmaya çalışırdım. Hani beni dinlemeleri adına ya da ne bileyim daha çok bağırınca daha çok dinleneceğimi düşündüğüm için onlara böyle bir şekilde azarlardım.")
Yok Saymak	4	(V2: "Duygusal şiddet bana göre kişinin sözlerini engellemek, ona hakaret etmektir yani kısaca onu adam yerine koymamak, o yokmuş gibi davranmaktır.")
Alay Etmek	4	(V6: "İnsanların duygularıyla alay etmek. Şu şekilde mesela bir insan bir şeye duygu olabilir, bir meraklı olabilir, bir hevesi olabilir veya bir sevebilir diyor ya renkler ve zevkler tartışılmaz. Bir insanın zevki ile bir insanın sevgisi ile alay etmek bence güzel bir şey değildir. Duygusal şiddet diyorum çünkü benim sevdiğimi sizin sevmeniz siz sevmek mecburiyetinde değilsiniz veya sizin sevdiğinizi ben sevmek mecburiyetinde değilim ama bu bir meraklı bu bir duygudur o insan o şeye duygu duyuyor ve ona da saygı duymak lazım.")
Eleştirmek	4	(V9: "Duygusal, duygusal şiddet deyince benim aklıma böyle aşağılama, toplum içinde özellikle çocuğu işte eleştirme, yaptığı bir yanlış yüzüne vurma ondan sonra başkalarının çocuklarıyla karşılaştırma bu tür şeyler geliyor.")
Küfür Etmek	4	(V8: "Duygusal şiddet benim kanımca bir çocuğa bağırarak, hakaret etmek, küfretmek, onu başkasıyla kıyaslamak, çocuğunu eleştirmek, başkasının çocuğunu ondan üstün görmek yani bunun gibi şeyler.")
Tehdit Etmek	2	(V4: "Bazen çocuk ders çalışmayınca işte yazın işte çalışırsın diyerek gözünü korkutuyor. Bu da bir şiddettir ama işte ona vurmayayım canını yakmayayım diye onu böyle korkutarak dersine çalışsın, okusun, mesleğini bulsun diye böyle şeyler diyebiliyor.")
Lakap Takmak	2	(V8: "Vücutsal fiziksel eksiklerinden dolayı dalga geçercesine lakap takmalar çocuğu kusurağın dolayı gözlük takıyorsa dört göz yahut da biraz kilolu ise ayı diye hitap edereden duygusal bir şiddete maruz

Söz Hakkı Vermemek	2	<i>bırakılıyorlardı.”)</i> V5: “Birde bu taraflarda öyle kızlara, çocuklara laf söz düşmez. Onları böyle çok fazla yanımızda konuşturmayız. Aslında bakarsanız bu da çocuğa karşı bir şiddettir. Bu duygusal şiddet daha çok iç dünyamıza zarar verici davranışlardır.”)
--------------------	---	---

4.2.3.Ebeveynlerin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarının Nedenlerine Dair Görüşleri

Ebeveynlerin fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenlerine ilişkin görüşleri; ailesel nedenler, çevresel nedenler ve bireysel nedenler olarak üç tema altında sunulmuştur.

Ebeveynlerin görüşlerinden meydana getirilen ailesel nedenler teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 8 tanesi “Aile içi iletişimsizlik”, 5 tanesi “Ebeveynlerin eğitim düzeyi”, 4 tanesi “Düşük Maddi Durum”, 3 tanesi “Çocuk yetiştirme tarzı”, 3 tanesi “Çocuğu ihmal etmek” olarak sıralanmıştır.

Ebeveynlerin görüşlerinden meydana getirilen çevresel nedenler teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 9 tanesi “Olumsuz rol model olmak”, 4 tanesi “Kültürel yapı”, 4 tanesi “Arkadaş çevresi”, 2 tanesi “Cinsiyet eşitsizliği” olarak sıralanmıştır.

Ebeveynlerin görüşlerinden meydana getirilen bireysel nedenler teması 3 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 6 tanesi “Kişiler arası anlaşmazlık”, 6 tanesi “Akademik başarısızlık”, 2 tanesi “Bağımlılık yaratan madde kullanımı” olarak sıralanmıştır.

Tablo 8. Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
Ailesel Nedenler	Aile İçi İletişimsizlik	8	(V3: “Çocuklara bir şeyler öğretirken, gösterirken anlamazsa çocuk hemen bir tokat, bağırma, ona böyle neden aklın almıyor, kafan basmıyor diyerek gururunu kırıyor. Adı üstünde çocuk anlatınca hemen anlayıp nasıl bizim gibi yapsın adam bunu düşünmüyor o çocuğu kendi gibi güçlü sanıyor. Çocuğa güzelce anlatsa ona yardımcı olsa çocuk belki severek yapacak.”)
	Ebeveynlerin Eğitim Düzeyi	5	(V10: “Okuyan ailede birbirini anlayan ailede bu şiddet çok olmaz. Niye? Çünkü birbirlerini dinlerler anlamaya çalışırlar. Diğer ailede bu böyle olmaz. Baskı vardır bağırma vardır çocuğu dinlememe vardır. Onun için hangi ailede yetiştiği çok önemli.”)
	Düşük Maddi Durum	4	(V5: “Biraz önce demiştim hırsızlıkla ilgili bir insanın parası yoksa evine ekmek götüremiyorsa hırsızlık yapabiliyor. Ya da çocuğuna okula giderken bir yemek

			<i>parası veremiyorsa çocuğu da hırsızlık yapabiliyor. Daha sonra bu hırsızlık yaptıkları için bunları dövebiliyorlar köyde dışlayabiliyor. Ailenin ekonomik durumunun düşük olması da bence bu şiddetlerin bir nedenidir.”)</i>
Çevresel Nedenler	Çocuk Yetiştirme Tarzı	3	<i>(V7: “İnsanlar kendilerini tatmin etmek adına daha güçlü olduğunu kanıtlamak adına da şiddet uyguluyorlar. Aslında çocuk yetiştirmede de hep bir baskıcılık mevcut. Hep bir onları bir sindirme mevcut. Çünkü otoritenin sarsılmaması adına hep bir baskı kurmak, hep bir el altında tutmak, hep bir çerçeve içine sıkıştırmak gerekiyor. Bu yüzdende birçok hep şiddet uygulanıyor.”)</i>
	Çocuğu İhmal Etmek	3	<i>(V5: “Çocuğa karşı sevgisiz davranma, ilgisiz olmak bunlarda çocuğu aileden koparıp iyi olmayan arkadaş ortamlarına götürüp onlarla beraber kavga, dövüş, sigara kullanmaya neden olur.”)</i>
	Olumsuz Rol Model Olmak	9	<i>(V5: “Şimdiki televizyonlarda öyle bir hayat var ki adamların ellerinde silahlar sürekli birbirlerine silah sıkan sahneler böyle çeteler var dizilerde kimse onlara karışmıyor, zenginler, her istediklerini yapabiliyorlar. Bunlar örfümüzü adetimizi bozan çocukları çok kötü etkiliyor. Genç erkeklerimize bakıyorum onlar gibi silah kullanmak, ağalık taslamak ve bunu yaptıklarında da bize kimse bir şey yapamaz onlar gibi düşünerek birbirlerine şiddet uygulayabiliyorlar.”)</i>
	Kültürel Yapı	4	<i>(V7: “Fiziksel şiddetin bence nedenleri alışa gelmişlik, aileden hep öyle görülüyor. Aslında biz de yanlış olduğunu biliyoruz ama aynı şiddeti biz çocuklarımıza gösteriyoruz. Üzgünüm ki bizim çocuklarımız da kendi çocuklarına yapacaklar. Çünkü böyle görüyorlar.”)</i>
	Arkadaş Çevresi	4	<i>(V3: “Çocuklara kötü olan kişilerle çocukları bir araya getirmeyeceksin. Çocuk akıllı olsa bile onlar o çocuğu kendileri gibi bozabiliyorlar. Çocuk arkadaşını iyi seçecek. Arkadaş kötü olursa çocukta onlar gibi kötü ahlaklı olur, kavgacı olur, geçimsiz olur.”)</i>
Cinsiyet Eşitsizliği	2	<i>(V8: “Burada dediğim gibi kız evlat, erkek evlat ayrımı var. Kızlar her zaman ikinci sınıf insan muamelesi görüyor. Hiçbir haktan mahrum kalınmıyor, okutulmuyor ve gerçek hakları verilmiyor. Kız olmak bile bir şiddetin nedeni olabiliyor maalesef.”)</i>	
Bireysel Nedenler	Kişiler Arası Anlaşmazlık	6	<i>(V2: “Öncelikle kişilerin birbiriyle anlaşamaması geliyor. İlk neden bence karşılıklı anlaşamama. Sonra o sinirini atacak ya içinden gidiyor elin adamına sataşılıyor. Kendi sıkıntısını boşaltmak için. Küçük anlaşmazlıklar bile hemen kavgaya yapıyor.”)</i>
	Akademik Başarısızlık	6	<i>(V4: “Çocuklarımız bu sınavlarda puanları düşük geliyor onlardan daha çok ben üzülüyorum. Karşıma alıyorum geçmişte neler yaşadığımı anlatıyorum daha çok çalışsın diye sonunda böyle düşük puan alınca gerçekten üzülüyorum ve emeklerimin karşılığını alamayınca da öfke ile ona kızma ne bileyim bir kötü laf etme oluyor. Çünkü ben onlar için her imkanımı veriyorum. Diyarbakır’a dershaneye gönderiyorum parasını eksik etmiyorum sonuçta böyle gelince böyle şeyler olabiliyor.”)</i>
	Bağımlılık Yaratan Madde Kullanımı	2	<i>(V8: “Mesela alkol hiç baba hiç hayatı boyunca alkol almamış bir adam evladını alkollü bir şekilde eve geldiğinde beynine kan fişkırıyor. Hani bizim buradaki çevremizde bu kesinlikle alkol benimsenmemiş kültürümüzde yok. Buna kaldığı zaman baba istemeden şiddete maruz kalıyor. Yani birden kendinden geçiyor yani çünkü yaşamamış. Daha önce gençliğinde yaşamamış bu</i>

alkol olayını ve evladını bu durumda görünce uyuşturucu, alkol aldığı için bu şiddetin bir çözüm olduğunu düşünüyor. İstemeyerekten buna şiddet uygulanıyor.”)

4.3. Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

4.3.1. Rehber Öğretmenlerin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin fiziksel şiddet kavramına yönelik görüşleri; fiziksel şiddet algısı ve fiziksel şiddet davranışları olarak iki tema altında sunulmuştur. Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen fiziksel şiddet algısı teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 4 tanesi “Fiziksel güç kullanmak”, 3 tanesi “Vücut bütünlüğüne zarar vermek”, 2 tanesi “Temas etmek”, 2 tanesi “Fiziksel acı” olarak sıralanmıştır.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen fiziksel şiddet davranışları teması 8 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 8 tanesi “İtmek”, 6 tanesi “Tokat atmak”, 6 tanesi “Nesne ile saldırmak”, 6 tanesi “Tekme atmak”, 5 tanesi “Yumruk atmak”, 5 tanesi “Kesici delici aletle saldırmak”, 4 tanesi “Saç çekmek”, 2 tanesi “Omuz atmak”, olarak sıralanmıştır.

Tablo 9. Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağırıyor?

Boyut	Kavramlar	Frekans(f)	Örnek Görüş
Fiziksel Şiddet Algısı	Fiziksel Güç Kullanmak	4	(P1: “Fiziksel şiddet bir insanın beden bütünlüğüne karşı yapılan işte tokat atmak, boğma girişimi, tekme, yumruk, herhangi bir cisim fırlatma ya da bıçak silah ve benzeri aletlerle tehdit, işkence gibi fiziksel gücün kullanıldığı her türlü şiddet girişimini çağırıyor bende.”)
	Vücut Bütünlüğüne Zarar Vermek	3	(P2: “Fiziksel şiddet karşısında ki kişinin vücut bütünlüğüne zarar veren davranışlar. Yani karşındaki kişinin vücudunda istenmeyen davranışlar onu etkileyen kötü hareketleri fiziksel şiddet olarak algılıyorum.”)
	Temas Etmek	2	(P3: “En genel tabiri ile bir kişiye vurmak, şiddet uygulamak, tokat atmak, iteklemek gibi dokunma, temas içeren faaliyetler aklıma geliyor.”)
	Fiziksel Acı	2	(P4: “Fiziksel şiddet kavramı bende insanlara fiziken acı uyandıracak onların acı çekmesine sebep olan davranışları anımsatmaktadır.”)
Fiziksel Şiddet Davranışları	İtmek	8	(P2: “Öğrencinin arkadaşının sınıfa girmesini engellemek için onu itip kalkması ya da onun suratına kapıyı kapatması bu tarz davranışlarda fiziksel şiddete giriyor.”)

Tokat Atmak	6	(P2: “Fiziksel şiddet deyince itmek tokat atmak vurmak yumruk atmak saç çekmek bıçaklamak silah çekmek ben şunu da fiziksel şiddet olarak algılıyorum karşısında ki kişiye vuramayıp da bir masaya falan da vurduğunda ben bunu fiziksel şiddet olarak görüyorum.”)
Nesne ile Saldırmak	6	(P7: “Fiziksel şiddet belli bir aletle yapılacağı gibi aletsiz olarak da yapılıyor tokat olabilir tekme olabilir o tarz şeylerden daha çok ne bilim ailede gördüğümüz kemerle dövme, bir yere bağlama tarzı şeyler de olabiliyor.”)
Tekme Atmak	6	(P7: “Fiziksel şiddet belli bir aletle yapılacağı gibi aletsiz olarak da yapılıyor. Tokat olabilir, tekme olabilir o tarz şeylerden daha çok ne bilim ailede gördüğümüz kemerle dövme, bir yere bağlama tarzı şeyler de olabiliyor.”)
Yumruk Atmak	5	(P8: “Yani şiddet dendiğinde sadece aslında insanların aklına fiziksel şiddet gelir. Bu da vurma, tekme atma, dayak atma ondan sonrasında itme, yumruk atma, tokat atma bunlar genel hani fiziksel şiddet kavramı.”)
Kesici Delici Aletle Saldırmak	5	(P1: “Fiziksel şiddet bir insanın beden bütünlüğüne karşı yapılan işte tokat atmak, boğma girişimi, tekme, yumruk, herhangi bir cisim fırlatma ya da bıçak silah ve benzeri aletlerle tehdit, işkence gibi fiziksel gücün kullanıldığı her türlü şiddet girişimini çağrıştırıyor bende.”)
Saç Çekmek	4	(P9: “Ne olabilir tekme atmak olabilir, mesela yumruk atmak olabilir, sonra dediğim gibi saç çekmek, kulak çekmek olabilir ya da bir aletle bunu yapmak olabilir; örneğin bıçakla ya da öğretmenlerin çok sık kullandığına şahit oldum sopayla bunu yapmak olabilir.”)
Omuz Atmak	2	(P3: “Omuz atmak gibi. Özellikle buna okulda çok rastlıyoruz. Ergenler arasında çok fazla kullanılan bir durum. Birisi tuvalete giriyor, birisi çıkıyor iki kişi anlaşamıyor diyelim sadece burada bile sözsüz olarak sadece bakışma ile sadece omuz atma ile kendini gösteren karakterize bir şiddet türü olabiliyor omuz atmak, fiziksel şiddet göstergesi olarak.”)

4.3.2. Rehber Öğretmenlerin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin duygusal şiddet kavramına yönelik görüşleri; duygusal şiddet algısı ve duygusal şiddet davranışları olarak iki tema altında sunulmuştur.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen duygusal şiddet algısı teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 5 tanesi “Soyut eylem”, 3 tanesi “Duygusal gelişime zarar vermek”, 3 tanesi “Farkındalığı düşük şiddet türü”, 3 tanesi “Sonuçları daha yıkıcı şiddet türü”, 2 tanesi “Sistematik baskı aracı” olarak sıralanmıştır.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen duygusal şiddet davranışları teması 12 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 7 tanesi “Alay etmek”, 7 tanesi “Dışlamak”, 6 tanesi “Lakap takmak”, 6 tanesi “Küçük düşürmek”, 6 tanesi “Baskı kurmak”, 5 tanesi “Eleştirmek”, 5 tanesi “Küfür etmek”, 5 tanesi “Görmezden gelmek”, 4 tanesi “Kıyaslamak”, 4 tanesi “Sevgiden yoksun bırakmak”, 4 tanesi “Tehdit etmek”, 2 tanesi “Yetersizlik ifadeleri” olarak sıralanmıştır.

Tablo 10. Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağırıyor?

Boyut	Kavramlar	Frekans(f)	Örnek Görüş
Duygusal Şiddet Algısı	Soyut Eylem	5	(P6: “Duygusal şiddet kavramı bana daha aslında fiziksel şiddete göre fark etmesi daha zor bir şiddet türü benim için. Çünkü ortada kasıtlı direk somut bir sonucu yok görmesi fark etmesi daha profesyonel bir göz istiyor ve bu duygusal şiddet olayı okullarda çok sık rastlanan bir durum.”)
	Duygusal Gelişime Zarar Vermek	3	(P10: “Duygusal şiddet denilince de şunu ilk önce aklıma gelen şey şu öncelikle fiziksel bir temas olmasına gerek yok bu durumda doğrudan kişiyi rencide edici sözler olabilir hakaretler olabilir işte küfürler vesaire olabilir bunların hepsi aslında baktığımızda kişiyi duygusal açıdan rahatsız edecek duruma düşürüyor.”)
	Farkındalığı Düşük Şiddet Türü	3	(P8: “Duygusal şiddet kavramı duygusal şiddet genelde kişilerin aslında bir şiddet olarak algılamadığı bir durum. Yani bunu normal olarak şiddet olarak görmüyor, toplum arasında görülüyor.”)
	Sonuçları Daha Yıkıcı Şiddet Türü	3	(P3: “Örneğin bir gözlük takıyorsa dört göz olarak nitelendiriliyor ve duygusal şiddet haline gelebiliyor. Ve öğrenci maalesef kendisini çok kötü hissediyor. Aslında ben daha çok fiziksel şiddet daha çok hasar bıraktığını düşünüyorum duygusal şiddetin bu anlamda.”)
	Sistemik Baskı Aracı	2	(P1: “Duygusal şiddet duyguların ve duygusal ihtiyaçların şiddet kapsamında karşı tarafa baskı uygulayabilmek için sistemik olarak kullanılması.”)
Duygusal Şiddet Davranışları	Alay Etmek	7	(P6: “Alay etme, dalga geçme, hor görme, en basitinden bir oyun kurulduğu zaman oyuna almama, sürekli dışarda bırakma, yalnızlaştırma bunların hepsi maruz kalan kişide çok fazla psikolojik hasara yol açabilir.”)
	Dışlamak	7	(P8: “Ayrıca duygusal gelişime zarar verme, aşağılama, onur kırma, toplumdaki dışlama veya arkadaş ortamından dışlama bunlar aslında birer duygusal şiddettir.”)
	Lakap Takmak	6	(P3: “Burada duygusal şiddette özellikle öğrenciler arasında lakabı çok görmekteyiz. Örneğin bir gözlük takıyorsa dört göz olarak nitelendiriliyor ve duygusal şiddet haline gelebiliyor.”)
	Küçük Düşürmek	6	(P9: “Bunun dışında örneğin çocuğu küçük düşürmek ya da çocuğun doğuştan getirdiği özellikler hakkında yorumlar yaparak aşağılamak.”)
	Baskı Kurmak	6	(P5: “Bununla birlikte daha da çeşitlendirecek olursak mesela sevgiden mahrum bırakma, ilgiden

		<i>mahrum bırakma veya çocuğu şefkatten mahrum bırakma da gayet tabii duygusal şiddete örnek verebileceğimiz durumları ifade ediyor bence. Veya görmezlikten gelme bunların hepsi karşı tarafta baskı yaratacak şiddet uygulayanın çizgisine çekmeye çalıştığı davranışlar.”)</i>
Eleştirmek	5	<i>(P2: “Uçlarda eleştiri yani ben genel olarak çocuk diye vurguluyorum ama bu okul ortamında mesela kadının da erkeğin de birbirine karşılıklı olarak kişiliklerine yapılan eleştiriler duygusal şiddete giriyor.”)</i>
Küfür Etmek	5	<i>(P10: “Yine okuldan örnek verecek olursak birçok şeyde görüyoruz bunu öğrenciler arasında da görüyoruz birbirlerine lakap takma işte birbirlerine küfür etme işte birbirlerine alay edici konularda bulunma gibi şeylerden dolayı çok fazla problem yaşıyoruz.”)</i>
Görmezden Gelmek	5	<i>(P5: “Veya görmezlikten gelme bunların hepsi karşı tarafta baskı yaratacak şiddet uygulayanın çizgisine çekmeye çalıştığı davranışlar.”)</i>
Kıyaslamak	4	<i>(P7: “Onun dışında aileye gelecek olursak bu genelde kıyaslama olarak görülüyor. Kardeşler arasında kıyaslama olur komşunun oğluyla kıyaslama olur her türlü kıyaslama duygusal şiddete giriyor.”)</i>
Sevgiden Yoksun Bırakmak	4	<i>(P5: “Bununla birlikte daha da çeşitlendirecek olursak mesela sevgiden mahrum bırakma, ilgiden mahrum bırakma veya çocuğu şefkatten mahrum bırakma da gayet tabii duygusal şiddete örnek verebileceğimiz durumları ifade ediyor bence.”)</i>
Tehdit Etmek	4	<i>(P4: “İşte not ile tehdit etme gibi konuşursan sözlüne düşük veririm veya arkadaşınla şunu yaparsan bunu yaparım gibisinden yani sınıfta öğretmenin otoriteyi sağlamak için öğrencilere yapmış olduğu davranışlar, tehdit etme gibi davranışları söyleyebiliriz.”)</i>
Yetersizlik İfadeleri	2	<i>(P3: “Sen neden yapamadın, bunu ayküsü şu kadar olan bile yapar tarzında aşağılanmaya çocuk maruz kalabiliyor. Ve kendisini iyice yetersiz hissediyor. Bu duygusal şiddeti sınav sonuçları noktasında da görebilmekteyiz.”)</i>

4.3.3. Rehber Öğretmenlerin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarının Nedenlerine Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenlerine ilişkin görüşleri; ailesel nedenler, çevresel nedenler, okulla ilgili nedenler ve bireysel nedenler olarak dört tema altında sunulmuştur.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen ailesel nedenler teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 4 tanesi “Evdeki kurallara uymamak”, 3 tanesi “Aile içi çatışma”, 3 tanesi “Evdeki otoriteyi korumak”, 3 tanesi “Çocuk yetiştirme tarzı”, 3 tanesi “Düşük sosyo ekonomik düzey” olarak sıralanmıştır.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen çevresel nedenler teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 7 tanesi “Olumsuz rol model olmak”, 3 tanesi “Kültürel yapı”, 2 tanesi “Sosyal medya”, 2 tanesi “Bilgisayar oyunları” olarak sıralanmıştır.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen okulla ilgili nedenler teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 5 tanesi “Okul kurallarına uymamak”, 5 tanesi “Otoriteyi korumak”, 3 tanesi “Kız erkek arkadaşlık olayları”, 3 tanesi “Çeteleşme” olarak sıralanmıştır.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen bireysel nedenler teması 7 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 4 tanesi “Düşük iletişim becerisi”, 3 tanesi “Engellenmiş olmak”, 3 tanesi “Saldırgan kişilik”, 2 tanesi “Akademik başarısızlık”, 2 tanesi “Asi tutum”, 2 tanesi “Bağımlılık yaratan madde kullanımı”, 2 tanesi “Cinsiyet” olarak sıralanmıştır.

Tablo 11. Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
Ailesel Nedenler	Evdeki Kurallara Uymamak	4	(P8: “Bunu aile içerisinde değerlendirsek de çocuklar genelde niye fiziksel veya duygusal şiddete maruz kaldı diye baktığımızda yaramazlık yaptıklarında, evin kurallarına uymadıklarında ondan sonrasında evin işte ailenin kurallarına önemsemedikleri zaman buna maruz kalabilir.”)
	Aile İçi Çatışma	3	(P9: “Onun dışında aile içinde zaten halihazırda bir çatışma varsa kimin gücü kime yetiyor sonra genellikle nasıl oluyor babanın gücü anne yetiyor annenin gücü çocuğa yetiyor ya da her ikisinin birden kaygısını, öfkesini içindeki o olumsuz her bir duyguyu aktarabileceği en savunmasız ve en kabul edilebilir şey ne orda çocuk. Dolayısıyla bu yüzden de çocuğa şiddet uygulayabiliyorlar bence.”)
	Evdeki Otoriteyi Korumak	3	(P3: “Evdeki şiddete gelirse ev kurallarına uymama olabilir, yemeğe zamanında gelmeme ya da odayı çok dağınık bırakma ya da özellikle baba evde bir otorite figürü oluyor. Özellikle babaya karşı gelme birazcık daha baba için otoritesinin sarsılması anlamına gelebiliyor, bu şekilde kendisini gösterebiliyor orada duygusal ve fiziksel şiddet.”)
	Çocuk Yetiştirme Tarzı	3	(P1: “Bu davranışlar neden kaynaklanıyor onu konuşacak olursak yani bence şımartılmış bir çocuk olmak veya her istediğini elde etmiş olmak, karşı konulmamış olmak duygusal ve fiziksel şiddetin sebeplerinden biridir.”)
	Düşük Sosyo Ekonomik Düzey	3	(P2: “Birde sosyal ekonomik olarak alt seviyeden gelenler daha çok şiddete meyilli oluyor.”)

Çevresel Nedenler	Olumsuz Rol Model Olmak	7	(P4: “Sosyal ortamlarda özellikle duygusal şiddetin dizilerden ya da öğrencilerin dizileri izledikten sonra farklı kişilerin dizileri izledikten sonra daha çok arttığını düşünüyorum. Çünkü hani bazı dizilerde özellikle insanların belli bir ortamdaki dışlanması veya bir nevi öğrencileri bunlara özendiriyor diziler. Yani duygusal şiddetin yapılmasına zemin hazırlayabiliyor diyebiliriz.”)
	Kültürel Yapı	3	(P7: “Genel olarak toplarsak şiddetin sebepleri arasında rol model alma aileyi, kültürden gelen yüzyıllardır gelen ataerkil kadınlara bastırma ihtiyacı ya da ergenlikte kimlik bulma arayışı, sosyal medya ya da medya genel olarak medyayı neden olarak gösterebiliriz.”)
	Sosyal Medya	2	(P10: “Yine siber zorbalıktan da bahsedecek olursak şöyle bir şey olabilir kişinin mesela diyelim ki birey bir fotoğraf atıyor sosyal medyaya sosyal medyaya attığı fotoğrafın altına çeşitli yorumlar geliyor o fotoğrafı atan kişi aslında olumsuz bir yorumu okuduğu zaman duygusal olarak bir şiddete maruz kalmış oluyor.”)
	Bilgisayar Oyunları	2	(P1: “Biraz daha şiddete meyil ettirecek bilgisayar oyunları olabiliyor ya da insanların genç yaşta itibaren kavga ve şiddete yatkın bir şekilde büyütülmesi.”)
Okulla İlgili Nedenler	Okul Kurallarına Uymamak	5	(P1: “Şimdi bundan önceki zamanlara baktığımızda mesela biraz daha böyle saç sakal olaylarına uymayan işte vaktinde girip çıkmayan ya da ders içinde öğretmen dersini işlerken bilerek bunu ketleyici davranışlarda bulunan öğrencilere karşı şiddet uygulandığında şahit olmuştuk zaten.”)
	Otoriteyi Sağlamak	5	(P2: “Daha sonra öğretmen öğrenciye neden şiddet uygulayabilir, uyguluyor uygulayabilir değil uyguluyor şey gene otoriteyi sağlamak için uyguluyor öğretmende duygularını ifade etmeyi bilmediği için öğrencisine şiddet uyguluyor.”)
	Kız Erkek Arkadaşlık Olayları	3	(P8: “Ayrıca okul içinde işte kız olayları ondan sonrasında kızlar arasındaki hem erkek kız hem de kız kız ilişkilerinde de bu durum ortaya çıkmaktadır.”)
	Çeteleşme	3	(P9: “Ergen gruplarında bir de şeyi görüyorum gruplaşıyorlar ve bir grup bir grup çete halinde okulun yönetiminde el koyma gibi arzusu var öyle söyleyeyim. Dolayısıyla da eğer güçlü, fiziken güçlülerse diğer çocukları döverek, aşağılayarak, özellikle tek başına kalmış çocukları yalnız çocukları eleştirerek, korkutarak, gözdağı vererek şiddet uyguluyorlar.”)
Bireysel Nedenler	Düşük İletişim Becerisi	4	(P7: “Birbirlerini yanlış anlamadan kaynaklı sebeplerle de bir iletişimsizlik aslında bu iletişimlerini gerçekleştiremedikleri içinde birbirlerine sözel, fiziksel şiddet uygulayabiliyorlar, duygusal şiddet uygulayabiliyorlar.”)
	Engellenmiş Olmak	3	(P3: “İlk akla gelen şey engellenmişlik diye düşünüyorum ben. Bir çocuk engellendiğinde genelinde çocuk, ergen üzerinden örnek veriyorum engellendiğinde öfke duyuyor ve bu öfkesini iyi bir şekilde kontrol edemediği için, düzenleyemediği için kendi içinde fiziksel ve duygusal olarak bir patlama yaşıyor.”)
	Saldırgan Kişilik	3	(P2: “Ama genel itibari ile otorite sağlamak için uyguluyor yani bu kendi kişisel özelliklerinden de kaynaklanan bir durum öğretmenin şiddet uygulaması eğer saldırgan bir öğretmense daha böyle otorite uygularken kullandığı kelimeler daha argo oluyor, daha küçük düşürücü olabiliyor ya da hareketleri saldırgan bir

		<i>öğretmen daha çok tebeşir atıyor daha çok sıraya vuruyor, masaya vuruyor.”)</i>
Akademik Başarısızlık	2	<i>(P9: “Bunun dışında bir çocuğun örneğin bir dersten on alması yani akademik bir başarısızlık göstermesi ya da işte sosyal faaliyetler de ki herhangi bir konuda ebeveynin bir şekilde beklenti oluşturması ama çocuğun o başarıyı göstermemesi ya da ona yeteneğinin olmaması bile şiddetini nedenlerinden biri olabilir.”)</i>
Bağımlılık Yaratan Madde Kullanımı	2	<i>(P10: “Yine bağımlılıklardan bahsedecek olursak bunlarda aslında şiddete duygusal ve fiziksel şiddete neden olabilir nasıl olabilir diyelim ki sigara kullanan bir birey arkadaşları arasında öğrenci olarak düşünenecek olursak küçük çocuklar arasında düşünenecek olursak o temin edemediği zaman yine uyuşturucu bağımlısı olan bir kişi o nu temin edemediği zaman bu gibi şeylere başvurabiliyor ya da o an zihni çok sağlıklı olmadığı için yine fiziksel veya duygusal şiddete başvurabiliyor.”)</i>
Asi Tutum	2	<i>(P7: “Zaten ergenlik de olan çocuklar genel olarak karşı koyma isteği, isyankarlık bu çocuklarda oluyor. Çünkü kimliğini bulmaya çalışıyor çocuk. Aileye karşı gelmeye çalışıyor, arkadaşlarına karşı geliyor, öğretmenlere karşı geliyor ama bu şiddet uygulandığı zaman öğrenciye karşı soru sorma, karşı gelme davranışı öğrencide baskılanıyor.”)</i>
Cinsiyet	2	<i>(P1: “Bir de saldırgan ve antisosyal kişilik özellikleri gösteriyorlarsa cinsiyet bu noktada önemli. Erkeklerde biraz daha yüksek.”)</i>

4.3.4. Rehber Öğretmenlerin Fiziksel ve Duygusal Şiddete Maruz Kalan Öğrencilere Yönelik Ne Tür Çalışmalar Yaptığına Dair Görüşleri

Öğrencilerin fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenlerine ilişkin görüşleri; müdahale hizmetleri, sistem desteği ve rehberlik müfredatı olarak üç tema altında sunulmuştur.

Öğrencilerin görüşlerinden meydana getirilen müdahale hizmetleri teması 7 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 10 tanesi “Psikolojik danışmanlık hizmeti”, 3 tanesi “Bedensel farkındalık çalışmaları”, 3 tanesi “Arabuluculuk çalışmaları”, 3 tanesi “Sevk etme”, 2 tanesi “Yalnızlık hissinden kurtulmak”, 2 tanesi “Problem çözme becerisi kazandırmak”, 2 tanesi “Hayır diyebilme becerisi kazandırmak” olarak sıralanmıştır.

Öğrencilerin görüşlerinden meydana getirilen müdahale hizmetleri teması 3 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 4 tanesi “Müşavirlik hizmetleri”, 2 tanesi “Aile ile iletişim kurma”, 2 tanesi “Yetkili mercilere bildirmek” olarak sıralanmıştır.

Öğrencilerin görüşlerinden meydana getirilen rehberlik müfredatı teması 1 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorinin 2 tanesi “sınıf rehberliği” olarak sıralanmıştır.

Tablo 12. Fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik ne tür çalışmalar yapılmaktadır?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
Müdahale Hizmetleri	Psikolojik Danışmanlık Hizmeti	10	(P9: “Çocukla bireysel bir görüşme yapılabilir yani çocuk eğer gerekiyorsa bireysel psikolojik danışma yapılabilir ve çocuğun baş etme becerileri güçlendirilebilir. Bunun yanında eğer mümkünse grupla psikolojik danışmada iyi bir seçenek olabilir.”)
	Bedensel Farkındalık Çalışmaları	3	(P1: “Bir de mesela hani şiddetin kendisinde hangi beden organında hissiyata neden oluyor mesela hani şu da çok önemli işte buna maruz kaldığında bedenindeki hangi noktalarda ağrı hissedebiliyorsun ve bu ağrının senin için ifade ettiği anlam ne buna bakabiliyoruz.”)
	Arabulucuk Çalışmaları	3	(P10: “Sonrasın da öğrencide farkındalık oluşturmaya çalışıyoruz yine problemler devam etmeye meyilli ise akran ara buluculuğu yöntemine de başvurabiliriz çünkü bunun birçok şeyde iyi bir artısını görüyoruz, olumlu yönünü görüyoruz. Akran ara buluculuğu sayesinde o öğrenciler arasında ki problemlerde zamanla azalarak bitmiş oluyor.”)
	Sevk Etme	3	(P6: “Eğer biz etkili bir müdahalede bulunamıyorsak çocuğu kesinlikle bizim sevk etmemiz gerekiyor. Çünkü bizimde görev kabiliyetlerimiz bir yere kadar. Ha psikiyatri servislerine sevk ederek çocuğun daha ruh sağlığının özüne yönelik bir hizmet almasını da sağlayabiliriz.”)
	Yalnızlık Hissinden Kurtarmak	2	(P2: “Bir de duygularına yönelik sorular soruyoruz ne hissettin şiddet karşısında ve çocuğu önemli olan şeyden kurtarıyoruz yalnızlık hissinden kurtarılması gerekiyor. Bu şiddetin herkesin başına gelebileceği vurgusu yapılması gerekiyor.”)
	Problem Çözme Becerisi Kazandırmak	2	(P4: “Yani diyelim ki çocuk fiziksel şiddet görüyorsa yani bu arkadaş olabilir ya da aile olabilir zaten arkadaş tarafından fiziksel şiddet görüyorsa ya da arkadaşları tarafından fiziksel şiddet görüyorsa bir kere bu klasik bir cevap olabilir problem çözme, problemlerle baş etme becerisi ve özellikle o sınıfa girip tüm öğrencilerin aktif olarak katılabileceği etkinlikler yapılabilir.”)
	HayırDiyebilme Becerisi Kazandırmak	2	(P7: “Arkadaşlarla olan çatışmalarda da hayır diyebilme becerisini geliştirmek gerekiyor genelde ve bunu seslide dile getirebilmek gerekiyor. Öğrencinin bu noktada güvenini yükseltmek zaten beni tanıdıkça psikolojik danışmalara devam ettikçe güven ortamı da artmaya başlıyor öğrenci daha rahat bir şekilde iletişim kurabiliyor.”)

Sistem Desteği	Müşavirlik Hizmetleri	4	(P3: “Aile açısından düşüncecek olursak aileye müşavirlik noktasında bir destek sağlanabilir. Özellikle de öfke kontrol programına yönelik destek sağlanabilir diye düşünüyorum. Çünkü yöreden yöreye değişmekle birlikte bazı velilerin bu desteğe ihtiyacı var, bu eğitimden geçmeye ihtiyacı var diye düşünüyorum.”)
	Aile İle İletişim Kurma	2	(P10: “Diyelim ki öğrenci annesiyle ya da babasıyla bir problem yaşamışsa veya ondan kendisine gelen duygusal veya fiziksel şiddete uğramışsa tabi ki aile ile iletişime geçmemiz gerekiyor.”)
	Yetkili Mercilere Bildirmek	2	(P6: “ Veya en basitten eğer gerçekten ortada çok ciddi bir durum varsa bu durumu bizim ilgili yerlere bildirmemiz gerekiyorsa bize okullarda öğrettikleri gibi ilk başta okul müdürüne, okul müdüründen emniyete, çocuk izlem merkezlerine bu durumu yansıtarak adli soruşturmaların yürütülmesi için kendi görevlerimizi yapabiliriz.”)
Rehberlik Müfredatı	Sınıf Rehberliği	2	(P3: “Ve eğer okulda gerçekleşen bir durum ise öğrenci şiddete maruz kalıyorsa o sınıfa yönelik bir sınıf rehberlik çalışması yürütülebilir. Mesela bazı sınıflarda gerçekten zorbalık gibi ya da fiziksel ya da duygusal şiddet davranışları diğer sınıflara göre daha yüksek oranda seyredabiliyor. Sınıf bazında da özel çalışmalar yapılabilir. Böyle bir çalışma yapılabilir diye düşünüyorum.”)

4.3.5. Rehber Öğretmenlerin Duygusal Şiddetin Bir Şiddet Olarak Algılanması Noktasında Öğrencilere Yönelik Ne Tür Çalışmalar Yaptığına Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin duygusal şiddetin bir şiddet olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik ne tür çalışmalar yaptığına ilişkin görüşleri; bilgilendirme çalışmaları ve eğitsel çalışmalar olarak iki tema altında sunulmuştur.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen bilgilendirme çalışması teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 7 tanesi “Duyguları tanımlamak”, 7 tanesi “Duygusal şiddeti tanımlamak”, 4 tanesi “Seminer”, 4 tanesi “Müşavirlik Hizmeti” olarak sıralanmıştır.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen ailesel nedenler teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 4 tanesi “Rol oynama teknikleri”, 3 tanesi “Empatik anlayış geliştirmek”, 3 tanesi “Psikolojik danışmanlık hizmeti”, 2 tanesi “Vaka örneği”, 2 tanesi “Duygusal sınır oluşturmak” olarak sıralanmıştır.

Tablo 13. Duygusal şiddetin bir şiddet olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik ne tür çalışmalar yapılmaktadır?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
Bilgilendirme Çalışmaları	Duyguları Tanımlamak	7	(P3: “Burada duyguları tanımlamak, düşünce üzerinden gitmek, düşünce çalışmaları yapmak mesela duygu nedir, düşüncelerimiz nelerdir, davranış nedir bunun ayırımına varmak için bazı egzersizler yapılabilir.”)
	Duygusal Şiddeti Tanımlamak	7	(P8: “Yani mesela bir çocuğa onunla alay etme mesela şiddet uyguladığını söylediğimizde bunu hani öğretmenim ben bir şey yapmadım, vurmam, tekme atmadım gibi bir şey açıklamalarda bulunan bile ilk başta duygusal şiddetin ne olduğu anlatılmalı, anlatılarak başlanmalıdır.”)
	Seminer	4	(P7: “Genelde ben bu konu ile alakalı 9. sınıflarıma seminerler veriyorum 9.sınıflara vermemin sebebi de aslında ortaokuldan yeni çıkmışlar ve yeni ergenliğe girmişler gibi bir dönem. 10.sınıfta bu eğitimi tekrardan veriyorum.”)
	Müşavirlik Hizmeti	4	(P6: “Hatta bunun için şunları da ekliyeyim sadece ebeveynlere yönelik değil öğretmenlere yönelik de müşavirlik hizmeti verilebilir. Yani şimdi aslında ilk sorularda da değindik öğretmenlerin bunu bir otorite aracı olarak duygusal şiddeti kullanmasında. O yüzden ben öğretmenlerinde çok fazla duygusal şiddetin psikolojik boyutları hakkında bilgi sahibi olduğunu düşünmüyorum. Bu yüzden bizim duygusal şiddeti tanımın net bir şekilde öğretmenlere de öğretmemiz gerekiyor, ne tür etkilere yol açtığını net bir şekilde öğretmemiz gerekiyor.”)
Eğitsel Çalışmalar	Rol Oynama Teknikleri	4	(P4: “Daha sonradan değerler eğitimi verilebilir. Ve zaten bu eğitimler verilirken çocuklarda aslında duygusunda ya da duygusal şiddetinde bir şiddet türü olduğunu yavaş yavaş kabullenmeye başlar. Hani diyelim ki küçük yaşta herkese verilmedi bu eğitimler kişi büyüdüyse bunlara tiyatro aracılığıyla mesela lisedeki öğrenciler için tiyatro aracılığıyla bu duygusal şiddeti tanımlama oluşturulabilir.”)
	Empatik Anlayış Geliştirmek	3	(P2: “En önemlisi empati kavramını sorabiliriz yani empatiyi geliştirebiliriz karşıda ki kişi ne hissetmiştir bunu nasıl ifade etmesi gerekiyor bu tarz etkinlikler yapabiliriz.”)
	Psikolojik Danışmanlık Hizmeti	3	(P8: “Bununla ilgili sınıf rehberlik çalışması yaptığımızda ilk başta öğrencilerin duygusal şiddet dediğimiz de hani duygusal şiddet kavramını nasıl

		<i>nitelendirdiklerini tespit etmeye çalışabiliriz ilk başta hani öğrenciler hani duygusal şiddeti anlatmadan önce neler düşünüyorlarmış bunların üzerine gidebilir.”)</i>
Vaka Örneği	2	<i>(P3: “Daha sonra bazı vaka örnekleri verilebilir. Orada kişi ne hissetti bunda da yine psikolojik şiddet örnekleri verilebilir. Yani o tarz bir örnek verilebilir, vaka örneği verilebilir. Ve öğrencinin burada o şiddete maruz kalan öğrencinin ne yaşadığı, ne hissettiği, ne şekilde davrandığına yönelik bulgular bulması istenebilir.”)</i>
Duygusal Sınır Oluşturmak	2	<i>(P1: “Öncelikle kişisel sınırlar mutlaka anlatılmalı hani nasıl bir birey hani bize üç dört metre daha hani böyle uzaktayken herhangi bir sorun olmuyor kendi bu sınır bir metre ve altına indiğinde hani orada onu durduruyorsak tıpkı duygularımızda da bu şekilde bir sınır olduğunu öğrencilerimize bahsetmemiz oldukça mühim.”)</i>

4.3.6. Rehber Öğretmenlerin Duygusal ve Fiziksel Şiddete Uğrayan Öğrencilerin Kişilik Özellikleri Neler Olduğuna Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerin fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin neler olduğuna ilişkin görüşleri; üzgün, kızgın ve korkak olarak üç tema altında sunulmuştur.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen üzgün teması 8 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 7 tanesi “Çekingen”, 7 tanesi “Depresif”, 6 tanesi “Başarısız”, 4 tanesi “Suçlu”, 4 tanesi “Bağımlı”, 3 tanesi “Utangaç”, 3 tanesi “Umutsuz”, 3 tanesi “Yalnız”, olarak sıralanmıştır.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen kızgın teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 7 tanesi “Öfkeli”, 7 tanesi “İçekapanık”, 2 tanesi “Kıskanç”, 2 tanesi “Saldırgan” olarak sıralanmıştır.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen korkak teması 3 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 3 tanesi “Kaygılı”, 3 tanesi “Korkak”, 2 tanesi “Özgüvensiz” olarak sıralanmıştır.

Tablo 14. Fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özellikleri nelerdir?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
Üzgün	Çekingen	7	<i>(P4: “Kişilik özellikleri olarak hani çekingen olabiliyorlar ben kendi gözlemlerimi söylüyorum. Çekingen olabilirler, içe kapanık olabiliyorlar özellikle hani ailesi tarafından sürekli kıyaslama yaşayan öğrenciler sınıfta hani bunun</i>

			<i>verdiği tedirginlik ile başarısız oluyorlar.”)</i>
	Depresif	7	<i>(P2: “Ya böyle çocukta depresif, acitasyon, abartma eyleminde olduğu için ya da kendi duygularını ifade etmemek için, kendini pasif böyle atılmanın tam karşısı, kendin ifade edemediği için uyguluyor.”)</i>
	Başarısız	6	<i>(P8: “Ayrıca başarısı düşük öğrencilerde de şiddete maruz kalabiliyor. Bu da yine aile tarafından da olabilir. Bazen öğretmenler ve arkadaşları tarafından alay etme davranışıyla da olabilmektedir.”)</i>
	Suçlu	4	<i>(P3: “Bununla birlikte öğrenci kendisini suçlanmış da hissedebiliyor. Neden sınıftaki o kadar kişi arasından ben günah keçisi seçildim ve duygusal şiddete hatta bunu zorbalık olarak da bir noktada nitelendirebiliriz.”)</i>
	Bağımlı	4	<i>(P5: “Ne olabilir bunlar mesela bağımlı kişilik veya çekingen kişilik veya şiddete maruz kalan bireyler. Bunlar dediğim gibi her meslektaşında olduğu gibi benimde altına imza atabileceğim özellikleri yansıtıyor.”)</i>
	Utangaç	3	<i>(P7: “Genelde sınıfta güvende olduğu yerde kalmak istiyorlar bunu öğretmenlerine de söyleyemiyorlar kolay kolay çünkü bir utangaçlık oluyor sanki kendisi bir şey yapmış gibi sanki kendisi şiddet uygulamış gibi şiddet uygulandığını kendisini güçsüz hissediyor.”)</i>
	Umutsuz	3	<i>(P1: “Biraz daha duygusal özelliklere bakacak olursak mutsuz hissetme çok fazla var, geleceğe dair umutsuz hissetme oldukça yaygın ve bu hani birçok ve şimdi geldi aklıma o bence oldukça mühim içe kapanık olduklarını çok fazla görüyoruz.”)</i>
	Yalnız	3	<i>(P9: “Bunun dışında bu çocukların daha çok eğer duygusal şiddete uğramışlarsa aslında pek ayrımını yapmak doğru değil belki ama daha yalnız çocuklar olduğunu görüyoruz, daha az konuşmayı tercih ediyorlar, kendilerini açma taraftarı olmuyorlar bunlar daha içe kapanık çocuklar olabiliyor.”)</i>
Kızgın	Öfkeli	7	<i>(P3: “Tabi bunlardan bahsederken gizli bir duyguda var aslında burada. Birazcık öfkeden de bahsedebiliriz. Öğrenci burada bir öfkede hissedebiliyor.”)</i>
	İçekapanık	7	<i>(P9: “Bunun dışında bu çocukların daha çok eğer duygusal şiddete uğramışlarsa aslında pek ayrımını yapmak doğru değil belki ama daha yalnız çocuklar olduğunu görüyoruz, daha az konuşmayı tercih ediyorlar, kendilerini açma taraftarı olmuyorlar bunlar daha içe kapanık çocuklar olabiliyor.”)</i>
	Kıskanç	2	<i>(P8: “Mesela öğrenci ile ilgili arkadaş grubu tarafından kıskançlıktan dolayı işte inek öğrenci gibi lakaplar takılarak öğrenciye aslında bir duygusal şiddete maruz bırakma durumu oluşmaktadır.”)</i>
	Saldırgan	2	<i>(P10: “Saldırgan bir yapıya sahip olabilir saldırgan bir yapıya sahip olmasının sebeplerinden biride şudur aslında yani hiç iyilik iyi bir şey görmediği için sürekli dezavantajlı durumda olduğu için kaybedecek bir şeyinin olmadığını düşünebilir, sağa sola zarar verme eğiliminde olabilir sürekli kavga etme eğiliminde olabilir.”)</i>
	Kaygılı	3	<i>(P1: “Biraz daha düşünecek olursam başka hangi duygular eşlik ediyor olabilir kaygı mesela mutlaka kaygı olur ve şöyle hani kaygının seviyesinin de şiddetle birlikte arttığını mutlaka görüyoruz.”)</i>
Korkak	Korkak	3	<i>(P9: “Okula ilk gittiğim gün fark ettiğim ilk şey sanırım şuydu bir çocuğa başını okşamak için elimi uzattığımda kendini geriye çekti, bu çocuklar yakınlıktan çok korkuyorlar ve bir de onlara ellerini uzattığımda şevkat</i>

		<i>gösterileceği yerinde şiddet göstereceğini düşünüyorlar bence yani öyle bir varsayımları var. Dolayısıyla biraz bu çocuklar için doğru bir kelime mi seçiyorum bilmiyorum ama korkak diyebilirim belki.”)</i>
Özgüvensiz	2	<i>(P4: “Özgüven eksikliği yaşayabiliyorlar yani benim gördüğüm kişilik özellikleri bunlar olabiliyor öğrencilerde.”)</i>

4.3.7. Rehber Öğretmenlerin Çocuğun Fiziksel ve Duygusal Şiddetle Baş Etmesine Yardımcı Olmak İçin Ne Tür Çalışmalar Yaptıklarına Dair Görüşleri

Öğrencilerin fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için ne tür çalışmalar yaptıklarına ilişkin görüşleri; öğrenciye yönelik, veliye yönelik ve öğretmene yönelik olarak üç tema altında sunulmuştur.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen öğrenciye yönelik teması 10 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 8 tanesi “Özgüven geliştirmek”, 8 tanesi “Atılganlık eğitimi”, 8 tanesi “Hayır diyebilme becerisi kazandırmak”, 4 tanesi “Akran arabuluculuğu”, 4 tanesi “Duygu çalışmaları yapmak”, 4 tanesi “Sorumluluk vermek”, 4 tanesi “Psikolojik danışmanlık hizmeti”, 3 tanesi “Özsaygı geliştirmek”, 3 tanesi “Baş etme becerisi kazandırmak”, 2 tanesi “İletişim Becerisini Arttırmak” olarak sıralanmıştır.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen veliye yönelik teması 2 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 2 tanesi “Müşavirlik hizmeti”, 2 tanesi “Aile içi iletişimi geliştirmek” olarak sıralanmıştır.

Rehber öğretmenlerin görüşlerinden meydana getirilen öğretmene yönelik teması 1 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 3 tanesi “Müşavirlik hizmeti” olarak sıralanmıştır.

Tablo 15. Çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için ne tür çalışmalar yapılmaktadır?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
Öğrenciye Yönelik	Özgüven Geliştirmek	8	<i>(P8: “Ayrıca öğrenciye küçük küçük işler verilerek bunları başarması sağlanarak öğrencinin kendisini daha iyi hissetmesi başarıma duygusunun kendisinde olduğunu fark etmesi sağlanarak özgüveni geliştirilebilir.”)</i>
	Atılganlık Eğitimi	8	<i>(P4: “Aslında farklı düşünebiliriz duygusal şiddet gören öğrencilerle belki buda klasik bir cevap olacak ama atılganlık becerisi, problem çözme becerisi çünkü kişiyi tehdit edildiğinde veya kıyaslama yapıldığında ve aşağılandığında nasıl tepki vereceğini ya da neler söyleyeceğini bilemiyor olabilir bu öğrenciler.”)</i>

Hayır Diyebilme Becerisi Kazandırmak	8	(P10: "Hayır diyebilme eğitimi verilebilir çünkü mesela hayır diyebilmeyi açacak olursak şöyle hatta örnek verecek olursak diyelim ki arkadaş ortamında birkaç kişi sigara içiyordur mağdur olan ya da daha böyle şey olan çocuk ne yapar hayır diyemediği için an sigaraya başlayabilir bu aslında nedir duygusal olarak bir şiddete uğruyor ama onun o an farkında olmayabilir.")
Akran Arabuluculuğu	4	(P2: "Örnek alınan bir öğrenci birlikte akran arabuluculuğu yapılabilir. Bunları denendiğinde şey olarak düşünüyorum bunlar yapıldı bitti öğrenciye anlatıldı çalışmalar yapıldı, şeklinde değil de şeklinde yapılacak o belli bir düzen vardır gerek bireysel görüşmenin gerekse grupta görüşmenin.")
Duygu Çalışmaları Yapmak	4	(P2: "Duygusal teknikler, duyguları anlama, duyguları ifade etmeye yönelik çalışmalar yapılabilir.")
Sorumluluk Vermek	4	(P6: "Öğrenciye başarabileceği, başarı duygusunu tadabileceği, yerine getirebileceği görevler verebiliriz. Böylece öğrenci bir şeyi yapabildiğini fark eder başarabildiğini fark eder ve belki de o içerisinde bulunduğu güvensizliği yıkabilir, özsaygısını yükseltebilir.")
Psikolojik Danışmanlık Hizmeti	4	(P9: "Bunlar daha böyle göz önünde yapılabilecek çalışmalar belki bir de çocuğun bireysel olarak danışmaya dahil edilmesi bireysel olarak görüşmeleri alınması da önemli olabilir. Eğer mümkünse fırsat sağlanabilirse grupta danışmada çok önemli olacaktır bu konuda çünkü hem yine bahsettiğimiz bir çocuk yalnız olmadığını anlayacak hem de baş etme yolunda yine fark edecektir.")
Özsaygı Geliştirmek	3	(P5: "Bununla birlikte ne geliştirilebilir öz saygı geliştirilebilir. Yani benim zaten öz saygım yoksa bu yönde de bir şiddet görürsem tamamen içe kapanma yolunu tercih edebilirim. Ama öz saygım yüksekse bununla baş etmeyi öğrenebilirim.")
Baş Etme Becerisi Kazandırmak	3	(P1: "Bunun dışında bizim ihmal ya da istismar edilen çocuklar için yapılabilecek en önemli şey onların bir şekilde bağ kurmalarını sağlamak. Çünkü bu yalnızlıktan kurtulmak, kendini bir yere ait hissetmek ya da güvenilir anlayışlı bir yetişkinin yanında kendisi gibi olabilmesi çocuğun önemli bir baş etme yolu olacaktır diye düşünüyorum.")
İletişim Becerisini Arttırmak	2	(P4: "Aslında bu noktada iletişim becerileri ile ilgili çalışmalar yapılabilir, sınıf rehberliği adı altında öğrencilerin dersine girip etkinlikler yapılabilir. Bu etkinliğin içeriği problem çözme becerileri ile ilgili olabilir veya kendini ifade etme ile ilgili olabilir.")
Müşavirlik Hizmeti	2	(P10: "Bunun dışında yani çocuklarla olan iletişim farklıdır ergenlerle olan iletişim farklıdır bunları bazen aileler ne yapması gerektiği konusunda bilgi sahibi olamayabiliyorlar bu konuda aileleri bilinçlendirmek adına onlarla müşavirlik hizmeti onlara müşavirlik hizmeti verilebilir ki onların bilinçlenmesi sağlanarak diyelim ki öğrenci ile ya da hangi yaş grubundaysa ona nasıl yaklaşması gerektiğini farkında olsun ve bu şekilde o duygusal ve fiziksel şiddetin önüne geçmiş olabilelim.")

	Aile İçi İletişimi Geliştirmek	2	(P7: “Aile içi iletişim bozukluğu varsa, iletişim kopukluğu varsa aile içi iletişimi güçlendirmeye yönelik çalışmalar yapıyoruz öğrenci ile. Daha sonrasında aileyi de buna dahil ediyoruz tabi bu ergenlik döneminde öğrencinin fazla bağırması, iletişiminin bozulması, arkadaşından öğrendikleri küfürler vesaire bunu ev ortamına da taşıması öğrenciyi iletişim açısından aileden uzaklaştırabiliyor.”)
Öğretmene Yönelik	Müşavirlik Hizmeti	3	(P3: “Öğretmenlere gelecek olursak öğretmenlerden bahsedecek olursak eğer tabi burada şiddeti gösteren kişi öğretmene öğretmen üzerinden gidecek olursak öğretmene de müşavirlik hizmeti verilebilir davranışlarını düzenlemesi noktasında.”)

4.4.Sınıf Rehber Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

4.4.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerinin fiziksel şiddet kavramına yönelik görüşleri; fiziksel şiddet algısı ve fiziksel şiddet davranışları olarak iki tema altında sunulmuştur.

Sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen fiziksel şiddet algısı teması 3 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 5 tanesi “Vücut bütünlüğüne zarar vermek”, 3 tanesi “Temas etmek”, 2 tanesi “Akran zorbalığı” olarak sıralanmıştır.

Sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen fiziksel şiddet davranışları teması 7 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 9 tanesi “Tekme atmak”, 9 tanesi “Tokat atmak”, 7 tanesi “Saç çekmek”, 7 tanesi “Kesici Delici Aletle Saldırmak”, 6 tanesi “Yumruk atmak”, 4 tanesi “Nesne ile saldırmak”, 2 tanesi “Boğazını sıkmak” olarak sıralanmıştır.

Tablo 16. Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?

Boyut	Kavramlar	Frekans(f)	Örnek Görüş
Fiziksel Şiddet Algısı	Vücut Bütünlüğüne Zarar Vermek	5	(S1: “Fiziksel şiddet deyince bir insanın canını acıtmak tokat atmak fiziksel bütünlüğüne zarar vermek ihtiyaç halinde ilaca ve yiyeceğe ulaşmasını engellemek alkole ve bir madde kullanımına zorlamak daha çok çağrıştırıyor bana.”)
	Temas Etmek	3	(S2: “Fiziksel şiddet dediğimiz zaman çoğunlukla insanın bedenine olan temaslı bir saldırı işte tokat atmak, tekme, yumruk, saç çekme gibi kişide birtakım zararlar oluşturmaya şey diyoruz fiziksel şiddet diyoruz.”)
	Akran Zorbalığı	2	(S6: “Mesela okulda karşılaştığımız diğer davranışlardan bir tanesi de zorbalık akran zorbalığı. Özellikle bu erkek öğrencilerde daha fazla gözleniyor. Çünkü ataerki bir toplumdaki olduğumuz için erkeklere hep güçlü vay oğlum aslan oğlum sen yaparsın sen edersin falan diye bu da okulda belirli gruplar oluşmasına neden oluyor.”)

Fiziksel Şiddet Davranışları	Tekme Atmak	9	(S7: “Bu genelde karşıdaki kişiye tekme olur, tokat olur, silah ve yahut da bıçaklı saldırı onun vücut bütünlüğünü tamamıyla tehdit eden durumlardan biri.”)
	Tokat Atmak	9	(S3: “Fiziksel şiddet dediğimizde genel olarak işte bıçakla yaralama, tırnaklama, tekne, tokat, delici kesici aletlerle temas yüzeyine zarar verme gibi şeyler aklıma geliyor.”)
	Saç Çekmek	7	(S1: “Mesela öğrencilerin kendi arasında birbirlerine oyun esnasında zarar vermeleri, saç çekmeleri, aletli aletsiz saldırıların yaşandığına tanık oluyoruz.”)
	Kesici Delici Aletle Saldırmak	7	(S4: “Yumruk atmak olabilir, kafa atma, boğaz sıkma, saç ve kulak çekmek, sopayla dövmek, tehdit etme ya da özellikle mesela yeni nesilde de yine çok gördüğümüz bir şey yani bıçak, çakı taşıyanlar da artık çok fazla var.”)
	Yumruk Atmak	6	(S6: “Herhangi bir canlının insan olsun hayvan olsun fark etmez aletli ya da aletsiz bir şekilde uygulanan fiziksel şiddettir. Elle vurabiliriz, çimcik atabiliriz, etini burkabiliriz, yumruk atabiliriz, saçının çekilmesi, başörtüsünün açılması bir şekilde çekilmesi, silah kullanımı, bıçak kullanımı, tekme, tokat bunların hepsi bir çeşit fiziksel şiddet.”)
	Nesne ile Saldırmak	4	(S7: “Tebeşir atma, kulak ya da saç çekme gibi otoritesini belli eden öğrenci karşısında öğrencinin davranışlarını kontrol etmeye çalışan bir sistem olarak maalesef ki geçmişten bugünüme devam eden bir durum.”)
	Boğazını Sıkmak	2	(S10: “Zaman zaman birbirleriyle kavga ediyorlar. Nasıl oluyor? Yumruklamayla, yumruk, tekme, tokat, boğazını sıkma, işte sarılarak sıkma, kafaya darbe, zaman zaman ellerinde hani şey söylemek istemiyorum ama kullandığı farklı araç gereçler de oluyor.”)

4.4.2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerinin duygusal şiddet kavramına yönelik görüşleri; duygusal şiddet algısı ve duygusal şiddet davranışları olarak iki tema altında sunulmuştur.

Sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen duygusal şiddet algısı teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 4 tanesi “Daha zararlı şiddet türü”, 4 tanesi “Psikolojik şiddet”, 4 tanesi “Farkındalığı düşük şiddet türü”, 3 tanesi “Soyut eylem” olarak sıralanmıştır.

Sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen duygusal şiddet davranışları teması 15 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 8 tanesi “Küçük düşürmek”, 8 tanesi “Dışlamak”, 6 tanesi “Alay etmek”, 6 tanesi “Kıyaslamak”, 5 tanesi “Görmezden gelmek”, 5 tanesi “Tehdit etmek”, 5 tanesi “Küfür etmek”, 5 tanesi

“Hakaret Etmek”, 4 tanesi “Yetersiz görmek”, 4 tanesi “Baskı kurmak”, 3 tanesi “Lakap takmak”, 3 tanesi “İhmal etmek”, 3 tanesi “Ayrımcılık yapmak”, 3 tanesi “Bağırarak, 2 tanesi “Suçlamak” olarak sıralanmıştır.

Tablo 17. Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağırıyor?

Boyut	Kavramlar	Frekans(f)	Örnek Görüş
Duygusal Şiddet Algısı	Daha Zararlı Şiddet Türü	4	(S2: “Duygusal şiddet aslında şiddet olarak çok fazla kabul görmüyor. Ama bence duygusal şiddet fiziksel şiddetten çok daha ağır, çok daha tehlikeli.”)
	Psikolojik Şiddet	4	(S4: “Konuşmamda da söylediğim gibi ben psikolojik şiddet ile duygusal şiddetin eş değer olduğunu ve aynı mekanizmalara değindiğini ve o aynı sonuca çıktığını düşünüyorum.”)
	Farkındalığı Düşük Şiddet Türü	4	(S9: “Şu an fiziksel şiddet biraz daha görünür olduğu için insanlar üzerinde bir noktada görürsün ve müdahale etme gereği hissedersin. Ama duygusal şiddet de bunun çok farkına varmayız.”)
	Soyut Eylem	3	(S5: “Fiziksel şiddetteki gibi burada somut bir şey yok uyguladığımız. Tam tersine beklide, pasif olarak uyguladığımız bir şey var. Ya da ne bilim bir ailenin ihmal ettiği bir şey olabilir, bizim öğretmenlerin ihmal ettiği bir şey olabilir. Sevgi eksikliği olabilir.”)
Duygusal Şiddet Davranışları	Küçük Düşürmek	8	(S4: “Yine öğretmenler olarak da çok yaygın olarak kullanıldığını da söyleyebilirim öğrencilere göre burada mesela ben dalga geçme, küçük düşürmeye çok görüyoruz.”)
	Dışlamak	8	(S1: “Örneğin ergen yaş grupları içerisinde sigara veya yanlış madde kullanan öğrenciler kullanmayan öğrenciler üzerinde baskı yaratıp neden sen kullanmıyorsun çocuk musun gibi ifadeler yer vermektedir. Kız çocuklarından sevgilisi olmayanların dışlanması senin sevgilin yok şeklinde dalga geçme söylemleri yine kişide dışlanmışlığa sebep olmaktadır.”)
	Alay Etmek	6	(S10: “Gerek saçlarının işte uzun olması mesela ya da kısa kestirmeleri veya giydikleri bir kıyafetten dolayı alay etmeleri veya işte boyu kişinin boyunun kısa olması veya çok uzun olması veya yaptıkları bir etkinlikte o arkadaşını dahil etmemeleri, o grubun içine almamalarını, o öğrencilerde dediğim gibi hani duygusal şiddete maruz kalıyor diyebilirim”)
	Kıyaslamak	6	(S3: “Bunu dışında duygusal şiddet deyince ailelerin çocuklarının başarı seviyelerini arttırmak, motivasyonlarını arttırmak adına yaptıkları bilmeden fark etmeden yaptıkları kıyaslamak da aslında öğrencilerine, kendi çocuklarına yaptığı bir duygusal şiddettir.”)
	Görmezden Gelmek	5	(S6: “Hocam ya bu hiçbir şey yapmıyor, hiçbir şeyden anlamıyor, etmiyor diye gayet çocuğu orada hem küçümsüyor hem alay ediyor hem de görmezlikten geliyor bir nevi yani bu şekilde de arkadaşları tarafından gruptan dışlanıyor öğrenci.”)

Tehdit Etmek	5	(S1: “Bireyin üzerinde bir baskı oluşturulması veya öğrencinin fiziksel şiddetle tehdit edilmesi aynı zamanda sıkça karşılaştığımız duygusal baskıdır duygusal şiddettir.”)
Küfür Etmek	5	(S8: “Tabii bu şiddetler daha çok küfür tarzı olabilir ondan sonra eleştiri tarzı olabilir, hor görme, küçük görme bu tür eylemlerde çocuğun hem psikolojik hem fiziksel davranışları üzerinde ileriki zamanlarda hiç geçmeyecek bir etkisi de olabilir.”)
Hakaret Etmek	5	(S2: “Hani fiziksel şiddet çok fazla uygulanmıyor ama işte ister istemez bazen de öğrenciye hakaret işte ne bileyim aptal, gerizekalı bunu gerçi kendi çocuklarımıza da söyleyemiyoruz. Bu şey de kalıcı bir hasara yol açıyor.”)
Yetersiz Görmek	4	(S7: “Onu sınıftan ya da bulunduğu toplumdan dışlayıcı şekilde bu bir bakışla bile gösterilen bir şey maalesef ki karşıdaki kişiye onu işe yaramaz ve yetersiz olduğunu dikte etme, duygusal ihtiyaçlarını tamamen görmezden gelme.”)
Baskı Kurmak	4	(S9: “Gerçekten birini o an şey yapmak psikolojik olarak buna baskı uygulamak içinde yapabildiğimiz, yaptığımız şeyler var.”)
Lakap Takmak	3	(S2: “Biz bu ergenlere eğer işte alay eden işte hakaret, küçük düşürme, lakap takmak gibi şeyler kullandığımız zaman arkadaşlar içerisinde bu şey olacaktır öğrenci de olacaktır ve bunun öğrenci de açtığı hasar daha büyük olacaktır.”)
İhmal Etmek	3	(S5: “Ya da ne bilim bir ailenin ihmal ettiği bir şey olabilir, bizim öğretmenlerin ihmal ettiği bir şey olabilir. Sevgi eksikliği olabilir.”)
Ayrımcılık Yapmak	3	(S9: “Ya da öğretmenin öğrenciler kendi aralarında bunu yapabilir ama öğretmenin öğrenciler arasında ayırım yapması bu da ciddi bir duygusal şiddettir.”)
Bağırarak	3	(S4: “Kızmak, bağırarak da yine aynı şekilde. Hem anne ve anne baba aile ortamında hem de okul ortamında çocuğa yönelik olan şiddete örnek verilebiliyor. Tehdit etme de burada örnek olarak verilebilir.”)
Suçlamak	2	(S1: “Arada yaşanan haksız yere suçlamalar, öğrenciler üzerinde yaratılan psikolojik baskılar, eleştirilmesi onu duygusal anlamda rencide eden davranışlardır.”)

4.4.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarının Nedenlerine Dair Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerinin fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenlerine ilişkin görüşleri; ailesel nedenler, çevresel nedenler, okulla ilgili nedenler ve bireysel nedenler olarak dört tema altında sunulmuştur.

Sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen ailesel nedenler teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 6 tanesi “Düşük sosyo ekonomik

düzyey", 6 tanesi "Ebeveynlerin eğitim düzeyi", 4 tanesi "Aile içi Şiddet", 4 tanesi "Aile içi olumsuz iletişim yapısı", 3 tanesi "ocuk yetiştirme tarzı" olarak sıralanmıştır.

Sınıf rehber retmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen çevresel nedenler teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 7 tanesi "Olumsuz rol model olmak", 7 tanesi "Kültürel yapı", 5 tanesi "Sosyal medya", 2 tanesi "Video oyunları", 2 tanesi "Arkadaş evresi", olarak sıralanmıştır.

Sınıf rehber retmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen okulla ilgili nedenler teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 3 tanesi "Okul kurallarına uymamak", 2 tanesi "eteleŐme", 2 tanesi "Kız erkek arkadaş olayları", 2 tanesi "Öğrenciler arası anlaşmazlık", 2 tanesi "Otoriteyi sağlamak" olarak sıralanmıştır.

Sınıf rehber retmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen bireysel nedenler teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 3 tanesi "Akademik başarısızlık", 3 tanesi "Bağımlılık yaratan madde kullanımı", 3 tanesi "Lider olmak isteği", 2 tanesi "İsyankar tutum" olarak sıralanmıştır.

Tablo 18. Fiziksel ve duygusal Şiddet davranışının nedenleri nelerdir?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
Ailesele Nedenler	Düşük Sosyo Ekonomik Düzey	6	(S4: "Ailenin maddi durumu sebep olabiliyor. Yine burada özellikle sosyo ekonomik düzeyi düşük ailelerde biraz daha psikolojik ve fiziksel Şiddetin artığını gözlemleyebiliyoruz.")
	Ebeveynlerin Eğitim Düzeyi	6	(S6: "Şimdi anne ve babanın eğitim düzeyleri de aslında evde gösterdikleri Şiddetin oranıyla doğru orantılı.")
	Aile İçi Şiddet	4	(S9: "Eğer aile ciddi bir ekonomik krizdeyse, baba aileyi geindiremiyorum diyerek eŐine Şiddet gösteriyorsa, eş mutlu bir evlilik sürdüremiyorsa, eŐini sevmiyorsa bir Şekilde Şiddeti çocuğuna yansıtabiliyor o içindeki öŐkeyi çocuğuna yansıtıyor.")
	Aile İçi Olumsuz İletişim Yapısı	4	(S7: "Fiziksel ve duygusal Şiddetin nedenlerine baktığımızda ilk olarak ailelerdeki geçim sıkıntısı, ekonomik düzey, ekonomik yetersizlikler, aile içi çatıŐmalara, aile içi iletişim yapısının bozulmasıyla bazı durumlarda Şiddeti doğurduğunu biliriz.")
	ocuk Yetiştirme Tarzı	3	(S1: "Ancak bu eğitimsizlik nedeniyle toplum normu olduğu gibi kabul edildiğinden dışarıdan gelen farklı davranıŐa insanlar tepki gösterme eğiliminde bulunur. Çocuklarda aynı Şekilde yetiştiği zaman eğitimsiz bir

			<i>aileden geldiği zaman bu normların baskısıyla yetişir bu baskıyı dışarıya yansıtma ihtiyacı duyarlar. Kimi zamanda bu şiddet olarak dışarıya çıkar.”)</i>
Çevresel Nedenler	Olumsuz Rol Model Olmak	7	<i>(S3: “Öğrencilerimiz kendilerine bir tv de yayınlanan diziyi çok fazla izleyerek etkisinde kalmışlar ve o dizide kullanılan amblemi okulun duvarlarına yazmışlar. Ve şiddet gösteren baş karakterleri bazı öğrencilere oturtup lakap takmışlar. O kişilere o şekilde sesleniyorlar ve o öğrenciler diğer öğrencilere zorbalık ve şiddetle yanıt veriyor. Yani o kişiliğe bürünüp buna kılıf uyduruyor kılıf takıyor ve şiddeti meşrulaştırıyor diyebiliriz.”)</i>
	Kültürel Yapı	7	<i>(S6: “Batı kültüründe baktığımızda şiddet olayları çok çok az seviyede fakat doğu kültürüne baktığımızda şiddet olaylarına baktığımızda bir artış gözlemliyoruz. Bunun nedenleri de ataerkil toplumdaki geldiğimiz için burada daha baskın baba figürü var. Babanın dediği olmadığı zaman ya da beğenilmediği zaman onun otoritesi sarsıldığında direkmen çocuğun a hatta karısına ev içerisinde şiddet uygulanıyor.”)</i>
	Sosyal Medya	5	<i>(S9: “Sosyal medya ve tvler de çıkan işte şu an tik tok diye ara sıra sosyal medya da denk geliyorum. İşte saçma sapan intihar etmeler, kafasına silah sıkmalar, işte geriye doğru atlayıp basit kurgu çok basit oyunculuk hiçbir şeyin anlamadığı bizde bağ kuramıyorsun o tarz şiddetin ön plana çıktığı şeyler var.”)</i>
	Video Oyunları	2	<i>(S2: “Video oyunlarımız var. Video oyunlarda hep zaten şiddet içeren oyunlar. Bizler de çok oynadık. Genelde işte oyun o oyunlar daha fazla tutuyor. Daha fazla tuttuğu için de bu firmalar genelde şiddet içeren oyunları sergiliyorlar.”)</i>
	Arkadaş Çevresi	2	<i>(S1: “Çocuklar üzerinde çok büyük etkisi vardır anne ile babanın ayrı olması çocukta bazen gereğinden fazla duygusal boşluğa sebep olabilir. Bu boşlukla farklı arayışlara girebilir alkol, madde kullanımı, yanlış arkadaş çevresi veya yönelebileceği farklı zararlı alışkanlıklarda bulunabilirler. Bu alışkanlıkları sebebiyle çocuklar hırçınlaşabilir diğer arkadaşlarına zarar verebilir yanlış gördüğü davranışları boşluğu sebebiyle doldurmaya çalışabilir.”)</i>
Okulla İlgili Nedenler	Okul Kurallarına Uymamak	3	<i>(S7: “Genelde ergenlik döneminde rastladığımız diğer şeylerden biri kız ve erkek arkadaşlık olayları. Bu durum genelde Türkiye’nin sosyal durumundan dolayı çok da serbestlik olan bir durum değil ailelerden gizli olan bir süreç oluyor ergenlik döneminde. Bu da öğrenildiği</i>

Bireysel Nedenler	Çeteleşme	2	<i>zaman mevcut kişide ergenliğinde vermiş olduğu isyankar kişilik ile şiddete kadar varabiliyor bu durumun tezahürü.)</i> (S6: “Bir diğeri okul içerisinde gördüğüm şiddet. Okul içerisindeki şiddetin sebepleri de çeteleşmeler, gruplaşmalar, öğrencilerin birbirlerini çekememe durumları, öğretmenin otoritesini sarsmak, okul kurallarına uymama durumu.”)
	Kız Erkek Arkadaşlık Olayları	2	(S5: “Mesela öğrenciler içinde baktığımızda da öğrenciler arasındaki şiddet davranışları neler olabilir diye düşündüm. Mesela dediğim gibi kız arkadaş olayları fazlaca oluyor, ona yönelik şiddet davranışları oluyor.”)
	Öğrenciler Arası Anlaşmazlık	2	(S3: “Özellikle kişisel sebepler, yakın arkadaşlık sebepleri, kıskançlık, kadın erkek ilişkileri gibi durumlarda ya da eğitimle ilgili konularda durumlarda öğrenciler arasındaki yarış şiddete mahal verebiliyor.”)
	Otoriteyi Sağlamak	2	(S7: “Bu eğitimcilerde maalesef ki gördüğümüz sık rastladığımız bir şey. Sınıftaki otoritesini sağlamak amacıyla öğrenciye fiziksel ya da duygusal şiddet uygulayabiliyor. Sınıf hakimiyetini sağlamak içinde olabiliyor bu.”)
	Akademik Başarısızlık	3	(S3: “Özellikle velilerin kıyaslama yoluna giderek çocuklarının aldığı dereceden memnun olmayarak kendi çocuklarına şiddet uyguladığı duygusal olarak da gözlemlediğimiz pek çok durum vardır.”)
	Bağımlılık Yaratan Madde Kullanımı	3	(S7: “Uyuşturucu, alkol gibi maddeleri kullandığı zaman aslında bilincinde kaybindan dolayı ne yaptığını da bilememekten dolayı da şiddet uyguluyor olabilir.”)
	Lider Olmak İsteği	3	(S5: “Belli bir grup lideri olma çabasıyla şiddete başvurmalar olabiliyor. Ya da mesela alt devre üst devre olayları oluyor. Okula daha küçük gelen gruplara ezme anlamında davranışlar gerçekleşebiliyor.”)
	İsyankar Tutum	2	(S6: “Çünkü bunlar ergen öğrenciler ergenlerde isyankarlar, her şeyi reddediyorlar. Aynı zamanda evde de bu durumları devam ettiği için evde de anne babaya karşı geliyorlar ve evde de şiddete maruz kalıyor öğrencilerimiz.”)

4.4.4. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Olaylarının Daha Fazla Hangi Gruplar Arasında Gerçekleştiğine Dair Görüşleri

Sınıf rehber öğretmenlerinin fiziksel ve duygusal şiddet olaylarının daha fazla hangi gruplar arasında gerçekleştiğine ilişkin görüşleri gruplar olarak bir tema altında sunulmuştur.

Sınıf rehber öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen gruplar teması 2 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 6 tanesi “Öğrenci-öğrenci”, 4 tanesi “Veli-Öğrenci” olarak sıralanmıştır.

Tablo 19. Fiziksel ve duygusal şiddet olayları daha fazla hangi gruplar arasında gerçekleşmektedir?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
Grup	Öğrenci-Öğrenci	6	(S5: “Bence çalıştığım grup bakımından ergenlerle çalıştığım için en çok bence şiddet görülen öğrenci öğrenci arasında oluyor diye düşünüyorum. Yani çok farklı şekillerde olabiliyor hani mesela duygusal olarak aşağılama şeklinde oluyor, dediğim gibi gruptan izole etme şeklinde olabiliyor, lakap takma şeklinde olabiliyor. Fiziksel anlamda bence söylemeye bile gerek yok tokat, birbirine vurma, çizme, cimcikleme, saç çekme şeklinde birçok davranış var. Mesela kendi okulumda değil ama başkalarından duyduğum kadarıyla sadece elle değil bıçakla olsun başka aletlerle yaralamalar şeklinde de yaralamalar görüldüğü oluyor.”)
	Veli-Öğrenci	4	(S7: “Bence veli-öğrenci, öğretmen-öğrenci birde öğrenci gruplarının kendi arasında sıkça karşılaştığımız durumlardan biri ama en yaygın veli-öğrenci. Bunun sebeplerinden biri belli saatlere kadar okulda duruyor öğrenci yoğunlukla evde zaten. Örnek veriyorum 8 saat okulda ise 16 saat evin içerisinde. Evdeki yaşam tarzına göre gördüğü şiddet sayısı okula göre çok daha fazla olabiliyor. Bu genelde gördüğümüzde az önce bahsettiğimiz etmenler de var velilerimizin bir kısmının mesela şöyle bir şeyi var biz okumadık çocuğumuz okusun tarzı bu çocukta düşük akademik başarı geldiği zamanda sözlü ve fiziksel şiddete dönüşebiliyor.”)

4.5.Yöneticilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

4.5.1.Yöneticilerin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Yöneticilerin fiziksel şiddet kavramına yönelik görüşleri; fiziksel şiddet algısı ve fiziksel şiddet davranışları olarak iki tema altında sunulmuştur.

Yöneticilerin görüşlerinden meydana getirilen fiziksel şiddet algısı teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorileri de yöneticilerin; 5 tanesi “Fiziksel bütünlüğe zarar vermek”, 5 tanesi “Temas etmek”, 2 tanesi “Kontrol altına alma aracı”, 2 tanesi “İletişim aracı”, 2 tanesi “Kaba kuvvet” olarak tanımlamışlardır.

Yöneticilerin görüşlerinden meydana getirilen fiziksel şiddet davranışları teması 8 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorileri de yöneticilerin; 6 tanesi “Darp etmek”, 6 tanesi “Tokat atmak”, 5 tanesi “Tekme atmak”, 5 tanesi “Yumruk atmak”, 5 tanesi

“Kesici delici aletlerle saldırmak”, 4 tanesi “Nesne ile saldırmak”, 4 tanesi “İtmek”, 4 tanesi “Saç çekmek” olarak tanımlanmışlardır.

Tablo 20. Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağırıyor?

Boyut	Kavramlar	Frekans(f)	Örnek Görüşler
Fiziksel Şiddet Algısı	Fiziksel Bütünlüğe Zarar Vermek	5	(Y1: “Fiziksel şiddet toplumda ya da gündelik hayatta bir kişinin karşıdaki kişi veya kişilere fiziksel bütünlüğüne zarar verecek saldırganlık eylemi içerisinde bulunması geliyor aklıma.”)
	Temas Etmek	5	(Y2: “Fiziksel şiddet insanın karşı taraftaki bireyin bedenine temas etmek. Bu daha çok duygularını, kendini ifade edememeye dayanıyor. Ne bilim vurma olsun daha değişik şekillerde saçını çekme, gözüne vurmak, yumruk atma, tekme atma bu şekilde karşı tarafa temas halinde bir şiddet.”)
	Kontrol Altına Alma Aracı	2	(Y5: “Baktığımızda sınıfta bazen öğretmenler sınıf kontrolünü sağlayamadıkları zamanlar çocuklara şiddet uygulayarak sınıf kontrolünü sağlamaya çalışıyorlar.”)
	İletişim Aracı	2	(Y3: “Evin içinde kurban konumundaki çocuk okula geldiği zaman bu kez okulda başka çocukları kurban durumuna bırakıyor. Yani burada bu kez fiziksel şiddete uğrayan çocuk okulda fiziksel şiddeti uygulayan konumuna geçiyor. O diğer çocuklarda mağdur durumuna geçiyor, kurban durumuna geçiyor. Yani burada bireyin içinde bulunduğu yani ben kendi okulum için konuşuyorum çocukların aileden gelen bir durumu da var. Çocuk artık ailede şiddeti normal bir durum gibi görüyor, bir iletişim aracı olarak görüyor.”)
	Kaba Kuvvet	2	(Y4: “Bu da bizim toplumumuzda var olan o hiçbirimizin de onaylamadığı bir durum tabii ki kaba kuvvet kullanmak, saldırmak.”)
Fiziksel Şiddet Davranışları	Darp Etmek	6	(Y7: “Fiziksel şiddet dediğimiz zaman benim algıladığım herhangi bir insana dışarıdan onu darp edecek şekilde, ona eziyet edecek, vücuduna zarar verecek şekilde müdahalede bulunmak. Fiziksel şiddet bu.”)
	Tokat Atmak	6	(Y9: “Tekme, tokat illa tokat değil illa sopa ile bir şeylerle dövmek değil yani bir iteleme bile fiziksel şiddete giriyor.”)
	Tekme Atmak	5	(Y3: “Şiddet davranışı dediğimiz zaman tabii çok boyutlu bir şey bu sadece tekme, tokat, dayak şeklinde de olabileceği gibi örneğin bir bıçakla, kesici, delici aletle de bu fiziksel şiddet davranışı yaşanabilmektedir.”)
	Yumruk Atmak	5	(Y10: “Fiziksel şiddet kavramı deyince aklıma işte vücut bütünlüğüne karşı vurmak, yumruk atmak bu tür şeyler hani karşı taraftaki birinin başka birisinin vücut bütünlüğüne zarar vermesi, yaralama, ölümüne sebebiyet verme durumu geliyor.”)
	Kesici Delici Aletle Saldırmak	5	(Y10: “Özellikle akran zorbalığı, akran şiddeti çok oluyor böyle hatta bu ileri boyutlara varacak şekilde geliyor. Kesici, delici aletlerle yapılan şiddetler var.”)
Nesne ile Saldırmak	4	(Y1: “Elinde olan bir nesneyi öğrenciye fırlatıyor. Karşılaşıyoruz yani bu tarz durumlarla. Elindeki bir tahta silgisini öğrenciye fırlatıyor. O silgi öğrenciyi	

İtmek	4	<i>yaralayabiliyor. Ayrıca elinde bir sopa varsa öğrencinin eline vurarak şiddet uyguluyor.”)</i> (Y7: “İşte merdivenden çıkarken çaktırmadan onu vurmak, itmek, beden eğitimi dersinde fiziksel güç gösterisi yapacak orada mesela arkadaşının işte o kendisinden şey gördüğü vakit gibi ya da hasım olarak gördüğü arkadaşını küçük düşürücü hareketler yapıyor.”)
Saç Çekmek	4	(Y6: “Şimdi fiziksel eylemlere örnek verecek olursak genel olarak toplumumuzda insanlar birbirine karşı fiziksel olarak tekme, tokat, cisimle bedene saldırma, yumruk, saçını çekme, daha ileri gidip tecavüz, tükürme bunun gibi birbirlerine yapmış oldukları saldırıları anımsatıyor ya da ifade ediyor fiziksel şiddet.”)

4.5.2.Yöneticilerin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Yöneticilerin duygusal şiddet kavramına ilişkin görüşleri; duygusal şiddet algısı ve duygusal şiddet davranışları olarak iki tema altında sunulmuştur.

Yöneticilerin görüşlerinden meydana getirilen duygusal şiddet algısı teması 3 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorileri de yöneticilerin; 3 tanesi “Sözel şiddet”, 2 tanesi “Soyut eylem”, 2 tanesi “Farkındalığı düşük şiddet türü” olarak sıralanmıştır.

Yöneticilerin görüşlerinden meydana getirilen duygusal şiddet davranışları teması 10 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorileri de yöneticilerin; 7 tanesi “Lakap takmak”, 7 tanesi “Kıyaslamak”, 7 tanesi “Aşağılamak”, 6 tanesi “Alay etmek”, 6 tanesi “Tehdit etmek”, 6 tanesi “Dışlamak”, 5 tanesi “Görmezden gelmek”, 5 tanesi “Küfür etmek”, 5 tanesi “İhmal etmek”, 4 tanesi “Baskı kurmak” olarak sıralanmıştır.

Tablo 21. Duygusal Şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırmaktadır?

Boyut	Kavramlar	Frekans(f)	Örnek Görüş
Duygusal Şiddet Algısı	Sözel Şiddet	3	(Y1: “Duygusal şiddet tabi fiziksel bir temas yok duygusal şiddette benim anladığım kadarıyla daha çok sözle olan, sözlü olan ve fiziksel temas gerektirmeyecek davranışlarla yapılan şiddet tarzıdır.”)
	Soyut Eylem	2	(Y3: “Örneğin bir şiddet durumu olduğunda kameralar kayıt altında olduğu için hangi öğrenci kimi dövdü, ne yaptı bunları direk görebiliyoruz, işin içine girebiliyoruz dahil olabiliyoruz. Ama duygusal şiddet davranışında biz direk bunu kanıtlayamıyoruz.”)
	Farkındalığı Düşük Şiddet Türü	2	(Y2: “Duygusal şiddeti okullarımızda yeni yeni görmeye bu kavramları okulda yeni yeni görmeye başlıyoruz. Özellikle çalışan psikolojik danışmanlarımız tarafından hani siz de söylediniz röportaj yapacağınız dediniz biraz araştırdık aslında daha öncede bildiğimiz şeyler olduğumu gördük.”)

Duyusal Şiddet Davranışları	Lakap Takmak	7	(Y1: “En çok yaşadığımız şeylerden bir tanesi lakap takma yani çocuğun fiziksel özelliğinden kaynaklı kaş yapısı, göz yapısı olur, saçının kıvrıcılığı olur tarzı olur ismi olur boynun kısalığı boynun uzunluğu olur kilo durumu olur bunla alakalı çok sorunlar yaşıyoruz. Çok acımasız şekilde birbirlerine lakap takabiliyorlar.”)
	Kıyaslamak	7	(Y2: “Öğretmenler öğrencileri notla korkutmaya çalışıyorlar. Atıyorum birbirleri ile kıyaslıyorlar. Herkesin içinde düşük not alanları rencide ediyorlar ya da düşük not alanları yüksek göstermeye çalışıyorlar. Bu şekilde duygusal şiddet daha çok ön plana çıkıyor.”)
	Aşağılamak	7	(Y6: “Aşağılamaya gelince herhangi bir hata yaptığında öğrenciyi aşağılama durumuna girdiğiniz zaman öğrencinin kendisine olan özgüvenini tamamen yok ediyorsunuz. Bu da öğrenciyi herhangi bir eylem, iş ya da başarı getirmiyor. Aksi tarafına susma, kendi içine kapanma gibi durumlar ortaya çıkarıyor.”)
	Alay Etmek	6	(Y5: “Karşı tarafa hakaret eder, aşağılar, alay eder, takma isim takar, özellikle kendi yaş dönemleri itibari ile gruplaşmalar içerisinde grup dışı bırakma, arkadaşlar arasında onu onaylamama, onu ezme, ezikleme bu tür davranışlarla çok karşılaşırız.”)
	Tehdit Etmek	6	(Y9: “Tehdit ediyoruz mesela sen bunu yapmazsan sözlü notu vermeyeceğim okulda bu tehdit oluyor.”)
	Dışlamak	6	(Y1: “Ayrıca gruplaşma yaparak diğer arkadaşlarını yalnızlığa itme, dışlama dediğimiz durumla karşılaşabiliyoruz.”)
	Görmezden Gelmek	5	(Y10: “Görmezden gelme olayı çok oluyor açıkçası öğretmenin öğrenciyi görmeme durumu da çok oluyor.”)
	Küfür Etmek	5	(Y4: “Arkadaşlarının birbirine küfür etmesi özellikle bu son yıllarda benim kız öğrencilerim bile artık erkek öğrencilere rahatlıkla edebildiği bir şey olarak normalmiş gibi görünüyor ama bizim normal bakamayacağımız bir durum.”)
	İhmal Etmek	5	(Y3: “On beş, on altı kardeşli ailelerde biliyorum benim okulumda da var yani. Kimi babanın iki tane eşi var. Şimdi böyle bir ortamda çocuğun duygusal anlamda ihmalde kalması normal bir durum hocam.”)
	Baskı Kurmak	4	(Y8: “Özellikle duygusal şiddet öğrencilere evde uygulanıyor. Şimdi sınava hazırdır, çocuk çok iyidir. Ben birebir birebir ben yaşadım. Ben lise birde 5 tane ilk dönemde 5 tane zayıf getirdim. İkinci dönem çünkü ilk dönem çok babamdan baskı gördüm. İkinci dönem babam beni rahat bıraktığı için yani duygusal şiddete maruz kalmadım.”)

4.5.3.Yöneticilerin Fiziksel ve Duyusal Şiddet Davranışlarının Nedenlerine Dair Görüşleri

Yöneticilerin fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenlerine ilişkin görüşleri; ailesel nedenler, çevresel nedenler, okulla ilgili nedenler ve bireysel nedenler olarak dört tema altında sunulmuştur.

Yöneticilerin görüşlerinden meydana getirilen ailesel nedenler teması 6 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 6 tanesi “Ebeveynlerin eğitim düzeyi”, 4 tanesi “Aile içi şiddet”, 4 tanesi “Ebeveynler arası iletişimsizlik”, 4 tanesi “Ailenin ekonomik düzeyi”, 3 tanesi “Çocuğa ilgisiz davranmak”, 3 tanesi “Çocuk yetiştirme tarzı” olarak sıralanmıştır.

Yöneticilerin görüşlerinden meydana getirilen çevresel nedenler teması 3 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 7 tanesi “Olumsuz rol model olmak”, 6 tanesi “Sosyal medya”, 2 tanesi “Kültürel yapı” olarak sıralanmıştır.

Yöneticilerin görüşlerinden meydana getirilen okulla ilgili nedenler teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 5 tanesi “Kız erkek arkadaş olayları”, 5 tanesi “Okul kurallarına uymamak”, 3 tanesi “Çeteleşme”, 2 tanesi “Öğrenciler arası anlaşmazlık” olarak sıralanmıştır.

Yöneticilerin görüşlerinden meydana getirilen bireysel nedenler teması 3 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 4 tanesi “Bağımlılık yaratan madde kullanımı”, 3 tanesi “Lider olmak isteği”, 3 tanesi “Akademik başarısızlık” olarak sıralanmıştır.

Tablo 22. Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?

Boyut	Kavramlar	Frekans(f)	Örnek Görüşler
Ailesel Nedenler	Ebeveynlerin Eğitim Düzeyi	6	(Y7: “Şiddetin duygusal, fiziksel her ikisi de ortaya çıkış gereken çıkış kaynakları ya ailedir ya sosyal çevresi ya da okuludur. Ailedeki kaynak yani şiddetin kaynağının aile olduğunun sebepleri işte ailedeki eğitimsizlik olabilir.”)
	Aile İçi Şiddet	4	(Y8: “Bunun yanı sıra ailede fiziksel şiddete maruz kaldı, duygusal şiddete maruz kaldı. Ya ne yaptı bu duygularını bastırmaya çalıştı. Ama işte onun sonucu olarak bu duygularını açığı ya sokakta ya da okulda başkasına zarar vererek bunlar ortaya çıkmaya başladı.”)
	Ebeveynler Arası İletişimsizlik	4	(Y4: “Anne ve babanın arasındaki iletişim önemlidir. Bu iletişim tabii ki sürekli kavga eden, sürekli birbirine çatışma halinde olan bir anne babanın çocuğunun da çok sağlıklı olması beklenemez diye düşünüyorum.”)
	Ailenin Ekonomik Düzeyi	4	(Y10: “Ekonominin düşük olması, başarısızlık yani ekonominin düşük olduğu ailelerde işte aile bireyleri

Çevresel Nedenler			<i>bunu çocuklara yansıtabiliyor hani başarısızlık olayı bildiğimiz gibi daha çok yaygın olan bir durum. Hani başarısız olan birçok rahatlıkla aile tarafından dışlanabiliyor.”)</i>
	Çocuğa İlgisiz Davranmak	3	<i>(Y6: “Anne ve babanın arasındaki iletişim önemlidir. Bu iletişim tabii ki sürekli kavga eden, sürekli birbirine çatışma halinde olan bir anne babanın çocuğunun da çok sağlıklı olması beklenemez diye düşünüyorum.”)</i>
	Çocuk Yetiştirme Tarzı	3	<i>(Y1: “ Yani çocuğu yetiştirirken çocuğa şuan ki en büyük sebeplerden bir tanesi mesela çocuğun yapmış olduğu şımarıklığı özgüvenmiş gibi benim çocuğum her şeyi yapabilir benim çocuğum öz güvenli büyüsün halbuki orada en büyük zararı çocuğa aile veriyor”.)</i>
	Olumsuz Rol Model Olmak	7	<i>(Y8: “Bunun yanında zaten hem fiziksel hem de duygusal şiddet neredeyse artık hem medya yani bilinçli ve bilinçsiz olarak medya eliyle ülkeye pompalanmaya başlandı. Çünkü artık insanlar ailece oturup seyredebileceği bir dizi veya bir film yok. Bakıyorsunuz işte nedir? Birbirini anlatmalıdır, ondan sonra şiddettir, ondan sonra Türk aile yapısına uymayan diziler, filimler ortaya çıkınca ister istemez bu bize yansıyor.”)</i>
	Sosyal Medya	6	<i>(Y6: “Sosyal medya tabii ki fiziksel ve duygusal şiddetin akımında artmasına etki eden büyük faktörlerdendir. Sosyal medya internet ortamında tabii ki zamanımızda artık teknoloji gelişti ve çocuklar internet ortamında bazı şeylere kolaylıkla ulaşabiliyorlar.”)</i>
Okulla İlgili Nedenler	Kültürel Yapı	2	<i>(Y10: “Birde kültürümüzden kaynaklı da şiddetin olduğunu söyleyebilirim. Hani zaten bilirsiniz sizde eskiden beri çocuklar şiddete meyilli olduğunda bu normal karşılanıyor. Çok da fazla böyle anormal görünmüyor.”)</i>
	Kız Erkek Arkadaşlık Olayları	5	<i>(Y10: “Liselerde ergenlerde görülen en büyük sıkıntılardan biri de kız erkek sevgili ilişki boyutu. O boyuttan kaynaklı olarak fiziksel ve duygusal şiddeti görülüyor.”)</i>
	Okul Kurallarına Uymamak	5	<i>(Y6: “Yani okulumuzda, okullarımızda genellikle idare ve öğretmen arkadaşlarımızın fiziksel değil ama duygusal olarak bir şiddet uyguladığını görebiliyoruz. Bunun sebepleri işte idareci okula geç gelen öğrenciyi uyarması, kurallara uymadığın da onu ikaz etmesi, yani duygusal olarak bir şeylerle tehdit etmesi gibi.”)</i>
	Çeteleşme	3	<i>(Y4: “Bu öğretmen olduğu kadarıyla arkadaşlarına çete kurarak işte okul çıkışında şahit oluyoruz, okul bahçelerinde ya da okul bahçesinden çıkar çıkmaz ellerinde işte sopalarla, kesici aletlerle falan hani günümüzde herhalde şey basit gibi görünüyor ama gruplar halinde birbirlerine saldırmaları can kaybına kadar yol açtığı için hiçbirimizin onaylamadığı bir durum.”)</i>
	Öğrenciler Arası Anlaşmazlık	2	<i>(Y9: “Bana iftira attı, benim yapmadığım şeyi söyledi ya da beni aileme tehdit etti, aileme söyleyecek okulda bilmem ne yaptın diye o tarz öğrencilerin birbirlerini çekememesi oluyor. Aralarında anlaşmazlıklar oluyor hani sevip sevmeme tarzında.”)</i>

Bireysel Nedenler	Bağımlılık Yaratıcı Madde Kullanımı	4	(Y5: “Çocuklarımızın kesinlikle madde bağımlılığı olabilir bu konuda madde bağımlılığını örnek verebiliriz. Kendilerine zarar verecek şekilde madde bağımlılığı diğer fiziksel bağımlılıklar bu tür davranışlarda bulunmaları aileleri tarafından şiddete maruz kalmalarına yol açabilir.”)
	Lider Olmak İsteği	3	(Y6: “Bunun dışında okulumuzda bazı öğrencilerimiz okullar da öğrenciler bazen liderlik vasfı elinde tutup diğer öğrencilere karşı duygusal bir şiddet uygulayarak onları baskı altında yönetmek, onlara istediğini yaptırmak gibi eğilimler içine girebiliyorlar.”)
	Akademik Başarısızlık	3	(Y3: “Örneğin sınıfta iki tane başarılı öğrenci var birisi diğerini sürekli geçmeye çalışıyor. Daha bu ilkokulda hocam ilkokulda. Böyle olunca bireyler birbirlerine ilk başta duygusal şiddet uygulamaya başlıyorlar. İşte o özel ders aldığı için benden başarılı oldu yok o işte sınavda kopya çektiği için daha başarılı oldu yani böyle birbirlerine aslı olmayan iftira vari sözcükler kullanıyorlar.”)

4.5.4. Yöneticilerin Öğrenciye Yönelik Fiziksel ve Duygusal Şiddetin Yaşanma Sıklığına Dair Görüşleri

Yöneticilerin öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddetin okulda yaşanma sıklığına ilişkin görüşleri düzey olarak bir tema altında sunulmuştur.

Yöneticilerin görüşlerinden meydana getirilen düzey teması 3 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 5 tanesi “Orta”, 3 tanesi “Düşük”, 2 tanesi “Yüksek” olarak sıralanmıştır.

Tablo 23. Öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddetin okulda yaşanma sıklığı nedir?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
Düzyey	Orta	5	(Y7: “Öyle eskisi gibi yüksek böyle şiddetler şey yapmıyor, münferit olaylar olarak ortaya çıkıyor, orta düzeyde devam.”)
	Düşük	3	(Y9: “Eskiden daha fazla görebiliyorduk. Çünkü öğretilimende olsa, çalışanda olsa okul personeli de olsa daha rahattı. Şimdi herhalde artık yaptırımlarından, cezalarından dolayı azaldığını görüyorum.”)
	Yüksek	2	(Y10: “Benim bulunduğum okulda fiziksel ve duygusal şiddetin çok olduğunu görmekteyim. Özellikle erkekler arasında akranları arasında fiziksel şiddetin daha çok olduğunu görmekteyim. Kızlar arasında ise daha doğrusu erkeklerin kızlara uyguladığı kızların kızlara uyguladığı ya da daha çok öğretmenin kız öğrenciye uyguladığı duygusal şiddet olayı bence daha çok.”)

4.5.5. Yöneticilerin Öğrenciye Yönelik Fiziksel ve Duygusal Şiddetin Önlenmesi İçin Ne Tür Tedbirler Alındığına Dair Görüşleri

Yöneticilerin öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için ne tür tedbirler alındığına ilişkin görüşler; çevre temelli önlemler, yönetim temelli önlemler ve eğitim temelli önlemler olarak 3 tema altında sunulmuştur.

Yöneticilerin görüşlerinden meydana getirilen çevre temelli önlemler teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 9 tanesi “Güvenlik görevlisi bulundurmak” 9 tanesi “Kamera sistemi”, 6 tanesi “Nöbetçi öğretmen uygulaması”, 2 tanesi “Güvenlik güçlerine başvurmak” olarak sıralanmıştır.

Yöneticilerin görüşlerinden meydana getirilen yönetim temelli önlemler teması 2 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 3 tanesi “Şiddete karşı okul politikası oluşturmak”, 2 tanesi “Disiplin işlemlerini uygulamak” olarak sıralanmıştır.

Yöneticilerin görüşlerinden meydana getirilen eğitim temelli önlemler teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 9 tanesi “Rehberlik servisi çalışmaları”, 7 tanesi “Müşavirlik hizmeti”, 4 tanesi “Akran arabuluculuğu”, 4 tanesi “Aile ile iletişimi güçlendirmek” olarak sıralanmıştır.

Tablo 24. Öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için ne tür tedbirler alınmaktadır?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
Çevre Temelli Önlemler	Güvenlik Görevlisi Bulundurmak	9	(Y3: “Aynı zamanda okulumuzun girişinde bir güvenlikçimiz de var hocam bu güvenlikçimiz de okul bahçesinde bazen bizim göremediğimiz, bizim kaçırdığımız durumlar olduğu zaman bize gerekli uyarılarda bulunuyor, gerekli şeyleri bize söylüyor.”)
	Kamera Sistemi	9	(Y10: “Yani ne olabilir güvenlik kamerası özellikle. Güvenlik kamerası öğrenciler üzerinde etkili oluyor iter istemez hani. Çünkü yaşanan bir olayı inkar edilemez bir hale getiriyor.”)
	Nöbetçi Öğretmen Uygulaması	6	(Y1: “Okul bahçemizde, koridorda mutlaka nöbetçi öğretmenimiz oluyor okulun etrafında teneffüs anında gezerek, kendisini orada göstererek şiddetin önlenmesini sağlıyor.”)
	Güvenlik Güçlerine Başvurmak	2	(Y2: “Okuldaki şiddetin sonucunun ağır olduğunu düşündüğümüzde ise gerekli yerlere başvurumuzu yapıyoruz özellikle emniyete. Özellikle şiddetin boyutuna

			<i>bakıyoruz gerekli müdahale edebildiğimiz yerlerde müdahale ediyoruz. Eğer sonucunun kötü olduğunu düşünüyorsak da emniyet mensuplarına haber veriyoruz.”)</i>
Yönetim Temelli Önlemler	Şiddete Karşı Okul Politikası Oluşturmak	3	<i>(Y4: “Öncelikle şiddeti kınayan bir okul politikası geliştirmek. Bu herkese adil bir şekilde davranarak bu okul politikasını iyi bir şekilde yürütmek gerekiyor diye düşünüyorum.”)</i>
	Disiplin İşlemlerini Uygulamak	2	<i>(Y9: “Disiplin işlemleri caydırıcı oluyor hatta şöyle diyoruz disiplin cezası size verilirse e okul sisteminden sen tıp öğrencisi dahi olsan senin siciline işleyecektir. Bu senin için ayıptır tarzında bunlara bir caydırma yapıyoruz.”)</i>
Eğitim Temelli Önlemler	Rehberlik Servisi Çalışmaları	9	<i>(Y10: “Bunun önüne geçilmesi konusunda rehber öğretmen bu durumda anahtar konumunda olmazsa olmazlardan. Özellikle rehber öğretmenler yararlanıyoruz bu durumda faydasını görüyoruz.”)</i>
	Müşavirlik Hizmeti	7	<i>(Y1: “Tabi öncelikle bizim ne yapmamız lazım eğitim ailede başladığı için aileyi eğitmemiz lazım. Tabi bununla beraber eş güdümlü olarak öğrencilerimize yönelik çalışmalarımız rehberlik servisimiz tarafından rehberlik çalışmalarımız var. Tabi müşavirlik hizmetleri okulumuzda aynı şekilde devam ediyor.”)</i>
	Akran Arabuluculuğu	4	<i>(Y2: “Akran arabuluculuğu sistemimiz var onu uyguluyor. Yine rehberlik servisimiz her sınıftan öne çıkan öğrencileri alıyor, eğitimini veriyor. Onlarda olaylara kendi başlarına müdahale etmeye çalışıyorlar.”)</i>
	Aile İle İletişimi Güçlendirmek	4	<i>(Y6: “Okullarımızda fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için yapılması gerekenler bence öncelikle yapıcı ilişkiler içerisinde bulmak gerekiyor. Öğrencilerle aynı zamanda velilerle, veli, öğrenci, öğretmen arasında sürekli bir diyalogun ve koordinasyonun olması gerekiyor.”)</i>

4.6. Branş Öğretmenlerinin Görüşlerine İlişkin Bulgular

4.6.1. Branş Öğretmenlerinin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşler

Branş öğretmenlerinin fiziksel şiddet kavramına yönelik görüşleri; fiziksel şiddet algısı ve fiziksel şiddet davranışları olarak iki tema altında sunulmuştur.

Branş öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen fiziksel şiddet algısı teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 6 tanesi “Bedensel bütünlüğe zarar vermek”, 4 tanesi “Fiziksel güç kullanmak” olarak sıralanmıştır.

Branş öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen fiziksel şiddet davranışları teması 10 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 7 tanesi “Kesici delici

aletle saldırmak”, 5 tanesi “Tokat atmak”, 5 tanesi “İtmek”, 4 tanesi “Dövmek”, 4 tanesi “Saç çekmek”, 4 tanesi “Tekme atmak”, 3 tanesi “Nesne ile saldırmak”, 3 tanesi “Yumruk atmak”, 3 tanesi “Çimdikleme” olarak sıralanmıştır.

Tablo 25. Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?

Boyut	Kavramlar	Frekans(f)	Örnek Görüş
Fiziksel Şiddet Algısı	Bedensel Bütünlüğe Zarar Vermek	6	(B1: “Fiziksel şiddet kişinin fiziksel bütünlüğüne yapılmış her türlü saldırı şeklinde söyleyebilirim. Yani bizzat bedenine kişiye direkt olarak yapılan zarar verme davranışı.”)
	Fiziksel Güç Kullanmak	4	(B2: “Fiziksel şiddet sadece bir insanın bir insana değil, bir canlının başak bir canlıya fiziksel etkileşimde bulunmasıdır. Fiziksel etkileşim dediğim ona zarar vermesidir beş duyu organıyla.”)
	Kesici Delici Aletle Saldırmak	7	(B2: “Yani başak fiziksel saldırgan davranışlara girecek olursak da yani silah ya da bıçaklı saldırı da bir fiziksel şiddettir.”)
	Tokat Atmak	5	(B7: “Tokat atma veya işte bizde öğretmenlerin yani cetvelle vurma, yumruk atma, tebeşir fırlatması, kalem atması ne bilim öğrencilerin birbirine kavga etmesi gibi gibi fiziksel şiddete örnek verebilirim.”)
	İtmek	5	(B1: “Fiziksel şiddete örnek verecek olursak da bir itmeyi ile başlayan ve daha sonra alevlenen, daha da şiddetlenen öldürmeye kadar giden şekilde söyleyebiliriz.”)
Fiziksel Şiddet Davranışları	Dövmek	4	(B9: “konunuzda bunu teşkil ettiği için bundan bahsetmem gerekiyor bahsetsek daha iyi olur aslında. Nasıl mesela örnek vereyim yaşadığım bir olaydan bahsedeyim öğrenciler zayıf gördükleri hem fiziksel olarak hem zihinsel olarak hem duygusal olarak zayıf gördükleri öğrenciyi okul çıkışında köşeye sıkıştırıp dövdüklerine şahit oldum.”)
	Saç Çekmek	4	(B10: “Kızlar genelde saç çekerek, saçlarını yolarak hani biz saç baş kavga etmek dediğimiz kavram burada meydana geliyor.”)
	Tekme Atmak	4	(B6: “Yani şu anda birçok şey için aslında fiziksel şiddet olmakta. Yani daha çok kavga, tekme, tokat, yumruk, saç çekme, yaralama, bıçaklama, boğulma yani birçok şey var okullarda daha çok bunlar.”)
	Nesne ile Saldırmak	3	(B7: “Bunu eskiden cümle başlarken ve fiziksel şiddetin tanımını yaparken de öğretmenin cetvel fırlattığı, kalem attığı, tebeşir fırlattığı gibi şekillerde örnek vermişim.”)
	Yumruk Atmak	3	(B3: “Bunlar öğrencilerin birbirlerine karşı tekme atmaları, tokat atmaları, yumruk atmaları ve hatta daha ileri seviye olarak okul çıkışlarında büyük kavga ve dövüşleri

Çimdikleme	3	<i>dönüşebiliyor.”) (B2: “Yani bu komuyu açabilecek olursak diyelim bir öğretmenin öğrencisine tebeşir atması, kızlarda daha çok gördüğümüz saç çekme, cimcikleme davranışları, yani bir erkek öğrenci ile erkek öğrenci arasında yumruk bunlar bana fiziksel şiddeti çağırıyor.”)</i>
------------	---	--

4.6.2. Branş Öğretmenlerinin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşler

Branş öğretmenlerinin duygusal şiddet kavramına yönelik görüşleri; duygusal şiddet algısı ve duygusal şiddet davranışları olarak iki tema altında sunulmuştur.

Branş öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen duygusal şiddet algısı teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 5 tanesi “Soyut eylem”, 4 tanesi “Duygusal gelişime zarar vermek”, 3 tanesi “Sözel şiddet”, 3 tanesi “Psikolojik şiddet”, 3 tanesi “Olumsuz etkisi uzun süren şiddet türü”, 3 tanesi “Kanıtlanması zor” olarak sıralanmıştır.

Branş öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen duygusal şiddet davranışları teması 15 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 9 tanesi “Hakaret etmek”, 8 tanesi “Kıyaslamak”, 7 tanesi “Lakap takmak”, 7 tanesi “Baskı kurmak”, 7 tanesi “Küçük düşürmek”, 6 tanesi “Alay etmek”, 5 tanesi “Dışlamak”, 5 tanesi “Tehdit etmek”, 4 tanesi “Ayrımcılık yapmak”, 4 tanesi “Bağırarak”, 4 tanesi “Yetersiz görmek”, 4 tanesi “Suçlamak”, 4 tanesi “Yüksek Beklentide Bulunmak”, 4 tanesi “Eleştirmek”, 3 tanesi “Yok saymak” olarak sıralanmıştır.

Tablo 26. Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağırıyor?

Boyut	Kavramlar	Frekans(f)	Örnek Görüş
Duygusal Şiddet Algısı	Soyut Eylem	5	<i>(B7: “Yani duygusal şiddet ilkönce cevapladığım fiziksel şiddete bakarak yani biraz daha soyut yani elle tutulur bir şey yok aslında baktığımızda.”)</i>
	Duygusal Gelişime Zarar Vermek	4	<i>(B2: “Yani duygusal şiddette bir insanın duygusal durumunu zedeleyecek, mod dediğimiz olaya insanın günlük modunu düşürebilecek davranışlardır.”)</i>
	Sözel Şiddet	3	<i>(B4: “Benim aklıma duygusal şiddet denildiğinde direk gelen tanım o insana yapılan fiziksel olmayan sözel veya hiçbir şey yapmadan o insanı zan altında bırakarak yapılan davranışlardan oluşan şiddetten bahsedebiliriz burada.)</i>
	Psikolojik Şiddet	3	<i>(B1: “Duygusal şiddeti biraz tanımlayacak olursam aslında çok geniş bir kavram. Psikolojik şiddetle eş değer bir kavram diyebiliriz.”)</i>

Duygusal Şiddet Davranışları	Olumsuz Etkisi Uzun Süren Şiddet Türü	3	(B3: “Ve şunu da söylemek istersem bana fiziksel şiddetin etkileri iki gün üç gün içerisinde yani daha kısa bir zaman içerisinde geçmekte olduğunu gözliyoruz. Ama duygusal şiddet dediğimiz zaman bu olay daha ağır ve daha uzun bir şekilde atlatıldığını görüyoruz.”)
	Hakaret Etmek	9	(B7: “Aptal, gerizekalı işte sen gerizekalı mısın, aptal mısın diyerekten aslında çocuğa duygusal şiddet uyguluyoruz farkında olmadan.”)
	Kıyaslamak	8	(B1: “Aslında bazen duygusal şiddetin farkında olmadan direkt olarak yapmıyoruz bazen de direkt olarak ifade ediyoruz. İşte kıyaslamalar ya da kişiyi kendi özelinde düşünmeden başkalarına göre bazı sözler söyleme durumu direkt olarak olmuyor ama kişide çok ciddi üzüntü ve çöküşlere sebep olabiliyor.”)
	Lakap Takmak	7	(B8: “Okulda da öğrencilere lakap takmak, öğrencilerin ismi üzerinden veyahut fiziki kusur üzerinden lakap takılıp incitici, küçük düşürücü laflar ve kelimeler kullanılıyor.”)
	Baskı Kurmak	7	(B3: “Aile içerisinde çocuğa yönelik baskı kurarak, onun yerine kararı vererek, onu çok fazla eleştirerek duygusal şiddet uyguladıklarını düşünüyorum.”)
	Küçük Düşürmek	7	(B6: “Haricinde küçük düşürücü söylemler gözle görülür bir şekilde belki fiziksel zarar vermiyor ama belki fiziksel zarardan daha kötü etkiliyor o öğrencimizi.”)
	Alay Etmek	6	(B9: “Fiziksel olarak öğrencinin dış görünüşü, fiziksel somatik özellikleriyle diğer öğrencilerin mesela alay etmesi, ciddiye almaması, onu gruptan dışlamaları, oyun çevrelerine almamaları.”)
	Dışlamak	5	(B2: “Başka her sınıfta vardır yani böyle sessiz ya da sakin öğrenciler bunlar genelde sınıfta dışlanmıştır. Normalde bu çocuk sessiz, sakin olduğu için dışlanmamıştır. Dışlandığı için sessiz, sakinliğe itilmiştir.”)
	Tehdit Etmek	5	(B8: “Mesela diyelim ki öğretmen öğrenci notla tehdit ediyor. Sana şöyle not veririm beni takip etmezsen böyle yaparım veya aile çalışmaya yönlendiriyor eğer ki başarısız olursan sanayiye veririm gibi haricinde küçük düşürücü söylemler gözle görülür bir şekilde belki fiziksel zarar vermiyor ama belki fiziksel zarardan daha kötü etkiliyor o öğrencimizi.”)
	Ayrımcılık Yapmak	4	(B10: “Bunun yanında tehdit etmek, öğrenciler arasında ayrımcılık yapmak işte herkesin içerisinde pis demek, başarısız demek, tembel demek bunları vurgulamak ya da başarılı bir öğrenciyi çıkarıp da herkesin gözü önünde bu başarılı, siz başarısızınız demek bile duygusal şiddeti açığa çıkarıyor.”)
	Bağırarak	4	(B3: “Okullarda daha çok duygusal ve psikolojik şiddet fazla bence öğretmenler de

		<i>öğrencilerine bağıarak, aşağılayarak, onu yok sayarak duygusal şiddette bulunuyorlar.”)</i>
Yetersiz Görmek	4	<i>(B4: “Genelde öğrencilerin başarıları ya da başarısızlıklarıyla ön plana çıktığını görüyoruz. Bu konuda öğretmenlerin yaptığı ya da söylediği kelimeler ya da kullandığı cümleler öğrencilerin hayatını çok fazla etkilemekte. Bunlar zaman zaman öğrencinin motivasyonunu bile düşürecek kapasiteye gelmekte başarılı olanların başarısız olanlarında kamçılanma yani onları ileriye atabilecekken geriye düşmelerine neden olabiliyor.”)</i>
Suçlamak	4	<i>(B1: “Bence en büyük duygusal şiddet suçlamalar bu kişiyi intihara kadar sürüklüyor. Özellikle sosyal medya şiddeti dediğimiz güncel bir şiddet türüdür. Örnek verecek olursak insanlar orada birbirine her şeyi söyleme hakkı buldukları için çok ileri giderek o kişide çok ciddi hasarlar oluşturarak yaşamına son vermeye kadar ciddi problemlere sebep olmaktadır.”)</i>
Yüksek Beklentide Bulunmak	4	<i>(B2: “Ve hangi noktadaysak onu noktanın sürekli üstünde istediğimiz için öğrenci de bunu başaramadığı ya da o noktaya ulaşamadığı için kendi içine kapanıyor bu da bizim toplumsal olarak bir bireye uyguladığımız şiddettir.”)</i>
Eleştirmek	4	<i>(B10: “Aynı zamanda ağır sert eleştirilerle çocuğun duygusal alanına zarar verilerek duygusal şiddet bir silsile halinde artarak devam ediyor.”)</i>
Yok Saymak	3	<i>(B7: “Bunlara mesela oryantasyon sürecinde ki bir öğrenciye bakarsak eğer sınıf kaynaşmış da dışarıdan gelen bir öğrenci takmazlar, umursamazlar, o yokmuş gibi davranırlar.”)</i>

4.6.3. Branş Öğretmenlerinin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarının

Nedenlerine Dair Görüşleri

Branş öğretmenlerinin fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenlerine ilişkin görüşleri; ailesel nedenler, çevresel nedenler, okulla ilgili nedenler ve bireysel nedenler olarak dört tema altında sunulmuştur.

Branş öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen ailesel nedenler teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 6 tanesi “Evdeki kurallara uymamak”, 4 tanesi “Aile içi şiddet”, 4 tanesi “Düşük ekonomik düzey”, 3 tanesi “Çocuk yetiştirme tarzı”, 2 tanesi “Aile içi olumsuz iletişim biçimi” olarak sıralanmıştır.

Branş öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen çevresel nedenler teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 9 tanesi “Olumsuz rol model olmak”, 9

tanisi “Sosyal medya”, 5 tanesi “Kültürel yapı”, 3 tanesi “Bilgisayar oyunları” olarak sıralanmıştır.

Branş öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen okulla ilgili nedenler teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 5 tanesi “Kız erkek arkadaşlık olayları”, 3 tanesi “Devrecilik”, 3 tanesi “Öğrenciler arası anlaşmazlık”, 2 tanesi “Okul kurallarına uymamak”, 2 tanesi “Otoriteyi sağlamak” olarak sıralanmıştır.

Branş öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen bireysel nedenler teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerden 4 tanesi “Akademik başarısızlık”, 4 tanesi “Üstünlük çabası”, 3 tanesi “Saldırgan kişilik”, 3 tanesi “Bağımlılık yaratan madde kullanımı” olarak sıralanmıştır.

Tablo 27. Fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenleri nelerdir?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
AileseI Nedenler	Evdeki Kurallara Uymama	6	(B8: “Ama aile içi şiddet geldiğimiz zaman ailede belirli olan kurallara uyulmaması yani şöyle örnek versek eve akşam giriş saati sabah çıkış saatini ailenin bir kurala bağladığını düşünün çocuğun akşam geç saatte eve gelmesi bu bir geç geldiği zaman ister istemez şiddete maruz kalır.”)
	Aile İçi Şiddet	4	(B6: “Aile içinde disiplin problemi olabiliyor. Çocuk, aile çocuğu çok rahat bırakabiliyor, çok sıkıyor, çok baskıcı tutumu yapıyor. Aile içinde şiddet görebiliyor. Bu ailenin kendi içinde problemlerinden kaynaklı şiddete maruz kalabiliyor.”)
	Düşük Ekonomik Düzey	4	(B10: “Ailenin maddi durumunun da etkili olduğunu düşünebiliriz. Çünkü ailenin maddi durumu düşükse çocuk tabii ki diğer öğrencilerin yanında kendisini ezik hissediyor. Bu ezikliğini ya hırsızlık yaparak ya da şiddete başvurarak yine çözmeye çalışıyor. Ne yapıyor işte haraç kesebiliyor.”)
	Çocuk Yetiştirme Tarzı	3	(B7: “Ailenin tutumları çok etkilidir. Mesela demokratik tutum, otoriter tutumun, izin verir tutumlar. Eğer aile otoriter bir tutum sergiliyor, çocuklar çok iç içe kapanık ya da tam tersine izin verici olsaydı izin verdiği bir şekilde yetişiyorsa çocuk okulda istediği gibi at koşturana bilirim edasıyla okula gelir.”)
	Aile İçi Olumsuz İletişim Biçimi	2	(B3: “Şiddetin nedenlerini açıklayacak olursam çocuk yetiştirme tarzı yani rahat mı baskıcı ve bir ailede yetişmesi, aile içi iletişimin kötü olması yani görüyoruz günümüzde herkesin elinde telefon iletişim kopukluğu yaşıyor insanlar ve bu da ailelere yansımakta ve aile içerisinde iletişimsiz bir hayat olmakta.”)
Çevresel Nedenler	Olumsuz Rol Model Olmak	9	(P6: “İnternette sosyal ortamlarda yazılan bir yorum, bir beğeni dizilerde gördüğümüz karakterlerin özellikle o yaşlarda yani çocukların veya şu an en sık gördüğümüz çete dizisi olarak yayınlanan dizilerde hep şiddet ön planda olduğu için bunların da kötü etkisini çocuklarımız yaşıyor maalesef.”)
	Sosyal Medya	9	(B1: “Sosyal medya şiddeti güncel bir şiddet türümüz.”)

			<i>Sosyal medya şiddetinin olumsuz örnekleri hakkında bir şeyler söylemek istiyorum. Özellikle beğenme olayları bir şey paylaştıktan sonra kimler beğenmiş kimler beğenmemiş. Beğenmeyenlere bir tavır, bir alınma. Beğenenlerle farklı bir ilişki kurma. Ekleme olayları, çıkarma olayları yine insanlar arasında bu duygusal ve fiziksel şiddete sebep olan unsurlardan.”)</i>
	Kültürel Yapı	5	<i>(B3: “Kültür dediğimiz zaman atalarımızdan gelen bazı atasözleri diyebiliriz yani. Kızını dövmeyen dizini döver, annenin vurduğu yerde gül biter, ağaç yaşken eğilir gibi şiddete yönelttiği sözler yani bizim kültürümüzde duymaktayız bu sözleri, bu gibi sözleri. Bu gibi sözler şiddeti azaltmadığı gibi daha da çok arttıracağını düşünmekteyim.”)</i>
	Bilgisayar Oyunları	3	<i>(B5: “Kişi çok fazla sosyal medya takip ediyorsa özellikle şiddet içerikli bu televizyon dizileri olabilir bunlardan herhangi birini rol model alıyorsa bunu yaptığında arkadaşları tarafından gerçekten grupta lider kişi olarak görüneceğini düşünüyorsa buna başvuruyor olabilir. Aynı zamanda bilgisayar oyunlarının da şiddete yönlendirdiğini düşünebilirim yine söyleyebilirim.”)</i>
Okulla İlgili Nedenler	Kız Erkek Arkadaşlık Olayları	5	<i>(B5: “Kurallara değinmişken okuldaki kurallara uyulmaması da yine fiziksel şiddete yol açabiliyor. Örneğin bazı öğretmenler tırnak kontrolleri yapıyorlar ya da işte kız erkek ilişkileri konusunda çok katı kuralları oluyor eğer bunlara uyulmadığı takdirde de hem duygusal hem fiziksel şiddete sebep olabiliyor. Şöyle ki okul bahçesinde görüşen iki sevgili gördüklerinde eğer ayrılmazsanız sizin kaanat notunuzu düşük veririm bu da duygusal şiddete sebep olabiliyor bence.”)</i>
	Devrecilik	3	<i>(B6: “Yani daha çok böyle okullarda gruplaşmalar, bu çeteleşmeler oluyor. Özellikle üst sınıftan alt sınıflara baskı yapıyor.”)</i>
	Öğrenciler Arası Anlaşmazlık	3	<i>(B10: “Yine öğrenciler arasındaki bu anlaşmazlıkların iletişim yoluyla değil de saldırganlık yoluyla ya da duygusal şiddetle, yani küfür, hakaret, kötü söz ya da direk fiziksel şiddetle çözmeye çalışmaları ve saldırganlığı bir iletişim biçimi haline getirmeleri yatmaktadır.”)</i>
	Okul Kurallarına Uymamak	2	<i>(B2: “Öğrencilerin okul kurallarına uymadığında kılık, kıyafet kurallarına uymadığında öğretmenlerden, idarelerde bazen mesela sınıfça ceza veren öğretmenlerimiz var. Sınıfın ceza görmemesi için kendi arkadaşlarından şiddet gördüğünü gözlemliyoruz.”)</i>
	Otoriteyi Sağlamak	2	<i>(B8: “Daha sonra derslerde öğretmenin otoritesinin sarsılması, öğretmene cevap verilmesi kendini hep haklı göstermesi öğrencinin, sınıftaki kendi otoritesinin bozulmasına müsaade etmemesi gibi nedenler sayılabilir.”)</i>
Bireysel Nedenler	Akademik Başarısızlık	4	<i>(B6: “Mesela çocuğun notları düşük geliyor bu yani bu zaten büyük bir etken oluyor. Çocuk diğerleriyle yarışmıyor veya ailesi bu konuda yine çocuğa baskı yapabiliyor, öğretmeni baskı yapabiliyor o yüzden de bunun etkisini görüyoruz.”)</i>
	Üstünlük Çabası	4	<i>(B2: “Öğrenciler genellikle bir üstünlük kurma çabası içerisinde. Kendisini kanıtlama arzusu, karşı cince kanıtlama arzusu, devrecilik olayları her yerde olduğu gibi bizim okulda da var.”)</i>

Saldırgan Kişilik	3	(B4: “İnsanın genetiğinde olduğunu düşündüğüm bir şeydir saldırganlık. İnsanı dışa vurmaya istediği bir şeydir. Bunu gösterme nedenleri olarak şöyle diyebiliriz.”)
Bağımlılık Yaratıcı Madde Kullanımı	3	(B10: “Bunun yanında yine ailenin maddi durumu kötüyse ve çocuk alkol, madde gibi şeylere başvurmuşsa artık burada da yine çocuğa fiziksel şiddet uygulanmaya başlıyor. Bunun yanında çevre tarafından, arkadaşları tarafından çocuk dışlanarak duygusal şiddet yine uygulanmış oluyor.”)

4.6.4. Branş Öğretmenlerinin Ders Esnasında Şahit Oldukları Fiziksel ve Duygusal Şiddet Olaylarına Dair Görüşleri

Branş öğretmenlerinin ders esnasında şahit olduğunuz fiziksel ve duygusal şiddet olaylarına ilişkin görüşleri; öğretmenden öğrenciye yönelik ve öğrenciden öğrenciye yönelik olarak iki tema altında sunulmuştur.

Branş öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen öğretmenden öğrenciye yönelik teması 10 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 5 tanesi “Bağırmak”, 5 tanesi “Hakaret etmek”, 3 tanesi “İtmek”, 3 tanesi “Kıyaslamak”, 2 tanesi “Not ile tehdit etmek”, 2 tanesi “Söz hakkı vermemek”, 2 tanesi “Kulak çekmek”, 2 tanesi “Alay etmek”, 2 tanesi “Küçük düşürmek”, 2 tanesi “Eleştirmek” olarak sıralanmıştır.

Branş öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen öğrenciden öğrenciye yönelik teması 11 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 5 tanesi “Sözlü sataşma”, 5 tanesi “Baskı kurmak”, 4 tanesi “Dalga geçmek”, 4 tanesi “İtmek”, 4 tanesi “Lakap takmak”, 4 tanesi “Küçük düşürmek”, 3 tanesi “Saç çekmek”, 3 tanesi “Nesne ile saldırmak”, 3 tanesi “Küfür etmek”, 3 tanesi “Görmezden gelmek”, 2 tanesi “Gruplaşmak” olarak sıralanmıştır.

Tablo 28. Ders esnasında şahit olduğunuz fiziksel ve duygusal şiddet olayları nelerdir?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	
Öğretmenden Öğrenciye Yönelik	Bağırmak	5	(B1: “Ben bir öğretmen olarak uyguladığım duygusal şiddet özellikle fazla çünkü derste bazen dersi aksatan durumlar oluştuğunda öğrenciye kızma, bağırma, bunu engelleme şeklinde davranışlar sergiliyorum.”)
	Hakaret Etmek	5	(B6: “Onları küçük düşürdüğümüz olabiliyor belki bazen hakaret olabilir ama fiziksel şiddete tabii ki karşıyız. Ama maalesef bu hatayı duygusal olarak biz de yapıyoruz.”)
	İtmek	3	(B10: “Bazen işte öğrencilerin ayakta gezdiklerini ve birbirlerine saldırdıklarını gördüğümüz zaman bunları ayırmak için

			<i>itme, çekme gibi temas haline geçebiliyoruz.”)</i>
	Kıyaslamak	3	<i>(B5: “Farkında olmadan yine onlara kıyas yapabiliyoruz, en azından bir deneme sınavında bile Fatma Aliyi geçmişsin deyip farkında olmadan kıyas yapabiliyoruz.”)</i>
	Not İle Tehdit Etmek	2	<i>(B7: “Duygusal şiddet de örnek verecek olursak aslında biyoloji dersinden örnek verdim ama devam ettirelim öz eleştiri yapma gerekirse aslında biz öğretmenler de farkında olmadan parlayabiliyoruz, öfkelenebiliyoruz, bağırabiliyoruz, tehdit edebiliyoruz aslında yapmamamız gereken bir şey farkındayız bilincindeyiz ama bazen böyle kaçırabiliyoruz not ile tehdit edebiliyoruz.”)</i>
	Söz Hakkı Vermemek	2	<i>(B3: “Öğrenci kendisini öne çıkartmak için sürekli haylazlık peşinde olabiliyor. Sürekli bir yaramazlık yapma bu öğrenciye derste bağıra biliyorum, onu azarlayan biliyorum. Ya da bu öğrencileri görmezden gelebiliyorum, elini kaldırıyorlar, ona söz hakkı vermiyorum.”)</i>
	Kulak Çekmek	2	<i>(B8: “Yüksek ses tonuyla bağırma, kızma, yanına gelip dokunma, kulak çekme, neden böyle yapıyorsun gibisinden şiddet uygulanıyor duygusal da fiziki de diyelim.”)</i>
	Alay Etmek	2	<i>(B2: “Hani şu şekilde diyelim öğrenci hani bir şey yapamadığında kendimize hakim olamayıp yani bunu nasıl yapıyorsun tarzında alay etme hani amacımız alay etmek olmasa da öğrenci o şekilde olduğu için çünkü ergen ben merkezîyetçiliği diye bir şey vardır.”)</i>
	Küçük Düşürmek	2	<i>(B5: “Aynı zamanda sınıfta haylazlık yapan bir öğrenciye müdür yardımcısı çağırırken gel bakalım buraya, yine mi yaramazlık yaptın, bıktım senden itamlarıyla özellikle sınıf arkadaşlarının önünde küçük düşürücü ifadeler kullanarak sınıftan alması da duygusal şiddete örnekti.”)</i>
	Eleştirmek	2	<i>(B10: “Bazen işte çocuğun sınavlarda beklediğimizden yüksek not aldığı zaman işte sen bu notu alamazsın, nasıl aldın kimden kopya çektin diyerek ona olumsuz eleştirilerde bulunuyoruz.”)</i>
Öğrenciden Öğrenciye Yönelik	Sözlü Sataşma	5	<i>(B7: “Yani mesela çocuklar genelde sözel olarak birbirine atarlar yani laf oluşturuluyor, argo konuşmak gerekirse, argo söylemek gerekirse birbirine laf sokmaya çalışırlar.”)</i>
	Baskı Kurmak	5	<i>(B10: “Tabi öğrenciler birbirleri ile sınıf esnasında tabi öğretmenin olduğu yerde kavga edemeseler de birbirlerine sözle sataşma, birbirlerine baskı kurmak için sesini yükseltme gibi davranışlarda veya birbirlerine silgi fırlatma, kalem fırlatma, bazen aşırıya kaçıp birbirlerine diklenme</i>

Dalga Geçmek	4	<i>hatta bu kavgaya kadar gidebiliyor.”) (B1: “Sınıfta şahit olduğum fiziksel ve duygusal şiddete örnek verecek olursam özellikle derste soru sorduğumda yanıt vermesiyle diğer arkadaşlarının beğenmemesi, küçük düşürmesi, dalga geçmesi diyebilirim.”)</i>
İtmek	4	<i>(B7: “bu. Sözel olarak başlayıp daha sonra tabii ki itmeler, kalkmalar fiziksele doğru artık temasa doğru gider hale geliyor.”)</i>
Lakap Takmak	4	<i>(B6: “Birbirine bağırarak oluyor veya farklı isimlerle birbirlerini çağırıyorlar ve bu çocuklarda küçük düşürücü olabiliyor.”)</i>
Küçük Düşürmek	4	<i>(B9: “Kendi akranları arasında ergenlik yaşayan gençler birbirlerine baskı kurarak ya da üstünlüklerini ortaya çıkartarak ya da karşı tarafın fiziksel özellikleriyle ya da öğretmenin öğrenciye karşı tavırlarından cesaret alarak öğrencileri küçük görme, aşağılama, hakaret etme, lakap takma özellikle lakap takma bunların başında geliyor.”)</i>
Saç Çekmek	3	<i>(B5: “Sınıf kontrolümü kaybettiğim bir anda iki tane erkek öğrenci birbirlerine tekme atmıştı bence bu da fiziksel şiddete örnektir. Aynı şekilde şöyle ki kız öğrenciler arasında saç çekme davranışı çok sık görülüyor.”)</i>
Nesne ile Saldırmak	3	<i>(B8: “Öğrenciler arasındaki şiddetin nedeni öğrencinin birbiriyle dalga geçmesi, lakap takması, çekiştirmesi, saçını çekmesi, çimdikleme, kalem batırması ya da soru çözemedi diye dalga geçmesi bu tür örnekleri sınıfta görüyoruz.”)</i>
Küfür Etmek	3	<i>(B2: “Gruplar arası genelde sürekli atışma, söylenme, çirkin sözler hani benim duymayacağımı düşündükleri zaman söylüyorlar. Öğrencilerin zoruna gidiyor.”)</i>
Görmezden Gelmek	3	<i>(B3: “Başarısızlık gösteren öğrencilerle alay edildiğini çok görüyorum. Belirli kişiler sürekli bir arada oluyor. Sınıfta da bu kişiler diye öğrencileri dışlayabiliyorlar, onları görmezden geliyorlar.”)</i>
Gruplaşmak	2	<i>(B9: “Grup ve çeteler diğerlerini baskı altına almak için şiddet uyguluyor. Bu şiddet daha çok fiziksel şiddet oluyor.”)</i>

4.6.5. Branş Öğretmenlerinin Ders Dışında Gözlemledikleri Fiziksel ve Duygusal Şiddet Olaylarına Dair Görüşleri

Branş öğretmenlerinin ders dışında gözlemledikleri fiziksel ve duygusal şiddet olaylarına ilişkin görüşleri; öğretmenden öğrenciye yönelik, öğrenciden öğrenciye

yönelik, yöneticiden öğrenciye yönelik ve veliden öğrenciye yönelik olarak dört tema altında sunulmuştur.

Branş öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen öğretmenden öğrenciye yönelik teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 4 tanesi “Hakaret etmek”, 4 tanesi “İtmek”, 3 tanesi “Bağırarak”, 2 tanesi “Tehdit etmek”, 2 tanesi “Tokat atmak” olarak sıralanmıştır.

Branş öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen öğrenciden öğrenciye yönelik teması 7 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 4 tanesi “Yumruk atmak”, 4 tanesi “Kavga etmek”, 3 tanesi “Tokat atmak”, 2 tanesi “İtmek”, 2 tanesi “Aşağılamak”, 2 tanesi “Küfür etmek, 2 tanesi “Saç çekmek” olarak sıralanmıştır.

Branş öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen yöneticiden öğrenciye yönelik teması 5 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 3 tanesi “Bağırarak”, 3 tanesi “Tokat atmak”, 3 tanesi “Hakaret etmek”, 2 tanesi “Yakasını Silmek”, 2 tanesi “Eleştirmek” olarak sıralanmıştır.

Branş öğretmenlerinin görüşlerinden meydana getirilen veliden öğrenciye yönelik teması 4 kategoriden oluşmuştur. Bu kategorilerin 2 tanesi “Tokat atmak”, 2 tanesi “Aşağılamak”, 2 tanesi “Bağırarak”, 2 tanesi “Eleştirmek” olarak sıralanmıştır.

Tablo 29. Ders dışında gözlemlediğiniz fiziksel ve duygusal şiddet olayları nelerdir?

Boyut	Kavram	Frekans(f)	Örnek Görüş
Öğretmenden Öğrenciye Yönelik	Hakaret Etmek	4	(B5: “Bayrak törenlerinde ya da teneffüs bittiğinde, ders zili çaldığında sonradan gelen öğrenciye öğretmenin bağırması, çağırması, ne geziyorsun aylak aylak, salına salına hala geziyorsun demesi başka işte aptal, gerizekalı, ders başladı gibi kelimeler, sözler kullanabiliyor.”)
	İtmek	4	(B10: “Genelde şiddetin bir diğer ağırlık kazandığı ders dışında mesela nöbetçi öğretmenin tartışan öğrencilere ayırdıktan sonra ittiğini, hatta onları onlara tokat atarak uyardığına şahit oldum.”)
	Bağırarak	3	(B3: “Bir gün öğretmen arkadaşların diğer öğrencileri sert bir şekilde derse girmelerini söyleyerek onlara bağırıklarını gördüm. Öğretmenlerin çocuklara hakaret edici sözler söylediklerini gördüm.”)
	Tehdit Etmek	2	(P8: “Artı nöbetçi öğretmenlerin nöbet esnasında dışarda oluşan bir sıkıntı çocuğu ittirmesi, fiziki olarak kolundan tutup çekip çekiştirmesi idareye götürmesi idare ile tehdit edilmesi.”)

Öğrenciden Öğrenciye Yönelik	Tokat Atmak	2	(B9: “Söylemek istiyorum nöbetçi öğretmen bahçede top oynayan öğrencilerin o sırada topu yanlışlıkla öğretmene vuruyorlar. Öğretmen sinirlenip hızını alamadan artık o anın siniriyle kızgınlığıyla düşünemiyor diğer öğrencilerin arasında öğrenciyi tokatlıyor.”)
	Yumruk Atmak	4	(B8: “Dışardaki şiddete geldiğimizde çocuklar arasındaki münasebetler, çocuklar arası kavgalar, yumruklaşmalar, küfürler, saç çekmeler, saç başa girmeler kız öğrenciler genellikle.”)
	Kavga Etmek	4	(B2: “Ondan sonra gruplar halinde birbirlerine yani gene randevulaşıp kavga ettikleri oluyor. Mesela aldığım duyumda da bir cumartesi günü biz okulumuza gittik birbirleri arasında randevulaşıp cumartesi günü okulun bahçesinde kavga ediyorlarmış.”)
	Tokat Atmak	3	(B7: “Yani genelde teneffüs arasında oynana oyunlar, maçlar da yenişememe durumunda, çekememe durumunda en ufak bir kıvılcım dahi çocuklara yumruk atma, tokat atma, itme, vurma gibi davranışlara sebebiyet verebiliyor.”)
	İtmek	2	(B5: “Yani genelde teneffüs arasında oynana oyunlar, maçlar da yenişememe durumunda, çekememe durumunda en ufak bir kıvılcım dahi çocuklara yumruk atma, tokat atma, itme, vurma gibi davranışlara sebebiyet verebiliyor.”)
	Aşağılamak	2	(B4: “Şöyle ki nöbetçi olduğum zamanlarda daha çok akran zorbalığı dediğimiz yüksek sınıftaki veya 11. sınıftaki bir öğrencinin 10. veya 9. sınıftaki öğrencilere uyguladığı şiddetten bahsedebiliriz veya kendini gerçekleştirmek için onları aşağılaması onları küçümsemesi olarak algulayabiliriz.”)
	Küfür Etmek	2	(B8: “Dışardaki şiddete geldiğimizde çocuklar arasındaki münasebetler, çocuklar arası kavgalar, yumruklaşmalar, küfürler, saç çekmeler, saç başa girmeler kız öğrenciler genellikle.”)
	Saç Çekmek	2	(B7: “Kızların aslında voleybol müsabakalarında maç akabinde, maç sonrasında saç saça, baş başa girdiklerini görebiliyorsunuz.”)
	Bağırarak	3	(B1: “İdarenin uyguladığı şiddet özellikle toplu törenlerde öğrencinin uymadığı kurallar olduğunda bağırması, bazı hakaretlerde bulunması toplu bir şekilde öğrencileri etkilemekte ve onların şiddet davranışına sebep olmaktadır.”)
	Yöneticiden Öğrenciye Yönelik	Tokat Atmak	3
Hakaret Etmek		3	(B8: “Artı nöbetçi öğretmenlerin nöbet esnasında dışarda oluşan bir sıkıntı çocuğu ittirmesi, fiziki olarak kolundan tutup çekip çekiştirmesi idareye götürmesi idare ile tehdit edilmesi. İdare de hakaret edilmesi, şiddet uygulanması.”)
Yakasını Silmek		2	(B2: “Öğrenciler ergenlik zamanlarında söylenenin tersini yapmaya meyillidirler. Bu olayların sonunda da öğrencilerin davranışları sürekli artıyor sürekli arttıkça da idare kısmı farklı şeylere başvuruyor. Gerekli kısımlarda, gerekli kısım demeyeyim yanlış bir kelime olacak tokat atma ya da yakasını silkeleme gibi davranışlar da bulunuyorlar.”)

Veliden Öğrenciye Yönelik	Eleştirmek	2	(B3: “Bazen de idareci arkadaşlarımın öğrencilere törenlerde isim vererek onlara bağırması, eleştirmesi diğer arkadaşları içinde onları çok olumsuz etkilemektedir. Özellikle başarılı öğrencileri diğer öğrencilerden üstün tutan bir okul, okul okul iklimi de duygusal şiddet örneğidir bence.”)
	Tokat Atmak	2	(B5: “Ya da annesine çok fazla problem çıkartan bir çocuğun okul bahçesinden annesinin almasını beklerken çok fazla gürültü yapan çevreyi rahatsız eden çocuğun veli artık geldiğinde inanılmaz şekilde sinirlenip artık tahammül seviyesini kaybedip artık çocuğuna tekme tokat yani okul bahçesinde fiziksel şiddete maruz bıraktığını gördüm maalesef ki.”)
	Aşağılamak	2	(B3: “Ders dışında velilerin öğrencilerin durumunu sormaya geldiklerinde istedikleri şeyleri duymadıklarını da öğrenciye yönelik aşağılayıcı, onu yıkıcı şekilde eleştirici davranışlarını göz gözlemledim.”)
	Bağırarak	2	(B8: “Ayrıca şöyle bir durumda mevcut öğrenci ile ilgili bir problem yaşandığında veliler okula çağrıldığı zaman velinin öğretmenin yanında çocuğa bağırması, hakaret etmesi çocuğun kendine olan güvenini otomatik olarak sarsar. Biz bunlara şahit oluyoruz. “)
	Eleştirmek	2	(B10: “İşte çocuğa sana bu kadar emek verdim. Sen aptal mısın da anlamıyorsun özellikle bu dersleri niye anlamıyorsun işte sana bu kadar emek veriyoruz. Emeklerimizin karşılığı bu mu diyerek sözel olarak eleştirdiğini, şiddete maruz bıraktığına şahit olduk.”)

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde katılımcıların görüşlerine ilişkin bulguların tartışılmasına, elde edilen sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. TARTIŞMA

5.1.1. Öğrencilerin Ergenlik Dönemindeki Lise Öğrencilerinin Maruz Kaldığı Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarına Ait Algularına İlişkin Görüşlerinden Oluşan Temalar

5.1.1.1. Öğrencilerin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin tamamına yakını fiziksel şiddet kavramını tekme atmak olarak ifade etmişlerdir. Afrika Amerikalı ergenlerle yapılan bir çalışmada ergenlerin yarısından fazlası diğer öğrencilere fiziksel şiddet uyguladığını ifade etmişlerdir. Ergenler tekme, tokat, vurma, kesici delici aletlerle arkadaşlarına saldırdıklarını belirtmişlerdir(McDade, King, Vidourek and Merianos, 2018).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin tamamına yakını fiziksel şiddet kavramını tokat atmak olarak ifade etmişlerdir. Ergenlik dönemindeki öğrencilerle yapılan bir çalışmada öğrencilerin %42 si kardeş şiddetine maruz kaldığını bildirmişlerdir. Kardeşler tarafından uygulanan yaygın fiziksel şiddet davranışları itmek ve tokat atmak olarak ifade edilmiştir(Button ve Gealt, 2010).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını yumruk atmak olarak ifade etmişlerdir. Şimşek (2019) yaptığı çalışmada itilme, tartaklanma, saç çekilmesi, tokat atılması, bir şey fırlatılması, yumruklanma, bir cisimle vurulma, sürüklenme, tekmelenme, dövülme, yakılma, boğazının sıkılması, bıçak, silah gibi aletlerle tehdit edilme ya da kullanılmasını fiziksel şiddet olarak açıklamıştır.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını bedene zarar vermek olarak ifade etmişlerdir. Fiziksel şiddet, kişinin canını yakma, yaralamak ve öldürmek amacıyla güç kullanmak biçiminde ele alınmıştır(Özerkmen ve Gölbaşı, 2012).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını fiziksel güç kullanımı olarak ifade etmişlerdir. Fiziksel şiddet ölüm, sakatlık, yaralanma veya zarara neden olma potansiyeline sahip kasıtlı fiziksel güç kullanımı şeklinde tanımlanmıştır. Fiziksel saldırılar, fiziksel kavgalar, bedensel ceza ve fiziksel zorbalık şeklinde görüldüğü belirtilmiştir (Unesco, 2019).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını kesici delici aletle saldırı olarak ifade etmişlerdir. Durmuş(2013) tarafından yapılan çalışmada ergenler okullarda en sık yaşanan şiddet olaylarının kavga ve kesici yaralayıcı aletlerle yaralamanın olduğunu ifade etmişlerdir. Ergenler bu durumları okul çıkışlarında tekme tokat dövmek, bıçakla ya da silahla yaralamak olarak bildirilmiştir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin büyük çoğunluğu fiziksel şiddet kavramını nesne ile saldırmak olarak ifade etmişlerdir. Erkeklerin aile içerisinde maruz kaldıkları fiziksel içerikli şiddet davranışları saldırma, tekme atma, tokat atma, nesne fırlatma, bıçakla veya ateşli silahla öldürmek olarak sıralanmıştır (Enakele, 2019).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı fiziksel şiddet kavramını itmek olarak ifade etmişlerdir. Ergenlerle yapılan bir çalışmada ergenler geçen hafta içerisinde üçten fazla maruz kaldığı fiziksel şiddet davranışlarını itme, tekme atma ve tokat atma olarak ifade etmişlerdir (Anand, Kishore, Graver, Bhave ve Yadav, 2019).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı fiziksel şiddet kavramını saç çekmek olarak ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğrencilerin % 43.9'u son bir yıl içinde şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Öğrenciler maruz kaldıkları fiziksel şiddet olarak itmek, tekme atmak, tokat atmak, saç çekmek ve bir alet ile saldırmayı algılamışlardır(Evgin, Çalışkan, Kaplan ve Caner, 2019).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel şiddet kavramını ısırarak ifade etmişlerdir. Kız öğrencilerle yapılan bir çalışmada fiziksel şiddet, bir bireye karşı tokat atmak, tekme atmak, herhangi bir nesne ile vurmak, ısırarak, itmek, itmek gibi maddelerden birine “evet” diyen bir yanıtlayıcı olarak tanımlanmıştır(Belay vd., 2021).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel şiddet kavramını üstüne yürümek olarak ifade etmişlerdir. Yapılan bir araştırma yaşam boyu

daha sık maruz kalınan fiziksel şiddet davranışlarının üstüne yürümek, vurmak, nesne fırlatmak ve itme olduğu ifade edilmiştir (Babacan Gümüş, Şıpkın ve Erdem, 2020).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel şiddet kavramını temas etmek olarak ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel şiddet kavramını sindirme aracı olarak ifade etmişlerdir. Fiziksel şiddet; kaba kuvvetin, karşıdaki kişinin sindirilmesinde ya da korkutulmasında yaptırım aracı olarak kullanılması olarak açıklanmıştır (Yetim ve Şahin, 2008).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel şiddet kavramını bir yerden zorla çıkarmak olarak ifade etmişlerdir. Öğrencilerin maruz kaldıkları öğretmen fiziksel şiddet davranışları; kulak çekme, cetvel gibi nesnelere saldırmak, bir yere kapatma ya da atma, dövme ve kulak çekme olarak ifade edilmiştir (Aras vd., 2016).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

5.1.1.2. Öğrencilerin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin tamamına yakını duygusal şiddet kavramını kıyaslamak olarak ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ebeveynlarından daha sık maruz kaldıkları duygusal şiddet davranışları; bağırma, arkadaşlarıyla kıyaslama ve lakap takma olarak ifade edilmiştir (Aras vd., 2016).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin tamamına yakını duygusal şiddet kavramını alay etmek olarak ifade etmişlerdir. Öğrencilerin okuldaki diğer çocuklardan maruz kaldığı duygusal şiddet davranışlarının alay etme, lakap takma, korkutma ve zorlama olduğu belirtilmiştir (Aras vd., 2016).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını baskı uygulamak olarak ifade etmişlerdir. Vidourek (2017) tarafından yapılan bir çalışmada kişiyi engelleme, toplumdaki soyutlamak, aşağılamak, tehdit etmek ve baskı uygulamak duygusal şiddet içerisinde belirtilmiştir

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını dışlamak olarak ifade etmişlerdir. Okullarda öğrencilerin yaşadığı duygusal şiddet davranışları rahatsız etme, gruptan dışlamak, küçük düşürmek, engellemek olarak açıklanmıştır (Norşenli, 2009).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını tehdit etmek olarak ifade etmişlerdir. Lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada öğrenciler arkadaş ilişkilerinde algıladıkları şiddet biçimlerini tehdit etmek, küçümsemek, aşağılamak ve sindirmek olarak ifade etmişlerdir (Kabasakal ve Küçükkaragöz, 2019).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı duygusal şiddet kavramını soyut eylem olarak ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı duygusal şiddet kavramını lakap takma olarak ifade etmişlerdir. Kendi aralarında çok yoğun olarak lakap takma, dalga geçme ve aşağılama olaylarının yaşandığını, özellikle birbirlerinin soyadlarıyla, dış görünüşleriyle ve fiziksel özellikleriyle dalga geçtiklerini belirtmişlerdir (Şahan, 2010).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı duygusal şiddet kavramını aşağılamak olarak ifade etmişlerdir. Öğrenciler öğretmenlerinden son bir ay içerisinde duygusal şiddet içerikli bağırma, aşağılama, tehdit etme ve küfür etme davranışlarına maruz kaldıkları belirtilmiştir (Ssenyonga, Hermenau, Nkuba ve Hecker, 2019).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı duygusal şiddet kavramını yetersizlik ifadeleri olarak ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını psikolojik zarar olarak ifade etmişlerdir. Pirinççioğlu (2020) duygusal şiddeti kişinin iyilik haline, duygusal ve psikolojik alanına zarar verme, duygusal ihtiyaçlarını ihmal etme şeklinde tanımlanmıştır.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını ihmal etme olarak ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını ayrımcılık yapmak olarak ifade etmişlerdir. Birimoğlu(2012)yaptığı çalışmada duygusal şiddeti gruptan dışlamak, küçük düşürmek ve ayrımcılık yapma davranışlarıyla tanımlamıştır.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını olumsuz eleştiri olarak ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını farkındalığı düşük şiddet türü olarak ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını küfür etmek olarak ifade etmişlerdir. Sevim ve Ataş (2015) duygusal şiddetti kişinin maruz kaldığı küfür ve tehditler sonucunda kişinin duygusal alanında oluşturduğu olumsuz durum olarak tanımlamıştır.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı duygusal şiddet kavramını sözel şiddet olarak ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı duygusal şiddet kavramını bağırma olarak ifade etmişlerdir. Yapılan çalışmada liseli ergenler uğradıkları duygusal şiddet davranışlarını; hakaret etme, bağırma, tehdit etmek, ortamdaki dışlama, olarak bildirmişlerdir (Boonrusmee, Saengkaew, Pruphetkaew ve Jaruratanasirikul, 2018).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği saptanmıştır.

5.1.1.3. Öğrencilerin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarının Nedenlerine Dair Görüşleri

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin tamamına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin gruplaşmak olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini akademik başarısızlık olduğunu ifade etmişlerdir. Yazılı basına yansıyan okullarda yaşanan şiddet olaylarının nedenlerinin; dersteki tartışma, okul başarısızlığı ve kız erkek ilişkileri olduğu belirlenmiştir(Teyfur, 2014).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin olumsuz rol model olmak olduğunu ifade etmişlerdir. Lise öğrencileriyle yapılan bir araştırmada farklı lise türlerinde öğrenim gören öğrenciler şiddet davranışının sebeplerine ilişkin görüşlerini belirtmişlerdir. Şiddetin nedeni olarak Anadolu lisesindeki öğrenciler televizyondan etkilenmeyi ön plana çıkartmışlardır(Kırbaş, Taşmektepligil ve Üstün, 2007). Saldırganlıkla ilgili önemli faktörlerden biri de televizyon izleme süresidir. TV izleme süresi arttıkça saldırganlık düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir. 6 saatten fazla televizyon izleyen öğrencilerin saldırganlık düzeyleri diğer gruplardan anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmüştür. Çocuklar televizyonda şiddet içerikli programlar izlediklerinde şiddeti sorun çözücü bir davranış olarak öğrenip uyguladıkları görülmüştür. Çocukların şiddet içerikli programları fazlaca izlemesi, şiddeti normal görerek kabul etmelerine neden olmuştur. (Öztürk, Ilgar ve Öztürk, 2014).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini okul kurallarına uymamak olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğretmenden öğrenciye yönelik uygulanan şiddet davranışlarının sebepleri olarak; okuldaki envantere zarar vermek, uygun kılık kıyafet giymemek, uygun olmayan saç kesimi, sigara içme ve bulundurma olduğu tespit edilmiştir(Bulut, 2008b).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin aile içi çatışma olduğunu ifade etmişlerdir. Şiddetin kaynaklarına ilişkin öğrenci görüşleri incelendiğinde aile kaynaklı risk faktörleri içerisinde; aile yaşantısının problemlili olması, ebeveynlerin ilgisiz davranması ve aile içi şiddet olduğu görülmüştür(Mayti, 2015).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin düşük maddi durum olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğrenciler şiddetin kaynağını ailenin maddi durumunun zayıf olması olarak ifade etmişlerdir(MEB, 2008). Lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada öğrencilerin şiddet eğilimlerini ailenin gelir düzeyi ve ebeveynlerin çalışma durumu etkileyen faktörler olduğu saptanmıştır (Özgür, Yörükoğlu ve Arabacı, 2011). Sosyal ve ekonomik düzeyi düşük olan anne-babaların daha fazla şiddete başvurduğu ve çocuğuna

şiddet gösteren annelerin daha sıklıkla kendileri de şiddet kurbanı anneler olduğu bulunmuştur(Bektaş ve Öztürk, 2007).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin sosyal medya olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin kız erkek arkadaşlık olayları olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada lise öğrencileri okullarda meydana gelen şiddet olaylarının temelinde karşı cinsel ilgili meseleler ve çete olayları olduğunu ifade etmişlerdir(Taşar, 2019). Kız erkek ilişkileri de önemli şiddet sebebi olarak belirtilmiştir. Kızların romantik ilişki yaşadıkları erkek, erkeklerin de romantik ilişki yaşadıkları kız arkadaşları yüzünden kavga ettikleri görülmüştür. Ergenler; kız arkadaşına baktın, benim göz koyduğum kızla konuştun gibi ifadeler kullanmışlardır(Durmuş, 2013).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin evdeki kurallara uymamak olduğunu ifade etmişlerdir. Yıldırım ve Kızmaz(2019) tarafından yapılan bir çalışmada 9. Sınıf öğrencilerinin aile içerisinde maruz kaldıkları fiziksel şiddetin nedenleri araştırılmıştır. Öğrenciler kardeşleriyle kavga ettiklerinden, aile büyüklerine karşı çıktuktan, eve geç geldiklerinden dolayı fiziksel şiddete uğradıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin kültürel yapı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerden öğrenciye yönelik şiddet eylemleri toplumda ve eğitim sisteminde sık karşılmış öğrenci ve aile tarafından kabul edilmiştir. Bu sebeple öğretmenler öğrenciler üzerinde kendilerini hakim görmüşlerdir. Gelenek ve görenekler çocuğun eğitimde fiziksel şiddeti kabul edilebilir gördüğü saptanmıştır(Taşdelen, 2006).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin bağımlılık yaratan madde kullanımı olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada ergenler okulda yaşanan şiddet olaylarının nedenleri sigara, alkol, uyuşturucu kullanmak olarak ifade edilmiştir(Durmuş, 2013). Yapılan çalışmada uyuşturucu ve alkol kullanımının ebeveynlerin uyguladığı şiddete sebep olduğu belirlenmiştir(Njambi, 2014).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin şiddete maruz kalmak olduğunu ifade etmişlerdir. Anne babadan şiddet görmüş ergenlerin şiddete eğilimlerinin yüksek olduğu şeklinde ifade edilebiliriz(Gençoğlu, Kumcağız ve Ersanlı, 2014). Aile içinde veya okul ortamında şiddete maruz kalan veya tanık olan, şiddeti normal bir davranış biçimi olarak algılayan gençlerin öfke yaşadıklarında şiddete başvurmaları kaçınılmaz hale gelmektedir(Haskan ve Yıldırım, 2012). Ebeveynleri arasındaki şiddete tanık olan lise öğrencileri ebeveyn şiddetine tanıklık etmeyenlerden daha fazla şiddet davranışında bulunduğu belirlenmiştir(Genç, Taylan, Adıgüzel ve Kutlu, 2017).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin ebeveynlerin eğitim düzeyi olduğunu ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin eğitim düzeyleri arttıkça ergenlerin şiddeti kabullenme ve şiddet uygulama düzeylerinin düştüğü belirlenmiştir. Babanın eğitim düzeyi düştükçe ergenlerin saldırgan davranışlarının arttığı belirlenmiştir. Ekonomik durumu düşük olan ergenlerin şiddeti kabullenme ve şiddet uygulama düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır(Ayhan ve Özkan, 2016).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin çocuk yetiştirme tarzı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrenciler okulda yaşanan şiddetin ailesel nedenleri ailenin çocuğu yetiştirme tarzı, çocuğa sınır koyulmaması, aile içinde şiddet yaşanması ve ekonomik sıkıntılar olarak ifade etmişlerdir(Şahan, 2010).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini güç göstermek olduğunu ifade etmişlerdir. Lise öğrencilerinin şiddet algısına yönelik yapılan bir çalışmada, öğrencilerin kendi aralarındaki rekabet ortamı, çevresindekilere kendini kabullendirme isteği, okullardaki sosyal faaliyet yetersizliği ve yoksulluk şiddet davranışlarının nedeni olarak belirlenmiştir(Kubar ve Kırıl, 2019).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin arkadaş çevresi olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin kadın erkek eşitsizliği olduğunu ifade

etmişlerdir. Feminist kuram aile içinde yaşanan şiddetin kaynağında cinsiyet eşitsizliğini ve ataerkil yapılar olduğunu açıklamıştır. Aile içinde yaşanan bu şiddet davranışlarının sosyal ve siyasal boyutlarına vurgu yapmıştır(Çelik, 2017).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin ayrımcılık yapmak olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir araştırmada sonucunda yetkililerin tarafsız olmaması da ergenlerin görüşlerine göre okuldaki şiddet olaylarının nedeni olarak ifade edilmiştir(Durmuş, 2013). Öğrencilerin okuldaki şiddetin nedenlerine ilişkin görüşleri doğrultusunda öğretmen kaynaklı nedenlere incelendiğinde; akademik başarıya göre öğrencileri ayırt etme, sınıf yönetimini sağlamaya çalışma, olayları yanlış anlama ve öğrenciye olumsuz rol model olmak olarak sıralanmıştır (Şahan, 2010).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin düşük iletişim becerisi olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin şiddet uygulama ve maruz kalmasının bireysel nedenlerini; kız erkek arkadaşlığı, dikkat çekmeye çalışmak, ergenlik ve iletişimsizlik olarak ifade edilmiştir (Şahan, 2010).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği görülmüştür.

5.1.1.4. Öğrencilerin Fiziksel ya da Duygusal Şiddete Uğradıklarında Nasıl Hissettiklerine Dair Görüşleri

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin tamamına yakını fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında güvensiz hissettiğini ifade etmişlerdir. Akademik başarısızlık sonucu ebeveynlerin çocuğu aşağılaması ve karşılaştırması sonucu çocukta güven duygusu azalır, benlik saygısı azalır, onuru zedelenir (Duman, Özdağ ve Özcan, 2003). Duygusal şiddet maruz kalan çocuklar; kendini önemsiz hisseden, kendine güveni olmayan, sık sık yanlış yaptığını düşünen ve kendisine öz güveni gelişmeyecektir (Şenol ve Mazman, 2014). Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkileri konusunda yapılan bir araştırmada aile içi şiddetin çocukta aidiyet ve güven duygusunun azalmasına, akademik başarının düşmesine ve depresyona yol açmıştır(Babahanoğlu ve Özdemir, 2016).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin tamamına yakını fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında kaygı hissettiğini ifade etmişlerdir. Şiddet kurbanı olmak ergenlerde olumsuz ruh sağlığına sebep olduğu saptanmıştır. Ergenlerde depresyon, anksiyete bozukluğu ve çok farklı psikolojik bozukluklar görülmüştür. Bu sorunların ergenlik ve yetişkinlik döneminde de sürebileceği belirtilmiştir. Şiddete maruz kalmanın şiddet gösterme riskini arttırdığı belirlenmiştir. Yine bu çocuklarda kurallara uymamak, saldırganlık, tehdit etmek davranışları görülmüştür(Who, 2015). Ergenlerin duygusal istismar düzeyi arttıkça anksiyete ve depresyon düzeylerinin arttığı belirlenmiştir (Siyez, 2003).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin tamamına yakını fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında içe kapanma hissettiğini ifade etmişlerdir. Aile içi şiddete tanık olan veya şiddete uğrayan çocuklarda, anksiyete, depresyon, öğrenme güçlüğü, şiddet uygulama, okul başarısızlığı, post-travmatik stres bozukluğu, uyum sorunları ve içe kapanma gibi sorunlar görülmüştür (Lök, Başoğul ve Öncel, 2017).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısından fazlası fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında öfke hissettiğini ifade etmişlerdir. Annesinden dayak yiyen çocuklarda öfke duygusu ve şiddet eğiliminde artışa sebep olduğu ifade edilmiştir(Duman, Özdağ ve Özcan, 2003). Ebeveynlerinden fiziksel şiddete maruz kalan liseli öğrenciler maruz kalmayan öğrencilere göre daha fazla kızgınlık, öfke ve saldırganlık duygusu hissettikleri saptanmıştır (Genç, Taylan, Adıgüzel ve Kutlu, 2017).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında depresyon hissettiğini ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğrencilerin okulda maruz kaldıkları ve tanık oldukları şiddet olayları sonucunda öğrencilerde depresyon görüldüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin teneffüste ve okul çıkışında faillerden tekrardan şiddet görebileceklerinden korktukları için yoğunlaşma kaybı yaşadıklarını ifade etmişlerdir (Ncontsa ve Shumba, 2013). Toplumsal şiddete maruz kalma sonucu çocuk ve ergenlerde duygusal ve davranışsal sorunları ortaya çıkartmıştır. Toplumsal şiddete uğrayan ergenlerde duygusal boyutta depresif belirtiler ve davranışsal boyutta antisosyal davranış ve düşük okul performansı görülmüştür (Overstreet, 2000).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında dikkatsiz hissettiğini ifade etmişlerdir. Aile içi şiddete maruz kalan çocuklarda okuldan kaçma, düşük akademik performans, konsantrasyon kaybı gözlemlenmiştir (Njambi, 2014).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında başarısız hissettiğini ifade etmişlerdir. Liseli öğrencilerle yapılan bir araştırma duygusal istismara maruz kalan lise ergenlerinde okul başarısının daha düşük olduğu görülmüştür(Azizoğlu, 2009). Lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada hem zorbalığa maruz kalan hem de zorbaca davranan öğrencilerin akademik başarılarının daha düşük olduğu bulunmuştur (Yelboğa ve Koçak, 2019). Okul şiddetine maruz kalan öğrencilerde okula devamsızlık arttığı ve sonunda akademik başarının düştüğü saptanmıştır(Ncontsa ve Shumba, 2013). Aile içi uygulanan şiddet ile çocukların ders çalışma durumu ve okul başarısı arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Aile içi şiddete uğrama ile ders çalışmama ve okul başarısının düşmesi arasında pozitif ilişki bulunmuştur(Öztürk, Ilgar ve Öztürk, 2014).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında üzüntü hissettiğini ifade etmişlerdir. Öğrencilere göre okulda yaşanan öğretmen fiziksel ve sözel şiddeti sonucunda öğrencilerde çaresizlik, moral bozukluğu, üzülmeye duygularını yaşadıklarını belirtmişlerdir(Şahan, 2010). Öğrenciler maruz kaldıkları şiddet sonucu üzüntü, korku, kızgınlık, nefret, utanç ve sinir hissettiklerini ifade etmişlerdir (Deveci, Karadağ ve Yılmaz, 2008).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında okuldan uzaklaşmak hissettiğini ifade etmişlerdir. ABD'deki 10. sınıf öğrencilerinin zorbalık kurbanı olduklarında sık sık devamsızlık yaptıkları, disiplin cezaları alarak okuldan uzaklaştıkları bulunmuştur(Gastic, 2008). Yapılan bir çalışmada zorbalığa maruz kalan ortaokul ve lise öğrencilerinin okuldan kaçma davranışları daha yüksek olduğu görülmüştür(Hutzell ve Payne, 2018).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında umutsuz hissettiğini ifade etmişlerdir. Şiddet görüntülerinin sürekli medyada gösterilmesi gençler üzerinde başta umutsuzluk ve güvensizlik duygularını harekete geçirdiği belirlenmiştir (Kahya, 2018). Aile içi şiddete

maruz kalan ergenlerde davranış problemleri, kaygı, umutsuzluk ve olumsuz birtakım grupların içine dahil olma gözlemlenmiştir (Osofsky, 2005).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında utanç hissettiğini ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada akran zorbalığına maruz kalan öğrencilerde depresyon, yüksek kaygı düzeyi ve dikkat eksikliği görüldüğü bildirilmiştir. Zorbaliğa maruz kalan çocuk zorbalığın meydana geldiği okula yabancılaştığı ve başarısının düştüğü görülmüştür. Yine bu öğrencilerin korku ve endişe içinde oldukları belirlenmiştir(Nazlıcan vd., 2019). Yapılan bir çalışmada öğrenciler, öğretmenlerinden sözlü ya da fiziksel şiddet gördüklerinde ne yapacağını bilemediğini, olay karşısında çok utandığını ve olayı unutamadığını belirtmiştir(Şahan, 2010).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında çekingen hissettiğini ifade etmişlerdir. Fiziksel şiddete maruz kalan çocuklarda sosyal uyum problemleri, içine kapanık, sessiz, çekingen, bazen utangaç ve korkmuş bir izlenim bıraktıkları görülmüştür. (Sokullu, 2003).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında değersiz hissettiğini ifade etmişlerdir. Şahin(2017) yaptığı çalışmada eğitim kurumlarında maruz kalınan duygusal istismar sonucunda kişide değersizlik, suçlanmışlık ve itaat etme görülmüştür. Zorbaliğa maruz kalan öğrencilerin hissettiklerinin huzursuzluk, kızgınlık, üzümlük, güvensizlik, kaygı ve değersizlik olduğu bildirilmiştir(Genç, 2007).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında yetersiz hissettiğini ifade etmişlerdir. Eğitim kurumlarında duygusal istismara uğrayan kişilerde yapamayacağım inancı, kendini ifade etmede zorlanma, hakkını savmada zorluk çekme yaşandığı belirtilmiştir (Şahin, 2017).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında korku hissettiğini ifade etmişlerdir. Şiddete uğrayan çocuklarda korku, kızgınlık, utanç ve suçluluk duygularının ortaya çıktığı belirlenmiştir (Özgentürk, Kargın ve Baltacı, 2012). Yapılan bir çalışmada flört şiddetine maruz kalan

kadın ve erkekler şiddet sonucu korku ve güvensizlik yaşadıklarını belirtmişlerdir (Sünetci vd., 2016).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında suçlu hissettiğini ifade etmişlerdir. Aile içi şiddete tanık olan çocuklarda odaklanma problemi, kaygı ve uyku bozuklukları, saldırgan davranışlar, endişe ve kendilerini suçlama görülebileceği ifade edilmiştir (Osofsky, 2005).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında tedirgin hissettiğini ifade etmişlerdir. Kişinin eğitim kurumlarında maruz kaldığı duygusal istismar davranışları sonucunda tedirginlik duygusu yaşadığı ifade edilmiştir(Şahin, 2017).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında sigara içme hissettiğini ifade etmişlerdir. Yapılan bir dizi çalışmada, ergenlik döneminde şiddet maruz kalmanın fiziksel ve psikolojik olumsuz etkileri olduğu belirlenmiştir. Gençlik şiddetine maruz kalma sonucunda ergenlerde alkol, sigara kullanımı görülmüştür(Who, 2015).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel ya da duygusal şiddete uğradıklarında uykusuz hissettiğini ifade etmişlerdir. Farklı şiddet türlerine maruz kalan çocuklarda; kurallara uymamak, saldırganlık, kaygı ve uyku bozuklukları görülmüştür. Yine bu çocukların okul derslerindeki başarıları durumlarının da düşük olduğu saptanmıştır (Tekin, 2011). Aile içi duygusal şiddete uğrayan öğrencilerde şiddetli baş ağrısı, yalnızlık ve uykusuzluğa yol açtığı belirlenmiştir(Olaitan, 2019).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

5.1.1.5. Öğrencilerin Fiziksel ya da Duygusal Şiddetle Baş Etmek Kullandığı Yöntemlere Dair Görüşler

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin tamamına yakını fiziksel ya da duygusal şiddetle başa etmek için iletişim kurduklarını ifade etmişlerdir. Orta öğretim öğrencilerinin bir kişiyle yaşadıkları sorunun çözümünde kullandıkları başvurdukları

yöntemler incelendiğinde öğrencilerin büyük bir kısmı sorunları konuşarak çözdüklerini ifade etmişlerdir (Kırbaş, Taşmektepligil ve Üstün, 2007). Liseli öğrenciler yaşadıkları çatışmaları çözmek için en fazla karşılık konuşup anlaşarak, uzlaşma sağlayarak işbirlikçi yapıcı bütünleştirici stratejini kullandıklarını belirtmişlerdir (Türnüklü, 2007).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısından fazlası fiziksel ya da duygusal şiddetle başa etmek için rehberlik servisine başvurduklarını ifade etmişlerdir. Okul yöneticileri şiddetle baş etmek amacıyla öğrencileri rehberlik servisine yönlendirdiklerini ifade etmişlerdir (Çubukçu ve Dönmez, 2012a).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısından fazlası fiziksel ya da duygusal şiddetle başa etmek için uzak durduklarını ifade etmişlerdir. Ergenler okul içi veya dışında maruz kaldıkları akran şiddeti ile baş etmek yolları olarak en fazla o davranışta bulunanlardan uzak durduklarını belirtmişlerdir (Burnukara ve Uçanok, 2012). Ergenler kendilerine zorbaca davrananlara karşı onlardan uzak durduklarını, kaçındıklarını ifade etmişlerdir (Smith vd., 2004). Öğrenciler çatışmaları çözmek için kullandıkları kaçınmacı stratejilerin kişilerden uzak durmak, susma, zamana bırakma davranışlarını gösterdiklerini belirlenmiştir (Türnüklü, 2007).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı fiziksel ya da duygusal şiddetle başa etmek için karşılık verdiklerini ifade etmişlerdir. Yapılan araştırmada sorunların çözümünde öğrencilerden azımsanmayacak kadarı kavga etme davranışını çözüm yolu olarak kullandıklarını belirtmiştir (Kırbaş, Taşmektepligil ve Üstün, 2007). Öğrencilerle yapılan bir araştırmada öğrencilere yöneltilen herhangi bir arkadaşınızla sorun yaşasanız ve siz haklı olsanız nasıl davranmak isterdiniz sorusuna öğrencilerin susmak ve kavga etmek cevabını verdikleri görülmüştür (Akbaşlı, Üredi ve Özmen, 2017). Liseli ergenler maruz kalınan öğrenci şiddetine karşılık vererek, arkadaşlarından yardım isteyerek, ailesine ve öğretmenlerine söyleyerek tepki gösterdiklerini belirtmişlerdir (Genç, 2016).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarısı fiziksel ya da duygusal şiddetle başa etmek için görmezden geldiklerini ifade etmişlerdir. Öğrenciler zorbalığa uğradıklarında bununla baş etmek için en fazla görmezden gelmek davranışını gösterdiklerine ulaşılmıştır (Karataş ve Ünalnış, 2019). Ergenlerle yapılan bir çalışmada

zorbalığa maruz kalan ergenler baş etme yolları olarak en fazla başkasına söyleme ve görmezden gelmeyi kullandıklarını belirtmişlerdir (Smith ve Sandhu, 2004).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ya da duygusal şiddetle başa etmek için fiziksel açıdan güçlendiklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ya da duygusal şiddetle başa etmek için arkadaş gruplarına katıldıklarını ifade etmişlerdir. Ergenlerin akran zorbalığını durdurmak için yeni arkadaşlar edindiklerini belirtmişlerdir(Burnukara ve Uçanok, 2012). Zorbalığa maruz kalan ergenler daha fazla ve farklı arkadaşlar edinerek zorba davranışları engellemek istediklerini ifade etmişlerdir (Smith ve Sandhu, 2004).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ya da duygusal şiddetle başa etmek için duygusal açıdan güçlendiklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin yarıya yakını fiziksel ya da duygusal şiddetle başa etmek için kendi davranışlarını düzelttiklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel ya da duygusal şiddetle başa etmek için ailelerine başvurduklarını ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğrenciler şiddete uğradıklarında ilk önce anne ve babalarına daha sonra arkadaş ve karakola müracaat ettiklerini belirtmişlerdir(Akbaşı, Üredi ve Özmen, 2017).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel ya da duygusal şiddetle başa etmek için okul yönetimine başvurduklarını ifade etmişlerdir. Öğrenciler bir kişiyle yaşadıkları sorunları konuşarak, dövüşerek, ailelerinden yardım isteyerek, özür dileyerek, ortamndan uzaklaşarak, idareye haber vererek çözmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir (Kırbaş, Taşmektepligil ve Üstün, 2007). Karataş Baran (2008) tarafından yapılan bir çalışmada öğrenciler okuldaki şiddetle baş etmede okul idaresine söylemek ve aileye söylemenin daha etkili olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel ya da duygusal şiddetle başa etmek için öğretmenlerine başvurduklarını ifade etmişlerdir. Öğrenciler okulda şiddet olayıyla karşılaştıklarında bazı öğretmenlerden yardım istedikleri görülmüştür. Öğrencilerin daha çok kendilerini yargılamadan dinleyen,

öğrenciler arası ayırım yapmayan öğretmenlerden yardım istedikleri belirlenmiştir (Şahan, 2010). Zorbalığa maruz kalan öğrenciler bu durumu ilk önce sırasıyla arkadaş, sınıf rehber öğretmeni ve aileleriyle paylaştığı belirlenmiştir(Karataş ve Ünalmiş, 2019).

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin küçük bir kısmı fiziksel ya da duygusal şiddetle başa etmek için arkadaşlarına başvurduklarını ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğrenciler şiddete uğradıklarında ilk önce yakın arkadaşları ve aile üyeleriyle paylaştıklarını ifade etmişlerdir(Kubar ve Kıral, 2019). Yapılan bir çalışmada zorbalığa uğrayan öğrencilerin “görmezden gelmek, karşılık vermek, yetişkinden yardım istemek, arkadaşlarından yardım istemek davranışını gösterdikleri saptanmıştır (Karataş ve Ünalmiş, 2019).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği saptanmıştır.

5.1.2. Ebeveynlerin Ergenlik Dönemindeki Lise Öğrencilerinin Maruz Kaldığı Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarına Ait Algularına İlişkin Görüşlerinden Oluşan Temalar

5.1.2.1. Ebeveynlerin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin tamamına yakını fiziksel şiddet kavramını kavga etmek olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğrencilerin şiddet nedir sorusuna verdikleri cevaplardan oluşturulan şiddet algıları daha çok kavga etmek ve dövmek olarak belirlenmiştir (Deveci, Karadağ ve Yılmaz, 2008).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin tamamına yakını fiziksel şiddet kavramını kesici delici aletle saldırmak olarak belirtmişlerdir. Fiziksel saldırganlık, başka bir kişiye fiziksel olarak zarar verici davranışlarda bulunma şeklinde tanımlanmıştır. Bu davranışlara örnek yumruk atmak, tekme atmak, bıçaklamak veya ateş etmek verilmiştir(Allen ve Anderson, 2017). Taylandlı lise öğrencileri arasında okulda şiddetin yaygınlığını ve risk faktörlerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada öğrencilerin maruz kaldığı ya da fail olduğu fiziksel şiddet davranışları; tokat atmak, cisim fırlatma, tekme atma, saç çekme, boğmaya çalışma ve kesici aletlele saldırma olarak ifade edilmiştir (Boonrusmee, Saengkaew, Pruphetkaew ve Jaruratanasirikul, 2018).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını yumruk atmak olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir araştırmada fiziksel şiddet kavramı vurma, çimdikleme, tekme atma, yakma, ısırma, tokat atma, yumruk atma ve sıcak su dökme gibi fiziksel eylemleri içeren bir şiddet eylemi olarak ifade edilmiştir(Livana, Kurian ve Nurnainah, 2020).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını tekme atmak olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin son 1 ay içerisinde okul ya da okul çevresinde sık düzeyde maruz kaldıkları şiddet eylemleri çimdikleme, omuz atma ya da dürtme, tekme atmak, tokat atmak, yumruk atmak olarak saptanmıştır (Karataş Baran, 2008). Yapılan bir çalışmada fiziksel şiddet itmek, çekme, tekme, tokat, nesne ile vurma, ısırma şeklinde görülmüştür (Aydoğan ve Özyürek, 2013).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını tokat atmak olarak belirtmişlerdir. Barış (2020) tarafından yapılan bir araştırmada fiziksel şiddet örnekleri yumruk atma, tekme atma, boğazını sıkma ve tokat atma olarak belirtilmiştir. Fiziksel şiddet, tokat atma, yumruk atmak, saç çekmek, itme, boğma nesne ile saldırma olarak ifade edilmiştir (Tho Tran vd., 2018).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını nesne ile saldırmak olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir araştırmada fiziksel şiddet tokat atmak, silahla saldırma, itme, yumruk atma veya bir nesne ile vurma olarak tanımlanmıştır (Chigiji vd., 2018). Yapılan bir çalışmada fiziksel şiddet davranışları tokat atmak, kulak çekme, tekme atmak, cetvel gibi bir nesne ile vurmak ve saç çekmek olarak ifade edilmiştir (Pişkin vd., 2014).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarısı fiziksel şiddet kavramını bedene zarar vermek olarak belirtmişlerdir.

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarısı fiziksel şiddet kavramını fiziksel müdahale olarak belirtmişlerdir.

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarıya yakını fiziksel şiddet kavramını itmek olarak belirtmişlerdir. Lise düzeyindeki öğrencilerin akademik performansını olumsuz etkileyen şiddet türleri fiziksel, cinsel ve duygusal olarak ifade

edilmiştir. Fiziksel şiddet davranışları tokatlamak, itmek, yumruklamak, tırmalamak, tekmelemek, tükürmek veya ısırma şeklinde tanımlanmıştır (Obilor ve Ikpa, 2021).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

5.1.2.2. Ebeveynlerin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin tamamına yakını duygusal şiddet kavramını aşağılamak olarak belirtmişlerdir. Polat (2017) duygusal şiddet davranışlarından aşağılamayı karşıdaki kişiyi küçük düşürecek, onurunu kırarak, yetersizlik duygusu oluşturacak davranışların uygulanması şeklinde tanımlamıştır.

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin tamamına yakını duygusal şiddet kavramını baskı kurmak olarak belirtmişlerdir.

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını kıyaslama yapmak olarak belirtmişlerdir. Üstündağ (2020) yaptığı çalışmada çocuklara uygulanan duygusal ihmal ve istemlerin bağırma, zorlama, yalnız bırakma ve başkalarıyla kıyaslama olduğu belirtilmiştir.

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını ihmal etmek olarak belirtmişlerdir. Ergenlerin aile ilişkilerinde maruz kaldıkları şiddete ilişkin algıları yetersiz ilgi, sevgisizlik ve tehdit etmek olarak açıklanmıştır (Kabasakal ve Küçükkaragöz, 2019).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarısı duygusal şiddet kavramını bağırma olarak belirtmişlerdir. Ugandalı ergenlerin öğretmenler tarafından uygulanan duygusal şiddet davranışları; hakaret etme, aşağılama, bağırma, dışlama, tehdit etme, suçlama davranışları ile ölçüldüğü görülmüştür (Namy vd., 2017).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını yok saymak olarak belirtmişlerdir. Aydoğan ve Özyürek (2013) tarafından yapılan bir çalışmada duygusal şiddet davranışları görmezden gelme, aşağılama ve reddetme olarak ifade edilmiştir. Yapılan bir çalışmada anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal istismar davranışlarını sevgisizlik, bağırma, yalnız bırakma, tehdit etmek, yok saymak ve korkutma şeklinde belirtilmiştir (Güler, Uzun, Boztaş ve Aydoğan, 2002).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını alay etmek olarak belirtmişlerdir.

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını eleştirmek olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada yaşanan duygusal şiddet davranışları zorlamak, eleştirmek, görmezden gelmek, engellemek, izole etmek, ilgisizlik, suçlamak ve küçümsemek olarak ifade edilmiştir(Ureña, Casas, Viejo ve Ortega-Ruiz, 2015).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını küfür etmek olarak belirtmişlerdir.

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin küçük bir kısmı duygusal şiddet kavramını tehdit etmek olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada çocuklara anneleri tarafından uygulanan duygusal ihmal ve istismar davranışlarının bağırma, sevgisizlik, yalnız başına bırakma ve tehdit etme olduğu saptanmıştır (Bilgen ve Karasu, 2017).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin küçük bir kısmı duygusal şiddet kavramını lakap takmak olarak belirtmişlerdir. Çocukların günlük hayatta maruz kaldıkları duygusal istismar türleri bağırma, lakap takma, dışlama, tehdit etme ve ilgisiz davranma olarak ifade edilmiştir (Tıraşçı ve Gören, 2007).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin küçük bir kısmı duygusal şiddet kavramını söz hakkı vermemek olarak belirtmişlerdir.

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

5.1.2.3. Ebeveynlerin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarının Nedenlerine Dair Görüşleri

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin tamamına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini olumsuz rol model olmak olduğunu ifade etmişlerdir. Gençler çokça şiddet içerikli programlar sunan televizyonlardan şiddeti öğrenmektedirler. Ayrıca şiddet içeren programlar suçun nasıl işleneceğini, suç işleme şekillerini de çocuğa öğretmektedir. Yine medyada dizi, film, çizgi film gibi programların kahramanlarının model olarak sunulması özellikle çocukların ve gençlerin

onlarla kendilerini özdeşleştirmelerine neden olmuştur (Zorlu, 2016). Çocukların gösterdiği şiddetin nedenlerin ebeveyn tutumları, ebeveynlerin olumsuz rol model olması, şiddet içerikli televizyon programları olduğu belirtilmiştir (Aydoğan ve Özyürek, 2013).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin tamamına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini aile içi iletişimsizlik olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan çalışmalar aile içi iletişimin ve etkileşimin bozulması sonucunda özellikle erkek çocuklarda şiddet riskini arttırdığını göstermiştir (Ögel, Tarı ve Eke, 2006).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini kişiler arası anlaşmazlık olduğunu ifade etmişlerdir.

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini akademik başarısızlık olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada okulda başarısız olan, evde ya da okulda fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalanların şiddete başvurdukları belirlenmiştir (Celbiş, Karaoğlu, Eğri ve Özdemir, 2012).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarısı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini ebeveynlerin eğitim düzeyi olduğunu ifade etmişlerdir. Aile içi şiddetin yaşanan ailelerde düşük sosyoekonomik düzey, düşük eğitim seviyesi, yüksek depresyon düzeyi ve alkol kullanımı olduğu bildirilmiştir (Letourneau, Fedick ve Willms, 2007).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini düşük maddi durum olduğunu ifade etmişlerdir. Ailenin gelir düzeyinin düşük olması da öğrencinin şiddet davranışında bulunmasına sebep olduğu saptanmıştır (Norşenli, 2009).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini kültürel yapı olduğunu ifade etmişlerdir.

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini arkadaş çevresi olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretmenler şiddete başvuran öğrencilerinin olumsuz arkadaş ortamı içinde bulunduğunu ifade etmişlerdir (Arslan, 2015).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini çocuk yetiştirme tarzı olduğunu ifade etmişlerdir. Nair ve Ercan (2019) yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin fiziksel saldırganlık puan ortalamalarının kız öğrencilerin fiziksel saldırganlık puan ortalamalarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu farkın çocuk yetiştirme tarzından kaynaklanabileceği belirtilmiştir. Erkek çocuklarının saldırgan davranışları kabul görebildiği hatta ödüllendirilebildiği kız çocuklarının saldırgan davranışlarının ise kabul edilmediği görülmüştür.

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini çocuğu ihmal etmek olduğunu ifade etmişlerdir.

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini cinsiyet eşitsizliği olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada flört şiddetinin en önemli nedenleri arasında toplumsal cinsiyet eşitsizliği gösterilmiştir. Toplumdaki erkeklerin güçlü olduğu inancı, kadının güçsüz ve erkeğe bağlı olduğu ataerkil bir toplum flört şiddetinin sebebi olduğu ifade edilmiştir (Aslan ve diğ., 2008).

Ebeveynlerle yapılan görüşmelerde ebeveynlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini bağımlılık yaratan madde kullanımı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrenci şiddetinin temelinde genel olarak; yanlış arkadaş grupları, yetersiz iletişim becerisi, uyuşturucu kullanma ve okul başarısızlığı gibi faktörlerin olduğu bildirilmiştir (Hökelekli, 2007).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu çalışmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği saptanmıştır.

5.1.3. Rehber Öğretmenlerin Ergenlik Dönemindeki Lise Öğrencilerinin Maruz Kaldığı Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarına Ait Algularına İlişkin Görüşlerinden Oluşan Temalar

5.1.3.1. Rehber Öğretmenlerin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin tamamına yakını fiziksel şiddet algısını itmek olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada partnerleri tarafından maruz kalınan fiziksel şiddet içerikli davranışlar; itmek, tokat atmak, yumruk atmak şeklinde bildirilmiştir (Savall vd., 2017).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısından fazlası fiziksel şiddet algısını tokat atmak olarak belirtmişlerdir. Pirinççioğlu (2020) fiziksel şiddet davranışlarını dövmek, itmek, tokat atmak, yumruklamak, cisim fırlatmak, tekme atmak şeklinde ifade etmiştir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısından fazlası fiziksel şiddet algısını nesne ile saldırmak olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğrencinin maruz kaldığı fiziksel şiddeti belirlemek için fiziksel şiddet türleri; tokat, tekme, dayak, bir cisimle vurmak, bıçak ve benzeri gibi alet kullanmak ve itmek olarak belirtilmiştir (Yavuz vd., 2003).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısından fazlası fiziksel şiddet algısını tekme atmak olarak belirtmişlerdir. Babacan Gümüş, Şıpkın ve Erdem (2020) tarafından yapılan bir çalışmada yaşam boyu daha az sıklıkla maruz kalınan fiziksel şiddet davranışları hırpalama, tekme atmak, ısırarak, boğmak, bıçakla saldırmak, kaba kuvvet kullanma şeklinde belirtilmiştir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısı fiziksel şiddet algısını yumruk atmak olarak belirtmişlerdir. Who (2013), fiziksel şiddetin kişiyi dövmeyi, tokatlamayı, kişiye nesne fırlatmayı, itmeyi, itmeyi, yumruk veya cisimle vurmeyi, tekmelemeyi, sürüklemeyi, çarpmayı, yakmayı, silah kullanmayı veya kişiye silah kullanmakla tehdit etmeyi içerdiğini belirtmiştir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısı fiziksel şiddet algısını kesici delici aletle saldırmak olarak belirtmişlerdir. Fiziksel şiddet itmek kakmak, bir nesne ile vücuda zarar vermek, tokat atmak, saç çekmek, tekme atmak, yumruk atmak, kesici delici aletlerle saldırmak gibi davranışları içerdiği aktarılmıştır (Akkaş ve Uyanık, 2016).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel şiddet algısını fiziksel güç kullanmak olarak belirtmişlerdir. Fiziksel şiddet en

çok gözlenen ve karşılaşılan şiddettir. Fiziksel güç kullanarak karşısındakini hırpalamak, dövmek ile başlayan fiziksel şiddetin ölümlerle sonuçlanabileceği ifade edilmiştir (Polat, 2017).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısı fiziksel şiddet algısını saç çekmek olarak belirtmişlerdir. Fiziksel (bedensel) şiddet, bir insana tekme tokat atmak, dövmek, el-kol bükme, yumruklamak, iterek yere düşürdükten sonra tekmelemek, yere ya da duvara fırlatmak, saç çekmek gibi çok farklı biçimlerde kendini gösterebilmektedir (Genç, Taylan, Adıgüzel ve Kutlu, 2017).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel şiddet algısını vücut bütünlüğüne zarar vermek olarak belirtmişlerdir. Moshtaq (2019) fiziksel şiddeti, kişinin vücut bütünlüğüne zarar veren, ona acı çektiren her türlü saldırı olarak tanımlamıştır. Fiziksel şiddet insana veya herhangi bir canlıya karşı vücut bütünlüğüne zarar vermeye yönelik bilerek isteyerek uygulanan şiddet türüdür (Erkal, 2019).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel şiddet algısını temas etmek olarak belirtmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel şiddet algısını fiziksel acı olarak belirtmişlerdir. Tatlıoğlu (2016) tarafından yapılan bir çalışmada fiziksel şiddet kişinin bedeninde acı oluşturan, yaralanma ve ölüme sebebiyet verebilecek davranışlar olarak tanımlanmıştır. Pirinççioğlu (2020) fiziksel şiddeti kişinin sağlığına zarar verebilecek, acıya sebep olacak eylemleri içerdiğini belirlemiştir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısı fiziksel şiddet algısını omuz atmak olarak belirtmişlerdir. Okullarda karşılaşılan fiziksel şiddet davranışları itmek; kalem, silgi gibi cisimleri fırlatmak, omuz atmak ve çelme takma şeklinde ifade edilmiştir (Norşenli, 2009).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği görülmüştür.

5.1.3.2. Rehber Öğretmenlerin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısından fazlası duygusal şiddet algısını alay etmek olarak belirtmişlerdir. Tehdit etme, aşağılayıcı sözler söylemek, hakaret etme, küçümseme, dalga geçme ve küfür etme gibi kişinin öz güvenini yıkabilecek davranışları duygusal şiddet kapsamında ele alınmıştır(Pirinççioğlu, 2020).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısından fazlası duygusal şiddet algısını dışlamak olarak belirtmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısından fazlası duygusal şiddet algısını lakap takmak olarak belirtmişlerdir. Alay etme, lakap takma, küçük düşürmek, sosyal gruplara almamak ve tehdit etmek gibi davranışlar olarak ifade edilmiştir (Pişkin, 2002).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısından fazlası duygusal şiddet algısını küçük düşürmek olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada duygusal şiddet hakarete etmek, küçük düşürmek, korkutmak, incitmek ve tehdit etmek olarak tanımlanmıştır (Tho Tran vd., 2018).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısından fazlası duygusal şiddet algısını baskı kurmak olarak belirtmişlerdir. Psikolojik danışma ve rehberlik lisans programı son sınıfta öğrenim görmekte olan öğrencilerle yapılan bir çalışmada katılımcılar duygusal istismar türlerine ilişkin algılarının; Alay etme, lakap takma, ayırım yapma, küçümseme, aşağılama, dışlama, yok sayma, baskı kurmak, bağırma ve suçlama olduğu belirlenmiştir (Şahin, 2017).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısı duygusal şiddet algısını soyut eylem olarak belirtmişlerdir. Saatcioğlu Tınkır (2021) duygusal şiddeti, somut kanıtları bulunmayan ve tedavi edilmesinde zorlanılan sağlık problemi olarak tanımlamıştır.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısı duygusal şiddet algısını eleştirmek olarak belirtmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısı duygusal şiddet algısını küfür etmek olarak belirtmişlerdir. Şimşek(2019) hakaret etme,

aşağılama, küfür etme, küçük düşürme, tehdit etme, izole etme ve lakap takma davranışlarını duygusal şiddet olarak kabul etmiştir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısı duygusal şiddet algısını görmezden gelmek olarak belirtmişlerdir. Suçlayıcı ifadeler kullanmak, düşük not ile tehdit etmek, bağırarak, dalga geçmek ve kaba söz kullanmak ve görmezden gelmek duygusal şiddet olarak tanımlanmıştır(Pişkin vd., 2014).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını duygusal şiddet algısını kıyaslamak olarak belirtmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını duygusal şiddet algısını sevgiden yoksun bırakmak olarak belirtmişlerdir

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını duygusal şiddet algısını tehdit etmek olarak belirtmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını duygusal şiddet algısını duygusal gelişime zarar vermek olarak belirtmişlerdir

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını duygusal şiddet algısını farkındalığı düşük şiddet türü olarak belirtmişlerdir. Toplum içerisinde duygusal şiddet farkındalığının düşük olduğu ve göz ardı edildiği ifade edilmiştir (Karakulak, 2018).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını duygusal şiddet algısını sonuçları daha yıkıcı şiddet türü olarak belirtmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı duygusal şiddet algısını sistematik baskı aracı olarak belirtmişlerdir. Duygusal şiddet, kişiye baskı uygulamak için, duygularının ve duygusal ihtiyaçlarının, düzenli bir biçimde sürekli istismar edilerek, tehdit unsuru olarak kullanılmasıdır(Öztürk, Ilgar ve Öztürk, 2014).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı duygusal şiddet algısını yetersizlik ifadeleri olarak belirtmişlerdir. Duygusal

şiddet aşağılama, bağırma, yetersizlik ifadeleri, kıskançlık ve baskı kurma gibi içeriklerde görülmüştür (Kocacık ve Çağlayandereli, 2009).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

5.1.3.3. Rehber Öğretmenlerin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışının Nedenlerine Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini olumsuz rol model olmak olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir araştırmada televizyonlarda yer alan şiddet içeren programların, okulda oluşan şiddet olaylarına etkisi ve alınan önlemler incelenmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun televizyondaki şiddet okuldaki şiddeti etkilemekte midir sorusuna çok fazla cevabını verdikleri görülmüştür. Bu ifadeler sonucunda öğrencilerin televizyonlardaki şiddet içerikli programların okuldaki şiddet olaylarında etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Buluç, 2005). Durmuş (2013) yaptığı bir araştırmada ergenlerin okuldaki şiddet olaylarının nedenlerine ilişkin dizilerdeki kabadayıların rol model alınması olarak ifade edilmiştir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini okul kurallarına uymamak olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini otoriteyi sağlamak olduğunu ifade etmişlerdir. Fiziksel şiddet ile kasıtlı olarak güç ve otorite yoluyla, katı bir disiplin yaklaşımı amaçlanmıştır. Hümanist yaklaşımların karşıtı olan disiplin merkezli yaklaşımlarda otorite ve baskı kurmak zorunluluk olarak ifade edilmiştir. Öğrencileri kontrol altında tutmanın, disipline etmenin yolunun şiddet yanlısı otoriter bir tutum sergilemek olduğunu belirtmişlerdir (Bulut, 2008b). Öğretmenler sınıfta düzeni sağlamak için belirli fiziksel temasta buldukları saptanmıştır. (Miyahara, 2020).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini evdeki kurallara uymamak olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini düşük iletişim becerisi olduğunu ifade etmişlerdir. Şiddet davranışlarının öğrenciden kaynaklı risk faktörleri olarak problemlerin çözümünde şiddete başvurulduğu ifade edilmiştir (Mayti, 2015). Taptk (2010) tarafından yapılan bir çalışmada öğretmenler şiddet davranışının nedenini öğrencinin kendini anlatmada şiddet dışında iletişim yollarını bilmemesi şeklinde ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini aile içi çatışma olduğunu ifade etmişlerdir. Türnüklü (2007) yaptığı bir çalışmada liseli öğrenciler arasındaki çatışmanın nedenleri incelendiğinde kişilerarası çatışmaların aile ilgili nedenlerinin aile ortamının sağlıklı olması, düşük ekonomik durum ve ailenin yetersiz eğitim durumu olduğu görülmüştür. Okuldaki şiddet nedenleri incelendiğinde en önemli sebep olarak aile, medya ve okuldaki disiplin eksikliği görülmüştür. Ailedeki ilgisizlik, aile içi şiddet ve kontrol eksikliği en önemli şiddet nedeni olarak belirtilmiştir (Yavuzer, Gündoğdu ve Dikici, 2009).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini evdeki otoriteyi korumak olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin okulda fiziksel şiddete başvurma nedenlerini; İtaat ve otoriteyi sağlamak, şiddeti eğitimde araç olarak kullanmak, istenmeyen davranışların değiştireceği düşüncesi ve öğretmenin sınıf yönetiminde yetersiz olması olarak belirtmiştir (Gözütok, Er ve Karacaoğlu, 2006).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini çocuk yetiştirme tarzı olduğunu ifade etmişlerdir. Öztürk(2008) tarafından 9. Sınıf öğrencileriyle yapılan araştırmada erkek öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin kız öğrencilerden fazla olduğu saptanmıştır. Okul başarısı düşük olan gruptaki öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini düşük sosyo ekonomik düzey olduğunu ifade etmişlerdir. Lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada öğrenciler

başkasına şiddet uygulama sebebi olarak; çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalmak, ekonomik sıkıntılar içinde büyümek, karşıdaki kişilerin kızdırması olarak ifade etmişlerdir (Genç, 2016). Okulda yaşanan şiddet olaylarının nedenleri incelendiğinde yoksulluğun şiddeti arttığı belirlenmiştir. Çünkü yoksul olan bir öğrenci başka bir öğrencinin yemeğini çalabilir bu da şiddetle sonuçlanabileceği ifade edilmiştir. Yine işsizlikte şiddet davranışını arttıran bir etken olduğu ifade edilmiştir. Öğrenciler disiplinsizliği şiddete yol açan faktörlerden birisi olarak bildirmişlerdir (Ncontsa ve Shumba, 2013)

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini kültürel yapı olduğunu ifade etmişlerdir. Aile içersinde görülen farklı şiddet türlerinin ortaya çıkmasında toplumsal yapıların meydana getirdiği kültürel kaynaklı cinsiyete dönük ayrımların önemli bir faktör olduğu saptanmıştır. Kültürel öğelerin aile içi şiddetin meşrulaşmasında önemli bir yer tuttuğu belirlenmiştir(Can, 2014).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini kız erkek arkadaşlık olayları olduğunu ifade etmişlerdir. Aygen ve Açık(2009) tarafından yapılan bir çalışmada ailedeki eğitimsizlik, çocuğun şiddete maruz kalması, olumsuz akran çevresi ve erkek kızlar arasındaki duygusal ilişkilerin okulda meydana gelen şiddet olaylarının nedenleri olarak ifade edilmiştir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini çeteleşme olduğunu ifade etmişlerdir. Ergenlerin çetelere daha fazla katıldıkları bunun da sonucu olarak şiddete maruz kalma ihtimallerini arttığı ifade edilmiştir. Arkadaş gruplarının okulda başarısız olan, okuldan atılmış olan ya da sürekli suçlu konumundaki öğrencilerden oluşması ergenin arkadaş çevresi için büyük risk oluşturmaktadır(Gül ve Güneş, 2009).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini engellenmiş olmak olduğunu ifade etmişlerdir. Ergenlerin karşılaştıkları bireysel ve toplumsal engellenmeler ve bu engellenmelerle baş edememe sonucunda ortaya çıkan yoksunluk ve engellenmişlik duygusu da şiddet davranışlarının önemli bir nedeni olarak görülmektedir. Özellikle

ergenlik dönemi, bireyin engellenmeyi daha az tolere edebildiği, olumsuz duygularını kontrol altına almakta zorlandığı bir gelişim dönemidir (Haskan ve Yıldırım, 2012). Psikolojik anlamda şiddet ve saldırganlık, engellenmenin, bir sonucu olup, ruhsal düzeyde yolunda gitmeyen süreçler sonucunda ortaya çıktığı kabul edilir (Hökelekli, 2007).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini saldırgan kişilik olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini sosyal medya olduğunu ifade etmişlerdir. Ergenlik döneminde şiddet davranışının gelişimini etkileyen faktörler; rol model almak, şiddete maruz kalmak ve medya olarak belirlenmiştir. Medya ve şiddetle ilgili yapılan çalışmalarda genel olarak şiddetin medya aracılığıyla kişiler üzerinde olumsuz etkiler oluşturduğuna dikkat çekilmiştir. Bu olumsuz etki, gözlemlenen şiddetin tekrarlanması ve gözlemlenmesi, onları normal bir günlük davranış olarak görmesi ve böylece bireylerin şiddete karşı tarafsız olması şeklinde gerçekleşir (Aydemir, 2016).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini bilgisayar oyunları olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin dijital oyunlarda geçirdikleri zaman arttıkça diğerlerine ya da kendilerine uyguladıkları şiddetin arttığı görülmüştür (Vatandaş, 2021a).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini akademik başarısızlık olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğretmenlerin karşılaştıkları şiddetin türleri, yaşanma sıklığı, nedenleri ve önleme stratejileri hakkında görüşleri alınmıştır. Okuldaki saldırganlık ve şiddeti arttıran risk faktörlerinden öğrenci özelliklerinin düşük akademik başarı, disiplin sorunları, madde veya alkol kullanımı, şiddete maruz kalmak ve öfke kontrol problemi olduğu ifade edilmiştir (Yavuzer, Gündoğdu ve Dikici, 2009).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini bağımlılık yaratan madde kullanımı olduğunu ifade etmişlerdir. Alkol kullanımına bağlı olarak beyin

fonksiyonlarının inhibe edilmesi dürtü kontrolünün engellenmesine ve düşünme becerisinin azalmasına neden olur. Bu nedenle alkol ve benzeri keyif verici maddelerin şiddet uygulama eğilimini arttırdığı belirtilmiştir (Pirinççioğlu, 2020). Aküzüm ve Oral (2016) yaptığı çalışmada okullarda görülen şiddet olaylarının toplumsal nedenleri değerlerin yozlaşması, şiddetin yaygınlığı ve uyuşturucu madde temini ve kullanımını olarak ifade edilmiştir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini asi tutum olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini cinsiyet olduğunu ifade etmişlerdir. Sağlam ve İkiz (2017) yaptığı bir çalışma da öğrencilerin şiddet eğilimleri ve okula bağlılıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Erkek öğrencilerin şiddet eğilimi kız öğrencilerin şiddet eğilimden yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri azaldıkça şiddet eğilim düzeylerinin arttığı belirlenmiştir. Liseli ergenlerle yapılan bir çalışmada ergenlerin şiddete yönelik tutumları incelenmiştir. Erkek öğrencilerin şiddete yönelik tutumları kız öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür(Türkmen, Neslioğlu ve Baş, 2020).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği saptanmıştır.

5.1.3.4.Rehber Öğretmenlerin Fiziksel ve Duygusal Şiddete Maruz Kalan Öğrencilere Yönelik Yapılan Çalışmalara Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin tamamı fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın psikolojik danışmanlık hizmeti olduğunu ifade etmişlerdir. Psikolojik danışmanlar okuldaki şiddeti önlemek ve azaltmak amacıyla öğrencilere yönelik öncelikli olarak bireysel psikolojik danışma, grupla psikolojik danışma ve grup rehberliği hizmeti verdiklerini ifade etmişlerdir(Uzbaş, 2009).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın müşavirlik hizmeti olduğunu ifade etmişlerdir. Psikolojik danışmanlar duygusal

istismara karşı koruyucu ve önleyici olarak öğretmenlere dönük işbirliği çalışması ve doğru iletişim konusunda çalışmalar yapıldığını belirtmişlerdir (Şahin, 2017).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın bedensel farkındalık çalışmaları olduğunu ifade etmişlerdir. Aile içi şiddete maruz kalan çocuklara rol oynama, oyunlar, hikayeler ve oyun terapisini içeren grupla psikolojik danışma uygulanarak müdahale edilmiştir (Thompson ve Trice-Black, 2012).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın arabuluculuk çalışmaları olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğrenciler arasında artan şiddet olaylarını ve çatışmaları azaltmak için tüm okulu kapsayan arabuluculuk modeli uygulanmıştır. Arabuluculuk süreci sonrası yaşanan şiddet ve çatışmaların azaldığı görülmüştür (Koruklu, 2008).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın sevk etme olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın yalnızlık hissinden kurtarmak olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın problem çözme becerisi kazandırmak olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada psikolojik danışmanların en sık kullandıkları zorbalık karşıtı stratejilerin problem çözme becerisi kazandırılması için bireysel danışmalar yapmaları olduğu belirlenmiştir (Önder, Yurtal ve Özsezer, 2016).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın hayır diyebilme becerisi kazandırmak olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin şiddet içerikli davranışlara katılma konusunda gelen teklifleri uygun bir şekilde reddetmesini

sağlamak için öğrencilerin hayır deme becerilerini geliştirilmesi amaçlamıştır (Yavuzer, 2011).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın aile ile iletişim kurma olduğunu ifade etmişlerdir. Akran zorbalığına müdahale etme becerileri olarak öğretmenler zorba ve kurban öğrenci ile konuştuklarını, aile ile görüştiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler zorbalıkla durumunda en fazla aile işbirliği yaptığını ifade etmişlerdir (Atış Akyol, Yıldız ve Akman, 2018). Önder, Yurtal ve Özsezer (2016) tarafından yapılan bir çalışmada psikolojik danışmanlar yaşanan zorbalık olayları sonucunda öncelikle ailelerle iletişime geçtikleri ve görüştiklerini ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın yetkili mercilere bildirmek olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın sınıf rehberliği olduğunu ifade etmişlerdir. Psikolojik danışmanlar okuldaki şiddeti önlemek ve azaltmak amacıyla öğrencilere yönelik sınıf rehberliği hizmeti verdiği belirlenmiştir(Uzbaş, 2009).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

5.1.3.5. Rehber Öğretmenlerin Duygusal Şiddetin Şiddet Olarak Algılanması Noktasında Öğrencilere Yönelik Yapılan Çalışmalara Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısından fazlası duygusal şiddetin şiddet olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın duyguları tanımlamak olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarısından fazlası duygusal şiddetin şiddet olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın duygusal şiddeti tanımlamak olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını duygusal şiddetin şiddet olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın seminer olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını duygusal şiddetin şiddet olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın müşavirlik hizmeti olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını duygusal şiddetin şiddet olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın rol oynama teknikleri olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını duygusal şiddetin şiddet olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın empatik anlayış geliştirme olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin yarıya yakını duygusal şiddetin şiddet olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın psikolojik danışmanlık hizmeti olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı duygusal şiddetin şiddet olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın vaka örneği olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerde rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı duygusal şiddetin şiddet olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın duygusal sınır oluşturma olduğunu ifade etmişlerdir.

Literatür taraması yapıldığında bu konu ile ilgili herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

5.1.3.6. Rehber Öğretmenlerin Fiziksel ve Duygusal Şiddete Uğrayan Öğrencilerin Kişilik Özelliklerine Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin çekingen olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin depresif olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin öfkeli olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin içekapanık olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin başarısız olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin suçlu olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin bağımlı olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin utangaç olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin umutsuz olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin yalnız olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin kaygılı olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin korkak olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin kıskanç olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin saldırgan olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin özgüvensiz olduğunu ifade etmişlerdir.

Literatür taraması yapıldığında bu konu ile ilgili herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır.

5.1.3.7. Rehber Öğretmenlerin Fiziksel ve Duygusal Şiddetle Baş Etmesine Yardımcı Olmak İçin Öğrencilere Yönelik Yapılan Çalışmalara Dair Görüşleri

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin tamamına yakını çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için yapılan çalışmanın özgüven geliştirmek olduğunu ifade etmişlerdir. Aile içi şiddete maruz kalan çocukların özgüvenlerinin aile içi şiddete maruz kalmayan çocuklardan düşüktür belirlenmiştir. Aile içi şiddete maruz kalan çocukların iletişim becerilerinin aile içi şiddete maruz kalmayan çocuklardan düşük olduğu görülmüştür. Aile içi şiddet çocukların özgüvenleri ve iletişim becerilerini olumsuz etkilediği saptanmıştır. Okullarda bu çocukların tespit edilmesi, gerekli kurumlara bildirilmesi sağlanmalı, bu çocukların özgüven düzeylerini ve iletişim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olacak çalışmalar yapılmalıdır (Yılmaz Sarkın, 2012).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin tamamına yakını çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için yapılan çalışmanın atılganlık eğitimi olduğunu ifade etmişlerdir. Psikolojik danışmanlar zorbalığa maruz kalan öğrencilere yönelik en sık kullandıkları stratejilerden birisi atılganlık becerisini kazandırmak amacıyla bireysel danışma oturumları yaptıklarını belirtmişlerdir (Önder, Yurtal ve Özsezer, 2016).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin tamamına yakını çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için yapılan çalışmanın hayır diyebilme becerisi kazandırmak olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin şiddet içerikli davranışlara katılma konusunda gelen teklifleri uygun bir şekilde reddetmesini sağlamak için öğrencilerin hayır deme becerilerini geliştirilmesi amaçlanmıştır (Yavuzer, 2011).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarıya yakını çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için yapılan çalışmanın akran arabuluculuğu olduğunu ifade etmişlerdir. Okullarda şiddet ile mücadele etmek amacıyla risk altındaki ya da şiddete mağduru olan çocuklara yönelik ikincil önleme çerçevesinde akran arabuluculuğu kullanılabileceği ifade edilmiştir (MEB, 2015).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarıya yakını çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için yapılan çalışmanın duygu çalışmaları yapmak olduğunu ifade etmişlerdir. Aile içi şiddete maruz kalan çocukların duyguları tanımlaması ve ifade etmesi, yoğun duygusal deneyimlerle baş etmesi amacıyla müdahaleler yapılandırılmıştır (Thompson ve Trice-Black, 2012).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarıya yakını çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için yapılan çalışmanın sorumluluk vermek olduğunu ifade etmişlerdir. Okullarda şiddet ile mücadele etme de öğrencilere aktif katılabileceği ve okulda söz sahibi olacağı ortamların artırılması öğrencilere yönelik proaktif önleme hizmetleri olarak belirtilmiştir (MEB, 2015). Psikolojik danışmanlar duygusal istismarla baş etmek için kişinin güçlü taraflarına odaklanması ve yeteneklerinin gelişimine destekleyecek ortamların oluşturulması şeklinde ifade etmişlerdir (Şahin, 2017).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarıya yakını çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için yapılan çalışmanın psikolojik danışmanlık hizmeti olduğunu ifade etmişlerdir. Aile içerisindeki şiddetin önlenmesi ve çocuğun korunması amacıyla aile desteği ve aile koruma hizmetlerini içerikli müdahaleler, grup terapileri, bilişsel davranışçı terapi ve ev ziyaretlerinin yapılabileceği belirtilmiştir (Lök vd., 2016). Aile içi şiddete maruz kalan çocuklarla yönelik 5 haftalık grupla psikolojik danışma yapılmıştır. Katılımcılar danışma süreci sonrasında yeni beceriler öğrendiklerini ve daha iyi hissettiklerini ifade etmişlerdir (McWhirter, 2008).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarıya yakını çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için yapılan çalışmanın öz saygı geliştirmek olduğunu ifade etmişlerdir. Şiddet davranışlarının ortaya çıkmasında düşük öz saygının önemli bir faktör olarak kabul edildiği görülmüştür. Özsaygı düzeylerinin okulda ve evde fiziksel şiddet düzeyini azalttığı belirlenmiştir. Okuldaki rehberlik servisi ve öğretmenlerin yapacağı öğrencilerin katılacağı sosyal çalışmalarla özsaygı düzeylerinin artacağı sağlanabileceği belirlenmiştir (Pehlivan ve Yekeler, 2015).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarıya yakını çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için yapılan çalışmanın baş etme becerisi kazandırmak olduğunu ifade etmişlerdir. Aile içi şiddetin önlenmesi noktasında çocuğun iletişim, baş etme, çatışma çözme ve problem çözme becerilerini geliştirecek danışmanlık hizmeti sunulmuştur. (Lök vd., 2016).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için yapılan çalışmanın iletişim becerisini geliştirmek olduğunu ifade etmişlerdir. Okullarda şiddeti önlemeye yönelik grupla psikolojik danışma, grup rehberliği ve psikodrama uygulamalarından faydalanabileceği belirtilmiştir. Bu programlar sayesinde öğrencinin iletişim becerileri ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir (Yavuzer, 2011). Koç ve Kavas (2015) tarafından yapılan bir araştırmada kişilerarası problem çözme becerileri, kişilerarası ilişki biçimleri ve iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim programları ve uygulamalarının, saldırganlığın önüne geçilmesinde önemli bir faktör olarak belirtilmiştir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin yarıya yakını çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için yapılan çalışmanın öğretmene müşavirlik hizmeti olduğunu ifade etmişlerdir.

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için yapılan çalışmanın aileye müşavirlik hizmeti olduğunu ifade etmişlerdir. Psikolojik danışmanlar okuldaki şiddet olaylarını ortadan kaldırmak için velilere yönelik; veli eğitimi, veli görüşmesi hizmeti verdiklerini ifade etmişlerdir(Uzbaş, 2009). Öğretmen ya da yönetici tarafından duygusal istismara kalan öğrencilere yönelik bireysel psikolojik danışma, aile ve öğretmene konsültasyon, güçlü yönlerin desteklenmesi uygulanmıştır. Öğretmene yönelik seminer ve arabuluculuk yapılmıştır (Şahin, 2017).

Rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerden rehber öğretmenlerin küçük bir kısmı çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için yapılan çalışmanın aile içi iletişimi geliştirmek olduğunu ifade etmişlerdir. Çocuklar için güvenli bir eğitim ortamı yaratabilmek, onları psikolojik ve fiziksel şiddet davranışlarından koruyabilmek amacıyla okullarda okul çapında şiddetle başa çıkma modelinin uygulanması amaçlanmıştır. Olumlu sonuçların sağlanması için okul personeli, öğrenci ve velilerin sürece aktif katılımı önem arz etmektedir (İnan, 2005). Zorbalığın önlenmesine yönelik; aile eğitimi ve aile ile işbirliği yapılabileceği belirlenmiştir(Çarkıt ve Bacanlı, 2020).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği saptanmıştır.

5.1.4. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Ergenlik Dönemindeki Lise Öğrencilerinin Maruz Kaldığı Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarına Ait Algılarına İlişkin Görüşlerinden Oluşan Temalar

5.1.4.1. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin tamamına yakını fiziksel şiddet kavramını tekme atmak olarak belirtmişlerdir. Güler (2010) yaptığı bir çalışmada itmek, yumruk atma, tekme atma, tokat atma, sert cisimle vurma ve bıçakla saldırma fiziksel şiddet olarak ifade edilmiştir.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin tamamına yakını fiziksel şiddet kavramını tokat atmak olarak belirtmişlerdir. Ergenlerle yapılan bir araştırmada ergenlerin yüksek oranda evde fiziksel şiddete uğradığı belirlenmiştir. Aile içerisinde daha çok babanın fiziksel şiddete başvurduğu saptanmıştır. Bu fiziksel şiddet davranışları dayak, itmek ve tokat atma şeklinde gerçekleştiği bildirilmiştir (Kılıç, 2012).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını saç çekmek olarak belirtmişlerdir. Birimoğlu (2012) fiziksel şiddeti itmek, tokat atmak, yumruk atmak, tekme atmak, saç çekmek ve yaralamak olarak ele almıştır.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını kesici delici aletle saldırmak olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir araştırmada öğretmenlerin ergenlere uyguladığı fiziksel şiddet davranışları kesici delici aletle saldırma, boğma ve kemer gibi cisimle saldırma olarak ifade edilmiştir (Namy vd., 2017).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını yumruk atmak olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada daha sık maruz kalınan fiziksel şiddet çeşitleri; yumruk atma, tekme atma, tokat atma, itme, nesne fırlatma şeklinde belirtilmiştir (Akbaş vd., 2016).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısı fiziksel şiddet kavramını vücut bütünlüğüne zarar vermek olarak belirtmişlerdir. Başkasının vücut bütünlüğüne zarar veren, ona acı çektiren her türlü saldırı fiziksel şiddet olarak nitelendirilebilir (Özgentürk, Kargın ve Baltacı, 2012).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarıya yakını fiziksel şiddet kavramını nesne ile saldırmak olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin okulda öğretmenleri tarafından fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Fiziksel şiddet, vurma, tokat atma, tekme atma, bir nesnelere fırlatma gibi doğrudan yapılan şiddettir (Pingak, Ola ve Lobo, 2020).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarıya yakını fiziksel şiddet kavramını temas etmek olarak belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmı fiziksel şiddet kavramını akran zorbalığı olarak belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmı fiziksel şiddet kavramını boğazını sıkarak belirtmişlerdir. Tokatlama, çimdikleme, ısırma, itme, tekmeleme, boğazını sıkarak, cisimle saldırmaya ve ölüm fiziksel şiddet olarak değerlendirilmektedir(Lök vd., 2016).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği saptanmıştır.

5.1.4.2. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin tamamına yakını duygusal şiddet kavramını küçük düşürmek olarak belirtmişlerdir. Öztürk vd. (2014) yapıları çalışmada duygusal şiddet davranışlarını hakaret etmek, aşağılamak, küçük düşürmek, bağırarak, eve hapsetmek ve tehdit etmek olarak tanımlamıştır.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin tamamına yakını duygusal şiddet kavramını dışlamak olarak belirtmişlerdir. Duygusal şiddet davranışları küçük düşürmek, tehdit etmek, yalnız bırakma olarak ifade edilmiştir (Chigiji vd., 2018).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını alay etmek olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada şiddet davranışlarına maruz kalanların görüşleri incelendiğinde katılımcılar uğradıkları duygusal şiddet davranışlarını ilgisizlik, sevgisizlik, hakaret etmek, aşağılamak, alay etmek, küçümsemek ve olumsuz eleştiri şeklinde ifade etmişlerdir (Tanrıverdi ve Şıpkın, 2008).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını kıyaslamak olarak belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısı duygusal şiddet kavramını görmezden gelmek olarak belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısı duygusal şiddet kavramını tehdit etmek olarak belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısı duygusal şiddet kavramını küfür etmek olarak belirtmişlerdir. Öğretmenlerin son bir ay içerisinde öğrencilere yönelik sık kullandıkları duygusal şiddet davranışları bağırma, küfür etmek, fiziksel şiddet uygulamak ile tehdit etmek ve kötü sözler kullanma olduğu saptanmıştır (Ssenyonga vd., 2019).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısı duygusal şiddet kavramını hakaret etmek olarak belirtmişlerdir. Cihan ve Karakaya (2017) tarafından duygusal şiddet türleri; aşağılama, hakaret etme, küçümseme, alay etme olarak tanımlanmıştır.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını daha zararlı şiddet türü olarak belirtmişlerdir. Duygusal şiddetin etkileri, fiziksel şiddetin etkilerinden daha geç iyileşmesidir (Phillips, 2012).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını psikolojik şiddet olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir araştırmada şiddetin duygusal yönü göz ardı edildiği saptanmıştır. Diğer şiddet türleri ile karşılaştırıldığında duygusal şiddete yönelik farkındalığın daha düşük olduğu ve daha az önemsendiği görülmüştür (Babacan Gümüş, Şıpkın ve Erdem, 2020).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını farkındalığı düşük şiddet türü olarak belirtmişlerdir. Duygusal şiddet soyut olsa da fiziksel ve cinsel şiddetten daha fazla yıkıcı şiddet türü olarak tanımlanmıştır (Cihan ve Karakaya, 2017).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısı duygusal şiddet kavramını yetersiz görmek olarak belirtmişlerdir. Baba ya da anne tarafından çocuğa bağırma, aşağılayarak konuşma, sen yapamazsın senden bu beklenirdi gibi cümleler kurulması kişiye yönelik duygusal şiddet olarak tanımlanmıştır (Sevim ve Ataş, 2015).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısı duygusal şiddet kavramını baskı kurmak olarak belirtmişlerdir. Eskici ve Tınkır(2019) yaptığı bir çalışmada duygusal şiddete maruz kalma; yetersizlik ifadeleri, saygı duymamak, engelleme, tehdit etmek, baskı uygulamak, aşağılama, kısıtlanmak, sözün kesilmesi,

söylenti çıkarmak, iftira atmak, sürekli eleştiri, alay etmek davranışları kapsamında oluşturulmuştur.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını soyut eylem olarak belirtmişlerdir. Duygusal istismar istismar türleri arasında tanımlanması ve gözlemlenmesi zor olan istismar çeşiti olarak belirtilmiştir (Kağnıcı, 2020).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısı duygusal şiddet kavramını lakap takmak olarak belirtmişlerdir. Aşağılayıcı sözler sarf etmek, lakap takmak, yapmak istemediği işlere zorlamak, yalnız bırakmak, suçlamak, duygusal ihtiyaçlarını karşılamamak, sevgiden yoksun bırakmak, sürekli eleştirmek, tehdit etmek davranışlarının duygusal şiddete girdiği belirlemiştir(Kardam ve Yüksel, 2010).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısı duygusal şiddet kavramını ihmal etmek olarak belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını ayrımcılık yapmak olarak belirtmişlerdir. Öğretmenlerin öğrencilere uyguladığı duygusal şiddet davranışları bağırma, ayırım yapma, küçük düşürme, alay etme ve lakap takma şeklinde belirtilmiştir(Aras vd., 2016).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarıya yakını duygusal şiddet kavramını bağırma olarak belirtmişlerdir.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmı duygusal şiddet kavramını suçlamak olarak belirtmişlerdir. Duygusal şiddet kişinin duygusal bütünlüğüne zarar veren faaliyetler olarak açıklanmıştır. Bu faaliyetler karşıdaki kişiyi yalnızlaştırma, baskı kurmak, sürekli eleştiri, aşağılamak, tehdit etmek, yüksek beklentilerde bulunmak, suçlama olarak belirtilmiştir(Koç, 2006).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

5.1.4.3. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışının Nedenlerine Dair Görüşleri

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerini olumsuz rol model olmak olarak ifade etmişlerdir. Medya ve şiddet ilişkisini inceleyen bir çalışmada şiddet içerikli medya programlarının çocuklar üzerinde saldırganlık ve şiddet eğilimini arttırdığı, daha çok şiddet içerikli programlar izlemek istediği, çevresindeki şiddet olaylarına duyarsızlaştığı belirlenmiştir (Dolu, Bükür ve Uludağ, 2010).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerini kültürel yapı olarak ifade etmişlerdir. Aile içerisindeki çatışmalar, erkeksi figürlerin gücün temsilcisi gibi gösterilerek cinsiyete dayalı şiddet uygulamalarının kültürel olarak nesillere aktarılması, ailenin düşük maddi geliri gibi faktörler öğrencilerin şiddet davranışlarını tetiklediğini bildirilmiştir(Silva, Marcolini ve Cavalcanti, 2018).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerinin düşük sosyo ekonomik düzey olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğretmenlerin görüşleri neticesinde ailenin ekonomik durumunun düşük olması, sosyal haklarının yeterli olmaması öğrencilerin şiddet davranışına yönelmelerine neden olduğu belirtilmiştir(Tatlıoğlu, 2016). Arslan (2015) tarafından yapılan bir çalışmada şiddet davranışına başvuran öğrencilerin ailelerinin sosyo ekonomik düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerinin ebeveynlerin eğitim düzeyi olduğunu ifade etmişlerdir. Ortaöğretim kurumlarında yaşanan şiddet olaylarının nedenlerinin incelendiği çalışmada şiddet olaylarına sebep olan faktörlerden özellikle ailelerin eğitim durumunun yetersiz olduğu görülmüştür(Kırbaş, Taşmektepligil ve Üstün, 2007). Yapılan bir çalışmada istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenlerinin; öğrencinin ailesinin eğitim düzeyinin ve maddi durumunun düşük olması, ailenin çocuğa ilgisiz davranması olduğu olarak belirtmişlerdir(Gökkyer ve Doğan, 2016).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısı fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerini sosyal medya olarak ifade etmişlerdir.

Şiddet ve gücün medyada beraber olarak olumlu şekilde sunulması lise öğrencilerini şiddete yönelttiği göstermiştir (Çobanoğlu, Şentürk ve Kıran, 2008).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerinin aile içi şiddet olarak ifade etmişlerdir. Öğretmenler aile içinde yaşanan şiddetin sonrasında öğrencilerin ebeveynlerini örnek alarak aynı davranışları okulda da sergilediğini ifade etmişlerdir. Evde yaşanan şiddeti okulda da sürerek şiddet uygulamak istediklerini belirtmişlerdir(Şahan,2010). Öğretmenlerinin okulda yaşanan şiddet olaylarının nedenleri ile ilgili olarak görüşlerine bakıldığında aile temasında aile içi şiddete maruz kalmayı belirtmişlerdir(Çubukçu ve Dönmez, 2012b).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerinin aile içi olumsuz iletişim yapısı olarak ifade etmişlerdir. Liselerde görev yapan öğretmenler, ailelerin çocuklarıyla yeterince ilgilenmemelerinin ve iletişim kurmamalarının çocukları şiddete yönettiğini belirtmişlerdir(Çobanoğlu, Şentürk ve Kıran, 2008).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerini çocuk yetiştirme tarzı olarak ifade etmişlerdir. Yapılan bir araştırmada öğretmenler, okullarda yaşanan şiddet olaylarının nedenlerini ailesel faktörlerinden çocuk yetiştirme stili olarak belirtmişlerdir(Şahan, 2010).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerini okul kurallarına uymamak olarak ifade etmişlerdir. Okullarda meydana gelen şiddet olayları üzerine yapılan bir araştırmada öğretmenler şiddetin nedeni öğrencinin okul kurallarına uymaması olarak ifade etmişlerdir. Parmak kaldırmama, sırayla konuşmama, kurallara uymayan öğrenciler öğrenci arkadaşları ya da öğretmenler tarafından şiddete maruz kaldığı saptanmıştır(Şahan, 2010).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerini akademik başarısızlık olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğretmenlerin görüşlerine göre şiddete başvuran öğrencilerin ders dinlemekle ilgili sorun yaşandığı saptanmıştır. Yine bu

öğrencilerin sınavlarda düşük başarı gösterdiği ifade edilmiştir. (Arslan, 2015). Lise öğretmenlerinin okulda yaşanan şiddet olaylarının nedenlerine ilişkin değerlendirmelerinde öğrencinin akademik başarısının düşük olmasının öğrencinin şiddet davranışlarına yönelteceğini belirtmişlerdir (Çobanoğlu, Şentürk ve Kıran, 2008).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerini bağımlılık yaratan madde kullanımı olduğunu ifade etmişlerdir. Kılıç(2012) tarafından ergenlerle yapılan bir çalışmada okullarda şiddete başvuran ve başvurmayan gruplar karşılaştırmıştır. Şiddete başvuran gruplarda başvurmayan gruplara göre daha yüksek alkol kullanımı, daha düşük düzeyde ders başarısı ve daha yüksek düzeyde dikkat eksikliği ve hiperaktivite belirtilerinin olduğu saptanmıştır.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerini lider olmak isteği olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerin kişilik özelliklerinden lider olmak isteği ve dikkat çekme arzusu da istenmeyen öğrenci davranışlarına sebep olduğu belirlenmiştir(Gökyer ve Doğan, 2016).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerini video oyunları olarak ifade etmişlerdir. Yapılan bir araştırmada öğretmenler şiddetin ortaya çıkmasında teknoloji kaynaklı risk faktörlerinden şiddet içeren bilgisayar oyunlarını belirtmişlerdir(Mayti, 2015).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerinin arkadaş çevresi olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan bir araştırmada öğretmenler şiddetin oluşmasında en etkili maddenin öğrenci kaynaklı risk faktörleri boyutunda öğrencinin kötü arkadaş çevresi olduğunu belirtmişlerdir (Mayti, 2015).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerini çeteleşme olduğunu ifade etmişlerdir. Okuldaki şiddetin çevreye dayalı risk faktörlerinin medya, çeteleşme, uyuşturucu ve madde bağımlılıkları oldukları belirlenmiştir(Pirinççioğlu, 2020).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerini kız erkek arkadaşlık olayları olduğunu ifade etmişlerdir. Aküzüm ve Oral(2015) tarafından yapılan çalışmada yönetici ve öğretmen görüşleri incelendiğinde okullarda yaşanan şiddet olaylarının bireysel faktörleri arasında kız erkek ilişkileri olduğu ifade edilmiştir.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerini öğrenciler arası anlaşmazlık olduğunu ifade etmişlerdir.

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerini otorite sağlamak olduğunu ifade etmişlerdir. Sınıf hakimiyetini sağlamak içinde olabiliyor bu.” olarak açıklamıştır. Okul ortamında öğrencileri disipline etmek amacıyla öğretmenler tarafından istemeden şiddet uygulanır(Pingak,Ola ve Lobo, 2020).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışlarının nedenlerini isyankar tutum olduğunu ifade etmişlerdir.

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği saptanmıştır.

5.1.4.4. Sınıf Rehber Öğretmenlerinin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Olaylarının Daha Fazla Hangi Gruplarda Gerçekleştiği Dair Görüşleri

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet olaylarının daha fazla öğrenci öğrenci grupları arasında gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Okullarda görülen en yaygın şiddet olayları öğrenciden-öğrenciye yönelik (%57.74), öğretmen-öğrenciye yönelik %27.20, yöneticiden-öğrenciye yönelik şiddet olaylarının %6.69 oranında yaşandığı belirlenmiştir. Öğrenciden-öğrenciye yönelik daha çok fiziksel şiddet”, “sözel şiddet”, “akran zorbalığı” ve “karşı cinsi rahatsız etme” şeklinde gerçekleştiği ifade edilmiştir(Aküzüm ve Oral, 2015). Ortaöğretim okullarında şiddet olaylarından öğrenciden-öğrenciye şiddet olaylarının (%48.1) ilk sırada yer aldığı gözlenmiştir. Öğrenciden öğrenciye, öğretmenden öğrenciye şiddet olayları daha fazla görülmektedir(

Kılıç ve Atli, 2011). Öğretmenlerin okullarda yaşanan şiddet olaylarının kimler olduğunu sırasıyla Öğrenci-öğrenci, Öğretmen-öğrenci, yönetici-öğrenci olarak belirtmişlerdir(Çubukçu ve Dönmez, 2012b). Okullarda öğrenciye dönük daha fazla şiddet uygulayan gruplar sırasıyla öğrenci, yönetici ve öğretmen olarak belirtilmiştir(Taşar, 2019). Ugandalı ergenlerle yapılan çalışmada ergenler daha sık maruz kaldıkları şiddet gruplarını sırasıyla arkadaş ve öğretmen olarak bildirmişlerdir(Namy vd., 2017).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sınıf öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet olaylarının daha fazla veli öğrenci grupları arasında gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğrenciye yönelik şiddet olayları sırasıyla arkadaş (%28,5), ebeveyn (%15,7) ve öğretmen (%14,9) tarafından gerçekleştiği belirlenmiştir (MEB, 2008). Liseli öğrencilerin en fazla arkadaşları tarafından okulda %51.4 ve aile üyelerinin evde %21.6 şiddet uyguladığını belirtmişlerdir (Özgür, Yörükoğlu ve Arabacı, 2011). Yapılan araştırmada, devlet lisesinde okuyan öğrencilerin %60'ı ebeveynlerinden şiddet gördüğünü ifade etmiştir. Aile içerisinde çocukları kontrol altında tutmak için şiddet uyguladığı görülmüştür. Araştırmada devlet lisesinde okuyan öğrencilerin yaklaşık %50 ye yakını okulda en çok şiddet uygulayan kesimin öğrenciler olduğunu belirtmişlerdir (Taşar, 2019).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği görülmüştür.

5.1.5. Yöneticilerin Ergenlik Dönemindeki Lise Öğrencilerinin Maruz Kaldığı Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarına Ait Algılarına İlişkin Görüşlerinden Oluşan Temalar

5.1.5.1. Yöneticilerin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını darp etmek olarak belirtmişlerdir. Fiziksel şiddet içeren eylemler arasında dayak atmak, bir yere kapatmak, itmek, bir şey fırlatmak, cinsel saldırıda bulunmak, bir cisimle vurmak şeklindeki eylemler bulunmaktadır (Sevim ve Ataş, 2015).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını tokat atmak olarak belirtmişlerdir. Şahan(2010) yaptığı çalışmada

öğretmenler fiziksel şiddet olarak daha çok kavga, dayak, tokat atmak, yumruk atmak, itmek davranışlarını tanımladıkları görülmüştür. Öğrencilerin maruz kaldığı fiziksel zarar verme davranışları vurma, tokat atma ve tekme atma olarak görülmüştür(Elkins, King, Nabors ve Vidourek, 2017).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı fiziksel şiddet kavramını fiziksel bütünlüğe zarar vermek olarak belirtmişlerdir. Fiziksel şiddet, şiddetin en sık ve görünür biçimidir. Fiziksel şiddet, daha çok bedene yöneliktir ve bedensel güce dayalı olarak gerçekleştiği bildirilmiştir(Akkaş ve Uyanık, 2016).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı fiziksel şiddet kavramını temas etmek olarak belirtmişlerdir.

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı fiziksel şiddet kavramını tekme atmak olarak belirtmişlerdir. Fiziksel şiddet vurulma, incinme, tekmeleme, itilme veya içeride kilitlenme, eşyaların çalınması, kişisel eşyalarının alınması veya imha edilmesi veya bir şeyler yapmaya zorlanma gibi tekrarlanan saldırganlıkları içerir. Erkek çocukların fiziksel kavgaya dahil olmaları ve fiziksel zorbalığa maruz kalmaları kızlara göre daha yüksektir (Unesco, 2019).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı fiziksel şiddet kavramını yumruk atmak olarak belirtmişlerdir. Ergenlerle yapılan bir araştırmada ergenlerin üçte birine yakını okulda şiddete uğradığını bildirmiştir. Fiziksel şiddet itmek, tokat atmak, yumruk atmak, tekme atmak ve bir nesne ile saldırmak davranışlarını kapsadığı ifade edilmiştir (Yetim ve Şahin, 2008).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı fiziksel şiddet kavramını kesici delici aletle saldırmak olarak belirtmişlerdir. Fiziksel şiddet; tokat, yumruk, tekme atmak, itmek, ısırma, kolunu bükme, boğazını sıkma, kesici ya da delici bir alet ile yaralamak, işkence yapmak, ateşle ya da kaynar suyla yakmak gibi yöntemleri içermektedir (Özgentürk, Kargın ve Baltacı, 2012).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısına yakını fiziksel şiddet kavramını nesne ile saldırma olarak belirtmişlerdir. Coşkun ve Öztürk(2010) tarafından yapılan bir araştırmada maruz kalınan fiziksel şiddet türleri itmek, tokat atmak, nesne fırlatmak, yumruk atmak ve tekme atmak şeklinde tanımlanmıştır.

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısına yakını fiziksel şiddet kavramını itmek olarak belirtmişlerdir. Fiziksel açıdan zorbalık okullarda yaygın olarak gerçekleştiği belirlenmiştir. Bu davranışlar arasında olan itmek davranışının öğrenciler tarafından çok sık düzeyde kullanıldığı saptanmıştır (Kepenekçi ve Çınkır, 2003).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısına yakını fiziksel şiddet kavramını saç çekmek olarak belirtmişlerdir. Okuldaki öğrencilerin fiziksel istismar deneyimini ölçen davranışlar itmek, çimdikleme, tokat atma, tekme atma, ısırma, saç çekme, nesne fırlatma ve kulak çekme şeklinde bildirilmiştir (Amin, Kartowagiran ve Inang, 2018).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin küçük bir kısmı fiziksel şiddet kavramını kontrol etme aracı olarak belirtmişlerdir. Köse ve Beşer (2007) tarafından yapılan çalışma fiziksel şiddet karşındaki kişi üzerinde üstünlük kurma, kişiyi korkutmak ve kontrol etmek amacıyla kaba kuvvet uygulanması şeklinde tanımlamıştır.

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin küçük bir kısmı fiziksel şiddet kavramını iletişim aracı olarak belirtmişlerdir.

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin küçük bir kısmı fiziksel şiddet kavramını kaba kuvvet olarak belirtmişlerdir. Fiziksel şiddet kaba kuvvet aracılığıyla karşındaki kişiyi korkutmayı ve sindirmeyi amaçlamıştır (Lök vd., 2016). Erkal(2019) fiziksel şiddeti kontrol ve disiplini sağlamak amacıyla kaba kuvvete başvurarak bir başkasına zarar verme biçiminde tanımlamıştır.

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği saptanmıştır.

5.1.5.2. Yöneticilerin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını lakap takmak olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin diğer öğrencilere sınıfta uyguladığı olumsuz davranışlar hakaret etme, dalga geçme, küfür etme, dışlama ve lakap takma olarak belirtilmiştir(Medikoglu ve Dalaman, 2018).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını kıyaslamak olarak belirtmişlerdir.

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını aşağılamak olarak belirtmişlerdir. Lise düzeyindeki öğrencilerin akademik performansını olumsuz etkileyen duygusal şiddet davranışları sindirme, aşağılama, taciz, utanç olarak ifade edilmiştir (Obilor ve Ikpa, 2021).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını alay etmek olarak belirtmişlerdir. Küçümseme, ilgisizlik, sevgisizlik, hakaret etmek, alay etmek, eleştirmek, gururunu incitmek, kıskançlık, küçük düşürmek(Babacan Gümüş, Şıpkın ve Erdem, 2020).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını tehdit etmek olarak belirtmişlerdir. Taptık (2010) yaptığı çalışmada yöneticiler ve öğretmenler duygusal şiddeti aşağılamak, küçük düşürücü şakalar yapmak, tehdit etmek ve sevgiden mahrum etmek olarak tanımlamıştır.

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını dışlamak olarak belirtmişlerdir. Duygusal zorbalık davranışının da okullarda görüldüğü belirtilmiştir. Bunlardan özellikle gruptan dışlamanın ve küçük düşürmenin okullarda karşılaşılan duygusal zorbalık davranışları olduğunu ifade etmişlerdir (Kepenekçi ve Çinkır, 2003).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı duygusal şiddet kavramını görmezden gelmek olarak belirtmişlerdir.

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı duygusal şiddet kavramını küfür etmek olarak belirtmişlerdir. Hakaret etme, bağırma, lakap takma, tehdit etme, küçümseme, küfür etme ve başkalarının önünde aşağılama ‘duygusal şiddet’ olarak değerlendirilmiştir(Güler, 2010).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı duygusal şiddet kavramını ihmal etmek olarak belirtmişlerdir. Duygusal ya da psikolojik şiddetin en yaygın biçimlerini ihmal etme, sevgisizlik, ilgisizlik, anlayışsız tavır takınma şeklinde gerçekleştiği belirtilmiştir (Vatan, 2002). Soyer (2018) tarafından yapılan bir çalışmada okul yöneticileri hakaret etmeyi, aşağılamayı, saygı göstermemeyi, sevgisizliği ve ilgisizliği duygusal istismar ve ihmal şeklinde ifade etmişlerdir.

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısına yakını duygusal şiddet kavramını baskı kurmak olarak belirtmişlerdir.

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısına yakını duygusal şiddet kavramını sözel şiddet olarak belirtmişlerdir. Duygusal şiddet sözel şiddet ile birlikte değerlendirilmiştir. Sözel ve duygusal şiddet arasında net bir ayırımın yapılamayacağını ifade etmiştir(Pirinççioğlu, 2020).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin küçük bir kısmı duygusal şiddet kavramını soyut eylem olarak belirtmişlerdir. Duygusal şiddetin somut fiziksel kanıtlarının olmayışından dolayı diğer şiddet türlerinden ayrıldığı saptanmıştır(Polat, 2017).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin küçük bir kısmı duygusal şiddet kavramını farkındalığı düşük şiddet türü olarak belirtmişlerdir. Duygusal şiddetin yasal olarak ifade edilmesi ve fark edilmesi yetersiz olarak ifade edilmiştir. Duygusal şiddet üzerinde çalışmalar yapılması gereken önemli konu olarak belirtilmiştir(Kanak ve Çelik, 2018).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

5.1.5.3. Yöneticilerin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışının Nedenlerine Dair Görüşleri

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini olumsuz rol model olmak olarak belirtmişlerdir. Yöneticiler okullarda görülen şiddet olaylarının nedenlerini çevresel faktörlerinden en fazla kitle iletişim araçlarının olumsuz etkisi olarak ifade edildiği belirlenmiştir(Aküzüüm ve Oral, 2015). Yöneticiler ve öğretmenlerle yapılan bir araştırmada medya kanallarındaki olumsuz davranış örnekleri ve mafya özentisi televizyon filmlerini olumsuz öğrenci davranışlarının temel nedenleri olarak gördüklerini ifade etmişlerdir(Gökkyer ve Doğan, 2016).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini ebeveynlerin eğitim düzeyi olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada yönetici ve öğretmenlerin okullarda görülen

şiddet davranışlarının nedeni aileye ilişkin faktörlerden; ailenin eğitim düzeyi, ekonomik yoksulluğu olarak açıklamışlardır(Aküzüm ve Oral, 2015). Okul yöneticileri şiddetin nedenleri olarak ailenin eğitimsizliğini ve aile içindeki şiddet olaylarını göstermişlerdir (Çubukçu ve Dönmez, 2012a).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenin sosyal medya olduğunu belirtmişlerdir. Okul müdürleri okulda yaşanan zorbalık ve şiddet olaylarının nedenlerinin, çocuğun aile içinde yaşadığı problemler, sosyal medyanın çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri, derslerin başarısız olması olduğunu ifade etmişlerdir(Hoşgörür ve Orhan, 2017). Yapılan bir çalışmada okul müdürlerinin görüşlerinden internet ve sosyal medyanın bilinçsiz kullanılması okul güvenliğini tehdit ettiği bildirilmiştir(Yıldırım, Akan ve Çiftçi, 2018).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini kız erkek arkadaşlık olayları olduğunu belirtmişlerdir.

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini okul kurallarına uymamak olduğunu ifade etmişlerdir. Okul müdürlerinin görüşlerine göre okul güvenliğini tehdit eden faktörler incelendiğinde eğitsel açıdan öğrencilerin sınıf disiplinini bozmaları, okulda sigara içmeleri okul güvenliğini tehdit eden faktörler olduğu belirtilmiştir (Yıldırım, Akan ve Çiftçi, 2018).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarıya yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini aile içi şiddet olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bir araştırmada okullarda görülen şiddet davranışlarının nedenleri aile içi şiddet, ailenin denetim ve gözetim yetersizliği olduğu belirtilmiştir (Aküzüm ve Oral, 2015). Şiddet davranışının nedenlerine bakıldığında ailevi nedenler boyutunda aile içinde şiddete maruz kalmanın öne çıktığı saptanmıştır (Tekin, 2011).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini ebeveynler arası iletişimsizlik olduğunu belirtmişlerdir. Aile içinde şiddete maruz kalmak, ailedeki sorunlar ve aile içindeki

yetersiz iletişim okullarda yaşanan şiddet olayları için risk faktörleri arasında oldukları belirtilmiştir (Verlinden, Hersen ve Thomas, 2000).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini ailenin ekonomik düzeyi olduğunu belirtmişlerdir. Düşük ve yüksek gelir grubundaki gençlerin öğrenciler farklı şiddet davranışlarına maruz kalma riski taşıdıkları belirlenmiştir. Ekonomik durum, ebeveynlerin işsizliği şiddeti olumsuz olarak etkilemiştir. Düşük gelir grubundaki öğrencilerin şiddete daha fazla meyilli olduğu ve başvurduğu belirlenmiştir (Kubar, 2019).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini bağımlılık yaratan madde kullanımı olduğunu belirtmişlerdir. Eğitimcilerle yapılan bir çalışmada okulda yaşanan şiddet olaylarının nedenlerinin; yoksulluk, işsizlik, uyuşturucu ve alkole kolay ulaşılabilmesi gibi okulun kontrolü dışındaki etkenler olduğu bildirilmiştir (De Wet, 2003).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini çocuğa ilgisiz davranmak olduğunu belirtmişlerdir. Okullarda meydana gelen şiddet olaylarında temel risk faktörleri incelendiğinde ailesel risk faktörleri arasında ebeveynlerin çocuklarla yeterli düzeyde ilgilenmemesi, ebeveynler arasında yaşanan şiddet olduğu belirtilmiştir (Kızmaz, 2006). Yöneticilerin görüşlerine göre öğrencilerin okullarda şiddete başvurmalarının önemli nedenlerinden birisi ailesinin ilgisiz olması olduğu ifade edilmiştir (Norşenli, 2009).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini çocuk yetiştirme tarzı olduğunu belirtmişlerdir. Okuldaki şiddet olaylarının en önemli kaynağının okul ve aile olduğu yöneticileri tarafından vurgulanmıştır. Okul müdürleri okulda yaşanan zorbalık ve şiddetin olaylarının çocuğun ailede bencil yetiştirilmesinden kaynaklandığını söylemişlerdir (Hoşgörür ve Orhan, 2017).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini çeteleşme olduğunu belirtmişlerdir. Okullarda yaşanan şiddet olaylarındaki risk faktörlerinden okulla ilgili faktörler arasında

antisosyal arkadaş toplulukları ve çeteleşmelerin olduğu görülmüştür (Verlinden, Hersen ve Thomas, 2000).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini lider olmak isteği olduğunu belirtmişlerdir. Yönetici görüşlerine göre öğrencinin şiddete başvurma nedenlerinden şiddet uygulayarak lider olacağını düşünmesinin ve sosyal statüsünün artacağına inanmasının önemli çevre kaynaklı nedenler olduğu belirtilmiştir(Norşenli, 2009).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini akademik başarısızlık olduğunu belirtmişlerdir. Akademi başarısının düşük olması, okula bağlılığın düşük olması okulda meydana gelen şiddet olaylarının okula ilişkin faktörleri arasında olarak ifade edilmiştir(Kızmaz,2006). Yapılan başka bir araştırmada da okulda görülen şiddet olaylarına kaynaklık eden bireysel faktörler arasında düşük düzeydeki akademik başarı olduğu görülmüştür(Aküzüm ve Oral, 2015).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini kültürel yapı olduğunu belirtmişlerdir. Şiddet kültürel yönden üstün gelme amacıyla en sık kullanılan baskı ve sosyalleşme aracı olarak tanımlanmıştır (Özerkmen ve Gölbaşı, 2012).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini öğrenciler arası anlaşmazlık olduğunu belirtmişlerdir.

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği saptanmıştır.

5.1.5.4. Yöneticilerin Öğrenciye Yönelik Fiziksel ve Duygusal Şiddetin Yaşanma Sıklığına Dair Görüşleri

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddetin yaşanma sıklığının orta olduğunu belirtmişlerdir.

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısına yakını öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddetin yaşanma sıklığının düşük olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bir araştırmada okuldaki şiddet olaylarının yaşanma sıklığına dair okul

yöneticilerinin ve öğretmenlerinin %65'e yakını ara sıra ve nadiren şeklinde görüş bildirdiği belirlenmiştir. Yapılan araştırmada yönetici ve öğretmenlerin okullarda meydana gelen fiziksel, duygusal ve sözel şiddet davranışlarının düzey düzeyde görüldüğünü ifade ettiği görülmüştür(Norşenli, 2009).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin küçük bir kısmı öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddetin yaşanma sıklığının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğrenciler arasında fiziksel, duygusal ve sözel şiddetin arttığı belirlenmiştir. Kesici aletlerin kullanımının öğrenciler arasındaki anlaşmazlıklarda giderek yaygınlaştığı saptanmıştır (Arslan, 2015).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

5.1.5.5. Yöneticilerin Öğrenciye Yönelik Fiziksel ve Duygusal Şiddetin Önlenmesi İçin Ne Tür Tedbirler Alındığına Dair Görüşleri

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin tamamına yakını fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için alınan tedbirlerin güvenlik görevlisi bulundurmak olduğunu belirtmişlerdir. Şiddeti önlemede kullanılması gereken yöntemlerden biriside güvenlik görevlisi ve güvenlik ekipmanları ile okul ve çevresinin güvenliğinin sağlanması olarak ifade edilmiştir(Karataş Baran, 2008). En yaygın güvenlik önlemi, öğrencilerin toplu halde buldukları ve hareketin fazla olduğu yerlerde öğrencileri izlemektir. İzleme işi güvenlik kameraları, güvenlik görevlileri veya okul personeliyle yapılabilir(Yavuzer, 2011).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için alınan tedbirlerin kamera sistemi olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada okullardaki koruyucu güvenlik tedbirlerine ilişkin görüşler incelendiğinde öğretmen ve yöneticilerin güvenlik tedbiri olarak güvenlik kameralarını belirtmişlerdir(Delice ve Arslan, 2018). Yöneticiler kulun güvenliğini sağlayacak önlemleri güvenlik kameralarını kurmak ve kullanmak olarak sıralamışlardır (Yıldırım, Akan ve Çiftçi, 2018). Yöneticiler okul içerisindeki şiddet olaylarına güvenlik kameralarıyla önlem alındığını aktarmışlardır(Pehlivan, 2008).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin tamamına yakını fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için alınan tedbirlerin rehberlik servisi çalışmaları

olduğunu belirtmişlerdir. Okullardaki şiddeti sonlandırılması için daha etkili rehberlik hizmeti sunulması gerektiği bildirilmiştir(Kırbaş, Taşmektepligil ve Üstün, 2007). Okul rehberlik hizmetlerinin daha aktif ve görünür olması, okul ile aile işbirliğinin artırılması, okul güvenliğinin sağlanması, disiplin cezalarının artırılması okula ilişkin çözüm öneri olarak sunulmuştur. Aile eğitimine yönelik çalışmalar, öğretmenlere hizmet içi eğitim, öğrencilere öz kontrol ve agresif davranış eğitiminin verilmesi de eğitime ilişkin çözüm önerileri olarak belirtilmiştir (Aküzüm ve Oral, 2015).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için alınan tedbirlerin müşavirlik hizmeti olduğunu belirtmişlerdir. Okul yöneticileri şiddetle baş etmek yöntemi olarak aile, öğrenci ve öğretmen eğitimi verilmesini ifade etmiştir(Çubukçu ve Dönmez, 2012a).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin tamamına yakını fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için alınan tedbirlerini nöbetçi öğretmen uygulaması olduğunu belirtmişlerdir. Okullarda yöneticiler tarafından alınan güvenlik önlemlerinden yönetsel temasında öğretmenlerin nöbet görevinin takip edildiği belirtilmiştir(Yıldırım, Akan ve Çiftçi, 2018). Güvenli bir okul oluşturma sürecinde nöbetçi öğretmenlerin görevlerini dikkatli bir şekilde yerine getirmeleri gerektiği ifade edilmiştir(Delice ve Arslan, 2018). Yöneticiler okul içerisindeki şiddet olaylarına ilişkin önlem olarak öğretmenlerin nöbet görevlerini etkin bir şekilde yerine getirdiklerini belirtmişlerdir(Pehlivan, 2008).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için alınan tedbirlerin akran arabuluculuğu olduğunu belirtmişlerdir. Bir araştırma kapsamında 9. Sınıf öğrencilerine akran arabuluculuk eğitimi verilmiştir. Okulda yaşanan öğrenci çatışmaları akran arabuluculuğuyla çözülmüştür. Sonuçlara bakıldığında lise öğrencilerinin yaşadıkları çatışmaları akran arabuluculuğu ile çözdükleri belirlenmiştir (Türk ve Türnüklü, 2013).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için alınan tedbirlerin aile ile iletişimi güçlendirmek olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bir araştırmada yöneticiler çoğunluğu tarafından şiddet olaylarının önlenmesinde okul ile aile arasında işbirliğinin sağlanması gerektiği ifade edilmiştir (Çobanoğlu, Şentürk ve Kıran, 2008).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için alınan tedbirlerin şiddete karşı okul politikası oluşturmak olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada okuldaki şiddet olaylarını önlemede sınırların açık ve net bir şekilde ortaya konması, acil eylem planı çıkartılması gerektiği ifade edilmiştir(Şahan, 2010). Okul yöneticileri şiddetle baş etmek yöntemi olarak okul kuralları oluşturmalarını belirtmiştir (Çubukçu ve Dönmez, 2012a). Okullarda şiddetin önlenmesi için öğrencilerin okulun etkinliklerine katılımının artırılması sağlanmalı, okul kurallarına olan bağlılık güçlendirilmeli gerektiği ifade edilmiştir (Özmen ve Küçük, 2013).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için alınan tedbirlerin güvenlik güçlerine başvurmak olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada ise okul müdürleri okulda zorbalık ve şiddeti önleme konusunda zorunlu olduğu zamanlarda güvenlik birimleri ile iletişime geçilmesi gerektiğini bildirmişlerdir(Hoşgörür ve Orhan, 2017). Okulların güvenliğinin sağlanması için okul müdürleri; kurum ve kuruluşlardan okul güvenliği için destek alınması ve güvenlik görevlisi ihtiyacının karşılanması gerektiğini öneri olarak sunmuşlardır (Yıldırım, Akan ve Çiftçi, 2018).

Yöneticilerle yapılan görüşmelerde yöneticilerin yarısı fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için alınan tedbirlerin disiplin işlemlerini uygulamak olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bir araştırmada okullarda şiddeti önlemede uygulanması gereken yöntemler incelendiğinde disiplin olması gerektiği ifade edilmiştir. Disiplin temasının altında disiplin kurallarına uymak ve kuralların bilinmesi gerektiği belirtilmiştir (Karataş Baran, 2008). Okullardaki şiddeti sonlandırılması için disiplin cezalarının uygulanması ifade edilmiştir (Kırbaş, Taşmektepligil ve Üstün, 2007).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği saptanmıştır.

5.1.6. Branş Öğretmenlerinin Ergenlik Dönemindeki Lise Öğrencilerinin Maruz Kaldığı Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışlarına Ait Algularına İlişkin Görüşlerinden Oluşan Temalar

5.1.6.1. Branş Öğretmenlerinin Fiziksel Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını kesici delici aletle saldırmak olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada fiziksel şiddet ısırarak, boğmaya çalışarak, fiziksel güç kullanarak evden çıkmasına veya eve girmesine engel olmak, kesici aletlerle saldırmak olarak ifade edilmiştir (Pirinççioğlu, 2020).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını bedensel bütünlüğe zarar vermek olarak belirtmişlerdir. Pinheiro(2006) fiziksel şiddetin karşındaki kişide zarar oluşturacak şekilde bilerek isteyerek uygulanması şeklinde ifade edilmiştir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısı fiziksel şiddet kavramını tokat atmak olarak belirtmişlerdir. Fiziksel şiddet tokat atmak, tekme atmak, yumruk atmak, dövmek, hırpalamak, bağlamak, çekiştirmek, makas bıçak gibi aletlerle yaralamak, sigara ile yakmak gibi fiziksel acı verme durumudur (Taptık, 2010).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısı fiziksel şiddet kavramını itmek olarak belirtmişlerdir. Girmen, Kaya ve Kılıç (2018) tarafından yapılan bir araştırmada Türkiye'deki basın ve görsel medyadaki haberleri inceleyerek okullarda yaşanan şiddet olayları saptanmıştır. Okullarda yaşanan şiddet türleri fiziksel, sözlü ve yazılı, cinsel olarak ifade edilmiştir. Fiziksel şiddet davranışları kavga etme, kulak çekme, tekme atma, tokat atma, itme, saç çekme, kesici delici aletle saldırma ve nesne fırlatma olarak ifade edilmiştir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel şiddet kavramını fiziksel güç kullanmak olarak belirtmişlerdir. Fiziksel şiddet kasıtlı olarak fiziksel güç kullanımı sonucu yaralama ve ölümlerle sonuçlanan davranışlar olarak tanımlanmıştır (Saltzman vd., 2002). Fiziksel şiddet yasaya aykırı şekilde fiziksel güç kullanma veya şiddet kullanma ile tehdit etme şeklinde tanımlanmıştır(Özerkmen ve Gölbaşı, 2012).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel şiddet kavramını dövmek olarak belirtmişlerdir. Ebeveynlerin öğrencilere karşı uyguladığı fiziksel şiddet davranışları dövmek, bir cisim fırlatma ve kulak çekme olarak tanımlanmıştır(Aras vd., 2016).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel şiddet kavramını saç çekmek olarak belirtmişlerdir. Norveçli ergenlerle yapılan araştırmada erkeklerin uyguladığı fiziksel şiddet vurma ve tekme atmak; kızların uyguladığı fiziksel şiddeti saç çekme ve tokat atmak olarak belirtilmiştir (Frøyland, 2020).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel şiddet kavramını tekme atmak olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada okulda yaşanan şiddetin çoğunlukla kişilerarası yaşandığı görülmüştür. Okulda yaşanan fiziksel şiddet davranışları; vurma, tekme atma, yumruk atma, tokat atma ve diğer biçimlerde fiziksel acıya veya yaralanmaya neden olan eylemler olarak ifade edilmiştir (Dlungwane, 2017).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel şiddet kavramını nesne ile saldırmak olarak belirtmişlerdir. Öğretmenler son bir ay içerisinde öğrencilere dönük itmek, cetvel, kemer, sopa gibi sert nesnelere, tokat atmak ve kulak çekme içerikli fiziksel şiddet davranışlarına daha fazla başvurduklarını ifade etmişlerdir (Ssenyonga, Hermenau, Nkuba ve Hecker, 2019).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel şiddet kavramını yumruk atmak olarak belirtmişlerdir. Okullarda ergenler arasında yüksek oranda fiziksel şiddet yaşandığı ifade edilmiştir. Öğrenciler maruz kaldıkları fiziksel şiddeti ağırlıklı olarak tekme, tokat ve yumruk davranışını şeklinde belirtmişlerdir (Silva, Marcolini ve Cavalcanti, 2018).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel şiddet kavramını çimdiklemek olarak belirtmişlerdir. Şahan(2010) tarafından yapılan bir araştırmada saç çekmek, kulak çekmek, kesici aletlerle saldırmak, çimdikleme öğretmenler tarafından fiziksel şiddet olarak algılandıkları belirlenmiştir.

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği görülmüştür.

5.1.6.2. Branş Öğretmenlerinin Duygusal Şiddet Kavramına Dair Görüşleri

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin tamamına yakını duygusal şiddet kavramını hakaret etmek olarak belirtmişlerdir. Öğretmenlerle

yapılan bir çalışmada öğretmenler çocuğa karşı ilgisiz davranma, hakaret etme, yapabileceğinin üzerinde sorumluluk verme, aşağılamak duygusal ihmal ve istismar olarak belirtile eylemler olarak ifade edilmiştir(Soyer, 2018).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin tamamına yakını duygusal şiddet kavramını kıyaslamak olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını lakap takmak olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada ergenlerin akranları tarafından maruz kaldığı duygusal şiddet içerikli davranışlar hakaret etmek, lakap takmak ve suçlama olarak ifade edilmiştir(Namy vd., 2017).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını baskı kurmak olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını küçük düşürmek olarak belirtmişlerdir. Duygusal istismar sürekli eleştirmeleri, aşağılamaları, sevgi ve ilgi ihtiyaçlarını yeterince karşılamamaları, reddetmeleri, küçük düşürmeleri, alaylı konuşmaları, değer vermemeleri gibi davranışlar sonucu bireyin algıladığı duygusal bir durumdur şeklinde tanımlanmıştır (Ersanlı, Yılmaz ve Özcan, 2013).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını alay etmek olarak belirtmişlerdir. Duygusal şiddet kötümserlik ve korkutma olmak üzere iki kategoride ele alınmıştır. Duygusal şiddet davranışları alay etmek, küçük düşürme, hor görmek ve tehdit etme olarak ifade edilmiştir (Aktan ve Aydın, 2018).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısı duygusal şiddet kavramını soyut eylem olarak belirtmişlerdir. Duygusal şiddetin diğer şiddet türlerinden farklı olarak somut bulgusunun olmamasının tespit edilmesini zorlaştırdığı ifade edilmiştir (Karakulak, 2018).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısı duygusal şiddet kavramını dışlamak olarak belirtmişlerdir. Norşenli (2009) yaptığı

araştırmada şiddetin duygusal boyutunda bulunan davranışlar aşağılamak, dalga geçmek ve dışlamak olarak belirtilmiştir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısı duygusal şiddet kavramını tehdit etmek olarak belirtmişlerdir. Polat (2017) duygusal şiddet davranışlarından tehdit etmeyi fiziksel veya sözel saldırılarla karşıdaki kişiye gözdağı verme amacıyla yıldırma olarak ifade etmiştir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını duygusal şiddet kavramını duygusal gelişime zarar olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını duygusal şiddet kavramını ayrımcılık yapmak olarak belirtmişlerdir

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını duygusal şiddet kavramını bağırarak belirtmişlerdir. Taptık (2010) yaptığı çalışmada yöneticiler ve öğretmenler duygusal şiddeti aşağılamak, küçük düşürücü şakalar yapmak, tehdit etmek ve sevgiden mahrum etmek olarak tanımlamıştır.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını duygusal şiddet kavramını yetersiz görmek olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını duygusal şiddet kavramını suçlamak olarak belirtmişlerdir. Yapılan çalışmada psiko-duygusal şiddet ile siber, fiziksel ve cinsel şiddet arasındaki ilişkileri incelenmiştir. Ergenlerin maruz kaldıkları duygusal şiddete örnek olarak aşağılama, suçlama, incitme, tehdit etme ve lakap takma davranışları verilmiştir(Paat, Markham ve Peskin, 2019).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını duygusal şiddet kavramını yüksek beklentide bulunmak olarak belirtmişlerdir. Polat(2017) kişiden gerçekçi olmayan beklentiler, fazla sorumluluk verilmesi ve yapamayacağı şeyler noktasında kişi üzerinde baskı kurmak davranışlarını duygusal şiddet olarak ele almıştır.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını duygusal şiddet kavramını eleştirmek olarak belirtmişlerdir. Ailesi, çocukları

veya arkadaşlarıyla görüşmeye izin vermemek, sürekli suçlamak ve eleştirmek gibi eylemler duygusal şiddet kapsamında ele alınmıştır (Öztürk, Ilgar ve Öztürk, 2014).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısı duygusal şiddet kavramını sözel şiddet olarak belirtmişlerdir. Glaser (2002) duygusal istismar, fiziksel olmayan ancak sözel olarak çok ağır olan cezalar ve tehditler içerir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısı duygusal şiddet kavramını psikolojik şiddet olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada duygusal, psikolojik ve sözel şiddet kavramları ayrı olarak açıklanmamış duygusal şiddet olarak tanımlanmıştır (Babacan Gümüş, Şıpkın ve Erdem, 2020).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısı duygusal şiddet kavramını olumsuz etkisi uzun süren şiddet olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını duygusal şiddet kavramını yok saymak olarak belirtmişlerdir.

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği saptanmıştır.

5.1.6.3. Branş Öğretmenlerinin Fiziksel ve Duygusal Şiddet Davranışının Nedenlerine Dair Görüşleri

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin tamamına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin olumsuz rol model olmak olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin şiddet uygulaması ve şiddete maruz kalmasında teknolojik araçların etkisi olduğu belirtilmiştir. Şiddet içerikli programlarının ve internetteki şiddet içerikli oyunların şiddete yol açtığı ifade edilmiştir (Şahan, 2010). Çocukların şiddeti sosyalleşme aşamasında ve sosyalleşmelerinin sonucu olarak öğrendikleri belirtilmiştir. Televizyonun da sosyalleşme süreci ile beraber aynı zamanda şiddetin öğrenilmesi ve yaygınlaşmasına sebep olduğu ifade edilmiştir (Vatandaş, 2021b).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin tamamına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin sosyal medya olduğunu belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin evdeki kurallara uymamak olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin okulda şiddet davranışını göstermesinde ailedeki kurallar uymaması ve aile değerleriyle bağdaşmayan davranışlarda bulunması önemli etkenler olduğu ifade edilmiştir (Norşenli, 2009).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin kültürel yapı olduğunu belirtmişlerdir. Toplumsal norm ve değerleri yansıyan kültürel faktörlerin, bir toplumdaki şiddetin olaylarının düzeyini etkileyebileceği belirtilmiştir. Yaşanan çatışmaların çözümünde şiddeti olağan bir yöntem olarak kabul etmek ergenlerdeki şiddet davranışını destekleyen normları ve değerleri benimsemeyi öğretebileceği saptanmıştır (Pirinççioğlu, 2020).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenini kız erkek arkadaş olayları olarak belirtmişlerdir. Kırbaş, Taşmektepligil ve Üstün(2007) tarafından yapılan bir çalışmada ergenleri şiddete yönelten sebepler ve şiddet olaylarını engellemede spor aktivitelerinin etkisi incelenmiştir. Şiddet olaylarının sebepleri kendini kanıtlamak, kız erkek ilişkisi ve kıskançlık olarak ifade edilmiştir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin aile içi şiddet olduğunu belirtmişlerdir. Aile içinde şiddete tanık olan çocuklar, hem ruhsal hem de sosyal sorunları oluşarak, kavga etmeye daha eğimli, güvensiz ve saldırgan olmaktadır (Öztürk, Ilgar ve Öztürk, 2014).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin düşük ekonomik düzey olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan çalışmada ekonomik yetersizliklerin şiddetin önemli bir tetikleyicisi olduğu belirtilmiştir. Şiddetin önlenmesinde ekonomik refah sağlanması gerektiği ifade edilmiştir (Yanık vd., 2014).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin akademik başarısızlık olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler meydana gelen şiddet olaylarının nedenlerini

düzensiz aile yapısı, aile içerisinde şiddete maruz kalmak ve derslerde başarısız olma şeklinde belirtmişlerdir (Taptık, 2010).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin üstünlük çabası olduğunu belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin çocuk yetiştirme tarzı olduğunu belirtmişlerdir. Yaşanılan şiddet davranışlarında aile ilişkilerinin önemli olduğu, sevgisiz ve baskıcı bir ortamda yetişen ve şiddet yaşayan çocukların sonraki dönemlerde toplumda şiddet uygulayabildiklerini kanıtlamıştır (Kubar, 2019)

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin bilgisayar oyunları olduğunu belirtmişlerdir. Saldırganlık düzeyi yüksek olan öğrencilerin daha çok savaş ve strateji içerikli bilgisayar oyunları oynadıkları saptanmıştır(Evgin, Çalışkan, Kaplan ve Caner, 2019).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin devrecilik olduğunu belirtmişlerdir. Taptık(2010) yaptığı çalışmada öğretmenler küçük sınıftakilere karşı güç gösterebilir de bulunmak, şiddet içerikli televizyon ve internet araçlarının çocukta yarattığı olumsuz etkiyi şiddetin sebebi olarak ifade etmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin öğrenciler arası anlaşmazlık olduğunu belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin saldırgan kişilik olduğunu belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin bağımlılık yaratan madde kullanımı olduğunu belirtmişlerdir. Uyuşturucu madde kullanımı bir ergenin suç işleme

veya problemlili davranışlara girişme riskini arttırdığı gibi şiddete maruz kalma riskini de arttırdığı belirtilmiştir (Gül ve Güneş, 2009).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin aile içi olumsuz iletişim biçimi olduğunu belirtmişlerdir. Norşenli(2009) tarafından yapılan bir çalışmada öğretmen görüşleri incelendiğinde öğrencilerin okulda şiddete başvurmasındaki önemli ailesel faktörler arasında öğrencinin aile bireyleriyle sağlıklı iletişim oluşturamaması olarak ifade edilmiştir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin okul kurallarına uymamak olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler tarafından uygulanan şiddetin temelinde okulda yürürlükte olan kuralları ihlal eden öğrencileri terbiye etme olduğu bildirilmiştir (Pingak, Ola ve Lobo, 2020).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin otoriteyi sağlamak olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğretmenler öğrencileri disiplin altında tutmak amacıyla fiziksel ya da duygusal şiddet davranışın başvurduklarını belirtmişlerdir(Ssenyonga, Hermenau,Nkuba ve Hecker, 2019).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

5.1.6.4. Branş Öğretmenlerinin Ders Esnasında Şahit Olduğu Fiziksel ve Duygusal Şiddet Olaylarına Dair Görüşleri

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısı ders esnasında şahit oldukları öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını bağırarak olarak belirtmişlerdir. Öğretmenlerin sınıf içerisinde yaşanan olumsuz olaylarla baş etmek için uyarma, azarlama, gözrmezden gelme ve fiziksel olarak cezalandırmayı kullandıkları görülmüştür(Tolunay, 2008). Öğretmenin sınıf içinde sergilediği olumsuz davranışların daha çok psikolojik şiddet olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin bağırma, küçük düşürme, hakaret etme, tehdit etme, küfür etme ve

ayrımcılık yapma gibi davranışlarda bulunduğu ifade edilmiştir(Bayrak, Karataş ve Gürol, 2018).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısı ders esnasında şahit oldukları öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını hakaret etmek olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin öğretmenler tarafından maruz kaldığı duygusal şiddetin hakaret etme, alay etme, kötü söz kullanma, küçük düşürme olduğu görülmüştür.(Yıldırım ve Aydın, 2019).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısı ders esnasında şahit oldukları öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını sözlü sataşma olarak belirtmişlerdir. Öğrenciler birbirleriyle anlaşamadıklarında şiddete başvurdukları ifade edilmiştir. Birbirleriyle tartıştıkları ve birbirleriyle sözlü sataşmaya gindikleri ifade edilmiştir (Aküzüm ve Oral, 2015).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısı ders esnasında şahit oldukları öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını baskı kurmak olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders esnasında şahit oldukları öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını dalga geçmek olarak belirtmişlerdir. Öğrenciler sınıf içerisinde arkadaşlarına küfür etme, tehdit etme, alay etme bir cisim fırlatma, arkadaşlarına bağırma davranışlarında bulunduğunu belirlenmiştir(Güven, 2020).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders esnasında şahit oldukları öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını itmek olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders esnasında şahit oldukları öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını lakap takmak olarak belirtmişlerdir. Sınıf içerisinde öğrencilerin disiplinsiz davranışları isim takma, küfür etme, kavga etme ve dersin işleyişini bozma olarak ifade edilmiştir(Demir, 2013).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders esnasında şahit oldukları öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal

şiddet olayını küçük düşürmek olarak belirtmişlerdir. Sınıf içerisinde gözlemlenen istenmeyen davranışların öğrenciyi dışlayarak küçümseyen dil kullanma, zayıf yönlerini dile getirme ve olumsuz dil kullanma şeklinde belirtilmiştir (Başar, 2011).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders esnasında şahit oldukları öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını itmek olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin otoriteyi bozan davranışlara yönelik öğretmenler itme, çekme gibi fiziksel şiddet göstermişlerdir(Yıldırım ve Aydın, 2019).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders esnasında şahit oldukları öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını kıyaslamak olarak belirtmişlerdir. Öğretmenler sınıfta istenmeyen davranışlarla karşılaşıklarında kurallara uyan öğrencileri örnek göstererek kıyaslama yaptıklarını ifade etmişlerdir(Aydoğan ve Özyürek, 2013).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders esnasında şahit oldukları öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını saç çekmek olarak belirtmişlerdir. Sınıfta öğrencilerin eğitimini engelleyen istenmeyen öğrenci davranışlarının; iletişim kuramama, bağırma ve saç çekme olduğu bildirilmiştir(Medikoglu ve Dalaman, 2018).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders esnasında şahit oldukları öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını nesne ile saldırmak olarak belirtmişlerdir. Başar(2011) yaptığı araştırmada sınıf içerisinde gözlenen sınıf arkadaşlarına yönelik davranışların kalem, silgi veya cetvel gibi nesnelere vurma olduğu ifade edilmiştir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders esnasında şahit oldukları öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını küfür etmek olarak belirtmişlerdir. Yapılan çalışmada dersin işleyişini bozacak şekilde birbirleriyle konuştuklarını ve birbirlerine argo ifadeler kullandıklarını belirlenmiştir(Sapancı ve Vardar, 2018).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders esnasında şahit oldukları öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını görmezden gelmek olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders esnasında şahit oldukları öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını not ile tehdit etmek olarak belirtmişlerdir. Öğretmenler sınıfta istenmeyen davranışları düzeltmek amacıyla derste bırakma ile tehdit ettiklerini ve görmezden geldiklerini ifade etmişlerdir(Sarıtaş, 2006). Öğretmenlerin öğrencilere yönelik sınıf içerisinde uyguladıkları duygusal şiddet davranışları; kızmak, not ile tehdit etmek şeklinde belirtilmiştir.(Yıldırım ve Aydın, 2019).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders esnasında şahit oldukları öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını söz hakkı vermemek olarak belirtmişlerdir. Öğretmenler sınıfta istenmeyen davranışlarla karşılaşmalarında öğrenciye söz hakkı tanımadıklarını belirtmişlerdir(Aydoğan ve Özyürek, 2013).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders esnasında şahit oldukları öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını kulak çekme olarak belirtmişlerdir. Öğretmenler sınıf içerisinde dövme, kulak çekme, tokat atma, cetvelle gibi nesnelere vurma davranışlarını gösterdikleri belirtilmiştir (Bayrak, Karataş ve Gürol, 2018).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders esnasında şahit oldukları öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını alay etme olarak belirtmişlerdir. Sınıf içerisinde öğrencilerle dalga geçilmesi, aşağılanması öğrencilerin motivasyonunu düşmesine yol açmıştır(Bayrak, Karataş ve Gürol, 2018).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders esnasında şahit oldukları öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını küçük düşürmek olarak belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri istenmeyen öğrenci davranışları sonucu tepki olarak bağırma, küçük düşürmek, ilgisiz davranma ve tehdit etmek davranışlarını göstermişlerdir(Tuncay,İnce ve Şahin, 2019).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders esnasında şahit oldukları öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını eleştirmek olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders esnasında şahit oldukları öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olayını gruplaşmak olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin sınıf içerisinde diğer öğrencilere uyguladığı olumsuz davranışlar saçını çekme, dalga geçme ve gruplaşma olarak ifade edilmiştir(Başar, 2011).

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği belirlenmiştir.

5.1.6.5. Branş Öğretmenlerinin Ders Dışında Gözlemlendiği Fiziksel ve Duygusal Şiddet Olaylarına Dair Görüşleri

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders dışında gözlemledikleri öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını hakaret etmek olarak belirtmişlerdir. Yapılan bir çalışmada öğrenciye dönük olumsuz öğretmen tutumları azarlamak, hakaret etme, tehdit etme olarak ifade edilmiştir (Ateş, Özdemir ve Taneri, 2019).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders dışında gözlemledikleri öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını itmek olarak belirtmişlerdir. Şilili ergenlerle yapılan bir çalışmada öğrencilerin öğretmenleri tarafından itme, tokatlama, tekme gibi fiziksel cezalandırmaya maruz kaldıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin kendi arasında yaşanan şiddet olayları öğretmenin öğrenciye uyguladığı şiddetten daha yüksek olduğu saptanmıştır(López vd., 2020).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders dışında gözlemledikleri öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını yumruk atmak olarak belirtmişlerdir. Genç (2007) yaptığı araştırmada öğrencinin uğradığı daha sert olarak nitelendirilen fiziksel zorbalık davranışlarının yumruk atma, tokat atma ve tekme atma olduğu ifade edilmiştir. Ergenlerin akranları

tarafından uğradığı fiziksel şiddet yumruk atma, tekme atma ve kesici delici aletle saldırma davranışlarıyla ölçülmüştür (Namy vd., 2017).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders dışında gözlemledikleri öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını kavga etmek olarak belirtmişlerdir. Doğan(2020) yaptığı çalışmada öğrencilerin teneffüste kavga ettikleri, arkadaşlarını tehdit ettikleri ve alay ettikleri belirlenmiştir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders dışında gözlemledikleri öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını bağırma olarak belirtmişlerdir. Güzel(2017) tarafından yapılan bir çalışmada istenmeyen öğretmen davranışlarını bağırma, hakaret etmek, yetersiz bulmak olduğu bildirilmiştir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders dışında gözlemledikleri öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını tokat atmak olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin koridor, kantin, bahçe gibi sınıf dışındaki alanlarda maruz kaldığı fiziksel zorbalıkların tekme, tokat, dövme olduğu bildirilmiştir (Gökler, 2007).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders dışında gözlemledikleri yöneticiden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını bağırma olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders dışında gözlemledikleri yöneticiden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını tokat atmak olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin yarısına yakını ders dışında gözlemledikleri yöneticiden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını hakaret etmek olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders dışında gözlemledikleri öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını tehdit etmek olarak belirtmişlerdir. Maruz kaldıkları istenmeyen öğretmen davranışlarını tehdit etmek, yokmuş gibi davranma, dış görünüş, başarısızlık

ya da ismiyle alay etme ve sözünü kesme olarak tanımlamıştır(Güzel, 2017). Öğretmenlerin sözlü olarak tehdit etmesi ve fiziksel şiddet başvurması olumsuz davranışlar olarak ifade edilmiştir(Erkol, 2019).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders dışında gözlemledikleri öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını tokat atmak olarak belirtmişlerdir.

Öğretmenler liselerde görülen istenmeyen öğrenci davranışlarıyla başa çıkma için fiziksel şiddete başvurduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler öğrencilere yönelik yumruk atma, tekme atma, saç çekme ve tokat atma eylemlerini gösterdikleri belirtilmiştir (Yıldırım ve Aydın, 2019). Öğrenciler son bir ay içerisinde öğretmenlerinden fiziksel şiddet türlerinden cetvel, kemer, sopa veya başka bir sert cisimle vurmak, tokat atmak, yumruk atmak davranışlarına maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir (Ssenyonga, Hermenau, Nkuba ve Hecker, 2019).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders dışında gözlemledikleri öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını itmek olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders dışında gözlemledikleri öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını aşağılamak olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders dışında gözlemledikleri öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını küfür etmek olarak belirtmişlerdir. Yapılan çalışmada öğrenciler en sık bahçede ve koridorda fizikle ve sözel zorbalığa maruz kaldıkları saptanmıştır. Öğrencilerin maruz kaldığı davranışlar tekme atma, küfür etme, dalga geçme, lakap takma, dışlama, tehdit etme şeklinde ifade edilmişti (Kartal ve Bilgin, 2009).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders dışında gözlemledikleri öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını saç çekmek olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin daha sık maruz kaldığı fiziksel zorbalık davranışlarının itme, saç çekme ve çimdikleme olduğu belirtilmiştir (Genç, 2007).

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders dışında gözlemledikleri yöneticiden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını yakasını silkme olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders dışında gözlemledikleri yöneticiden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını eleştirmek olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı yarısı ders dışında gözlemledikleri veliden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını tokat atmak olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders dışında gözlemledikleri veliden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını aşağılamak olarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders dışında gözlemledikleri veliden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını bağırarak belirtmişlerdir.

Branş öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders dışında gözlemledikleri veliden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını eleştirmek olarak belirtmişlerdir.

Literatür tarandığında bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu araştırmada ortaya çıkan bulguların paralellik gösterdiği görülmüştür.

5.2. SONUÇLAR

Bu araştırmada, ergenlik dönemindeki öğrencilerin uğradıkları fiziksel ve duygusal şiddetin öğrenci, ebeveyn, rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, yönetici ve branş öğretmenlerin görüşlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır.

5.2.1. Öğrencilere Göre Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Uğradıkları Fiziksel Ve Duygusal Şiddete İlişkin Sonuçlar

1. Öğrencilerin tamamına yakını fiziksel şiddet kavramını tekme atmak, tokat atmak; yarısından fazlası bedene zarar vermek, fiziksel güç kullanımı, yumruk atmak, kesici delici aletle saldırmak, nesne ile saldırmak; yarısı itmek, saç

çekmek; yarıya yakını ısırarak, üstüne yürümek; küçük bir kısmı bir temas etmek, sindirme aracı, bir yerden zorla çıkarmak olarak belirtmiştir.

2. Öğrencilerin tamamına yakını duygusal şiddet kavramını kıyaslamak, alay etmek; yarısından fazlası baskı uygulamak, dışlamak, tehdit etmek; yarısı lakap takmak, aşağılamak, yetersizlik ifadeleri; yarısı soyut eylem; yarıya yakını psikolojik zarar, ihmal etmek, ayrımcılık yapmak, olumsuz eleştiri, farkındalığı düşük şiddet türü, küfür etmek; küçük bir kısmı sözel şiddet, bağırarak olarak belirtilmiştir.
3. Öğrencilerin tamamına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedeninin gruplaşma; yarısından fazlası akademik başarısızlık, olumsuz rol model olmak, okul kurallarına uymamak; yarısı aile içi çatışma, düşük maddi durum, sosyal medya, kız erkek arkadaş olayları; yarıya yakını evdeki kurallara uymamak, kültürel yapı, öğrenciler arası anlaşmazlık, bağımlılık yaratan madde kullanımı, şiddete maruz kalmak, ebeveynlerin eğitim düzeyi, çocuk yetiştirme tarzı, güç göstermek; küçük bir kısmı arkadaş çevresi, kadın erkek eşitsizliği, öğrenciler arası ayırım yapmak, düşük iletişim becerisi olduğunu belirtmiştir.
4. Öğrencilerin tamamına yakını fiziksel ya da duygusal şiddette uğradıklarında hissettiklerinin güvensizlik, kaygı, içe kapanma; yarısından fazlası öfke; yarısı depresyon, dikkatsiz, başarısız; yarıya yakını üzüntü, okuldan uzaklaşma, umutsuzluk, utanç, çekingen, değersiz, yetersiz, korku; küçük bir kısmı suçlu, tedirgin sigara içme, uykusuz olduğunu bildirmişlerdir.
5. Öğrencilerin tamamına yakını fiziksel ya da duygusal şiddetle baş etmek için kullandıkları yöntemlerin iletişim kurmak, ailesinden yardım istemek, öğretmenlerinden yardım istemek; yarısından fazlası rehberlik servisine danıştıklarını, uzak durduklarını; yarısı karşılık verdiklerini, görmezden geldiklerini; yarıya yakını fiziksel açıdan güçlendiklerini, arkadaş gruplarına katıldıklarını, duygusal açıdan güçlendiklerini, kendi davranışlarını düzelttiklerini, yöneticilerden yardım istedikleri ve arkadaşlardan yardım istediklerini belirtmişlerdir.

5.2.2. Ebeveynlere Göre Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Uğradıkları Fiziksel Ve Duygusal Şiddete İlişkin Sonuçlar

1. Ebeveynlerin tamamına yakını fiziksel şiddet kavramının kavga etmek, kesici delici aletle saldırma; yarısından fazlası yumruk atmak, tekme atmak, tokat atmak; yarısı bedene zarar verme, fiziksel müdahale; yarıya yakını itmek olduğunu belirtmiştir.
2. Ebeveynlerin tamamına yakını duygusal şiddet kavramının aşağılamak, baskı kurmak; yarısından fazlası kıyaslama yapma, ihmal etmek; yarısı bağırarak; yarıya yakını yok saymak, alay etmek, eleştirmek, küfür etmek; küçük bir kısmı tehdit etmek, lakap takmak, söz hakkı vermemek olduğunu belirtmiştir.
3. Ebeveynlerin tamamına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenlerinin olumsuz rol model olmak, aile içi iletişimsizlik; yarısından fazlası kişiler arası anlaşmazlık, akademik başarısızlık; yarısı ebeveynlerin eğitim düzeyi; yarıya yakını düşük maddi durum, kültürel yapı, arkadaş çevresi, çocuk yetiştirme tarzı, çocuğu ihmal etmek; küçük bir kısmı cinsiyet eşitsizliği, bağımlılık yaratan madde kullanımını olduğunu belirtmiştir.

5.2.3. Rehber Öğretmenlere Göre Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Uğradıkları Fiziksel Ve Duygusal Şiddete İlişkin Sonuçlar

1. Rehber öğretmenlerin tamamına yakını fiziksel şiddet kavramını itmek; yarısından fazlası tokat atmak, bir nesne ile saldırmak, tekme atmak; yarısı yumruk atmak, kesici delici aletle saldırmak; yarıya yakını fiziksel güç kullanmak, saç çekmek, vücut bütünlüğüne zarar vermek; küçük bir kısmı temas etmek, fiziksel acı, omuz atmak olduğunu belirtmişlerdir.
2. Rehber öğretmenlerin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını alay etmek, dışlamak, lakap takmak, küçük düşürmek, baskı kurmak; yarısı soyut eylem, eleştirmek, aşağılamak, küfür etmek, görmezden gelmek; yarıya yakını duygusal gelişime zarar vermek, farkındalığı düşük şiddet türü, kıyaslamak, sevgiden yoksun bırakmak, tehdit etmek, duygusal gelişime zarar vermek, farkındalığı düşük şiddet türü, sonuçları daha yıkıcı şiddet türü; küçük bir kısmı sistematik baskı aracı, yetersizlik ifadeleri olduğunu belirtmiştir.

3. Rehber öğretmenlerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenlerinin olumsuz rol model olmak; yarısı okul kurallarına uymamak, otoriteyi sağlamak; yarıya yakını evdeki kurallara uymamak, düşük iletişim becerisi, aile içi çatışma, evdeki otoriteyi korumak, çocuk yetiştirme tarzı, düşük sosyo ekonomik düzey, kültürel yapı, kız erkek arkadaşlık olayları, çeteleşme, engellenmiş olmak, saldırgan kişilik; küçük bir kısmı sosyal medya, bilgisayar oyunları, düşük akademik başarı, bağımlılık yaratan madde kullanımı, asi tutum, cinsiyet olduğunu belirtmiştir.
4. Rehber öğretmenlerin tamamı fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik yapılan çalışmanın psikolojik danışmanlık hizmeti; yarıya yakını müşavirlik hizmeti, bedensel farkındalık çalışmaları, arabuluculuk çalışmaları, sevk etme; küçük bir kısmı yalnızlık hissinden kurtarmak, problem çözme becerisi kazandırmak, hayır diyebilme becerisini kazandırmak, aile ile iletişim kurma, yetkili mercilere haber vermek, sınıf rehberliği yapmak olduğunu belirtmişlerdir.
5. Rehber öğretmenlerin yarısından fazlası duygusal şiddetin bir şiddet türü olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik yapılan çalışmaların duyguları tanımlamak, duygusal şiddeti tanımlamak; yarıya yakını seminer, müşavirlik hizmeti, rol oynama tekniğini kullanmak, iletişim araçlarından yararlanmak, empatik anlayış geliştirmek, psikolojik danışmanlık hizmeti; küçük bir kısmı vaka örneği, duygusal sınır oluşturmak olduğunu belirtmiştir.
6. Rehber öğretmenlerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özelliklerinin çekingen, depresif, öfkeli, içekapanık, başarısız; yarıya yakını suçlu, bağımlı, utangaç, umutsuz, yalnız, kaygılı, korkak; küçük bir kısmı kıskanç, saldırgan, özgüvensiz olduğunu belirtmiştir.
7. Rehber öğretmenlerin tamamına yakını çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için yapılan çalışmaların özgüven geliştirmek, atılganlık eğitimi, hayır diyebilme becerisi kazandırmak; yarıya yakını akran arabuluculuğu, duygu çalışmaları yapmak, sorumluluk vermek, psikolojik danışmanlık hizmeti, özsaygı geliştirmek, baş etme becerisi kazandırmak, öğretmene yönelik müşavirlik hizmeti sunmak; küçük bir kısmı iletişim

becerisini arttırmak, veliye yönelik müşavirlik hizmeti sunmak, aile içi iletişimi geliştirmek olduğunu belirtmişlerdir.

5.2.4. Sınıf Öğretmenlerine Göre Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Uğradıkları Fiziksel Ve Duygusal Şiddete İlişkin Sonuçlar

1. Sınıf öğretmenlerinin tamamına yakını fiziksel şiddet kavramını tekme atmak, tokat atmak; yarısından fazlası saç çekmek, delici kesici aletlerle saldırmak, yumruk atmak; yarısı vücut bütünlüğüne zarar vermek; yarıya yakını bir nesne ile saldırmak, temas etmek, akran zorbalığı, boğazını sıkma olduğunu belirtmiştir.
2. Sınıf öğretmenlerinin tamamına yakını duygusal şiddet kavramını küçük düşürmek, dışlamak; yarısından fazlası alay etmek, kıyaslamak; yarısı görmezden gelmek, tehdit etmek, küfür etmek, hakaret etmek, yarıya yakını daha zararlı şiddet türü, psikolojik şiddet, farkındalığı düşük şiddet türü, yetersiz görmek, baskı kurmak, soyut eylem, lakap takma, ihmal etmek, ayrımcılık yapmak, bağırarak; küçük bir kısmı suçlamak olduğunu belirtmiştir.
3. Sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenlerinin olumsuz rol model olmak, kültürel yapı, düşük sosyo ekonomik düzey, ebeveynlerin eğitim düzeyi; yarısı sosyal medya; yarıya yakını aile içi şiddet, aile içi olumsuz iletişim yapısı, çocuk yetiştirme tarzı, okul kurallarına uymamak, akademik başarısızlık, bağımlılık yaratan madde kullanımı, lider olmak isteği; küçük bir kısmı video oyunları, arkadaş çevresi, çeteleşme, kız erkek arkadaşlık olayları, öğrenciler arası anlaşmazlık, otoriteyi sağlamak, isyankar tutum olduğunu belirtmişlerdir.
4. Sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet olaylarının öğrencilerden öğrencilere, yarıya yakını ise velilerden öğrencilere yönelik yaşandığını belirtmişlerdir.

5.2.5. Yöneticilere Göre Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Uğradıkları Fiziksel Ve Duygusal Şiddete İlişkin Sonuçlar

1. Yöneticilerin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramını darp etmek, tokat atmak; yarısı fiziksel bütünlüğe zarar vermek, temas etmek, tekme atmak, yumruk atmak, kesici delici aletle saldırmak; yarıya yakını bir nesne ile

saldırmak, itmek, saç çekmek; küçük bir kısmı kontrol altına alma aracı, iletişim aracı, kaba kuvvet olduğunu belirtmişlerdir.

2. Yöneticilerin yarısından fazlası duygusal şiddet kavramını lakap takmak, kıyaslamak, aşağılamak, alay etmek, tehdit etmek, dışlamak; yarısı görmezden gelmek, küfür etmek, ihmal etmek; yarıya yakını baskı kurmak, sözel şiddet; küçük bir kısmı soyut eylem, farkındalığı düşük şiddet türü olduğunu belirtmişlerdir.
3. Yöneticilerin yarısından fazlası fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenlerinin olumsuz rol model olma, ebeveynlerin eğitim düzeyi, sosyal medya; yarısı kız erkek arkadaşlık olayları, okul kurallarına uymamak, yarıya yakını aile içi şiddet, ebeveynler arası iletişimsizlik, ailenin ekonomik düzeyi, bağımlılık yaratan madde kullanımı, çocuğa ilgisiz davranmak, çocuk yetiştirme tarzı, çeteleşme, lider olmak isteği, akademik başarısızlık, küçük bir kısmı kültürel yapı, öğrenciler arası anlaşmazlık olduğunu belirtmişlerdir.
4. Yöneticilerin yarısı öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddetin okulda yaşanma sıklığını orta, yarıya yakını düşük, küçük bir kısmı yüksek olduğunu belirtmiştir.
5. Yöneticilerin tamamına yakını öğrencilere yönelik fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için alınan tedbirlerin güvenlik görevlisi bulundurma, kamera sistemi, rehberlik servisi çalışmaları; yarısından fazlası müşavirlik hizmeti, nöbetçi öğretmen uygulaması; yarıya yakını akran arabuluculuğu, aile ile iletişimi güçlendirmek, şiddete karşı okul politikası oluşturmak, küçük bir kısmı güvenlik güçlerine başvurmak, disiplin işlemlerini uygulamak olduğunu belirtmiştir.

5.2.6. Branş Öğretmenlerine Göre Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Uğradıkları Fiziksel Ve Duygusal Şiddete İlişkin Sonuçlar

1. Branş öğretmenlerinin yarısından fazlası fiziksel şiddet kavramının kesici delici aletle saldırmak, bedensel bütünlüğe zarar vermek; yarısı tokat atmak, itmek; yarıya yakını fiziksel güç kullanmak, dövmek, saç çekmek, tekme atmak, nesne ile saldırmak, yumruk atmak, çimdikleme olduğunu belirtmiştir.

2. Branş öğretmenlerinin tamamına yakını duygusal şiddet kavramının hakaret etmek, kıyaslamak; yarısından fazlası lakap takmak, baskı kurmak, küçük düşürmek, alay etmek; yarısı soyut eylem, dışlamak, tehdit etmek; yarıya yakını duygusal gelişime zarar vermek, ayrımcılık yapmak, bağırarak, yetersiz görmek, suçlamak, yüksek beklentide bulunmak, eleştirmek, sözel şiddet, psikolojik şiddet, olumsuz etkisi uzun süren şiddet türü, yok saymak olduğunu belirtmişlerdir.
3. Branş öğretmenlerinin tamamına yakını fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenlerinin olumsuz rol model olmak, sosyal medya; yarısından fazlası evdeki kurallara uymamak; yarısı içinde yaşandığı kültürel yapı, kız erkek arkadaşlık olayları; yarıya yakını aile içi şiddet, düşük ekonomik düzey, akademik başarısızlık, üstünlük çabası, çocuk yetiştirme tarzı, bilgisayar oyunları, devrecilik, öğrenciler arası anlaşmazlık, saldırgan kişilik yapısı, bağımlılık yaratan madde kullanımı; küçük bir kısmı aile içi olumsuz iletişim biçimi, okul kurallarına uymamak, otoriteyi sağlamasını belirtmiştir.
4. Branş öğretmenleri ders esnasında şahit oldukları fiziksel ve duygusal şiddet olaylarını öğretmenden öğrenciye ve öğrenciden öğrenciye yönelik olarak ifade etmiştir. Branş öğretmenlerinin yarısı ders esnasında öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarının bağırarak, hakaret etmek; yarıya yakını itmek, kıyaslamak; küçük bir kısmı not ile tehdit edilmek, söz hakkı vermemek, kulak çekmek, alay etmek, küçük düşürmek, eleştirmek olduğunu belirtmiştir. Branş öğretmenlerinin yarısı ders esnasında öğrenciden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarının sözlü sataşma, baskı kurmak; yarıya yakını dalga geçmek, itmek, lakap takmak, küçük düşürmek, saç çekmek, nesne ile saldırmak, küfür etmek, görmezden gelmek; küçük bir kısmı gruplaşmak olduğunu belirtmiştir.
5. Branş öğretmenleri ders dışında gözlemledikleri fiziksel ve duygusal şiddet olaylarının öğretmenden öğrenciye, öğrenciden öğrenciye, yöneticiden öğrenciye ve veliden öğrenciye yönelik olarak ifade etmiştir. Branş öğretmenlerinin yarıya yakını ders dışındaki öğretmenden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarının hakaret etmek, itmek, bağırarak; küçük bir kısmı tehdit etmek, tokat atmak olduğunu belirtmiştir. Branş öğretmenlerinin

yarıya yakını ders dışındaki öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarının yumruk atmak, kavga etmek, tokat atmak; küçük bir kısmı itmek, aşağılamak, küfür etmek, saç çekmek olduğunu belirtmiştir. Branş öğretmenlerinin yarıya yakını ders dışındaki yöneticiden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarının bağırarak, tokat atmak, hakaret etmek; küçük bir kısmı yakasını silmek, eleştirmek olduğunu belirtmiştir. Branş öğretmenlerinin küçük bir kısmı ders dışındaki veliden öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddet olaylarının tokat atmak, aşağılamak, bağırarak, eleştirmek olduğunu belirtmiştir.

5.3. ÖNERİLER

1. Yapılan bu çalışma Diyarbakır ilinde farklı lise türlerinde yapılmıştır. Çalışma sonuçları sadece bu okula özgü sonuçlar içermektedir. Benzer çalışma farklı ilçelerdeki farklı türdeki liselerde uygulanabilir.
2. Öğrenciler arasında yaşanan şiddet olayları ortaokul hatta ilkokul kademlerinde de görülebileceğinden ilkokullarda ve ortaokullarda benzer çalışma yapılabilir.
3. Psikolojik şiddet, duygusal şiddet ve sözel şiddet bazı görüşlerde içe içe geçmiştir. Farklı araştırmalarda bu kavramlar karşılaştırmalı şekilde çalışılabilir.
4. Öğretmenler nöbet görevlerinde okul bahçesini, kantini, sınıfları, koridorları ve lavaboları sık şekilde denetlemelidir.
5. Ders içinde veya dışında öğrenciler arasında yaşanan şiddet olaylarında okul idaresi ve rehberlik servisi ile iletişime geçilmelidir.
6. Derste otoriteyi sağlamak için fiziksel ya da duygusal şiddete başvurmak yerine iletişim kurulmalı ya da ödül ceza sistemi kullanılmalıdır.
7. Öğretmenler sınıf içerisindeki gruplaşmalara karşı ortak etkinlikler planlamalı, farklı gruptaki öğrencilerle grup çalışmaları düzenlenmelidir.
8. Öğrenciler şiddete uğramakla tehdit edildiklerinde ya da şiddete uğradıklarında ebeveynlerine, öğretmenlerine, okul yöneticilerine ve arkadaşlarına bildirmelidir.

9. Öğrencilerin izledikleri diziler, programlar, kullandıkları sosyal medya ve oynadıkları oyunlar ebeveynler tarafından kontrol edilmelir.
10. Ebeveynler çocuklarını yetiştirirken ilgisiz ya da baskıcı tutum sergilemek yerine etkili iletişim kurarak, destekleyerek, sorumluluk vererek, sevgi ve ilgi göstererek çocuğu karşı demokratik ve hoşgörülü bir tutum sergilemelidir.
11. Okul giriş ve çıkış saatlerinde, teneffüslerde, öğle aralarında nöbetçi öğretmen ve güvenlik görevlileri denetlenmeli görev yerlerinde oldukları kontrol edilmelidir.
12. Okullarda kör nokta bırakmadan tüm çevre güvenlik kamera sistemi kurularak izlenmelidir.
13. Okul yönetimi yaşanan şiddet olaylarında tutarlı ve adil bir yaklaşım sergilemelidir.
14. Duyguların ve duygusal şiddetin ne olduğu öğrenci, öğretmen ve veliler başta olmak üzere okuldaki tüm paydaşlara seminerler aracılığıyla anlatılmalıdır.
15. Duygusal şiddeti tanımlayacak afişler, posterler hazırlanarak öğrenci, öğretmen ve veliler ile paylaşılmalıdır.
16. Öğrencilerin duygusal şiddeti bir şiddet türü olarak kabul etmelerini sağlamak amacıyla yaratıcı drama, tiyatro, skeç, vaka çalışması gibi somut örnekler içeren etkinlikler oluşturulmalıdır.
17. Öğrencilerin maruz kaldığı fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesinde öğrencilere yönelik duyguları tanımlayacak, ifade edebilecek duygu odaklı çalışmalar düzenlenmeli, atılganlık becerisi, akran arabuluculuğu becerisi, problem çözme becerisi ve hayır diyebilme becerisi kazandırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abay, E., & Tuğlu, C. (2000). Şiddet ve Agresyonun Nörobiyolojisi. *Klinik Psikiyatri*, 3, 21-26.
- Acet, Mehmet, (2005), *Sporda Saldırđanlık ve Şiddet*, İstanbul: Morpa Kùltür Yayınları.
- Adams, J.F. (1995). *Ergenliği anlamak*. (13-47) (Çev. A. Dönmez) B. Onur (Ed.). Ankara: İmge Yayınevi.
- Ahmed, R. Y. (2008). *The Characteristic of rural family and their relation to parents' violence*. (Unpublished master thesis), Damascus University.
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Madde 2, 8 Mart 2012.
- Akbaş, M., Ayça, B. O. Z., Dursun, A., Çetin, S., & Kılıçaslan A. (2016). 112 Çalışanlarının Şiddete Maruz Kalma Durumları ve Şiddete Yönelik Tutum ve Davranışları. *Dokuz Eylùl Üniversitesi Hemşirelik Fakùltesi Elektronik Dergisi*, 9(3), 93-100.
- Akbaşlı, S., Üredi, L., & Özmen, G. (2017). Ortaöğretim Öğrencilerinin Şiddet Algılarını İncelemeye Yönelik Bir Araştırma (Mersin İli Örneği). *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 2(3), 143-168.
- Akkaş, İ., & Uyanık, Z. (2016). Kadına Yönelik Şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1), 32-42.
- Aktan, O., & Aydın, F. (2018). Çocuk Kitaplarına Yansıtılan Şiddet: 100 Temel Eser Örneği. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(2), 92-109.
- Aküzüm, C. & Oral, B. (2015). Yönetici ve Öğretmen Görüşleri Açısından Okullarda Görülen En Yaygın Şiddet Olayları, Nedenleri ve Çözüm Önerileri. *EKEV Akademi Dergisi*, (61), 1-30.
- Alisinanoğlu, F. (2002). Gençlik Dönemi Özellikleri ve Genç Anne-Baba İletişimi. *Eğitim ve Bilim*. 27. 123, 62-63.
- Allen, J. J., & Anderson, C. A. (2017). Aggression and Violence: Definitions and Distinctions. *The Wiley Handbook Of Violence and Aggression*, 1-14.
- Altay, E. (2005). Korku Kùltürü, Değerler Kùltürü ve Şiddet. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 8(8).

- Amin, S., Kartowagiran, B., & Inang, P. (2018). A Factor Analysis of an Instrument For Measuring Physical Abuse Experience of Students at School. *REiD (Research and Evaluation in Education)*, 4(1), 22-34.
- Anand, T., Kishore, J., Grover, S., Bhave, S., & Yadav, S. (2019). Beliefs Supporting Violence, Attitudes and Aggressive Behavior Among School Adolescents in Rural Delhi. *Community Mental Health Journal*, 55(4), 693-701.
- Anwar, Y., Sall, M., Cislighi, B., Miramonti, A., Clark, C., Faye, M. B., & Canavera, M. (2020). Assessing Gender Differences in Emotional, Physical, and Sexual Violence Against Adolescents Living in the Districts of Pikine and Kolda, Senegal. *Child Abuse & Neglect*, 102, 104387.
- Aras, Ş., Özan, S., Tımbıl, S., Şemin, S., & Kasapçı, O. (2016). Öğrencilerin Okulda Maruz Kaldıkları Duygusal ve Fiziksel Şiddet. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 53(4), 303-310.
- Arslan, Y. (2015). Okullarda Yaşanan Şiddet Olaylarının Düzey ve Dinamiklerini Anlamak: Batman Merkez Örneği/Türkiye. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(5), 1-17
- Aslan, D., Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Erdost, T., & Temel, F. (2008). Ankara'da İki Hemşirelik Yüksekokulunun Birinci ve Dördüncü Sınıflarından Okuyan Öğrencilerinin Flört Şiddetine Maruz Kalma, Flört İlişkilerinde Şiddet Uygulama Durumlarının ve Bu Konudaki Görüşlerinin Saptanması Araştırması. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma Merkezi.
- Atan, K.Y. (2001). *Lise Öğrencilerine Yönelik Fiziksel Şiddetin Değerlendirilmesi: Bir Pilot Çalışma*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Ateş, S., Çetinkaya Özdemir, E , Taneri, A . (2019). İstenmeyen Öğretmen Davranışlarına İlişkin Öğretmen Adaylarının Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (1) , 37-5.
- Atış Akyol, N., Yıldız, C., & Akman, B. (2018). Öğretmenlerin akran zorbalığına ilişkin görüşleri ve zorbalıkla baş etme stratejileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 439-459.
- Atman, Ümit Cihan, “Kadına Yönelik Şiddet, Cinsel Taciz, Irza Geçme”, *Sted Dergisi*, Ankara, 2003, Cilt, 12, S. 9, s. 333-340

- Avcı, M. (2006) Ergenlikte Toplumsal Uyum Sorunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (7), 1: 40-54
- Avcı, Ö. H., & Yıldırım, İ. (2014). Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29-1), 157-168.
- Ayan, S. (2006). Şiddet ve fanatizm. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(2), 191-209.
- Aydemir, L. (2016), “Tendency to Violence of Young People in their Adolescence Period and Precautions to be Taken”, *Journal of Social and Administrative Sciences*, 3(4), 282- 289.
- Aydoğan, Y., & Özyürek, A. (2013). Okul öncesi çocuklarda şiddet davranışları şiddet davranışları. *Uluslararası Aile Çocuk Eğitimci Dergisi*, 1(2), 1-18.
- Aygen, M., & Açık, Y. (2009). Elazığ ilinde gençlerde şiddete başvurma ya da maruz kalma sıklığı, etkileyen faktörler ve öfke ile ilişkisi. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 3(3), 8-17.
- Ayhan, F., & Özkan, B.(2016). Aile içi şiddetin ergenler üzerindeki etkisi. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3753-3767.
- Aytan, A.H. (2018). *Trans Bireylerde Beyan Edilen Fiziksel Şiddet Öyküsünün Risk Faktörleri Açısından Araştırılması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul.
- Azizoğlu, M. (2009). *Lise Ergenlerinde Duygusal İstismarın Başarıya Etkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Ana Bilim Dalı, İstanbul.
- Babacan Gümüş, A., Şıpkın, S., & Erdem, Ö. Kadına Yönelik Eş Şiddeti Yaygınlığı ve Kadınların Baş Etme Yöntemleri. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 11(2), 0-0
- Babahanoğlu, R., & Özdemir, S. G. (2016). Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkisi konusunda sosyal hizmet ve hukuk fakültesi öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 1067-1088.
- Bakanlığı, M. E. (2015). Çocuğa Yönelik Şiddetin Önlenmesi Teknik Destek Projesi Kapsamında Eğitici Ve Eğitici Olmayan Personelle Yönelik Eğitim Programı. *Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı*.

- Balcıoğlu, İbrahim, (2000), “Şiddetin Politik, Psikolojik, Etik Yönü”, *Biyolojik, Sosyolojik, Psikolojik Açından Şiddet*, Yüce Grup Yayıncılık, İstanbul.
- Balgalmış, E., & Kayır, E. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Geliştirdikleri Tutumlar. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2017(9), 532-546.
- Bámaca-Colbert, M. Y., Umaña-Taylor, A. J., & Gayles, J. G. (2012). A developmental-contextual model of depressive symptoms in Mexican-origin female adolescents. *Developmental Psychology*, 48(2), 406.
- Barış, P.N. (2020). *Ankara Şehir Hastanesinde Klinik Branşlarda Çalışan Doktorların, Şiddete Maruz Kalma Durumlarının ve Şiddete Karşı Çözüm Önerilerinin Değerlendirilmesi*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Ankara.
- Başar, M. (2011). *Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının Yönetiminde Örtük Program (Uşak İli Örneği)*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, İstanbul.
- Başoğul, C., Neslihan, L. Ö. K., & Öncel, S. (2017). Çocukların aile içi şiddetten korunmasında ailelere yönelik girişimler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 9(2), 123-135.
- Bayrak, A., Karataş, H., & Gürol, M. (2018). Öğretmenlerin Sınıfta Sergiledikleri Olumsuz Tutum ve Davranışlar Üzerine Bir Araştırma.
- Bektaş, M., & Öztürk, C. (2007). İzmir’de bir ilköğretim okulunda aile içi şiddet araştırması. *Ege Pediatri Bülteni*, 14(3): 165-169.
- Belay, H. G., Liyeh, T. M., Tassew, H. A., Ayalew, A. B., Goshu, Y. A., & Mihretie, G. N. (2021). Magnitude of Gender-Based Violence and Its Associated Factors among Female Night Students in Bahir Dar City, Amhara Region, Ethiopia. *International Journal of Reproductive Medicine*, 2021.
- Bilgen, F. G., & Karasu, F. (2017). Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar/İhmal Davranışları. *Journal of Social Sciences/Sosyal Bilimler Dergisi (2146-4561)*, 7(13).

- Birimoğlu, C. (2012). *Gaziantep Üniversitesi'nin Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Şiddete Bakış Açıları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Black, B. M., Tolman, R. M., Callahan, M., Saunders, D. G., & Weisz, A. N. (2008). When will adolescents tell someone about dating violence victimization?. *Violence against women, 14*(7), 741-758.
- Boonrusmee, S., Saengkaew, T., Pruphetkaew, N., & Jaruratanasirikul, S. (2018). Prevalence of Violence among High School Students in Hat Yai Municipality, Southern Thailand: ICAST-CI Thai Version Study. *Journal of Health Science and Medical Research, 36*(4), 247-257.
- Budak S (2003). *Psikoloji Sözlüğü*. 2. baskı. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Buluç, B.(2005).Televizyonlarda yer alan şiddet içeren programların okulda şiddete etkisi ve şiddet önleme amacıyla okul yöneticilerinin alabileceği önlemler. Gazi Üniversitesi, *Mesleki Eğitim Dergisi, 7* (14), 44-73.
- Bulut, S. (2008a). Okullarda görülen öğrenciden öğrenciye yönelik şiddet olaylarının bazı değişkenler açısından arşiv araştırması yöntemiyle incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8*(2).
- Bulut, S. (2008b). Öğretmenlerden öğrenciye yönelik olan fiziksel şiddet: Nicel bir araştırma. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8*(1).
- Burnukara, P., & Uçanok, Z. (2012). İlk ve Orta Ergenlikte Akran Zorbalığı: Gerçekleştiği Yerler ve Baş Etme Yolları. *Türk Psikoloji Yazıları, 15*(29), 68.
- Button, D. M., & Gealt, R. (2010). High risk behaviors among victims of sibling violence. *Journal of Family Violence, 25*(2), 131-140.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2019). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Can, Y. (2014). Türk Ailesinde Aile İçi Şiddetin Kültürel Dinamikleri. *Electronic Turkish Studies, 9*(8).
- Celbiş, O., Karaoğlu, L., Eğri, M., & Özdemir, B. (2012). Violence among high school students in Malatya: a prevalence study. *Turkish Journal of Medical Sciences, 42*(2), 343-350.

- Chappell, D. ve Di Martino, V. (2006) "Violence at Work, International Labour Organization", *Third Edition*, Geneva.
- Chen, C., & Qin, J. (2019). Emotional abuse and adolescents' social anxiety: The roles of self-esteem and loneliness. *Journal of Family Violence*, 1-11.
- Chigiji, H., Fry, D., Mwadiwa, T. E., Elizalde, A., Izumi, N., Baago-Rasmussen, L., & Maternowska, M. C. (2018). Risk factors and health consequences of physical and emotional violence against children in Zimbabwe: a nationally representative survey. *BMJ Global Health*, 3(3).
- Christie, D., & Viner, R. (2005). Adolescent development. *Bmj*, 330(7486), 301-304.
- Cihan, Ü., & Karakaya, H. (2017). Kadın-Erkek Kavramları Bağlamında Şiddet ve Şiddetle Mücadelede Sosyal Hizmetin Rolü. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(4), 297-324.
- Collin-Vézina, D., Hébert, M., Manseau, H., Blais, M., & Fernet, M. (2006). Self-concept and dating violence in 220 adolescent girls in the child protective system. In *Child and Youth Care Forum* (Vol. 35, No. 4, pp. 319-326).
- Conrad, D. (2014). Workplace communication problems: Inquiries by employees and applicable solutions. *Journal of Business Studies Quarterly*, 5(4), 105.
- Coşkun, S., & Öztürk, A. T. (2010). Bakırköy Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi hemşirelerinde şiddete maruz kalma durumlarının incelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3(3), 16-23.
- Çalışkan, Z., & Sağlam, M. (2015). Cinsel istismar mağduru çocuklarla çalışan uzmanların gözünden mağdur çocukların özellikleri. *İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 6-11.
- Çarkıt, E., & Bacanlı, F. (2020). Okullarda Akran Zorbalığı: Öğretmen Görüşlerine Göre Nitel Bir Çalışma. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(24), 2545-2583.
- Çelik, Gizem, (2017), *Öldüren Erkek(lik)ler*, Renas Yayıncılık, İstanbul.
- Çelik, H., & Otrar, M. (2009). Saldırganlık envanterinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29(29), 101-120.

- Çobanoğlu, F., Şentürk, İ., & Kıran, D. (2008). Liselerde yaşanan şiddet olaylarının nedenleri ve çözüm önerileri (Denizli ili örneği). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (24), 127-139.
- Çubukçu, Z., & Dönmez, A. (2012a). İlköğretim okul yöneticilerinin şiddet türlerine yönelik görüşleri ve şiddetle başa çıkma yöntemleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(1), 37-64.
- Çubukçu, Z., & Dönmez, A. (2012b). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Okuldaki Şiddet Üzerine Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(40), 89-108.
- D’Zurilla, T. J., Nezu, A. M. and Maydeu-Olivares, A. (2004). Social problem solving: Theory and assessment. In E. C. Chang, T. J. D’Zurilla & L. J. Sanna (Eds.), *Social problem solving: Theory, research, and training* (pp.11-27). Washington, DC: American Psychological Association.
- Dahlberg, L. L., Krug, E. G. (2006). Violence: a global public health problem. *Ciência & Saúde Coletiva*, 11, 1163-1178.
- De Wet, C. (2003). Eastern Cape educators' perceptions of the causes and the scope of school violence. *Acta Criminologica: African Journal of Criminology & Victimology*, 16(3), 89-106.
- Deheu Francine, Catharine Bolman, Trijntje Völlink. " Cyberbullying: Youngsters' Experiences and Parental Perception", *Cyberpsychology & Behavior*, Vol.11, No.2, 2008, ss. 217-223.
- Delice, O. E., ve Arslan, M. M. (2018) Koruyucu Güvenlik Önlemlerine Yönelik Okul Yöneticilerinin Ve Öğretmenlerin Görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 57-75.
- Demir, F. (2013). *Ortaokullarda öğrencilerin disiplinsiz davranışları ve bu davranışların sebepleri (Batman ili merkez ilçesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Derman O. (2008). Ergenlerde Psikososyal Gelişim. "Adolesan Sağlığı, II. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri" Sempozyum Dizisi No: 63. 9-21

- Deveci, H., Karadağ, R., & Yılmaz, F. (2008). İlköğretim Öğrencilerinin Şiddet Algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(24), 351-368.
- Dlungwane, A. D. (2017). *The nature and causes of violence among learners within one primary school in Umlazi Township*. (Doctoral dissertation), Durban.
- Doğan, S. (2020). Öğretmen Algısına Göre İstenmeyen Öğrenci Davranışları. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 148-159.
- Dolu, O., Büker, H. ve Uludağ, Ş., (2010). Şiddet İçerikli Video Oyunlarının Çocuklar ve Gençler Üzerindeki Etkileri: Saldırganlık, Şiddet ve Suça Dair Bir Değerlendirme. *Adli Bilimler Dergisi/Turkish Journal of Forensic Sciences*, Sayı: 9(4).
- Duman, Z. Ç., Özdağ, Ş., & Özcan A. (2003). Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkisi konusunda hemşire öğrencilerin görüşleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(2).
- Durmuş, E. (2013). Ergen Bakış Açısıyla Okulda Şiddet ve Çözüm Önerileri/ Adolescents' Perception of School Violence and Suggestions for Solutions. *E Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 41-57.
- Durmuş, N. (2020). *Üniversite Öğrencilerinde Duygusal Şiddet Mağduriyet Düzeylerinin, Kendine Zarar Verme Davranışı ve İntihar Olasılığına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim, Enstitüsü, İstanbul.
- Ekdal, H. S. (2011). *Çocuğun Fiziksel İstismarı: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Örneği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Suç Araştırmaları Anabilim Dalı.
- Elghossain, T., Bott, S., Akik, C., & Obermeyer, C. M. (2019). Prevalence of intimate partner violence against women in the Arab world: a systematic review. *BMC international health and human rights*, 19(1), 1-16.
- Elkins, R. L., King, K., Nabors, L., & Vidourek, R. (2017). Steroid use and school violence, school violent victimization, and suicidal ideation among adolescents. *Journal of school violence*, 16(4), 399-410.
- Enakele, A. S. (2019). Domestic violence against men: prevalence, implications, and consequences. *Socialinis darbas. Patirtis ir metodai*, 2019, nr. 24 (2), p. 29-43.

- Erkal, Z. (2019). *Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Şiddet Eğilimleri ve Öğrencileri Şiddete Yönlendiren Çevre Faktörleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erkol, H. Öğrencilerin Bakış Açısıyla Öğretmenlerin İstenmeyen Davranışlarının Belirlenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(3), 81-96.
- Ersanlı, K. (2005). *Davranışlarımız*. Samsun: Eser Matbaa.
- Ersanlı, K., Yılmaz, M., & Özcan, K. (2013). Algılanan Duygusal İstismar Ölçeği (adiö): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(1).
- Erten, Y. ve Ardalı, Cahit (1996),”Saldırganlık Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları”, *Cogito*. sayı 6-7. Kış-Bahar. s.143-164.
- Ertuğrul, B., & Duran, S. Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Şiddete Maruz Kalma Düzeyini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 3(1), 18-29.
- Eskici, M., & Tinkır, N. S. (2019). Exposure to Emotional Violence: Relationship between University Students According to Their Demographic Characteristics. *Pedagogical Research*, 4(1).
- Evgin, D., Çalışkan, Z., Kaplan, B., Caner, N. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Saldırganlık Durumları ve Oynadıkları Bilgisayar Oyunları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18 (72) , 1521-1540
- Faria, C. D. S. & Martins, C. B. D. G. (2016). Violence among adolescent students: conditions of vulnerability. *Enfermería Global*, 15(42), 157-170.
- Fawole, O. I. (2008). Economic violence to women and girls: Is it receiving the necessary attention?. *Trauma, Violence, & Abuse*, 9(3), 167-177.
- Fidan, C. (2016) *İlköğretim İkinci Kademe (5. 6. 7. 8. Sınıf) Öğrencilerinin Spor Yapan ve Yapmayanların Saldırganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, (Kahramanmaraş Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş Üniversitesi Sütçü İmam Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Foa, E.B., Cascard, M., Fenny, C.N., Zoeller, L.A. (2000) Psychological and environmental factors associated with partner. *Trauma, Violence & Abuse*. 1 (1): 67-91.

- Frias-Armenta, M. (2002). Longterm effects of child punishment on mexican women: A structural model. *Child abuse & Neglect*. Vol. 26, (4), 371- 386.
- Fromm E. *İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri*. 2. Baskı. İstanbul: Payel Yayınevi, 1993.
- Frost, N. (2011). *Qualitative research methods in psychology: Combining core approaches*. McGraw-Hill Education (UK).
- Frøyland, L. R. (2020). *Adolescent Physical Violence: Understanding Societal Trends and Life Outcomes for Perpetrators*. University of Oslo, Faculty of Social Sciences.
- Gander, M.J. & Gardiner H.W. (1993). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. B. Onur (Ed). Ankara: İmge Yayınevi
- Gastic, B. (2008). School truancy and the disciplinary problems of bullying victims. *Educational Review*, 60(4), 391-404.
- Gençtan E. (2020)*Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar*. Metis Yayınları, İstanbul.
- Genç, G. (2007). *Genel liselerde akran zorbalığı ve yönetimi*. Yayımlanmış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Genç, Y. (2016). Gençleri Fiziksel Şiddete İten Sebepler, Öğrenme Yolları ve Şiddet Eğilimleri. *Akademik Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 44, 51-62.
- Genç, Y., Taylan, H. H., Adıgüzel, Y., & Kutlu, İ. (2017). Aile içi şiddetin ergenlerin şiddet eğilimlerine etkisi: Antalya liseleri örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 409-422
- Gençoğlu, C., Kumcağız, H., & Ersanlı, K. (2014). Ergenlerin Şiddet Eğilimine Etki Eden Ailevi Faktörler. *Electronic Turkish Studies*, 9(2).
- Girmen, P., Kaya, M. F., & Kılıç, Z. (2018). Violence at Primary Schools and Its Reflections on the Press and the Visual Media in Turkey. *International Journal of Research in Education and Science*, 4(2), 703-713.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child Abuse & Neglect*, 26, 697-714.

- Golshiri, P., Farajzadegan, Z., Tavakoli, A., & Heidari, K. (2018). Youth Violence and Related Risk Factors: A Cross-sectional Study in 2800 Adolescents. *Advanced Biomedical Research*, 7.
- Göger, F. (2020). *Suçta sürüklenen çocuklarda şiddet eğilimi ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Göka, E., & Türkçapar, H. (2007). Gençlik ve şiddet. *Ankara Numune Hastanesi ve Ankara SSK Hastanesi Psikiyatri Bölümü*.
- Gökkaya VB, Ayan S. Sosyal Öğrenme Kuramı ve Aile İçi Şiddet. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2017, 10(48): 389-93.
- Gökkaya, V. B. (2011). Türkiye’de Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 12, Sayı 2.
- Gökler, R. (2007). *İlköğretim öğrencilerinde akran zorbalığının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gökçyer, N., & Doğan, B. (2016). İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Nedenlerine İlişkin Yönetici Ve Öğretmen Görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 93-106.
- Gözütok, F.D., Er, O. Ve Karacaoğlu, C.(2006). *Okullarda Dayak: 1992-2006 Yılları Karşılaştırması. 1.Şiddet Ve Okul: Okul Ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet Ve Alınabilecek Önlemler Tedbirler Sempozyumu*. İstanbul: 28-31 Mart 2006. Meb &Unıcef
- Graham, S., Bellmore, A. D., & Mize, J. (2006). Peer victimization, aggression, and their co-occurrence in middle school: Pathways to adjustment problems. *Journal of abnormal child psychology*, 34(3), 349-364.
- Gül, S. K., & Güneş, İ. D. (2009). Ergenlik Dönemi Sorunları ve Şiddet. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1),
- Güler, N. (2010). Gebelikte eşi tarafından kadına uygulanan fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet ve ilişkili faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik dergisi* 3 (2), 72–77.

- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., & Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Güven, E. S. (2020). *Ortaokul öğretmenlerinin sınıfta karşılaştığı disiplin sorunları ve bunlara çözüm bulma stratejileri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Güzel, H. (2017). Lise öğrencilerinin istenmeyen öğretmen davranışlarına yönelik algılarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (38), 209-220.
- Hahn S, Zeller A, Needhamc I, Kok G, Dassen T, Halfens RJG. Patient and visitor violence in general hospitals: A systematic review of the literature. *Aggression and Violent Behavior* 2008;13:431-41.
- Hart, S., M. R. Brassard, Majör to Children's Mental Health Psychological Maltreatment. *Amerikan Psychologist*. Vol:42,1987.
- Haskan, Ö. ve Yıldırım, İ. (2012). Şiddet Eğilim Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim ve Bilim*, 37(163), 165-177.
- Haynie, D. L., Farhat, T., Brooks-Russell, A., Wang, J., Barbieri, B., & Iannotti, R. J. (2013). Dating violence perpetration and victimization among US adolescents: Prevalence, patterns, and associations with health complaints and substance use. *Journal of Adolescent Health*, 53(2), 194-201.
- Henry, S. (2000). What is school violence? An integrated definition. *The annals of the American academy of political and social science*, 567(1), 16-29.
- Hirigoyen, M.F. (2021). *Manevi Taciz: Gündelik Hayatta Sapkın Şiddet*. (Çev: Heval.Bucak). İstanbul: Güncel Yayıncılık.
- Hoşgörür, V., & Orhan, A. (2017). Okulda zorbalık ve şiddetin nedenleri ve önlenmesinin yönetimi (Muğla merkez ilçe örneği). *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(24), 859-880.
- Hökelekli, H. (2007). Çocuk ve gençlerde şiddet olgusu ve önlenmesine yönelik öneriler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5(14), 61-78.
- Hutzell, K. L., & Payne, A. A. (2018). The relationship between bullying victimization and school avoidance: An examination of direct associations, protective influences, and aggravating factors. *Journal of school violence*, 17(2), 210-226.

- Iwaniec, D. (2006). *The emotionally abused and neglected child: Identification, assessment and intervention a practice handbook*. England: JohnWiley & Sons, Ltd.
- İnan, Hatice, Z. (2005). Okullarda Çocuklar Arası Zorbalık. M.Ü. *Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* Yıl: 2005, (22), ss. 161-170.
- Janosz, M., Archambault, I., Morizot, J., & Pagani, L. S. (2008). School engagement trajectories and their differential predictive relations to dropout. *Journal of social Issues*, 64(1), 21-40.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2014). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kağnıcı, E. (2020). *Ergenlerde internet bağımlılığı ile algılanan duygusal istismar ve iyi oluş arasındaki yordayıcı ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kahya, Y. (2018). Medyanın Gençler Üzerinde Sosyal Sapma ve Şiddet Bağlamında Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(45), 43
- Kanak, M., & Çelik, M. (2018). Türkiye'de Duygusal İstismar Üzerine Yazılan Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 13(27).
- Karakulak Fatma (2018). *Çocukluk Döneminde Aile İçi Şiddete Maruz Kalan Ergenlerde Saldırganlık Eğilimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karataş Baran, G. (2008). *Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Görüşlerine Dayalı Olarak Okullarda Şiddet ve Okul Güvenliğinin İncelenmesi: Keçiören Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karataş, M., & Ünalmiş, A. İlköğretim 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrencileri Arasında Yaşanan Akran Zorbalığının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Tokat Örneği). *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 3.
- Kardam F, Yüksel İ (2010) *Kadına yönelik aile içi şiddet algısı: niteliksel araştırma sonuçları*. In *Türkiye'de Kadın Yönelik Aile İçi Şiddet* (Eds S Üner, F Kardam):103-165. Ankara, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

- Kartal, H., & Bilgin, A. (2009). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenler ve Öğrenim gören Öğrencilerin Zorbalığa Yönelik Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(3), 53
- Kaya, Ö. S. (2018). Romantik İlişkilerde Problem Çözme Becerilerinin Empati ve Mental İyi Oluş Açısından İncelenmesi. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(1), 62-72.
- Kaygısız E. G. (2019). Şiddetin E-Hali: Siber Zorbalık. *Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi*, (4-5), 161-174.
- Keenan, K. and Wakschlag, L. S. (2004). Are oppositional defiant and conduct disorder symptoms normative behaviors in preschoolers? A comparison of referred and nonreferred children. *American Journal of Psychiatry*, 161(2), 356-358.
- Kepenekçi, Y. K., & Çınkır, Ş. (2003). Öğrenciler arası zorbalık. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 34(34), 236-253.
- Kepenekçi, Y. K., & Çınkır, Ş. (2006). Bullying among Turkish high school students. *Child abuse & neglect*, 30(2), 193-204.
- Kılıç, E. Z. (2012). Ergenlerde Şiddet Kullanımı: Bireysel ve Ailesel Etkenler/Violent Behavior in Adolescence: Individual and Familial Factors. *Noro-Psikoloji Arşivi*, 49(4), 260.
- Kılıç, M., Atlı, A. (2011). İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Yaşanmış Şiddetin Gazetelerdeki Yansımaları. *Education Sciences*, 6 (1), 1284-1294.
- Kırbaç, Ş., Taşmektepligil, Y., & Üstün, A. (2007). Ortaöğretimde Gençleri Şiddete Yönelten Nedenler Ve Şiddeti Engellemede Spor Aktivitelerinin Rolünün İncelenmesi: Amasya İli Örneği. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4), 177-185.
- Kızmaz Z. (2006). Okullardaki şiddet davranışının kaynakları üzerine kuramsal bir yaklaşım. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2006; 30:47-70.
- Kim, D. H., Kim, K. I., Park, Y. C., Zhang, L. D., Lu, M. K. ve Li, D. G. (2000). Children experience of violence in China and Korea: A transcultural study. *Child Abuse and Neglect*, 24 (9), 1163-1173.

- Kim, Y. S., Leventhal, B. L., Koh, Y. J., Hubbard, A., & Boyce, W. T. (2006). School bullying and youth violence: causes or consequences of psychopathologic behavior?. *Archives of general psychiatry*, 63(9), 1035-1041.
- Kingma, M. (2001). Workplace violence in the health sector: a problem of epidemic proportion. *International Nursing Review*, 48(3), 129-130.
- Kocacık, F., & Çağlayandereli, M. (2009). Ailede kadına yönelik şiddet: Denizli ili örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 25-43.
- Koç, B. ve Kavas, B. A. (2015). Üniversite öğrencilerinin Saldırganlık, Kişilerarası problem çözme becerileri, kişilerarası ilişki tarzları ve iletişim beceri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(2), 783-799.
- Koç, M. (2006). *Şiddetin ortaya çıkardığı psikolojik travmayla baş etmede sporun işlevselliği, 1. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu*, 28-31 Mart, İstanbul.
- Konuk, N. (2019). Üniversite öğrencilerinin sosyal medyada şiddet kavramına bakışları *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 9(3), 414-431.
- Korkmaz, A. (2016). Siber Zorbalık: Fizikselden Sanala Yeni Şiddet. *Kurgu*, 24(2), 74-85.
- Koruklu, N. (2008). Okullarda Yaşanan Şiddet Olaylarını Azaltmaya Yönelik “Tüm Okulu Kapsayan Arabuluculuk Modeli” nin Uygulanmasına İlişkin Bir Çalışma. *Communication in Peace/Conflict in Communication*, 171.
- Köknel, Ö., *Bireysel ve Toplumsal Şiddet*, Altın Kitaplar Yayınevi, 2. Basım, İstanbul, 2000.
- Köse, A. ve Beşer, A. (2007). Kadının Değiştirilebilir Yazgısı Şiddet, *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(4), 114-121.
- Krug E, Dahlberg L, Mercy J, Zwi A, Lozano R. *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization; 2002.
- Kubar, Y. (2019). Gençler Arası Şiddetin Nedenlerini Belirlemeye Yönelik Alan Çalışması Elazığ İli Örneği. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(4), 193-205.

- Kubar, Y., & Kıral, G. (2019). Lise Öğrencilerinin Şiddet Algısı Üzerine Bir Araştırma: Elazığ Merkez İlçe Örneği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(2), 354-374.
- Kulaksızoğlu A. (2020). *Ergenlik Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Kurtyılmaz Y., Can G., & Ceyhan, A. A. (2017). Üniversite öğrencilerinin ilişkisel saldırganlık ile benlik saygısı, sosyal bağlılık ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 7(47), 33-52.
- Lansford, J. E., Criss, M. M., Pettit, G. S., Dodge, K. A., & Bates, J. E. (2003). Friendship quality, peer group affiliation, and peer antisocial behavior as moderators of the link between negative parenting and adolescent externalizing behavior. *Journal of Research on Adolescence*, 13(2), 161-184.
- Letourneau, N. L., Fedick, C. B., & Willms, J. D. (2007). Mothering and domestic violence: A longitudinal analysis. *Journal of Family Violence*, 22(8), 649-659.
- Livana, P. H., Kurian, M., & Nurnainah, N. (2020). Physical violence of parents in children age school. *Indonesian journal of global health research*, 2(1), 41-48.
- López, V., Benbenishty, R., Astor, R. A., Ascorra, P., & González, L. (2020). Teachers victimizing students: Contributions of student-to-teacher victimization, peer victimization, school safety, and school climate in Chile. *American journal of orthopsychiatry*, 90(4), 432.
- Lök, N., Başoğlu, C., & Öncel, S. (2016). Aile içi şiddetin çocuk üzerindeki etkileri ve psikososyal desteğin önemi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(2), 155-161.
- Mahiroğlu, A., & Buluç, B. Orta Öğretim Kurumlarında Fiziksel Ceza Uygulamaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1).
- Marceau, K., Ram, N., & Susman, E. (2014). Development and lability in the parent-child relationship during adolescence: Associations with pubertal timing and tempo. *Journal of Research on Adolescence : the Official Journal of the Society for Research on Adolescence*, 25(3), 474-489.
- Mason, K. L. (2008). Cyberbullying: A preliminary assessment for school personnel. *Psychology in the Schools*, 45(4), 323-348.
- Mayti, A.(2015). *Ortaokullarda öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine göre okul içi şiddetin nedenlerinin incelenmesi (Şanlıurfa İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek

Lisans Tezi. Zirve Üniversitesi ve Kahraman Maraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.

- McDade, R. S., King, K. A., Vidourek, R. A., & Merianos, A. L. (2018). Impact of prosocial behavioral involvement on school violence perpetration among African American middle school and high school students. *Journal of immigrant and minority health, 20*(1), 7-13.
- McWhirter, P. T. (2008). An empirical evaluation of a collaborative child and family violence prevention and intervention program. *Compelling Counseling Interventions: Celebrating VISTAS'Fifth Anniversary (Eds GR Walz, JC Bleuer, RK Yep)*, 221-227.
- MEB. (2008). *Öğrencilerin Şiddet Algısı*. Ankara: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- MEB. (2015). *Çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi teknik destek projesi: revize erken uyarı uygulamaları (Faaliyet 1.2.4)*. Ankara: Proje ofisi.
- Medikoğlu, O. ve Dalaman, O. (2018). Öğretmenlerinin Derste Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlara Yönelik Çözüm Stratejileriyle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi, 4* (3), 20-32.
- Meral, Pınar (2007), “Televizyon Reklam ve Gerçeklik: Kozmetik Reklamlarında Kadına Yönelik Şiddet”, (Ed.) Can Bilgili ve Nesrin Tan Akbulut, Medya Eleştirileri, Beta Yayınları İstanbul.
- Miller, T. W., & Veltkamp, L. J. (1993). Reports of Spouse Abuse in the US Army Central Registry (1989-1997. *Military Medicine, 158*(12), 766-71.
- Miyahara, H. (2020). What does Corporal Punishment in Schools Mean?: Trend of Case Law. *Japanese Society and Culture, 2*(1), 3.
- Morera, F. O., Maydeu-Olivares, A., Nygren, E. T., White, J. R., Fernandez P. N. and Skewes, C. M. (2006). Social problem solving predicts decision making styles among US Hispanics. *Personality and Individual Differences, 41*, 307–317
- Moshtaq, S. A. S. (2019). Afganistanda Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Araştırma. *Journal of International Social Research, 12*(62).

- Mustafa, A. (2019). Research on Community Violence against Adolescents in Kosovo and related Variables. *Journal of Family Counseling and Education*, 4(1), 1-11.
- Müderrişoğlu, S. (2002). *Adolesan Döneminde Karşılaşılan İntihar Eğilimlerinde Aile-içi Duygusal ve Fiziksel İstismar ile Depresyonun Etkileri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Nair, B., & Ercan, H. (2019). Ergenlerde Saldırganlığın Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Journal of Theoretical Educational Science/Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 12(3).
- Namy, S., Carlson, C., Pala, A. N., Faris, D., Knight, L., Allen, E., ... & Naker, D. (2017). Gender, violence and resilience among Ugandan adolescents. *Child abuse & neglect*, 70, 303-314.
- Nazlıcan, E., Çelik, G. G., Akbaba, M., Okyay, R. A., Burak, K., & Tahiroğlu, A. Y. Exposure of Students to Bullying in A Secondary School and Evaluation of Related Factors. *Sakarya Tıp Dergisi*, 9(1), 74-83.
- Ncontsa, V. N., & Shumba, A. (2013). The nature, causes and effects of school violence in South African high schools. *South African journal of education*, 33(3).
- Njambi, N. D. (2014). Effects Of Domestic Violence On Academic Performance Of Public Secondary Schools: A Case Of Muguga Location. *Kiambu County, The University Of Nairobi*.
- Norşenli, F. (2009). *Ortaöğretim kurumlarında öğrenciler arasında yaşanan şiddetin türü, yaşanma sıklığı ve nedenleri (Ankara ili örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Obilor, E. I., & Ikpa, A. I. (2021). Assessment of the Effects of Violence on Students' Academic Performance in Public Senior Secondary Schools in Rivers State. *International Journal of Innovative Psychology & Social Development* 9(1):147-158.
- Odman, M. Tevfik, Lütfiye Odman, *Erkekler de Şiddet Mağduru*, Karahan Kitabevi, Adana 2017.
- O'Hagan, K. P. (1995). Emotional and psychological abuse: Problems of definition. *Child abuse & neglect*, 19(4), 449-461.

- Olaitan, O. L. (2019). *Domestic Violence and Its Health Effects Among Residents in Kwara State, Nigeria*. (Doctoral dissertation). University of Ilorin, Department of Human Kinetics Education, Faculty of Education, Ilorin.
- Olweus, D. (1999). Sweden. P. K. Smith, Y. Morita, J. Junger-Tas, D. Olweus, R. Catalano & P. Slee (Ed.), *The nature of school bullying: A cross national perspective* (7-27). Routledge: Londra ve New York.
- Onbaş, N. (2007). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerin Eğitim Örgütlerinde Duygusal Şiddete İlişkin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Osofsky, J. (2005). The role of non-mental-health professionals-the professional viewpoint The Effects of Exposure to Violence on Children of Different Ages: Prevention and Intervention-effective. *Developing Strategies to Deal with Trauma in Children: A Means of Ensuring Conflict Prevention, Security and Social Stability. Case Study: 12-15-Year-Olds in Serbia, 1*, 77.
- Overstreet, S. (2000). Exposure to community violence: defining the problem and understanding the consequences. *Journal of Child & Family Studies*, 9(1), 7-25.
- Ögel K, Tari I, Yılmazçetin-Eke C. *Okullarda suç ve şiddeti önleme*. İstanbul: Yeniden Yayınları, 2006.
- Öğülmüş, S. (2006). *Kişilerarası sorun çözme becerileri ve eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Önder, F. C., Yurtal, F., & Özsezer, S. B. (2016). Okullarda zorbalığı önleme ve müdahale etmeye yönelik yapılan uygulamalar: Psikolojik danışman görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 52, 57-70.
- Özcan, A., Kaya, Ş. Ş., Özdil, K., Öztürk, G. K., Sezer, F., Niğdelioğlu, D., & Yaşar, Z. (2020). Lise Öğrencilerinde Şiddet Eğilimi Ve Etkileyen Faktörler. *Halk Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2(1), 2-13.
- Özerkmen N., Gölbaşı H. Toplumsal bir olgu olarak şiddet. *Akademik Bakış Dergisi*. 2012;28:1-19.
- Özgentürk, İ., Karğın, V., Baltacı, H. (2012). Aile İçi Şiddet ve Şiddetin Nesilden Nesile İletilmesi. *Polis Bilimleri Dergisi*, Cilt:14(4), 55-77.

- Özgür, G., Yörükoğlu, G., Arabacı, L. B. (2011). Lise Öğrencilerinin Şiddet Algıları, Şiddet Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2): 53-60.
- Özmen, F. ve Küçük, N. (2013). İki ayrı zaman diliminde okulda şiddet durumu. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (2), 78-96.
- Öztürk, N. (2008). *Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Öztürk, H. B., Ilgar, M. Z., & Öztürk, E. E. (2014). Aile içi şiddetin akademik başarı ve saldırganlıkla ilişkisi. *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. Güz (5), 115-168.
- Öztürk, N. (2008). *Orta öğretim 9. sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Paat, Y. F., Markham, C., & Peskin, M. (2019). Psycho-emotional violence, its association, co-occurrence, and bidirectionality with cyber, physical and sexual violence. *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 1-16.
- Parman, T., *Ergenlik ya da Merhaba Hüzün*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2000.
- Pehlivan, E., & Yekeler, B. (2015). The Relationship between Self-esteem and Exposure to Physical Violence in Adolescents in a Semi-rural Area of Malatya [Malatya'da Yarı Kırsal Bir Bölgede Ergenlerde Özsaygı İle Fiziksel Şiddete Maruziyet Arasındaki İlişki]. *Medicine Science*; Cilt: 4 Sayı: 1.
- Pehlivan, M. (2008). *İstanbul ili Kadıköy İlçesi liselerindeki okul içi şiddet algısı ve şiddete karşı alınan önlemler ilişkisi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Phillips D (2012) Troubled children: violence and illicit sexual behaviour in Trinidad schools, *Caribbean Dialogue*, 13:37-66.
- Piaget, J. (2004). *Çocukta zihinsel gelişim* (H.Portakal, Çev.). İstanbul: Cem Yayıncılık.
- Pingak, W. M., Ola, S. S. S., & Lobo, L. (2020). Case Study of Teacher Violence Againsts Students at Gmit Boking Elementary School in Central Timor Regency. *Academic Journal of Educational Sciences*, 4(2), 1-3.

- Pinheiro, P.S. (2006). *Word report on violence against children*. Geneva: United Nations Publishing Service.
- Pirinççioğlu, G. A. (2020). *Ergenlerin ve Ailelerinin Şiddete Yönelik İnanç ve Tutumlarının Ergenlerin Şiddet Davranışlarına Etkileri*. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Pişkin, M. (2002). Okul zorbalığı: Tanımı, türleri, ilişkili olduğu faktörler ve alınabilecek önlemler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (Educational Sciences: Theory & Practice)*, 2(2), 531562.
- Pişkin, M., Atik, G., Çınkır, Ş., Öğülmüş, S., Babadoğan, C., & Çokluk, Ö. (2014). The development and validation of Teacher Violence Scale. *Eurasian Journal of Educational Research*, 56, 1-24.
- Polat, O. (2017). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22 (1), 15-34.
- Polat, O., Balcı, G., Köknel, Ö., Tüzün, B., Serozan, R., Aydın, B. ve Diğ. (2000). *Ailenin ve Aile İçinde Çocuğun Korunması ve Çocuğun Statüsü Komisyonu Raporu 1. İstanbul Çocuk Kurultayı İstanbul Çocuk Raporu*, (Yayın Haz. S Sayıtı, M Şirin), İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları, Kitap No:87, ss. 117-161
- Raskauskas J, Stoltz AD. Involvement in traditional and electronic bullying among adolescents. *Developmental psychology*. 2007;43(3):564.
- Repetti, R. L., Taylor, S. E. and Seeman, T. E. (2002). Risky families: family social environments and the mental and physical health of offspring. *Psychological bulletin*, 128(2), 330
- Sağlam, A., & İkiz, F. E. (2017). Ortaokul öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Elementary Education Online*, 16(3).
- Sallan Gül, S.(2012). *Türkiye'de Kadın Sığınmaevleri Erkek Şiddetinden Uzak Yaşama Açılan Kapılar Mı?*, Bağlam Yayınları, İstanbul, 2. Baskı.
- Saltzman, L.E., Fanslow, J.L., McMahon, P.M. and Shelley, G.A. (2002) *Intimate Partner Violence Surveillance: Uniform Definitions and Recommended Data Elements*, Version 1.0.

- Sapancı, A., & Vardar, A. K. (2018). Öğretim Elemanlarının Sınıf İçinde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar. *Electronic Turkish Studies*, 13(18).
- Sarıtaş, M. (2006). Öğretmen adaylarının değerlendirmelerine göre sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını değiştirmek ve düzeltmek amacıyla yararlanılan stratejiler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi XIX (1)*, 2006, 167-187.
- Savall, F., Lechevalier, A., Hérin, F., Vergnault, M., Telmon, N., & Bartoli, C. (2017). A ten-year experience of physical Intimate partner violence (IPV) in a French forensic unit. *Journal of forensic and legal medicine*, 46, 12-15.
- Seff I, Stark L. A sex-disaggregated analysis of how emotional violence relates to suicide ideation in low- and middle-income countries. *Child Abuse Negl.* 2019;93:222-227.
- Sevim, Y., & Ataş S. (2015). Üniversite Gençlerinde Şiddet Eğilimliliği ve Öğrencilerin Aile İçi Şiddete Bakış Açıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25(1), 285-302.
- Sheidow, A. J., Gorman-Smith, D., Tolan, P. H., & Henry, D. B. (2001). Family and community characteristics: Risk factors for violence exposure in inner-city youth. *Journal of community psychology*, 29(3), 345-360.
- Silva, G. C. B. D., Marcolino, E. D. C., & Cavalcanti, A. L. (2018). Physical school violence perpetrated against students of public schools in a municipality in northeastern Brazil. *Adolescência e saúde*, 15(4), 36-43.
- Siyez, M. D. (2003). *Duygusal İstismara Maruz Kalan ve Kalmayan Ergenlerin Benlik Algıları ile Depresyon ve Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Smith, D. C., & Sandhu, D. S. (2004). Toward a positive perspective on violence prevention in schools: Building connections. *Journal of Counseling & Development*, 82(3), 287-293.
- Smith, M., & Segal, J. (2018). Domestic violence and abuse: Recognizing the signs of an abusive relationship and getting help. Retrieved June, 6, 2018.

- Smith, P.K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S. & Tippett, N. (2008). Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(4), 376-385.
- Sokullu F (2003) *Kriminoloji ve viktimoloji bağlamında aile içi şiddete genel bir bakış. In Türkiye’de Aile İçi Şiddet* (Eds FS Akıncı, K İçel, Y Ünver):79-82. İstanbul, Beta Basım Yayım.
- Solberg, M. E., Olweus, D., & Endresen, I. M. (2007). Bullies and victims at school: Are they the same pupils?. *British journal of educational psychology*, 77(2), 441-464.
- Soyer C. (2018). Okul Yöneticisi ve Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Çocukların Duygusal İstismar ve İhmalinin Değerlendirilmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE) ISSN: 2146-9466*, 7(3).
- Spano, S. (2004). *Stages of adolescent development*.
- Ssenyonga, J., Hermenau, K., Nkuba, M., & Hecker, T. (2019). Stress and positive attitudes towards violent discipline are associated with school violence by Ugandan teachers. *Child abuse & neglect*, 93, 15-26
- Subaşı, N., & Akın, A. (2003). Kadına yönelik şiddet; nedenleri ve sonuçları. *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın*, 231-249.
- Sujoldžić, A., Peternel, L., Kulenović, T., & Terzić, R. (2006). Social determinants of health—a comparative study of Bosnian adolescents in different cultural contexts. *Collegium antropologicum*, 30(4), 703-711.
- Supol, M., Satyen, L., Ghayour-Minaie, M., & Toumbourou, J. W. (2020). Effects of family violence exposure on adolescent academic achievement: a systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 1524838019899486.
- Sünetçi, B., Ayfer, S. A. Y., Gümüştepe, B., Enginkaya, B., Yıldızdoğan, Ç., & Yalçın, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti algıları üzerine bir araştırma. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 16(1), 56-83.
- Şahan, B. (2010) *İlköğretim İkinci Kademe Öğretmen ve Öğrencilerinin Şiddet Olgusuna İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Şahin F. (2008). *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı*. F. Ç. Çuhadaroğlu (ed). Fiziksel istismar. Ankara: Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği Yayınları, 462-470.
- Şahin, İ. (2017). *Eğitim kurumlarında duygusal istismar ve yansımaları: Nitel bir çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Şen, M. (2011). Türkiye'de ergen profili. *Aile ve Toplum*, 7(27), 89-102.
- Şenol, D., & Mazman, İ. (2014). Çocuğa uygulanan şiddet: Türkiye özelinde sosyolojik bir yaklaşım. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014(1), 11-17.
- Şimşek, A. (2019). *Dokuz Eylül Üniversitesi Tınaztepe Yerleşkesinde öğrenim gören öğrencilerde şiddetin depresyon belirti sıklığına etkisi*. Uzmanlık Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İzmir.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, (2015). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması, Ankara.
- Tanrıverdi, G., & Şıpkın, S. (2008). Çanakkale'de sağlık ocaklarına başvuran kadınların eğitim durumunun şiddet görme düzeyine etkisi. *Fırat Tıp Dergisi*, 13(3), 183-187.
- Taptık A. (2010). *İlköğretim Okullarında Şiddet ve Sebeplerine Yönelik Öğretmen ve Yönetici Görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Taşar, H. H. (2019). Eğitimde şiddet ve şiddeti azaltma. *Erciyes İletişim Dergisi*, 6(2), 899-912.
- Taşdelen, V. (2006). Şiddet kültürü ve eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, sa.160, ss.42-55.
- Tatlılıoğlu, K. (2016). Okullarda Şiddet ve Zorbalık: Risk Faktörleri, Koruma, Önleme ve Müdahale Hizmetleri: Konya Örneği. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (BUSBED)*, 6(12), 209-232.
- TBMM Araştırma Komisyonu Raporu (2007). *Türkiye Büyük Millet Meclisi çocuklarda ve gençlerde artan şiddet eğilimi ile okullarda meydana gelen olayların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan meclis*

- araştırması komisyonu raporu*. Ankara: Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- TBMM. (2013). *Sağlık Çalışanlarına Yönelik Artan Şiddet Olaylarının Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyon Raporu*. Ankara: Türkiye Büyük Millet Meclisi.
- Tekin, Ü. (2011). *Şiddet*. Ankara: Orient Yayınları
- Teyfur, M. (2014). Basında yer alan okullarda şiddet ile ilgili olayların değerlendirilmesi. *Elementary Education Online*, 13(4).
- Tezcan, Mahmut, "Bir Şiddet Ortamı Olarak Okul", *Cogito*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1996, S .6-7, s. 102-105.
- Tho Tran N, Nguyen HTT, Nguyen HD, Ngo TV, Gammeltoft T, Rasch V, & Meyrowitsch, DW (2018). Emotional violence exerted by intimate partners and postnatal depressive symptoms among women in Vietnam: A prospective cohort study. *PLoS ONE* 13(11): e0207108.
- Thompson, E. H., & Trice-Black, S. (2012). School-based group interventions for children exposed to domestic violence. *Journal of family violence*, 27(3), 233-241.
- Tinkır, S. N. (2021). *Obezite, yeme bağımlılığı ve duygusal şiddet arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tıraşçı, Y., & Gören, S. (2007). Çocuk istismarı ve ihmali. *Dicle Tıp Dergisi*, 34(1), 70-74.
- Tolunay, A. K. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Totan, T. (2008). *Ergenlerde Zorbalığın Anne-Baba ve Akran İlişkileri Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Trickett, P., Mennen, F., Kim, K., & Sang, J. (2009). Emotional abuse in a sample of multiply maltreated, urban young adolescents: Issues of definition and identification. *Child Abuse and Neglect*, 27-35.

- Tuncay A. A, İnce N. B, Şahin A. E (2019). Birinci Sınıflarda İstenmeyen Davranışların Yaş Farklılıklarına Göre Dağılımı ve Bu Davranışlara Yönelik Öğretmen Tepkileri. *İlköğretim Online (elektronik)*, 18(4), 2005-2026.
- Tutar, Hasan, *İş Yerinde Psikolojik Şiddet*, BRC Basım Ltd., Ankara, 2004.
- Tuzgöl, M. (2016). Ana-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(14).
- Türk Dil Kurumu, *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2005.
- Türk, F., & Türnüklü, A. (2013). Akran Arabuluculuk Eğitiminin Lise Öğrencilerinin Çatışmaları Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5).
- Türkmen, D., Neslioğlu, E., Baş, H. (2020). “Lise Öğrencilerinin Şiddete Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Eskişehir Örneği”. *Bilar: Bilim Armonisi Dergisi*, 3 (2): 55-64.
- Türnüklü, A. (2007). Liselerde Öğrenci Çatışmaları, Nedenleri, Çözüm Stratejileri ve Taktikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 49 (49), 129-166.
- Uçar, M. A. (2003). *Aile İçi Şiddet ve Aile Koruma Yasası*, Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Unesco, I. (2019). Behind the numbers: ending school violence and bullying.
- Ureña, J., Romera, E. M., Casas, J. A., Viejo, C., & Ortega-Ruiz, R. (2015). Psychometrics properties of psychological dating violence questionnaire: A study with young couples. *International Journal of Clinical and Health Psychology*, 15(1), 52-60.
- Uzbaş, A. (2009). Okul psikolojik danışmanlarının okulda saldırganlık ve şiddete yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (18), 90-110.
- Ünsal, Artun (1996), “Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi”, *Cogito*. Sayı 6-7. Kış-Bahar. s.29-36.
- Üstündağ, A. (2020). Duygusal İhmal ve İstismara Uzmanların Bakış Açısı. *Journal of Economy Culture and Society*, (61), 125-140
- Vatandaş, C. (2002). *Aile ve şiddet*. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları

- Vatandaş, S. (2021a). Şiddet ve Dijital Oyunlar (Şiddetin Dijital Oyunlar Üzerinden Deneyimlenmesi). *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9 (1), 399-424.
- Vatandaş, S. (2021b). Şiddet ve Televizyon: Şiddetin Televizyon Üzerinden Deneyimlenmesi. *Humanitas - Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (17), 393-417.
- Verlinden, S., Hersen, M., & Thomas, J. (2000). Risk factors in school shootings. *Clinical psychology review*, 20(1), 3-56.
- Vidourek, R. A. (2017). Emotional abuse: Correlates to abuse among college students. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 26(7), 792-803.
- Wang, W., Qian, Y., Wang, Y., & Ma, Y. (2020). Violence exposure among Chinese middle school students: Characteristics and influencing factors. *Children and Youth Services Review*, 105000.
- Weymouth, B. B., Buehler, C., Zhou, N., & Henson, R. A. (2016). A meta-analysis of parent-adolescent conflict: Disagreement, hostility, and youth maladjustment. *Journal of Family Theory & Review*, 8(1), 95–112.
- Wolfe, D.A., Scott, K., Wekele, C., Pitman. AL (2001) Child maltreatment. Risk of adjustment problems and dating violence in adolescence. *J Am Acad Child and Adolesc Psychiat*, 40: 282-289
- Wolford-Clevenger, C., Zapor, H., Brasfield, H., Febres, J., Elmquist, J., Brem, M., ... & Stuart, G. L. (2016). An examination of the Partner Cyber Abuse Questionnaire in a college student sample. *Psychology of violence*, 6(1), 156.
- Woodyatt, C. R., & Stephenson, R. (2016). Emotional intimate partner violence experienced by men in same-sex relationships. *Culture, health & sexuality*, 18(10), 1137-1149.
- World Health Organization (2018). Adolescent Health. The Missing Population in Universal Health Coverage. World Health Organization.
- World Health Organization. (2013). Responding to intimate partner violence and sexual violence against women:

- World Health Organization. (2015). *Preventing youth violence: an overview of the evidence*. World Health Organization.
- Xia, Y., Li, S. D., & Liu, T. H. (2018). The interrelationship between family violence, adolescent violence, and adolescent violent victimization: An application and extension of the cultural spillover theory in China. *International journal of environmental research and public health*, 15(2), 371.
- Yalçın, Ç. (2015). Türkiye’de, ev hizmetlerinde çalışan göçmen kadınlar ve ekonomik şiddet. *Fe Dergi*, 7(1), 49-60.s
- Yanık, A., Hanbaba, Z., Soygür, S., AYALTI, B., & Doğan, M. (2014). Kadına Yönelik Şiddet Davranışlarının Değerlendirilmesi: Türkiyeden Kanıt. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 4(4), 104-111.
- Yavuz, M. F., Atan, Y. K., Atamer, T. A., & Gölge, Z. B. (2003). Lise öğrencilerinde fiziksel şiddetin değerlendirilmesi: Okulda ve ailede karşılaşılan şiddet ve öğrencinin kendi uyguladığı şiddet. *Adli Bilimler Dergisi*, 2(3), 35-43.
- Yavuzer, H. (2019). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, Y. (2011). Okullarda Saldırganlık/Şiddet: Okul ve Öğretmenle İlgili Risk Faktörleri ve Önleme Stratejileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(192), 43-61.
- Yavuzer, Y., Gündoğdu, R., & Dikici, A. (2008). Teachers' perceptions about school violence in one Turkish city. *Journal of school violence*, 8(1), 29-41.
- Yelboğa, N., & Koçak, O. (2019). Lise Öğrencilerini Akran Zorbalığına İten Nedenlerin Değerlendirilmesi ve Artvin Örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(35), 771-802.
- Yetim, D., & Şahin, E. M. (2008). Aile hekimliğinde kadına yönelik şiddete yaklaşım. *Aile Hekimliği Dergisi*, 2(2), 50-55.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, İ. & Kızmaz, Z. (2019). Ailede çocuklara yönelik gerçekleşen fiziksel şiddetin sebepleri üzerine bir araştırma. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(44), 3715-3727.

- Yıldırım, İ., & Aydın, N. (2019). Liselerde istenmeyen öğrenci davranışlarını konu edinen çalışmaların meta sentez yöntemiyle incelenmesi. *Elementary Education Online*, 18(4).
- Yıldırım, İ., Durdağı, A., & Çiftçi, M. (2018). Ortaokul Müdürlerine Göre Okul Güvenliğine Yönelik Tehditler ve Çözüm Önerileri. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 135-156.
- Yılmaz K. (2020). *Adana ilinde sağlık çalışanlarının şiddete uğrama sıklığı ve sağlıkta şiddet konusundaki düşünceleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı. Adana.
- Yılmaz Sarkın, S. (2012). *Çocuğa yönelik aile içi şiddetin ilköğretim 6. 7. ve 8. sınıf düzeyindeki öğrencilerin iletişim becerileri ve özgüven düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yörükoğlu, A. (2019). *Gençlik Çağı*, İstanbul: Özgür Yayıncılık.
- Yves Michaud, 1991, *Şiddet*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kabasakal Z., & Küçükkaragöz H. (2019). Gençlerde Şiddet Algısına İlişkin Bir Değerlendirme. *SOCIAL SCIENCES STUDIES JOURNAL (SSSJournal)*, 29, p. 146-151. Doi: 10.26449/sss.1191.
- Şenol, D. & Taş, S. (2019). “Gençlerde Şiddet Algısına İlişkin Bir Değerlendirme”, *International Social Sciences Studies Journal*, 5(29): 146-151
- Zorlu, Y. (2016). Medyadaki şiddet ve etkileri. *Humanities Sciences*, 11(1), 13-32.
- Zweig, J. M., Dank, M., Yahner, J., & Lachman, P. (2013). The rate of cyber dating abuse among teens and how it relates to other forms of teen dating violence. *Journal of youth and adolescence*, 42(7), 1063-1077.

EKLER

EK-1

KATILIMCI ONAY FORMU

Ali Coşkun Topaloğlu tarafından yürütülen Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Uğradıkları Fiziksel Ve Duygusal Şiddetin Öğrenci, Ebeveyn, Rehber Öğretmen, Sınıf Öğretmeni, Yönetici Ve Branş Öğretmenlerin Görüşlerine Göre İncelenmesi başlıklı araştırmaya davet ediliyorsunuz. Bu araştırmanın amacı ergenlik dönemindeki öğrencilerin uğradıkları fiziksel ve duygusal şiddetin öğrenci, ebeveyn, rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, yönetici ve branş öğretmenlerin görüşlerine göre incelenmesidir. Bu çalışmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak sizden veri toplanacaktır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, size en uygun şekilde içtenlikle cevaplamanızdır. Araştırma sonucu toplanan veriler yalnızca bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacaktır. Kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Çalışmaya katılmama ya da katıldıktan sonra istediğiniz bir zamanda çalışmayı bırakma hakkına sahiptir.

Araştırmacının Adı-Soyadı: Ali Coşkun Topaloğlu

Adres: Çınar Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi

E-mail: alicoskunt@gmail.com

Telefon Numarası: 0555 067 04 08

Yukarıda yer alan bilgileri okudum. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü bilgilendirme yukarıda adı geçen araştırmacı tarafından yapıldı. Yukarıda belirten çalışmaya kendi rızamla katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının Adı-Soyadı:

İmzası:

EK-2

Kişisel Bilgi Formu (Veli)

1. Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek

2. Yaşınız:

3. Eğitim durumunuz:

İlköğretim Ortaöğretim Ön Lisans Lisans Lisansüstü

4. Mesleğiniz:

5. Ailenizin ortalama aylık geliri:

0-1000 TL 1001-3000 TL 3001-5000 TL 5001-7000 TL 7000 TL'den fazla

6. Okula giden çocuğunuzun cinsiyeti:

Kız Erkek

7. Çocuğunuzun sınıfı:

9.Sınıf 10.Sınıf 11.Sınıf 12.Sınıf

EK-3

Kişisel Bilgi Formu (Öğrenci)

1. Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek

2. Yaşınız:

3. Sınıfınız:

9.Sınıf 10.Sınıf 11.Sınıf 12.Sınıf

4. Ailenizin ekonomik düzeyi:

Düşük Orta Yüksek

5. Annenizin eğitim düzeyi:

Okuryazar değil İlköğretim Ortaokul Lise Üniversite Lisansüstü

6. Babanızın eğitim düzeyi:

Okuryazar değil İlköğretim Ortaokul Lise Üniversite Lisansüstü

EK-4

Kişisel Bilgi Formu(Öğretmen)

1. Cinsiyetiniz:

Kadın Erkek

2. Yaşınız:

20-30 31-40 41-50 51 ve üzeri

3. Öğrenim Durumunuz:

Lisans Yüksek Lisans Doktora

4. Branşınız:

5. Meslekteki Hizmet Süreniz:

0-5 yıl 6-10 yıl 11-20 yıl 21 yıl ve üzeri

EK-5

Görüşmelerde öğrencilere, öğretmenlere, velilere ve yöneticilere yönlendirilen sorular şu şekildedir:

- **Öğrencilere Yönelik Sorular:**

- 1) Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
- 2) Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
- 3) Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?
- 4) Fiziksel ya da duygusal şiddete uğradığında kendini nasıl hissediyorsun?
- 5) Fiziksel ya da duygusal şiddetle baş etmek için kullandığın yöntemler nelerdir?

- **Velilere Yönelik Sorular:**

- 1) Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
- 2) Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
- 3) Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?

- **Rehber Öğretmenlere Yönelik Sorular:**

- 1) Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
- 2) Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
- 3) Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?
- 4) Fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalan öğrencilere yönelik ne tür çalışmalar yapılmaktadır?
- 5) Duygusal şiddetin bir şiddet olarak algılanması noktasında öğrencilere yönelik ne tür çalışmalar yapılmaktadır?
- 6) Duygusal ve fiziksel şiddete uğrayan öğrencilerin kişilik özellikleri nelerdir?
- 7) Çocuğun fiziksel ve duygusal şiddetle baş etmesine yardımcı olmak için ne tür çalışmalar yapılmaktadır?

- **Sınıf Öğretmenlerine Yönelik Sorular:**

- 1) Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
- 2) Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
- 3) Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?
- 4) Fiziksel ve duygusal şiddet olayları daha fazla hangi gruplar arasında gerçekleşmektedir?

- **Yöneticilere Yönelik Sorular:**

- 1) Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
- 2) Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
- 3) Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?
- 4) Öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddetin okulda yaşanma sıklığı nedir?
- 5) Öğrenciye yönelik fiziksel ve duygusal şiddetin önlenmesi için ne tür tedbirler alınmaktadır?

- **Branş Öğretmenlerine Yönelik Sorular:**

- 1) Fiziksel şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
- 2) Duygusal şiddet kavramı sizde neyi çağrıştırıyor?
- 3) Fiziksel ve duygusal şiddet davranışının nedenleri nelerdir?
- 4) Ders esnasında şahit olduğunuz fiziksel ve duygusal şiddet olayları nelerdir?
- 5) Ders dışında gözlemlediğiniz fiziksel ve duygusal şiddet olayları nelerdir?

Ek 6: Etik Kurul Karar Formu

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
BAŞKANLIĞI
ETİK KURUL KARAR FORMU

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	Tarih:13/11/2020 Toplantı Sayısı:02 Karar No:2020/66
Araştırmanın Başlığı	Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Uğradıkları Fiziksel ve Duygusal Şiddetin Öğrenci, Ebeveyn, Rehber Öğretmen, Sınıf Öğretmeni, Yönetici ve Branş Öğretmenlerin Görüşlerine Göre İncelenmesi
Sorumlu Araştırmacı	Doç. Dr. Süleyman Barbaros YALÇIN
Yardımcı Araştırmacılar	Ali Coşkun TOPALOĞLU
Etik Kurul Kararı	Oy Çokluğu ☐ Oy birliği ☒ Uygun ☒ Uygun Değil ☐ Düzeltme* ☐ Görevsizlik** ☐
Düzeltilme ise gerekçeleri *	
Görevsizlik ise gerekçeleri**	

ASLI GİBİDİR
17/11/2020

Ek 7: Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma İzni Yazısı

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 30769799-44-E.17584618

02/12/2020

Konu : Araştırma İzni (Ali Coşkun TOPALOĞLU)

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı 2020/2 Nolu Genelgesi.
b) Necmettin Erbakan Üniversitesi Rektörlüğünün 15/09/2020 tarih ve 14744sayılı yazısı.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Ali Coşkun TOPALOĞLU'nun "Ergenlik Dönemindeki Öğrencilerin Uğradıkları Fiziksel ve Duygusal Şiddetin Öğrenci, Ebeveyn, Rehber Öğretmen, Sınıf Öğretmeni, Yönetici ve Branş Öğretmenlerin Görüşlerine Göre İncelenmesi" konulu araştırma çalışmasını ilimiz ilçelerine bağlı okullarda online olarak uygulama isteği ilgi (b) yazıda belirtilmektedir.

Söz konusu etkinliğin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Millî Eğitiminin Genel amaçlarına uygun olarak ilgili yasal düzenlemelerde belirtilen ilke, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü ile ilgili okul Müdürlüğü tarafından yapılmak ve derslerin aksatılmaması, hijyen, sosyal mesafe ve maske kuralına uymak kaydıyla araştırma çalışmasının gönüllülük esasına bağlı olarak yapılması uygun görülmektedir.

Makamlarımızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Yüksel ARSLAN
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
02/12/2020

Onur YENİAY
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres: ŞEHİTLİK MAHALLESİ ESKİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
BİNASI YENİŞEHİR/DİYARBAKIR
Elektronik Ağ: diyarbakir@meb.gov.tr
e-posta: arge21@meb.gov.tr

Bilgi için: HATİP YAVUZ /MEMUR

Tel: 0 (412) 322 22 36
Faks: 0 (412) 322 22 48

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden fc23-6b23-3192-966e-aa1e kodu ile teyit edilebilir.

